DISPVTATIVNculorum Grammaticalium libellus, ad puerorum in Scholis trivialibus exercuenda ingenia primùm excogitatus: *iam vero denuò remissus, & non pœnitenda obiectionum & solutionum multitudine, ad magnum studiosorum emolumentum & [illegible] auctus, & cumulatus*, opera & industria IOANNIS STOWOODI, Scholæ Tunbridgiensis olim Ludimagistri.

QVÆ IN HAC EDITIONE sunt adiecta, quæstionum index, [illegible] *aliquot pagellis, facile commonstrabit.*

SVNT AVTEM HIC OMNIA ad faciliorem explicationem & intelligentiam eorum quæ in Regia Grammatica traduntur & docentur, accommodata.

LONDINI,
Excudebat Th. Iudson pro Ioanne Harrison iuniore, habitante in Pater noster rowe, sub signo aureæ Anchoræ,
1598.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

PIO, DOCTO, ET generoso viro, D. Gulielmo Lambardo, de bonis literis, & viris literatis optime merito, *Ioannes Stockwoodus* S. holæ Tunbridgiensis olim Ludimagister, gratiam & fœlicitatem in Domino sempiternam.

DECEM IAM FERE integri effluxerunt anni (vir clarissime) à quo primum tempore sub fœlici nominis tui auspicio prodijt in lucem disputatiunculartū grammaticalium libellus, paucis quibusdam quæstionum & responsionum obiectionibus & solutionibus instructus, opera & labore meo accommodatus, ad exacuenda puerorum ingenia in Scholis triuiliabus, vt promptius & expeditius de rebus grammaticis disputare discerent. Fuit vero tibi pro singulari tuo in rem literariam studio & amore, non minus gratum & iucundum hoc nostrum institutum, quàm probis & studiosis adolescentibus acceptum & charum. Atque huius

rei vel hoc ſolum ſatis euidens & manifeſtum poteſt eſſe argumentum, quòd non ita longo, à prima editione, temporis interuallo, omnia ſint diſtracta, & diuendita exemplaria, adeo vt cogitanti mihi hæc eadem denuo ſub incudem reuocare, & auctiora in Tyronum gratiam in vulgus emittere: non licuit vel vnicum ſaltem libellum, nec prece, nec pretio, in vlla omnium Bibliopolarum Londinenſium taberna ſerio perſcrutanti comparare. Memini tamen, me cum primùm haſce meas qualeſcunque lucubratiunculas tibi (cui plurimum multis nominibus ſum deuinctus) dedicarem, polliceri, quod ſi tibi gratas & acceptas eaſdem fore intelligerem, rurſus & auctiores, & ad ſtudioſorum in hoc diſputandi genere excitandam induſtriam longe vtiliores aliquando editurum. Promiſſorum ergo memor, dum hæc ſecundò recolo, quæ in prima editione, Typographorum incuria irrepſerant errata quàm plurima, & fœda, & grauia, ea omnia primò repurgaui. Deinde etiam hunc ipſum libellum, adiectis de nouo triginta ſex diſputationibus, ſiue quęſtiunculis, rudi ſane & craſſa Minerua, ſed non ſine maximo meo labore, & ſudore in vſum Scholarum elaboratis, & ad tenellorum in re grammaticali exacuenda ingenia accommodatis, iterum diuulgaui. Spero autem magnos hinc ad bonæ indolis adoleſcentes redituros fructus, tuoſque in primis probè & piè educatos liberos, non ſine voluptate, & iucunditate,

Triginta ſex quæſtionibus iam auctus hic libellus.

gramma-

grammaticales hasce pugnas, & de integro restaurata prælia non illibenter spectaturos. Cum enim omnem hunc à me susceptum esse laborem intellexerint, vt apud superuenturam posteritatem, magnis à te ornatus beneficijs, multisque cumulatus integri & sinceri amoris, & amicitiæ non fucatæ officijs, gratam animi gratissimi significationem relinquerem: animo sane læto, & hilari hanc operam meam accipient, quam patri, tam generoso, pio, & erudito tantopere placuisse, & gratam fuisse intelligent. Exit igitur hic liber, tibi iam denuo (vir integerrime) nuncupatus, testis tuæ erga me beneuolentiæ, meæ item erga te obseruantiæ, & officij μνημόσυνον liberorumque tuorum in huiusmodi studijs & exercitationibus propensæ ad excitandam industriam voluntatis τεκμήριον. Scholæ vero, ad quarum alumnos proueniet ex harum disceptatiuncularum diligenti & sedula lectione, & imitatione nonnulla vtilitas, illæ quidem omnes tibi (vir doctissime) magnas gratias debebunt, sub cuius nomine iam denuo prodeunt, tam multis & magnis nouarum obiectionum & solutionum incrementis instructæ, & ornatæ. Non prosequar vlterius, quæ possint ex huiusmodi exercitijs suboriri cōmoda & emolumenta ad studiosam iuuentutem. Malo enim vt hoc potius appareat ex frequenti in hoc opusculo lectitando diligentia, quàm ex nuda mea, & fortassis κενοδοξοτέρα (vt nonnullis videri possit) prædicatione, & elogio. Quod su-

pereſt, perge (vir grauiſſime) tuum pro viris pijs, & eruditis ſtudium & laborem quotidie impendere, & vt tam Eccleſiæ, quam Reipublicæ commodo & emolumento magis, magiſque inſeruias, Et vt beneuole & comiter primum harum diſputationum lucubrationem ſuſcepiſti; ita (quæſo) non minus prompte & alacriter hæc incrementa, & acceſſiones non vulgares, manibus expanſis, & porrectis brachijs amplecti & fouere, pro ſolita tua clementia, & humanitate dignator. Viue, & vale quàm diutiſſime, ad Dei gloriam, Reipublicæ ſalutem, bonorum gaudium, amicorum ſolatium, nominis tui laudem & celebritatem quàm plurimis benefaciendo conſeruandam, & euehendam. Tunbridgiæ ex muſæo noſtro, anno à partu virginis 1598, Menſis vero Maij penultimo.

Tibi, omni obſeruantiæ genere, tuo merito addictiſſimus

IOANNES STOCKWOODVS.

In Ioan. Stockwoodi pueri-*lium disputatiuncularum li-*bellum, Edwardi Grantæ Scholæ Westmonasteriensis *Archididascali carmen.*

PRima cupis latiæ fundamina ponere linguæ?
Grammaticas leges discito parue puer.
Has διαζητήσεις Stockwoodus discutit omnes,
Vt facili methodo noscere cuncta queas.
Detruncat truncos, & ligna antiqua rescindit,
Vt teneas latio ligna parata sono. (cos,
Huc properes (studiosa cohors) hos collige trun-
Quos tibi Stockwoodi sedula cura parat.

Ioannes Studleyus.

LAssus vt obscuro Theseus iacuisset in antro,
Nescius obliquas ire, redire vias:
Si non porrecto tractasset pollice filum,
Quod manus alterius neuit ad eius opem:
Sic studiose puer labor arduus est tibi forsan,
Grammatices cæcas ire, redire vias,
Ni prius arripias filum, rectéque sequaris
Quod tibi Stockwoodi neuit amica manus.
Ecce tibi nodos, quos nescis soluere, soluit,
En tibi difficiles apperit ille vias.

Laurentius Deiosius.

AVspice Stockwoodo pueri iam prælia miscēt.
Stockwoodi ingenio tela parata vibrant.
Authoris nomen stipes lignumque resignant,
Authoris non sunt lignea tela tamen.
Vulnera grammaticis infligunt, atque poëtis:
Ferrea vis telis est aciesque tuis.
Vulnera quæ faciunt, illis tua tela medentur:
Agnosco medicam vimque manumq; simul.
His igitur telis iam concertate puelli:
Quæ lædunt, sanant, quæ nocuere, iuuant.

Michael Wilsonus, Scotus.

Σοὶ νεανίσκι σαφῶς ζητήματα πρῶτα δέδωκε
Γραμματικὴς Στοκύωδ, μείζονα νεῦδε λαβέ.
Εἰ πρινοστήσῃς σὺ παρνασσοῖο κορύφην
Ὑψηλὴν, ὄρθην σοι παρέδειξεν ἑδὸν
Εἰσβαίνῃ: ἐδὲ θέας συνάξῃς σοὶ φιλομοῦσας,
κώλυμα Στοκυωδοῦ πᾶν ἀπεθήκε πόνος.

Eiusdem.

QVis hortulus produxerat
Hos flosculos volentibus,
Voluente se Maio nouo,
Ornare sertis tempora?
Plantarat hos? induxerat
Horum areis quis Lympidas
Aquas rigandas? Carpserat

Quis

Quis? Nomine es clarissimus
Stockwoode mi charissime,
Exercitationibus
Non desinas huiusmodi,
Rebus prodesse publicis.
Οὕτω βρέταννοις οὐ μόνον
χαρίεις ἔσῃ, πᾶσ' ἀλλ' ἀνδράσιν
Κόσμου, θέῳ καὶ φίλτατος,
Τάλαντα μὴ θαπτάμενος.

In Ioan. Stockwoodi Scholæ Tunbridgiensis aliquando Ludimagistri libellum puerilium disputatiuncularum, carmina gratulatoria suorum quorundam tunc temporis & loci discipulorum, ad perpetuam erga eundem grati animi significationem.

AD IOAN. STOCKWOODVM quondam præceptorem suum.

OPtima Grammaticæ teneris pręcepta dedisti,
Præceptor pueris sedulus ipse tuis.
Abreptus studijs postquam grauioribus esses,
Hisce nec exiguis rebus adesse vacat:
Triste tuis χαιρεῖν dicis, cessasque docere,
Sic tamen vt multis Gymnasiarcha sies.
Præsentes paucos suauis tua lingua docebat,
Absentes multos penna sonora docet.
Sic quamuis taceas, tacitus tamen instruis omnes,
Scilicet ipse taces, sed tua scripta docent.

Ad

Ad beneuolum lectorem.

Qve tibi munifica Stockwoodus munera dextra
Largitur, grata percipe mente puer.
Exiguus mole est, ipso neque nomine maior,
Attamen est ingens vtilitate liber.
Grammaticæ videas multos præcepta fideli
Mente revol..entes, vtpote verba tenent:
Obijcis si quid, canonum si sensa requiras
Hic labor, hoc opus est: inscia lingua silet.
Hic liber exiguus sensum docet, ardua soluit,
Dum [illegible] plurima discutiat.
Credas Grammaticæ bellum indixisse poëtas,
Hic lites dirimens, nil minus esse docet.
Insuper & linguas puerorum format, & illos
Verba quibus discant dasseruisse docet
Hunc (studiose puer) studiosa mente revolue,
Exiguus labor est, vtilitate minor.

In Zoilvm.

ZOilus hæc forsan puerilia ridet, & altum
Dum sapit, illa petit, quæ grauiora putat.
Hæc pueris dantur puerilia, cedite docti,
Hæc pueris prosunt, vos grauiora manent.

Guliel. Hatcheus Scholæ *Tunbrid. Archididascalus.*

QVantum capta suo debebat Roma Camillo,
Cuius vi pulsus barbarus hostis erat:

Roma-

Tantum ijs, qui ſolide, peregrina fæce remota,
Natiuum decus vt reſtituatur, agunt
Romanus debet ſermo. Quicunque tenebit
Partem opere in tanto, iure Camillus erit.
Tentarunt opus hoc alij, cælumque ſecuti,
Expanſis velis æquora lata domant.
Tu Stockwoode, memor, quorũ hęc edãtur in vſũ
Littora ſecuro tramite ſumma legis.
Nempe hoc eſt vni ludum cum clauſeris vrbi,
Anglorum genti mox aperire ſcholam.

GVLIEL. DIXONVS, OXONIENSIS.

Guliel. Atterſoldus Cantabr.

Accipe Grammaticæ (lector) primordia noſtræ,
Quæ tradunt pueris plurima digna legi.
Cernis vt ipſa domus, ſi non bene fulta ſub imum,
Funditus immenſo pondere preſſa ruat?
Maxima fabrilis reſeranit, vt oſtia clauis?
Atque iter optanti progredienda via eſt?
Quid tibi magnificas ades, niſi ianua pandit?
Nonne vrbem intranti porta petenda manet?
Ianua, porta, via, clauis, fultura ſciendi
Singula, grammaticæ ſunt elementa tibi.
Ergo celer tanti doctiſſima ſcripta magiſtri
Perlege, pande, para, dilige, diſce, doce.

Eiuſdem Iambi in Zoilum.

Quid eſt, quod huc Zoile properans venis? quid
Carpens amaris dentibus libellulos? (eſt?

Vel

Vel approbes nostros, vel excudas tuos.
Abi, nihil quod mordeas hic est, abi.
Vis scire sensum grammaticæ apertum tuæ?
Obiectiones cum solutionibus?
Vis imperitos ducere ad scientiam?
Hic (more disserentium) docet liber.
I Zoile, si nihil coles, culpa nihil.

Robertus Porterus, Cantabr.

SI titulum spectes, pueriles conspicis artes:
Si rem contrectes, ecce virile decus.
Languida tradentem fugias præcepta magistrum,
Vincula Grammaticus respuat arcta nimis.
Grammaticas animo leges qui ponderat alto,
Quique sub obscuras eruit arte vias:
Abdita, qui claris certisque incerta resoluit:
Is sit discipuli duxque, comesque boni.

Petri Frenchei Cantabr. Carmen Paræneticum.

GRammatices cupias varias abscindere lites,
Heus puer, hunc gratum perlege sæpe librũ
Vincere hinc discas socium, nec victus ab illo
Tunc fueris, animo si bene tenta tuo
Hæc habeas paruo ζητήματα scripta libello:
His benefac studijs (clara iuuenta) tuis.
Cuncta suis discussa locis, & plana videbis.
Nam studij pretium sic tibi grande datum est.

Iste

Iste liber pueris obscura sophismata passim
Intellecta prius non bene, clara facit.
Intulit vt paucis inscriptaque dogmata chartis,
Sic planum pueris & breue fecit iter.

Eiusdem Distichon.

ΣΟῦδε χάριν χαρίτες τε φίλον ποτὲ δῶμα λιπῶσαι,
Εἰς παίδας μῦσαι νῦν μετεθέντο χορὸν.

Ioannes Turnerus Oxon.

NVnc variata nouo prodit Syntaxis amictu,
Vndique collectis nunc micat illa comis.
Perdiscas veteres, veterum quoq́, scripta reuoluas,
Attamen hic fructus, lausque laboris erit.
Nunc licet ardentes sitientem pellere flammas,
Hic manat placido murmure dulcis aqua.
Neue reformides summi decliuia montis,
Quòd via solliciti plena laboris erit:
Quippe sub obscuros hæc flexus eruit artis,
Melle fluensque tibi sedula finxit apis.
Arbor habet fructus, stirps est cui lignea, succo
Restat ad extremam posse manere diem.

Guliel. Budgenus Oxoniensis in Authorem.

PErge precor meritis nos deuincire : quod ista
Iam dare non poterit, serior hora dabit.

Eiusdem

Eiusdem in laudem operis.

EN fructus plantæ, diuus quam seuit Apollo
Apposuit succum docta Minerua, suum.
Brachia Calliope tribuit, Polymneia frondes,
Germina Mercurius, nuncius ipse Iouis,
Florida diuinis manibus, quæ creuerit arbor
Aurea multa dabit, lignea nulla ferens.

Eivsdem Ad Lectorem.

ADsis, disce puer, quæ te liber iste docebit,
Non pretio magnus, maximus arte tamen.
Instar erit matris, dabit vbera plena petenti,
Scribere si cupias, vel bene posse loqui.
Omnia quid memorem? Pro se liber ipse loquatur,
Fallere spem nescit, si modo sæpe legas.
Scilicet inuenies, hæc si certamina volues,
Docto digna viro, digna labore tuo.

Ad Authorem, Gulielmi Pyxi, *Oxon. Carmen gratulatorium, & ἐγκωμιαστικον.*

CVr mea Musa siles, cum sit tibi causa canendi?
Culpa tacentis erit, cur mea Musa siles?
Mæonio quamuis dilaudant carmine musæ
Aoniæ, docti scripta polita viri:
Te non suppudeat gratum superaddere carmen,
Quo poteris dignum concelebrare virum.

Perfol-

Persoluit meritas tibi (vir doctissime) grates
Nostra, sed has tremula voce Camæna canit.
Voce Camæna canit tremula, quia voce fatetur
Publicitus nondum se cecinisse typis.
Semper at obscuris intus latuisse latebris,
Vultus sordidulos occuluisse suos.
Attamen vt gratus videar, videarque modestus,
Ista voluntatis tessera sunto meæ.
Te non diffiteor, multos aluisse per annos.
Te non diffiteor, me docuisse tua
Sedulitate: fuit quando mea messis in herba,
Quando Grammatices inscius artis eram.
Quot tulit Oxonium, quot Cantabrigia alumnos
Quos te (nunc claros) instituisse liquet?
Et queis Pierides, queis docta Academia laudes,
Queisque Minerua suis, contribuere suas.
Hi laudis testes, hi sint monumenta laboris,
(Olim Tunbrigiæ Gymnasiarcha) tui.

Eiusdem Ad Lectorem
ὀκταστιχον.

ORator quicquid, quicquid doctusue poeta
Spinosum in scriptis inseruere suis,
Tractat Grammaticum tibi γαζοφυλάκιον *istud:*
Soluere te gryphos Grammaticosque docet.
Laudato artificem, cliuo quod sudet in isto,
Texat & hoc studiis auxiliare tuis
Laudato artificem. Nam res est plena laboris,
Eloquii plenum, dulcis & artis opus.

Eiusdem

Eiusdem, Authoris nomine ad candidum Lectorem *Tetrastichon.*

NOn vereor Criticũ, mordẽti aut dente Theo-
In quorum peragar forsitan ore reus: (nem,
Dum (Philomuse) tibi prosint, placeantq; labores
Nostri, Socratico quisquis amore legit.

Τοῦ αὐτοῦ.

Τίπτε λέγων αἴδερος μελικδῶν, τίπτε μεγήρα
Γνωμονικοῦτο κόπων δύσκολε μῶμε μυᾶς;
Ὅς περὶ γραμματικῆς παντείων ἔξοχος ἄλλων
Ἔγραφον, ἐψίγνοις κόρδεα πολλὰ φέρων.
Εὐφρονέων τείνυν τόδε μοὶ κρήτυνον ἐέλδωρ,
Ἀντιδὸς οὐ πάσχων αὐτὶ πόνοιο, κλέος.

Ioannes Parkerus, Oxon.

Ad Lectorem.

EN, iuuat hic teneram Musarum dote iuuentam,
Multa docens facili cum breuitate liber.
Hinc tibi multimodam poteris decerpere frugem,
Authoris vigili scripta labore legens.
Omnia sunt magno quia concinnata labore,
Reddenda est tanto gratia digna viro.

Fulcus Martialis, Cantabridg.

DVlcia præsentis legito præcepta libelli,
Doctrinæ ad fructum, qui tibi monstrat iter,

Quem

Quem, claro doctus patriæ deuinctus amore,
Stockwoodius finxit, commoda multa ferens.
Si placet ergo tuam studijs intendere mentem,
Ingenij culmus queis capiendus erit:
En (philomuse) tibi multo locupletius auctum
Principium, à priscis quàm fuit antè viris.
Hos igitur digitis properantibus arripe fructus,
Quos tibi Stockwoodi fabula cura dedit.

THOMÆ THORPI OXON.
in Authorem libri carmen.

MEnsis erat, mensis Maiorum nomine dictus,
Auroram phaetontis equi iam luce vehebant,
Cum schola Tunbridgiæ, schola tantis inclyta alumnis,
Pieriisque superba suis, certamina pandit:
Musa minans musæ est, & pugnat palladi Pallas.
Græcia sydereo non sic glomerauit Olympo,
Cum facit Eliadum palmas Epeiros equarum;
Vt Mæcenatum Londini ex vrbe relicta,
Tunbrigiæque scholas, atque vrbis turma per arces
Peruolat hùc, rutilo postquam discumbitur ostro:
Illi aperat primam meruit qui laude coronam,
Auro perfusam fulgentia munera pennam:
Et sacras alij pennas sex præmia primi
Accipiunt, meritaque caput nectuntur oliua.
Sed quid materiam non sumo viribus æquam?
Artes hæ Stockwoode tuæ, tua munia sunto.
Qualiter AEneadas terraque marique potentes
Depinxit Maro, seu quali lyricus ore
Pindarus Asthmiacam descripsit carmine pugnam:
Tale tuum carmen nobis diuine poeta,
Dum mihi grammaticam pertractas ordine litem,
Hæc dici potuisse, hæc non potuisse refelli.
O schola quàm felix, quæ tot virtutibus aucta es,
Bis felix, cuius non desunt præmia laudi,
Ter felix præconem habeas quæ laudis Homerum.

Descriptio disputationis anniuersariæ inter scholasticos Tunbridgienses secundo die Maii habitæ, coram ornatissimis eiusdē scholæ Moderatoribus.

In disputationes Ioan. Stockwoodi, Caleb, Birdaci carmen *Encomiasticon.*

ANnè cupis variam verborum scire synaxin?
Annè ignota cupis discere (alumne) rudi.
Si pueri gustum cupiunt è nectare puro
Ducere, Stockwoodi testa [illegible] manet.
Crede, manet, maneantque [illegible] per secla labores
Auxilio patriæ quod facit, omne facit.
Illius auspiciis montes Heliconis adimus:
Illius auspiciis palladis arte cales.
Ergo agite (O iuuenes) validis incumbite remis,
En quæsita diu commoda multa tulit.
Commoda multa tulit, animos intendite vestros,
Hic requies menti, corporibusque quies.
Hic docet indoctos doctis contendere pugnis,
Pieridum sine queis corpora nuda iacent.
Hic stirpis plantæ: stirpescunt semina stirpis,
Hic lignum sine quo crescere planta nequit.
Hæc stirps poma dabit, non est & inutile lignum,
Stirps, lignumque tibi commoda multa ferunt.
Carpito fronde rosas, & carpito dum noua stirps est,
(Diua cohors iuuenum) perlege, disce, tene.

In Ioan. Stockwoodi disputatiunculas, Roberti Hethæi Tunbridg. ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΙΣ.

IVcunda, eximio potiaris fronte, libelle,
Quem tibi Stockwoodi cura laborque dedit.
Hunc cape, si cupias prædoctæ dona Minervæ,
Nec parvum studijs ille leuamen erit.

FINIS.

ELENCHVS, SIVE Index quæstionum in vnaquaque huius libelli disputatione tractatarum, annotatis vbique *quæ in hac secunda Editione* accesserit.

DISPVTATIO PRIMA.

DE numero partium orationis vnicam habet quæstionem.

Quæst. *An octo sint tantum orationis partes?* 1

DISPVTATIO SECVNDA.

De nominis definitione & accidentibus.

QVÆSTIONES DVÆ.

Prima. *An vera sit nominis definitio?* 2

Secunda. *An quinque sint tantum nominum declinationes, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non possit contineri? Et vtrum vere sint regulæ Grammaticales, quæ de his traduntur?* 3

ADDVNTVR PRAETEREA in hac editione quinque disputationes *de nominis Accidentibus.*

PRima disputatio de terminatione vocatiui singularis à nominatiuo in *u*, in secunda declinatione.

4 Quæst. *An vocativus singularis in secunda declinatione exeat in* e, *cum nominativus singularis desinat in* us?

Secunda disputatio de tribus casibus similibus in nominibus neutrius generis.

5 Quæst. *An nomina neutrius generis habeant in utroque numero, nominativum, accusativum, & vocativum similes, qui quidem casus in plurali numero semper desinunt in* a?

Tertia disputatio de nominum propriorum genere.

6 Quæst. *An verè sint regulæ Grammaticales, de propriorum nominum generibus?*

Quarta disputatio de nominibus appellatiuis.

7 Quæst. *An nihil contineant in se falsitatis, quæ traduntur de generibus nominũ appellatiuorum, siue communium regulæ?*

Quinta disputatio de nominum comparatione.

8 Quæst. *An tres sint tantum comparationis gradus: &, num verè sint omnia, quæ de his affirmantur?*

De Pronomine Disputatio Prima.

9 Quæst. 1. *An sint tantum quindecim pronomina?*

Secunda disputatio, de pronominum personis.

10 Quæst. *An tres sint tantum pronominum personæ?*

¶ ALIAE DISPVTATIONES de pronomine, quæ nunc demum accesserõ.

¶ Disputatio prima de Pronominis definitione.

Quæst. *An vera sit pronominis definitio?* 11

Disputatio secunda de Pronominum numero.

Quæst. *An sint tantum quindecim pronomina? nec plura, nec pauciora?* 12

De Verbo Disputatio Prima.

Quæst. 1. *An vera sit verbi definitio?* 13

Disputatio secunda, de verborum generibus, modis, & temporibus.

Quæst. 2. *An vera sint, quæ habentur in Grammatica de generibus, modis, & temporibus verborum.* 14

Disputatio tertia de verborum coniugationibus.

Quæst. 3. *An quatuor sint verborum coniugationes, ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit?* 15

Quæ sequitur de verborum coniugationibus disputatio, nunc demum est adiecta, vbi in iuniorum gratiam paulò aliter tractatur hoc idem argumentum, de quo in superioribus est paulo ante disputatum.

Quæst. 1. *An quatuor sint verborum coniugationes?* 16

Secunda disputatio de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, quæ in hac secunda editione nunc primum est addita.

17 Quæst. 2. *An vera sit hac regula, As in præsenti perfectum format in ui?*

Tertia disputatio de verbo, nunc tantum addita.

18 Quæst. 3. *An omne verbum sit personale, vel impersonale?*

Quarta quæstio de formatione præteriti in verbis passiuis.

19 Quæst. *An vera sit regula de formatione præteriti in verbis passiuis.*

DE PARTICIPIO DISPVTATIO PRIMA.

20 Quæst. 1. *An vera sint omnia quæ traduntur in Grammatica de generibus, & significatione Participiorum?*

Disputatio secunda de numero participiorum à quinque generibus verborum personalium descendentium.

21 Quæst. 2. *An vera sint regulæ, quæ habentur de numero participiorum ab vnoquoque genere verborum personalium descendentium.*

SEQVVNTVR TRES PRAETEREA disputationes de participio, quæ nunc primum sunt superioribus in hac editione adiectæ,

ctæ, in quibus si nonnulla forte repetantur, de quibus actum est antea, eadem tamen alia, & diuersa ratione tractata candidus lector inueniet.

DISPVTATIO PRIMA, DE PARTICIPIORVM præsentis temporis tam terminatione, quàm formatione.

Quæst. 1. *An verè sint regulæ Grammaticales de terminatione, & formatione participiorum præsentis temporis?* 22

Disputatio secunda de formatione participiorum futuri in rus.

Quæst. 2. *An formetur Participium futuri in rus à posteriore supino, addita syllaba rus?* 23

Disputatio tertia de numero participiorum à verbis actiuis, & neutris prouenientium.

Quæst. 3. *An verba actiua & neutra duo habeant participia, vnum præsentis temporis, alterum futuri in rus?* 24

DISPVTATIO DE GERVNDIIS & Supinis.

Quæst. *An efficiant per sese Gerundia & Supina distinctas orationis partes? vel, vtrum possint sub aliqua octo partium orationis contineri?* 25

DISPVTATIONIBVS, QVAE iam ad finem vsque sequuntur omnibus, au-

ctus est nunc demum hic Disputatiunculaꝝ rum Grammaticalium libellus in studiosæ iuuentutis gratiam.

DISPVTATIONES DE TRIBVS Concordantijs.

Disputatio prima de prima Concordantia.

26 Quæst. *An semper cohæreat verbum personale cum suo nominatiuo, numero, & persona?*

Disputatio secunda, de Concordantia substantiui, & adiectiui.

27 Quest. 1. *An Adiectiuum cum substantiuo, casu, genere, & numero semper consentiat?*

28 Disputatio secunda in eodem Argumento.

29 Disputatio tertia in eadem quæstione.

Disputatio de tertia Concordantia Relatiui, & Antecedentis.

30 Quæst. *An Relatiuum cum Antecedente concordet genere, numero, & persona?*

Disputatio de Adiectiuis ad copiam, egestatemque pertinentibus.

31 Quæst. *An Adiectiua, quæ ad copiam, egestatemque pertinent, interdum ablatiuo, interdum & genitiuo, non autem alijs casibus gaudeant?*

DISPVTATIO DE REGIMINE verborum.

32 Quæst. 1. *An Sum, forem, fio, & similia, vtrumque*

quæ nominatiuum exigant?

Disputatio secunda de eadem quæstione. 33

Disputatio tertia de accusatiuo ante verbum infiniti modi.

Quæst. *An sit hæc regula vera: verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuant?* 34

Disputatio de regimine horum verborum, vtor, fungor, fruor, &c.

Quæst. *An regant hæc verba, vtor, fungor, fruor, potior, & similia, ablatiuum?* 35

Disputatio de regimine verborum impersonalium.

Quæst. *An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipienda, quæ talia esse affirmantur in Grammatica? Et non eosdem casus etiam regunt, qui ibidem exprimuntur?* 36

DISPVTATIONES DE CARMINUM ratione, siue de primarum syllabarum quantitate.

Disputatio prima de hoc argumento generaliter.

Quæst. 1. *An vera sint omnia, quæ habentur in Grammatica, de primarum syllabarum quantitate?* 37

Disputatio secunda, de quantitate vocalis ante vocalem.

Quæst. 2 *An breuis sit vocalis ante vocalem in eadem dictione?* 38

Disputatio tertia, de quantitate diphthongorum.

Quæst.

39 Quæſt. 3. *An omnis diphthongus apud Latinos longa ſit?*

Diſputatio quarta de ratione cognoſcendi primarum ſyllabarum quantitatem.

40 Quæſt. 4. *An poſſit primarum ſyllabarum quantitas octo modis cognoſci?*

DISPVTATIONES DE REGVLIS vltimarum ſyllabarum.

41 Quæſt. *An vera ſit prima regula de quantitate vltimarum ſyllabarum? Hoc eſt, an dictiones in a finita producantur?*

Diſputatio ſecunda de quantitate vocàbulorum in o finitorum.

42 Quæſt. 2. *An communes ſint omnes dictiones in o, paucis quibuſdam exceptis?*

Diſputatio tertia de dictionibus in a finitis.

43 Quæſt. 3. *An nominatiui, accuſatiui, & vocatiui in a, breues ſint?*

Diſputatio quarta de quantitate dictionum in t finitarum.

44 Quæſt. 4. *An breuia ſint, quæ in t deſinunt?*

Diſputatio quinta de quantitate obliquorum in is?

45 Quæſt. 5. *An longi ſint obliqui plurales in is?*

Diſputatio ſexta de quantitate vocabulorum in os.

46 Quæſt. 6. *An producantur regulariter dictiones in as?*

Diſputatio ſeptima, de dictionibus in vs.

47 Quæſt. 7. *An breuia ſint, quæ terminantur in vs?*

ELENCHI diſputationum FINIS.

DISPVTATIVNcularum puerilium de rebus Grammaticalibus variæ formulæ, ad ſtudioſorum vtilitatem elaborata.

DISPVTATIO PRIMA, de numero partium orationis.

QVÆSTIO PRIMA.

An octo ſint tantum partes orationis?

QVæſt. *CVM NVLLA RE MAgis acuantur puerorum ingenia, quàm crebris de rebus vtilibus diſputationibus, libet tuorum in re grammaticali (condiſcipule chariſſime) progreſſuum, paucis propoſitis quæſtiunculis, periculum facere.*

Reſp. *Ego itidem (contubernalis optime) me pro viribus ad reſpondendum accingam, propone itaque qua volueris.*

Quæſt. Primum abs te quæro, quot ſentias eſſe partes orationis?

Reſp. *Quæſtio quidem ardua & perquam difficilis.*

Quæſt. Quò facilior eſt hæc quęſtio, eò promtius & expeditius potes reſpondere. Dic ergò apertè

pertè quot sint orationis partes?

Resp. *Octo sunt.*

Quæst. Nec plures, nec pauciores?

Resp. *Maximè.*

Quæst. Ego probabo vnicam esse solummodo orationis partem, eamque nomen duntaxat.

Resp. *Videamus tandem quàm dextrè hoc præstare possis.*

Vnicam esse orationis partem.

Qu. Septè reliquæ partes orationis sunt nomina, ergo vnica solummodo orationis est pars.

Resp. *Septem reliquæ orationis partes non sunt nomina.*

Quæst. Pronomen est nomen, verbum est nomen, participium est nomen, & ita de reliquis: ergo vnica solummodo orationis est pars.

Resp. *Pronomen non est nomen, nec verbum est nomen, nec reliquæ partes orationis sunt nomina.*

Quæst. Pronomen inflectitur hoc pronomen, pronominis: verbum inflectitur hoc verbum, verbi, & ita de reliquis. Manifestè igitur vides omnia hæc esse nomina.

Superioris captiunculæ solutio.

Resp. *Captiosa & fallax est hæc tua argumentatio, à rebus adverum vocabula. Fateor enim hæc vocabula pronomen, verbum, participium, & cætera, esse nomina: res verò per illa vocabula significatæ non sunt nomine.*

Quæst. Satisfacit mihi vtcumque hæc tua responsio: verum alia ratione adhuc euincam, non esse octo partes orationis.

Resp. *Facile est hoc dictu, sed non ita facile fortasse*

esse probatu.

Quæst. Quid ni esset eadem facilitas in vtroque? Sic itaque quod asserui probabo.

Resp. *Age ergo.*

Quæst. Si octo sint tantum orationis partes, tunc pronomen & participium non sunt nomina: sed pronomen & participium sunt nomina: ergo non sunt octo, sed quinque solummodo partes orationis. Alia ratio.

Resp. *Si loqueris de nudis hisce vocabulis, pronomen scilicet, & participium, prius est tibi à me satisfactum. Concedo enim nuda hæc vocabula esse nomina: res vero per illa significatæ non sunt nomina.*

Quæst. Loquor de rebus ipsis, non de vocibus solummodo.

Resp. *Nego itaque illa esse nomina.*

Quæst. Quæ sequuntur nominum inflexionem, ea omnia sunt nomina: pronomen & participium sequuntur nominum inflexionem: ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. Pronomen & participium non sequuntur nominum inflexionem.

Quæst. Cur non eâdem temeritate negas ipso meridie solem lucere?

Resp. *Quasi vero illud prius tàm esset manifestum, quàm hoc posterius.*

Quæst. Non magna est profecto discrepantia. Sed omissis verborum ambagibus strictius tecum agam, & quod dixi, hac ratione euincam.

Resp. *Bene habet: hoc si effeceris, virum te stre-*

nuum

mum & fortem ostenderis.

Quæst. Quæcunque habent illa, quæ nomini sunt peculiaria, & propria, illa ipsa sunt nomina: sed pronomen & participium habent illa, quæ nomini sunt peculiaria & propria, nempe numerum, casum, genus, & declinationem: ergo pronomen & participium sunt nomina.

Resp. *Est hoc tuum argumentum (ô bone) infirmum, insufficiens, debile, & mancum.*

Quæst. Ostende quæso qua ratione?

Præcedẽtis rationis solutio.

Resp. *Faciam vero, & nihil libentius. Respondeo igitur pronomen & participium habere quædam, quæ sunt nomini propria, vtpote numerum, casum, genus, & declinationem, atque hactenus conuenire cum nomine. Sed habet præterea vtraque hæc pars orationis quædam sibi peculiaria & propria, in quibus cum nomine non communicant, & proinde efficiunt per se alias orationis partes.*

Quæst. Quænam vero sunt illa?

Resp. *Pronomen habet personarum differentiam, quam nomen nullo modo admittit: participium vero & tempore, & significatione differt à nomine, & proinde nomen esse nequit.*

Quæst. Placet mihi quodammodo hæc tua responsio: pergamus igitur ad aliam quæstionem.

Secunda

Secunda disputatio de nomine, & eius attributis.

PRIMA QVAESTIO.

An vera sit nominis definitio?

Quest. Cum prius de numero partium orationis satis pro ingeniolorũ nostrorum modulo inter nos disceptatum & digladiatum fuerit, iam si placet virium tuarum periculum faciam in tutanda & defendenda nominis definitione.

Respon. *Me satis validum & robustum fortassis inuenies, & proinde incipe, si quid habes; in me mora non erit vlla.*

Quest. Dic ergo aperte quid voces nomen?

Resp. *Nomen in Grammatica nostra definitur pars orationis rem significans, sine vlla temporis, aut personæ differentia.* Nominis definitio.

Quest. Ego facilime, & nullo negotio omnes istius definitionis partes concutiam & conuellam.

Resp. *Audio Thrasonicam militis gloriosi iactantiam. Sed omissis verborum ampullis, firmis argumentis nobis ostende, quis vir sies.*

Quest. Tu virium mearum periculum non sine magna nominis tui ignominia facies, si vel respondendo hæsites, vel interrogatiunculis meis parum dextrè satisfacies.

Resp. *Noli de me quæso esse solicitus, miseret me tui potius, tuasque vices doleo, qui tam duram in te prouin-*

prouinciam ſuſceperis.

Queſt. Ain' vero? videamus igitur qua ratione poteris huius teli ictum deuitare. Sic enim contra nominis tui definitionem inſurgo.

Reſp. *Audiamus tandem quid poſſis.*

Prima ratio contra nominis definitionem.

Queſt. Si omne nomen ſignificat rem, tum quicquid rem non ſignificat, illud ipſum non eſt nomen: ſed aliquid non ſignificans rem, eſt nomen: ergo omne nomen non ſignificat rem.

Reſp. *Nego aliquod reperiri nomen, quod non ſignificet rem.*

Queſt. Itane quæſo? Quæ pars ergo orationis eſt *nihil*?

Reſp. *Nihil eſt nomen.*

Queſt. Qua ratione poteſt eſſe nomen, cum rem non ſignificet?

Reſp. *Nihil ſignificat rem.*

Queſt. Hoc tuo reſponſo quid poteſt eſſe magis abſurdum? Opponuntur enim inter ſeſe res & nihil, ita vt quicquid res eſt, non poſſit dici nihil, & quod nihil eſt, non poſſit vllo modo res dici.

Nihil ſignificat rem

Reſp. *Longe profectò falleris. Non enim ſignificat nihil rem omnino nullam, ſed rem nullius momenti & valoris.*

Queſt. Qua ratione hoc probas?

Hilum.

Reſp. *Quia nil eſt contractum à nihil, vtrumque verò à vocabulo hilum, qua vox proprie ſignificat illud nigrum, quod in ſummitate faba cernitur. Cum verò illud, res ſit viliſſima, inde ſit quòd nil, vel nihil, rem*

rem nullam lingua vernacula interpretemur : non quòd nulla res veneranda sit, sed quòd ne hilum quidem valeat, hoc est, nullius sit momenti. Nothing.

Quæst. Quanquam nihil habeam, quod contra hanc tuam responsionem regeram (videtur enim mihi valde subtilis & acuta) non tamen ita desistam, sed alia adhuc in te tela vibrabo.

Resp. *Me satis fortem & strenuum inuenies (Cyclops licet, vel ipse Polyphemus sis) ad omnes tuas ictus, verborum modò, non saxorum (quemadmodum ille) coniciendos sustinendum.*

Quæst. Quemadmodum prius probaui nomen non significare rem: ita iam ostendam nomen habere temporis & personæ differentiam.

Resp. *Nihil verius (mihi crede) vnquam in tota vita tua affirmasti. Nam quemadmodum prius, non veris, sed falsis argumentis probare volueras nomen non significare rem: ita fictis iam fortassis captatiunculis ostendere conaberis nomen habere temporis & personæ differentiam.*

Quæst. Si qua lateat in verbis meis fallacia, illam tu quæso detege, & palam coram omnibus circa hæc subsellia astantibus in lucem proferto. Sic enim disputo. Hora, dies, mensis, annus, lustrum, seculum, sunt nomina: significant autem temporis differentiam: ergo falsa est illa nominis definitio in Grammatica, quæ affirmat nomen non habere temporis differentiam. Secunda ratio contra nominis definitionem, quòd significet temporis differentiam.

Resp. *Hora, dies, mensis, annus, non significent temporis differentiam.*

Quæst. Horæ tempus differt à diei tempore, nec est mensis spatium idem cum anni spatio: facile ergo vides hæc nomina significare temporis differentiam.

Resp. *Lubens concedo non esse idem spatium temporis in omnibus hisce vocabulis à te antea prolatis, non tamen facile dixerim nudas hasce voces in sese consideratas admittere temporis differentiam.*

Quæst. Quid ita quæso?

Solutio superioris obiectionis.

Resp. *Quia tametsi significent omnia hæc nomina à te prius recitata, tempus: non tamen significant temporis differentiam, hoc est, significant nudum tempus solummodo, & nihil præterea, quemadmodum in verbis fieri videmus, quæ præter propriam & genuinam significationem, habent etiam adiunctam temporis significationem: vt exempli gratia, verbum doceo non solum significat alium instruo, sed etiam me hoc temporis momento hoc facere. Ita verò docui, denotat me hoc fecisse iam olim, nempe tempore præterito. Sic docebo, declarat me tempore futuro hoc esse facturum.*

Quæst. Aliquid est profecto quod dicis, & non multũ fortassis à vero abhorrens, quod tametsi videarur meam de temporis in nominibus præcedentibus differentia obiectionem non mediocriter labefactare, non ita tamen effugies, sed alia adhuc ratione nominis siue definitionem, siue descriptionem conuellere, & infringere conabor.

Resp. *Multa tu quidem conaris, & magno tandem*

dem contra, quemadmodum ille apud Comicum, magnas profectò nugas dabis.

Quæst. Pariùs ista viris tamen obijcienda memento.

Resp. *Tibi præsertim, viro tam forti, & strenuo.*

Quæst. Contra verbosum nolo contendere verbis, sed firmis argumentis quod asserui probabo.

Resp. *Probabo igitur.*

Quæst. Multa sunt nomina, quæ habent personæ differentiam, ergo non vera est nominis definitio, in qua affirmatur nomen non habere personæ differentiam. Tertia ratio, quòd nomen habeat personæ differentiam.

Resp. *Nullum est nomen, quod admittit personæ differentiam.*

Quæst. Sic probo. Omnia nomina, quæ habent vocatiuum, habent etiam personæ differentiam: sed infinita penè sunt nomina, quæ habent vocatiuum: ergo infinita sunt penè nomina, quæ habent personarum differentiam.

Resp. *Nego Maiorem, hoc est, nego omnia nomina, quæ habent vocatiuum, habere etiam personæ differentiam.*

Quæst. Maioris veritatem sic assero. Si non sit in nominibus personæ differentia, tunc vocatiuus erit eiusdem personæ cum reliquis casibus: sed vocatiuus non est eiusdem personæ cum reliquis casibus; ergo ea nomina, quæ habent vocatiuum, habent etiam personæ differentiam.

Resp. *Vocatiuus est eiusdem personæ cum reli-*

quis casibus.

Quæst. Hoc tuum responsum hac ratione conuellam.

Resp. *Conuellas quoad libeat, modò ne refellas.*

Quæst. Imo & conuellam, atque etiam inuincibiliter refellam.

Resp. *Ante victoriam noli cantare triumphum.*

Quæst. Sic ergo de tuo responso triumphare conabor, hoc in illud prolato argumento. Omnis nominatiuus est tertiæ personæ, omnis autem vocatiuus est secundæ personæ: ergo vocatiuus non est eiusdem personæ cum reliquis casibus, atque ita per consequens, admittit nomen personæ differentiam, id quod ego probandum suscepi.

Resp. *Scitè tu quidem, & rectè. Atque hac etiam ratione probaueris pronomina Ego & Tu esse tertiæ personæ, quia sunt nominatiui casus.*

Quæst. Ain' verò? Quis putaret homini tam perspicaci tam hebetem esse oculorum sensum, vt solem meridie lucentem videre nequeat. Ego enim de nominibus sum locutus, tu vero respondes de pronominibus.

Resp. *Bene habet. Iam tandem videor mihi animi tui sensum perspexisse, vel intellexisse. Vis enim omnem nominatiuum in nominibus esse tertiæ personæ.*

Quæst. Rem acu tetigisti. Expecto igitur qua ratione argumenti mei vim possis repellere, quin fateri cogaris esse in nominibus personæ differentiam.

Resp.

Resp. *Nihil minus. Nam quòd omnis vocativus affirmatur esse secundæ personæ, id non fit propriè ex suæ ipsius significatione, sed ex vi pronominis Tu, subauditi, cum quo per appositionem in eodem casu cohæret.* Solutio obiectionis de personæ differentia in nominibus.

Quæst. Donec quis meliora protulerit, ego hac tua responsione ero contentus, & pergam ad aliam quæstionem.

QVAESTIO SECVNDA.

An quinque sint tantum declinationes nominum, sub quarum aliqua nullum sit nomen, quod non possit contineri? Et vtrum veræ sint regulæ grammaticales, quæ de his traduntur?

Quæst. Non ea est ingenij mei facultas, vt polita quadam & elegante oratione aures vestras demulcere queam, nec est etiam mei instituti hoc præstare nunc temporis. Res enim ipsa postulat, vt potius strictis argumentis, quàm prolixis orationis clausulis, de proposita quæstione agamus. Dic igitur perspicuè, & ἀυτοψεὶ quid tibi de huius quæstionis veritate videatur? Præfatiuncula.

Resp. *Quòd tu brevius, omissis verborum ambagibus egeris, eo eris mihi gratior, & charior, tibique promitto, & polliceor me esse sanctissimè observaturum, me eâdem vsurum in respondendo brevitate, qua tu in proponendo vtêre. Dico igitur nihil esse in hac quæstione, quod non ausim vt verissimum & certissimum*

mum defendere.

Quæst. Bene ergo se res habet. Ego mox virium tuarum periculum faciam, speroque me tecum sic esse acturum, vt omnibus appareat, quàm sis impar ad illud præstandum, quod tam temere & audactèr in te suscepisti.

Resp. *Erras, & me ignoras (ô bone) si putas te posse me sanis dictis tuis protelare. Habes aduersarium satis fortasse animosum, & quem non ita facile, vt tu reris, vinces. Fueris vel Hercule ipso, vel Polyphemo robustior, aut Thraſone Terentiano gloriosior, ego nec vires tuas reformido, nec verborum tuorum ampullas flocci faciam.*

Prima ratio.

Quæst. Sic ergo contra primam quæstionem insurgo. Multa sunt nomina, quæ ad nullam declinationem possunt referri: est itaque falsa prima quæstio.

Resp. *Parturiunt montes, & nascitur ridiculus mus. Hoccine tandem est illud telum tam magnopere formidandum? Orator poteris fortassis esse vehemens, es tamen disputator parum subtilis, qui à petitione principij (vt loquuntur dialectici) disputationem tuam ordiris.*

Petitio principii.

Qu. Imo ego mihi nihil concedi peto. Quod institui, solida ratione euincam.

Resp. *Audiamus tandem.*

Probatio antecedens.

Quæst. Quæ non declinantur omnino, illa non possunt ad aliquam declinationem referri: at multa sunt nomina, quæ non declinantur omnino: ergo multa sunt nomina, quæ ad nullam declinatio-

clinationem referuntur.

Resp. *Hoc aliquid est, quod iam dixisti, verùm hoc aliquid nihil est. Nego enim esse aliquod nomen, quod non declinetur.*

Quæst. Quid audio?

Resp. *Hoc, quod narro.*

Quæst. Scilicet tu nullum nomen esse affirmas indeclinabile?

Resp. *Nugaris. Quasi hoc, voce non satis clara iamdudum dixerim. Arrige ergo aures tuas & me audi denuo, & tertiò, si vales affirmantem omnia nomina declinari.*

Quæst. Satis tu quidem strenuè hoc ipsum affirmas: quàm autem fortiter possis idem defendere, mox patebit. Reuoca quæso sensus tuos, qui mihi iam videntur peregrinari, qui rem tam apertam negare audeas. Hæc reperiuntur apud Lilium tuum: Omne quod exit in *um*, ceu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum, sic inuariabile nomen. Quid iam ais? An non constrictus teneris? Quo pacto demum te irretitum, ex hoc laqueo expedies?

Resp. *Noli quæso gloriari. Nihil est facilius. Fateor multa nomina esse inuariabilia, sed non indeclinabilia.*

Quæst. Facetè demum inventa hæc tua responsio est. Quasi verò non idem sit esse inuariabile, et indeclinabile. Vel si aliqua sit inter hæc differentia, talis est fere, qualis inter stolidum & stultum.

Resp. *Acutè sane, qui hoc pacto obliquè conuertis mihi nomen stulti inurere: Tu tamen, quem non stultum, sed sapientum octauum merito appellare ausim, scito me loqui de nominibus regularibus in prima quæstione, & non de irregularibus, siue heteroclitis. Fateor enim inter illa reperiri, quæ non declinentur: verùm illa ego extra quæstionis meæ cancellos, tanquam enormia & rebellantia, & quæ in ordinem cogi non possunt, reijcio & excludo.*

Quæst. Video mihi esse negotium cum vulpe callida & astuta, id est, cum antagonista subdolo & versipelle: verùm non sic euades. Aliud adhuc telum, & priore longe acutius in te vibrabo, cuius ictum vide qua ratione poteris à latere tuo depellere & propulsare.

Hæc (si bene memini) responsionis tuæ erat summa: hanc primam tuam quæstionem intelligi debere de nominibus declinabilibus, non autem de nominibns indeclinabilibus, & heteroclitis, nonnè?

Resp. *Sic.*

Quæst. Fateris ergo nullum esse nomen declinabile, quod non referatur ad vnam aliquam quinque declinationum.

Resp. *Maxime.*

Quæst. Euge, iam habeo, quod volo. Ita enim te statim retibus meis implicabo, vt te inde nulla ratione extricare, & expedire poteris.

Thaidis verba in Terentii Eunucho.

Resp. *Ego verba hæc tua tam magnifica, verba dum sunt, facile ferre possum: verum si ad rem conferantur,*

ferantur, vapulabis.

Quæst. Magnificè tu quidem, nec bonæ illi mulierculæ, cuius tu verbis vteris, multum absimilis. Sed omissis verbis, ad rem tandem veniamus.

Resp. *Incipe, si quid habes.*

Quæst. In me mora non erit vlla. Sic enim argumentor. Multa nomina declinabilia reperiuntur, quæ ad nullam declinationem possiunt referri: non est ergo vera prima hæc tua quæstio. Secunda ratio.

Resp. *Vulpes (quod duci solet) pellem mutare potest, sed non naturam, siue ingenium. Tu enim sophista callidus, quàm es tui similis, quantumvis id celare cupias? Rursus petis principium siue id sumis pro confesso, quod tibi erat imprimis probandum. Nego enim vlla indeclinabilia esse nomina, quæ non referantur ad vnam aliquam quinque declinationum.*

Quæst. Tu profectò valde es verbosus, & aliquanto quàm par est, loquacior. Quasi ego iam pridem hoc non agerem, vt probem id, quod sciam probè esse mihi vel in primis probandũ. Atq. hoc cum statim effecero, omnibus his astantibus luce meridiana clarius patebit, quàm tu turpiter te dederis, & quàm insigniter causa cades.

Dido, Clio, Echo, & multa huiusmodi, nomina sunt declinabilia, nec tamen ad aliquam quinque declinationum referuntur: non est itaque vera prima quæstio. Dido. Clio. Echo, &c.

Resp. *Quid si negem hæc nomina esse declinabilia.*

Quæst.

Quæst. Quid si inficias eas solem ipso meridie lucere?

Resp. *Itane tibi videtur hoc æquè absurdum ac illud? Nego ergo revera has voces esse declinabiles.*

Quæst. Non patiar te ita exspaciari. Arctius te constringam, agamq; tecum paucis, hoc modo. Variantur hæ voces per terminationum casualium discrimina: ergo sunt declinabiles.

Resp. *Ego tibi etiam non minore brevitate respondeo hoc pacto, nempe dico hæc nomina non habere casuum discrimina.*

Quæst. *Dido* facit in genitiuo *Didus*, in datiuo *Dido*, in accusatiuo *Dido* (quod idem de reliquis similibus est dicendum) habent ergo hæ voces casuum discrimina.

Resp. *Fateor verum esse, quod dicis. Ego autem hoc, quod tam erat manifestum negaui, non quòd ita revera sensерam, sed potius vt virium tuarũ periculum facerem. Cano ium ergo palinodiam, & hæc nomina declinabilia esse concedo, & ad tertiam declinationem Latinorum referri.*

Quæst. Quo teneam vultum mutantem Protea nodo? Tu tibi ipsi non cõstas. Modo ais, modo negas. Quàm autem est hoc absurdum, vel quod nuperrimè affirmasti. Quomodo sunt enim hæc nomina tertiæ inflexionis, cum nullam habeant cum terminationibus tertiæ inflexionis affinitatem?

Resp. *Placuit tamen Grammaticorum doctissimis eò hæc referre, quorum ego iudicio acquiesco, tametsi alium*

aliam habeam euadendi viam si dixero quæstionem meam intelligi de Latinis, non autē Græcis vocabulis.

Quæst. Quia te video tam subdolum & versipellem, vt quocunque te fugientem persequar, mille tamen habeas elabendi vias: à Græcis istis vocabulis te aliquantisper reuocabo ad dictiones Latinas, vtpote nobis longe familiariores. De his autem multa habeo quærenda, sed hoc in primis: an omnia videlicet nomina Latina putes ad vnam aliquam quinque declinationum posse referri? Tertia ratio.

Resp. *Tu mihi videris argumentorum penuria valde laborare, qui toties eandem cantilenam canere non erubescas. Quoties enim est tibi à me antea responsum, secludi ab hac quæstione multa nomina Latina Heteroclita, & indeclinabilia.*

Quæst. Admitto libens hanc tuam exceptionem & loquor de Latinis nominibus regularibus solummodo.

Resp. *Ea omnia dico ad vnam aliquam harum quinque declinationum posse referri.*

Quæst. Ad quam ergo declinationem refers hanc vocem familia, quam tibi puto esse valde familiarem.

Resp. *Ad primam.*

Quæst. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia habet genitiuum in æ diphthongo.*

Quæst. Nunquam ergo legisti familias in genitiuo? Familias in genitiuo.

Resp. *Non legi, nisi mea me fallat memoria.*

Quæst.

Quæſt. Quid quæſo apud probatos autores eſt hiſce loquendi formulis magis tritum, & vſitatum, patresfamilias, matresfamilias, filiusfamilias, &c.

Reſp. *Vna hirundo non facit ver: ita nec vnum aliquod exemplum ſatis eſt ad infringendam regulæ generalis veritatem.*

Quæſt. Eſto ſane non poſſe ex vnius hirundinis ad nos aduentu iudicium certum de vere inſtante fieri: cum tamen illas ad nos cateruatim volitantes aſpicias, numquid vernum anni tempus iamiam appropinquare dubitaueris?

Reſp. *Dauus ſum, non Oedipus. Explica ergo quid ſibi velit hoc tam reconditum verborum inuolucrum.*

Terras, Auras, in genitiuo.

Quæſt. Non ſolum facit familia, familias in genitiuo: ſed reperiuntur plura eiuſmodi, quemadmodum Terras, Auras, & ſimilia.

Reſp. *Sunt hæc antiqua, & obſoleta, quorum iam nullus eſt vſus apud ſcriptores recentiores.*

Qua ratione, nonnulla nomina primæ declinationis Latinorum faciunt as in genitiuo.

Quæſt. Detur hoc in nonnullis: familias tamen frequenti eſt in vſu, etiam inter melioris notæ autores.

Reſp. *Sic itaque reſpondeo: voces haſce, familia, terra, aura, & huius farinæ reliqua, facere interdum in genetiuo familias, terras, auras ad imitationem Græcorum.*

Quæſt. Tunè Græcus? Græculus eſuriens in cœlum, iuſſeris, ibit.

Reſp. *Tua profectò tam petulca & inſulſa lingua loquacitas,*

loquacitas, vel potius procacitas, te non tam Græculum quàm graculum esse prodit & ostendit.

Quæst. Videamus ergo quid tu Græcus pro Græca hac in Latinis vocibus imitatione adferre possis?

Græcorum imitatio.

Resp. *Quemadmodum apud Græcos in secunda declinatione simplicium, nomina substantiua in δα, θα, πα, & α purum habent genitiuum in as: ita familia, terra, aura, & similia, ad illorum exemplar faciunt interdum familias, auras, terras in genitiuo.*

Quæst. Si cauillari & tergiuersari liberet, haberem quod contra hanc tuam responsionem obijcerem: sed quia eandem doctorum iudicio comprobari video, pergam iam ad alia in te tela vibranda, quorum si tu ictus sustinere poteris, satis mihi robustus & strenuus esse videberis ad tutandam & defendendam hanc nominis Grammaticalis arcem, & turrim, ita vt illa relicta, aliam copiarum mearum partem ad pronominis agrũ depopulandum transferam & conuertam.

Quarta ratio, siue obiectio.

Resp. *Ego omnes argumentorum tuorum ictus leui, & parua quadam corporis declinatione vitabo. Fac itaque virium mearum periculum cum volueris.*

Nominatiui & vocatiui terminatio varia in prima declinatione.

Quæst. Cum tam sis paratus ad omnem belli euentum, ostende quæso quot sint terminationes nominatiui & vocatiui singularis in prima declinatione Latinorum.

Resp. *Pro varia nominatiui terminatione varia est etiam vocatiui terminatio.*

Quæst. Quot sunt itaque nominatiui terminationes?

nationes?

Resp. *Quinque: videlicet, A, Am, As, E, & Es.*

Quæst. Suntnè hæ omnes terminationes nominum Latinorum?

A, Latinorum: Am, Hebræorum: As, Es, E, Græcorum terminationes.

Resp. *Minimè. Illa enim nomina primæ declinationis sunt solummodo Latina quæ finiunt in A. Quæ verò desinunt in Am, sunt Hebræa propriè. Et quæ exeunt in As, Es, & E, Græca.*

Quæst. Ego vanam & futilem esse hanc tuam terminationum distinctionem hâc ratione probabo.

Multa sunt nomina primæ declinationis in A, quæ non sunt Latina, sed Græca. Proinde falsum est illud, vbi asseris terminationem A in primâ declinatione, esse indicium nominum Latinorum.

Resp. *Tu profectò vanus es, & futilis magistr, qui etiam falsè & captiosè disputas, cum ex eo, quod dixi hanc literam terminalem A, in prima declinatione esse notam nominum Latinorum, probare conaris omnia nomina in A, primæ declicationis esse Latina. Scio enim Satrapa, Athleta, Poëta, Geometra, Bibliopola, & infinita alia in A, primæ declinationis, esse tamen Græca.*

Quæst. Qua igitur ratione tu tibi ipsi constas?

Resp. *Non affirmavi omnia nomina in A, primæ inflexionis esse Latina, sed pleraque ita esse. Non video tamen quid absurdi inde sequeretur, si hoc generaliter affirmassem. Sic enim expl.co verborum meo-*

rum

rum sententiam, nempe omnia nomina prima declinationis in A, esse terminatione Latina, licet origine multa ex illis sint Græca. Cum tamen inter declinandum nulla in re differant à dictionibus Latinis prima declinationis in A, non video, cur hoc sensu non dici possint Latina, declinatione scilicet, non derivatione.

Omnia nomina in A, primæ declinationis, sunt inflexione Latina, tametsi derivatione & origine quædam sint Græca

Quæst. Subtilis es tu quidem disputator, orator tamen fortassis parum vehemens. Verùm iam doce, quæ sint vocatiui terminationes in prima declinatione?

Resp. *Nomina primæ declinationis in A, faciunt vocativum similem nominativo, quemadmodum & nomina in Am, quæ fere sunt Hebræa: quod idem est censendum de Græcis in E. Quæ verò Græca habent nominativum in As, ea faciunt vocativum in A. In Es autem faciunt vocativum vel in A, vel in E.*

Nomina primæ declinationis in A, Am, & E, habent vocativum similem nominativo. Sed As facit A. Es vero, A vel E, in vocatiuo.

Quæst. Hoc illud est quod volui: huc tendebant interrogationes meæ tam longè petitæ. Iam sane captus es, & ita in retibus meis implicatus, vt te inde non facile explicaueris.

Resp. *Quid sibi vult tam insolens hic verborum triumphus? Audiamus quid tandem hinc velis concludere.*

Quæst. Redde prius (si potest) rationem, cur in rudimentis Anglicanis nulla fiat mentio tam varij huius nominatiui exitus in nominibus, vel primæ, vel reliquarum declinationum.

Resp. *Quid hoc ad præsens institutum tuum? Ego tamen (vt potero) hac in re tibi etiam satisfaciam.*

Probabilis coniectu-

Rudimenta illa Anglicana Latinæ Grammaticæ præfix.,

ra, cur nulla fiat mentio variarum nominatiui singularis terminationum in Rudimentis Anglicanis.

præfixa, vt sunt ad tenellorum captum, & ingeniolum accommodata, ita etiam huiusce rei precipuè rationem habuit illorum autor (quicunq; tandem ille fuit) ne præceptorum multitudine illorum memoriam obrueret: ac proinde accuratiorem singulorum casuum in illis quinque declinationibus tractationem, pro varia eorundem terminatione, ad Grammaticam Latinam reiecit.

Quæst. Recte tu quidem coniectas, adeò vt rem ipsam acu (quod aiunt) tetigisse videaris. Quod si eâdem dexteritate vtare in reliquorum meorum argumentorum solutione, Ego sane in re Grammaticali te solertem dabo.

Resp. *Nullius sunt momenti rationes tuæ, ac proinde nullo negotio quàm facilimè soluentur, nec vlla in re potes regularum Grammaticalium veritatem concutere, & conuellere.*

Quæst. Verbis apud te nihil proficio, videbo igitur quid possim argumentis. Ac primùm à te quæro cuius declinationis, & generis sit Pythias, tam frequens & notum puellæ nomen Terentij Eunucho.

Resp. *O quàm similes habent labra lactucas? & quàm aptè conuenit tuis moribus allatum à te exemplum vt tu scilicet loquaculus nugator loquacula puellæ nomen adduceres ad labefactandam Grammaticæ certitudinem.*

Quæst. Omitte tandem hanc linguæ volubilis petulantiam, & responde quæstioni.

Resp. *Pythias est primæ declinationis, & femi-*

nini ge-

nini generis.

Quæst. Probabo neque primæ declinationis esse, neque feminini generis.

Resp. *Qua demum ratione?*

Quæst. Hoc modo: Nomina primæ declinationis in As, faciunt vocatiuum in A. (quemadmodum tu antea recte affirmasti.) Pythias vero non facit vocatiuum in A, sed in As: ergo non est primæ declinationis. Pythias in vocatiuo.

Resp. *Pythias non facit vocatiuum in As.*

Quæst. Itanè quæso es oblitus illorum, quæ toties apud Terentium legeris? Quid festinas? aut quem quæris Pythias? Et postea in eâdem Scæna: Au, obsecro mea Pythias, quod istuc nã monstri fuit? Atque ibi etiam, si quæras, reperies Dorias, aliud puellæ nomen, in vocatiuo. In Eunucho, Actu 4, Scæna 3

Resp. *Quasi vero in eâdem Scæna non sic loquatur Terentius: Paululum si cessassem Pythia, domi non offendissem. Hoc enim loco palam est Pythias facere in vocatiuo Pythia secundum regulam.* Pythia in vocatiuo.

Quæst. Hoc est clauum clauo pellere, seu potius nodum dissecare, non soluere. Sed quid tandem respondes?

Resp. *Pictoribus atq; Poetis quidlibet audendi semper fuit aequa potestas.*

Quæst. Verum sanè hoc esse concedo quoad pingendi & fingendi libertatẽ, non autem quoad scribendi & loquendi modum & rationem.

Resp. *Si tibi minus satisfaciat prior responsio: dico in huius modi loquendi formulis esse peculiarem*

Atticiſmus. *quendam Graciſmum, ſeu potius Atticiſmum, cuius dialecti hoc probè nouiſti eſſe proprium, vt in omni declinatione vocatiuum habeat ſimilem nominatiuo.*

Queſt. Dicis ergo more Atticorum fieri, quòd Pythias, & Dorias, & huiuſmodi nonnulla reperiantur in vocatiuo?

Reſp. *Maxime.*

Queſt. Ad genus verò quod attinet, qua ratione poteſt Pythias eſſe fœminini generis?

Reſp. *Optima, quippe cum ſit nomen mulieris.*

Pythias eſſe maſculini generis. *Queſt.* Maſcula Græcorum, quot declinatio prima fundit in As, & in Es.

Reſp. *Intelligenda eſt illa regula de nominibus appellatiuis, non autem de propriis.*

Solutio.

Alia obiectio. *Queſt.* Non ſic abibis. Noſti enim omnia nomina primæ declinationis ſimplicium apud Græcos, eſſe maſculini generis, ſiue ſint communia, ſiue propria.

Solutio. Reſp. *Pythias non eſt primæ, ſed ſecundæ declinationis ſimplicium.*

Altera obiectio. *Queſt.* Nomina ſecundæ declinationis ſimplicium in recto ſingulari terminantur, vel in *a.* vel in *n.* Pythias verò neque terminatur in *a.* neque in *n.* ſed in As: non eſt itaque ſecundæ declinationis ſimplicium.

Solutio. Reſp. *Terminatio nominatiui ſingularis in hac ſecunda declinatione in nominibus mere Graecis eſt in a. vel in n: ſed Pythias, & Dorias, & ſimilia, ancillarum nomina & vocabula ſunt plane barbara, & ſeruilia, ac proinde ab illis deſumta, antiquas gentis ſuæ appella-*

Pythias, Dorias, & ſimilia.

appellationes retinent, referunturque non incommodè ad secundam simplicium declinationem, tum propter genus, tum etiam propter conuenientiam, quam habent cum nominibus secundæ declinationis in omnium reliquorum casuum terminationibus, præterquam nominatiui singularis.

qua ratione referantur ad secundam declinationem simplicium apud Græcos.

Quæst. Non habeo, quod contra hanc tuam responsionem vlterius obiiciam: pergam igitur iam ad alia.

Aliæ adhuc disputationes de nomine, quæ ad præcedentes in hac secunda editione accessere.

PRIMA DISPVTATIO DE TERMINATIONE vocatiui singularis à nominatiuo in VS, in secunda declinatione.

QVAESTIO.

An vocatiuus singularis in secunda declinatione exeat in E, cum nominatiuus singularis desinit in VS?

Quæst. Cum nobis sit à præceptore obseruando institutum, vt nos subinde mutuis disputationibus de rebus Grammaticalibus exerceamus, quarum cum magnæ sint vtilitates & commoditates, tum sane cum primis ad hoc conducant, vt & paratiores, & promtiores simus in hoc exercitationis

Præfatiuncula.

tationis genere: agedum (socie chariſſime) liceat quæſo bona tua cum venia, vitium tuarum periculum facere, quàm ſcitè & dextrè huius regulæ veritatem tutari poſſis, quæ habetur in grammatica de terminatione vocatiui ſingularis in ſecunda declinatione, cum nominatiuus ſingularis exeat in vs.

Reſp *Sunt hæc minuta & puerilia profectò, & rei grammaticalis tyrũculis potius proponenda, quàm ijs, quorum maiores ſunt progreſſus in bonis literis, & probatiſſimorum autorum lectione. Non pigebit tamen vel in hiſce minutijs (ne dicam nugis) expectationi tuæ ſatisfacere.*

Quæſt. Noli quæſo altum ſapere. Quò enim maiora tibi de doctrina, & cognitione tua polliceris, eò turpior erit lapſus, ſi imprudens, in leuibus iſtis (vt tibi videntur) offendas & impingas. Sed reſponde tandem, quæ tua ſit de propoſita quæſtione ſententia?

Reſp. *Egó ſane vt certo certiora defendo, quæcunque de hac regula affirmat Grammatica.*

Quæſt. Quæro igitur primum quomodo exeat vocatiuus nominatiuorum in vs?

Vocatiuus in E, à nominatiuo in vs.

Reſp. *Exit in E, paucis quibuſdam, nempe ſex, vel ſummum ſeptem exceptis, vt Deus, populus, lucus, fluuius, & catera, Noſti enim regulam.*

Quæſt. Quid verò, ſi nominatiuus deſinat in os, terminatione Græca, quod hic ſæpe fieri videmus?

Reſp. *Illa in vocatiuo ſequuntur rationem Latinorum*

uorum in vs, & faciunt vocatiuum in E.

Quæst. Bene habet. Iam te captum & irretitum laqueis & cassibus meis vtrinque habeo. Nam & plurima nomina in vs, vocatiuum habent similem nominatiuo: & Græca quædam in os, vocatiuum etiam in os faciunt, & non in E. Longè ergo hîc profectò falleris. Obiectio.

Resp. *Ego vtrumque hoc constanter nego, imo verò pernego, nec nudis tuis verbis fidem habeo. Exemplis fac probes, quod dixisti.*

Quæst. Manus, arcus, ficus, anus, quercus, & multa similia, vocatiuum habent similem nominatiuo. Chaos vero, & melos in Græcis faciunt vocatiuum, non Chae, & Mele, sed Chaos & Melos, quod te ipsum non facilè negaturum puto, licet aliâs frontis satis perfrictę te fortassis esse noueriin.

Resp. *Video me iam reuera esse falsum. Putabam enim mihi cum probo & candido viro rem esse, nunc autem comperio me in sophistam aliquem, & callidum cauillatorem incidisse, qui subdole & versutè mihi conatur imponere. Exempla namque à te modo allata, alterius sunt generis & ordinis, vtpote quæ quartæ sint inflexionis, non autem secundæ, de qua nobis hoc loco solummodo est sermo.* Solutio.

Quæst. Itanè verò? Chaos & Melos censen' tu demum ad quartam declinationem pertinere? Chaos & melos.

Resp. *Rursus nugaris. Loquor enim de Latinis dictionibus, de his e Græcis postea respondebo.*

Quæst. Vis ergo regulam illam de nominibus

in vs secundæ declinationis tantummodo intelligi. Sed nec sic quidem te expediuisti, tametsi generalia sint regulæ illius verba. Sit tamen ita vt tu vis. Quid verò, num virus & pelagus negaueris esse secundæ declinationis?

Virus. Pelagus.

Resp. *Non eo inficias esse illa quidem secundæ classis, sed quid hinc concludis?*

Quæst. Ausculta. Non faciunt vocatiuum in E, sed in vs. Fallit igitur aliquando illa regula.

Resp. *Imo tu fallis potius, qui hæc exempla contra verum, & germanum illius regulæ sensum vrges. Loquitur enim de nominibus in vs secundæ declinationis, masculini, vel fœminini generis. Sunt autem virus & pelagus neutra, quæ vocatiuum semper habent nominatiuo similem.*

Quæst. Iam me cogis iterum quædam exempla superiùs allata contra te torquere. Quercus enim, cui adde, si placet laurus, & pauca alia, sunt secundæ declinationis, & tamen habent vocatiuum nonnunquam in vs.

Quercus. Laurus.

Resp. *Fateor rem ita se habere, vt dicis. Sed hic etiam dolosè agis. Nam cum habent vocatiuum in vs, non fit hoc, quod sint secundæ declinationis, sed quòd sint quartæ. Hæc enim, & quædam alia referuntur ad vtramque declinationem, secundam scilicet, & quartam.*

Panthus. Oedipus.

Quæst. Panthus tamen & Oedipus, vtrumque in vs, formant vocatiuum per (u) vt Panthu, Oedipu, cum sint masculina, & non neutra.

Resp, *Veniunt à Græcis contractis in ῦς, atque*

hac

hac ratione faciunt vocatiuum in v.

Quæst. Non ineptè hæc omnia affirmasti. Verùm quid ad illa alia Græca, nempe chaos & melos respondes? Græca enim in os, cum ad hanc declinationem referuntur, in vocatiuo exeunt in E, ad formam Latinorum in vs.

Resp. *Eodem modo respondeo, quo prius ad Latina in vs: tunc scilicet cum sint masculina, vel fœminina, vocatiuum habere in E. Sunt autem hæc duo chaos & melos neutra, & fere indeclinabilia, nisi quod testatur Valerius, posterius melos reperiri aliquando in ablatiuo, melo. Cum verò sint neutra, vocatiuum iuxta regulam similem habent nominatiuo.* Responsio de chaos, & melos,

Quæst. Sed ego illam regulam multis modis falsam esse ostendam, sed hoc faciam in disputatione sequente, quòd in hac longior fuerim, nec te pluribus hoc tempore morabor.

Secunda disputatio de tribus casibus similibus in nominibus *neutrius generis.*

QVAESTIO.

An nomina neutrius generis habeant in vtroque numero, nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuum similes, quidem casus in numero plurali semper desinant in A?

Quæst. Huius tu regulæ veritatem tutandam audesne in te suscipere (ô bone?)

Resp. *Imo sane. Namque vt hanc maximè generalem, ita etiam omnium, quæ in Grammatica habentur verissimam esse opinor.*

Quæst. Manifestam tamen contradictionem in sese videntur illius verba continere.

Resp. *Tu qui nodum in scirpo facile inuenire potes, ostende tandem quam sibi ipsi repugnare videantur huiusce regulæ verba.*

Regulæ verba.

Quæst. Agnosce verba, quibus nec minutissimam vnius literulæ apiculam vel addam, vel auferam: Hic est notandum (inquit regula) omnia nomina neutrius generis, cuiuscunque tandem declinationis fuerint, habere nominatiuum, accusatiuum, & vocatiuum similes in vtroque numero, qui quidem casus in numero plurali exeunt omnes in A.

Resp. *Recte tu quidem hæc omnia recitasti. Quam verò hic monstrus repugnantiam?*

Quæst. Si similes sint omnium neutrorum hi tres casus in vtroque numero, hinc necessariò sequi videtur, debere eosdem in singulari numero semper etiam desinere in A.

Obiectio.

Resp. *Nulla est omnino huiusmodi necessitas. Sufficit enim vt in plurali desinant in hac terminatione.*

Quæst. Non ergo sunt hi casus similes in vtroque numero. Nam si in plurali exeant in A, & in singulari desinant in um, vt in dictione regnum, & infinitis alijs fieri contingit, quomodo sunt hi casus similes in vtroque numero?

Resp. *Tu pol Crito antiquum obtines: similis vbique*

bique es tui, qui hic quoque tam apertè nugaris, vel (vt dicam verius) more sophistarum cauillaris.

Quæst. Isne tibi cauillari videtur, qui ipsissima regulæ grammaticalis verba summa fide recitat?

Resp. *Sic tamen cauillatoris nomen non euitas, qui verba regulæ contra manifestum eiusdem sensum callidè intorques. Cum enim docet regula hos tres casus in neutrahbus, similes esse in vtroque numero, significat eosdem cuiuscunque sint terminationis in singulari numero, debere tamen in plurali numero semper desinere in A.* Solutio.

Quæst. Hoc tuum responsum vt maxime friuolum, & vanum multis in medium prolatis exemplis refellam. Nam fas, nihil, instar, & similia, non faciunt casus prædictos plurales in A, non est igitur verum hos casus omnes in numero plurali semper desinere in A. Instantia.

Resp. *Non habent hæc nomina pluralem numerum, & proinde nihil faciunt ad huius regulæ veritatem infringendam.* Solutio.

Quæst. Ambo & duo sunt neutra pluralia, quæ tamen non habent hos casus in A, sed in O: nec etiam habent tres casus singulares similes: dupliciter igitur hanc regulam falsitatis arguunt. Alia instantia.

Resp. *Excipiuntur à regula generali quatenus ad terminationem horum casuum in plurali. Quod verò de casibus ijsdem singularibus obijcis, nullius prorsus est momenti, quia carent hac nomina singulari, quem si haberent, tunc hos tres casus in eodem numero formarent similes, vt fit in alijs nominibus regulam generalium* Solutio.

palem sequentibus.

Resp. Video te chamæleontis instar in omnes colores teipsum mutantem, quo facilius argumentorum meorum vim eludas. Non tamen sic euades. Præter enim ambo & duo, quæ dicis ab hac regula esse excipienda, sunt & alia neutra, quæ constat habere numerum pluralem, & tamen non faciunt hos casus plurales in A, & inter illa hæc vox tempe, quæ hos casus plurales facit in E, & non in A.

Alia instãna.

Tempe.

Resp. *Tempe non est pluralis numeri, sed singularis numeri nomen aptoton secundum nonnullorum sententiam.*

Quæst. Errant illi profecto turpiter, suamque insciam vel ipsis puerulis deridendam propinant, cum sit reuera vox Græca, & numeri pluralis, primæque apud Græcos declinationis contractorum. Hoc enim vel hinc etiam satis liquidò apparet, cum in Grammatica nostra producat e finale, vt in illo versiculo: Sic gummi, frugi, sic tempe, tot, quot. & omnes, &c.

Tempe, vox Græca.

Resp. *Cano itaque Palinodiam, & fateor esse numeri pluralis, sed non facere quicquam omnino contra hanc regulam, quam volo de vocibus Latinis, non autem Græcis intelligi.*

Solutio præcedentium.

Quæst. Te sequar quocunque disfugias, nec ita te dimittam, sis licet quauis vulpecula versutior, & ita in respondendo vafer, vt nihil fere certi ex tuis responsionibus queam elicere. Et quia hanc regulam de Latinis solummodo vocibus intelligi

telligi debere dicis, ijsque vtroque numero gaudentibus, quid demum respondes ad hoc vocabulum pondo? Alia instantia.

Resp. *Non ignoro hanc vocem dici & singulariter, & pluraliter, idque apud autores probatissimos.*

Quæst. Nec ignoras esse neutrius generis, vnde etiam sequi est necesse, te non ignorare falsam esse illam regulam, cuius tu propugnator tam strenuus haberi cupis, cum non faciat Ponda, sed Pondo in nominatiuo, accusatiuo, & vocatiuo pluralis numeri.

Resp. *Est hoc vocabulum Pondo heteroclitum aptotum, siue indeclinabile (quod vocant) hoc est, licet omnes casus in vtroq; numero habere reperiatur, nullum tamen admittit casuum terminalium varietatem, siue discrimen; ac proinde non pertinet ad hanc regulam, quæ vniuersaliter, & sine vlla exceptione verè est in nominibus Latinis neutralibus, & regularibus, non autem heteroclitis, & irregularibus.* Solutio.

Quæst. Iam tandem nulla circuitione veteris, sed apertè, & appositè etiam ad verum huius regulæ sensum & intellectum respondes, idque adeo dextrè, & verè, vt nihil habeam, quod vlteriùs hac in parte obijciam: propero igitur ad alia.

TERTIA

TERTIA DISPVTATIO DE nominum propriorum genere.

QVAESTIO.

An verae sint regulae Grammaticales de generibus nominum propriorum?

Praefatiuncula. QVaest. Cum videam socios meos charissimos, qui hucusque disputarunt (viri clarissimi) multa in medium attulisse, quibus vtrinque pensitatis, & examinatis per mutuas interrogandi & respondendi vices, tantū abest vt aliquod inde dimenti acceperint rei grammaticalis regulæ, & præceptiones, vt potius hac ratione illarum veritas clarior & manifestior, tenebris discussis, & profligatis appareat: volui & ego virium mearum periculum facere in illarum regularum veritate excutienda, quæ traduntur in grammatica de generibus nominum propriorū. Illas si tu veras esse defendis, qui respondendi munus in te hodierno die susceperisti, primò mihi hoc loco expedi cuius statuas esse generis propria nomina Deorum, virorum, fluuiorum, mensium, & ventorum.

Resp. *Haec omnia, ex regula facile dignoscuntur esse masculini generis: Propria, quae maribus tribuuntur, masculas dicas, & quae sequuntur ibidem loci.*

Quaest. Vt ergo primùm, à primo exordiar, expone cuius sunt generis nomina Deorum propria?

Resp.

Resp. *Sunt illa omnia Masculini generis.*

Quæst. Erit igitur etiam masculini generis Cupido. Cupido, veneris filius, amorum ille Deus apud omnes Poëtas decantatus, & celeberrimus.

Resp. *Est sane Cupido satis celebris, & notus poëtis omnibus, quos puto omnes de eodem nunquam, nisi genere masculino locutos fuisse.*

Quæst. Non videris mihi satis attentè legisse quæ scribit Horatius Sermonum libro primo, Sermone quoque primo.

Resp. *Quid offendis in illo sermone, quo probes Cupidinem non esse masculini.*

Quæst. Citato loco, tu ipse feres iudicium, sunt enim hæc verba Horatij: At bona pars hominum decepta cupidine falsa. Nonne vides quam fallacis Dei tutelam in te susceperis?

Resp. *Tu potius fallax es merito censendus, qui mihi hoc pacto illudere conaris, vel reuera falsus es, si hæc ex animo proferas, vt Cupidinem Deum probes esse fœminini generis.*

Quæst. Cuius tu generis censes esse adiectiuum falsa, quod ego, in hoc Horatij versiculo, cum cupidine coniunctum esse reperio?

Resp. *Quis est in re Grammaticali tam rudis, qui nesciat Adiectiuum falsa, esse fœminini generis?*

Quæst. Erit igitur Cupido, necessario fœminini generis. Fallit ergo hæc regula, quæ docet omnia Deorum nomina esse generis masculini.

Resp. *Disputas tu quidem fallaciter, & captiosè Non enim est cupido in hoc loco Dei nomen, sed capi-*

tur

tur pro aviditate, siue auaritia, & nimio habendi desiderio, in quo sensu, & significatione est generis fœminini.

Quæst. Video non posse tibi dolo malo imponi. Ego autem hæc tentandi gratia tantum hucusque attuli. Agam verò deinceps sincerè, & sine fraude. Fluuiorum nomina sùntne illa omnia masculina?

Resp. *Sic est omnino statuendum, si salua manere debeat Grammaticæ auctoritas.*

Styx, Cocytus, lethe.

Quæst. Styx, Cocytus, Lethe, fluuiorum nomina esse, num negaueris?

Resp. *Quid hinc sequetur incommodi, si tibi hæc concessero?*

Quæst. Sunt hæc omnia fœminini generis: ergo non sunt omnia fluuiorum nomina masculini generis, vti docet regula Grammaticalis.

Resp. *Non sunt hæc fluuiorum, sed stagnorum nomina, non faciunt itaque contra hanc regulam. Sunt præterea voces Græcæ, & apud Græcos fœminini generis. Non est ergo mirum si apud Latinos, cum adiectiuis fœminini generis iuncta reperiantur.*

Quæst. Vis igitur illam regulam de fluuiorum nominibus prorsus Latinis esse intelligendam?

Resp. *Sic volo. Græca enim ad Græcam originem sunt referenda.*

Abydos.

Qu. Legimus tamen Abydos in genere fœminino, cum constet nihilominus nomen esse fluuii.

Resp. *Abydos, græca est etiam dictio, vt & superiora à te citata sine stagnorum, sine paludum nomina.*

uina. Suspicor quoque esse freti, potius quàm fluuij nomen, atque hac ratione ab hac regula exclusa. Aut si dicerem esse Abydos oppidi nomen ad ripam illius freti collocati, vbi magna solebat esse ostrearum copia, ac proinde fœminini generis, non video qua ratione possis, quod dixi, refutare.

Quæst. Sint hæc Græca, & apud latinos fœminina, quia apud Græcos sunt eiusdem generis, ego tamen in latinis ostendam fluuij nomen fœminini generis.

Resp. *Hoc ipsum efficies fortassis ad calendas Græcas.*

Quæst. Imo sane his ipsis calendis Maijs. Sic enim reperio apud Poetam (si bene memini) Ouidium: Albula Pota Deo. Albula.

Resp. *Est hæc oratio figuratiua. Non enim refertur adiectiuum Pota, ad Substantiuum Albula, sed conuenit genere cum dictione aqua subaudita, per figuram Synthesin. Est itaque oratio huic similis: Centauro inuehitur magna, scilicet naui: vel huic: Transtulit in Eunuchum suam, videlicet comœdiam vel fabulam.*

Quæst. Siccine omnia eludis per figuram? Quomodo tandem respondebis ad hunc locum è Cæsaris commentarijs, nempe libro septimo petitum: Ad oppidum Gergouiam secundum flumen Elauer? Hiccine etiam dices subintelligi vocem aquam, vel affirmabis orationem esse figuratiuam? Flumen Elauer.

Resp. *Habeo aliud, quod hic respondeam, esse scilicet*

licet hunc fluuium masculini generis.

Quæst. Qua ratione potest hoc ita fieri, hoc præsertim loco, cum satis constet esse accusatiui casus per Appositionem cum dictione flumen eiusdem casus.

Resp. *Vox est barbara, & indeclinabilis, vernaculum nomen illius gentis retinens.*

Quæst. Hoc tuum est commentum. Sequitur enim statim in eodem loco: Ab altera Elaueri parte iter facere cœpit.

Resp. *Habent tamen alia exemplaria, ab alia fluminis parte.*

Quæst. Sed pro me facit, quòd Glareanus in suis ad hunc locum annotationibus integrè ferat hanc vocem inflectit. Reperies enim ibidem in genitiuo Elaueris, in accusatiuo Elauerem, in Ablatiuo, Elauere.

Resp. *Licuit illi ita loqui, cum vox hæc à proprio idiomate paulum deflexa, admittat facile in obliqui, tertia declinationis terminationes.*

Quæst. Sentis igitur (vt quod pluribus est à nobis circa hoc nomen disputatum, in pauca conferam) esse hanc vocem sua origine barbaram, posse tamen non ineptè iuxta terminationes tertiæ inflexionis variari, atque ita esse, vt & alia fluuiorum nomina, masculini generis.

Resp. *Ita prorsus sentio: Permitto tamen hanc meam sententiam doctiorum iudicio, & censuræ.*

Obiectio de propriis

Quæst. Pergamus iam ad propria virorum nomina (satisfacis enim mihi de fluuiorum nomi-

nibus

nibus) in quibus ego nonnulla reperio neutrius generis contra regulam. virorum nominibus

Resp. Si huiusmodi aliquod habes recense. Ego enim non memini me legere.

Quæst. Apud Terentium in Phormione, est Dorcium. Sunt item apud alios Comicos alia. Dorcium, Serui nomen.

Resp. *Non eo inficias esse Dorcium apud Terentium serui nomen, nec negabo posse & alia apud alios reperiri in um, seruorum nomina. Sed quis tibi dabit hæc nomina esse neutrius, & non masculini generis?*

Quæst. Hoc euincet ipsa ratio, quia multa sunt mulierum nomina in um neutrius generis, debere etiam virorum nomina in um, esse eiusdem generis.

Resp. *Nego esse vlla propria mulierum nomina in um neutrius generis. Apud Terentium enim tria tantum huiusmodi in uno reperio, eaque semper fœminini generis: Glycerium, Philotium, Phanium.*

Quæst. Vel erunt illa neutrius generis, vel falsa erit regula hæc omnium opinor, quæ extant longe generalissima: Attamen ex eunctis, quæ diximus ante, notandum, omne quod exit in um, seu Græcum, siue Latinum, esse genus neutrum. Regula Grammaticalis.

Resp. *Est illa regula probè intellecta maxime quidem generalis, ita vt nullam omnino admittat exceptionem, meo saltè iudicio. Loquitur autem de nominibus appellatiuis, non autem de nominibus propriis.*

Quæst. Videris aliquid dixisse, præsertim si loquamur de nominibus mere Latinis. Sed quid de Græcis est censendū, cuiusmodi sunt Glyce-

rium, & Philotion, & simila? Cuius sunt hæc apud Græcos declinationis?

Resp. *Sunt tertiæ declinationis simplicium.*

Quæst. Cum verò desinant apud Græcos in ον, nonne satis constat esse neutrius generis. Duæ namque sunt terminationes finales nominativi singularis in hac declinatione, nempe ος & ον. Cõtinet autem sub se terminatio ος, masculina, fœminina, & communia: terminatio verò ον tantum neutra.

Resp. *Est vnicuique linguæ suæ quædam, & peculiaris proprietas. Fieri potest, quòd hæc nomina, siue compositionis, siue derivationis respectu in lingua Græca occupent locum Appellativorum, atque hac ratione sint neutrius generis. Sed nihil hic statuo. Ego namque non sum Græcus. Mihi sufficit quòd hæc nomina multiebria, sint apud Latinos fœminini generis iuxta regulam.*

Quæst. Si liberet tecum obstinatè contendere possem ratione satisfortasse probabili, quod hoc loco respondes, conuellere. Sed objiciam pauca de vrbium & oppidorum generibus, vbi te scio per omnia, velle regulas Grammaticales tueri & defendere?

Resp. *Quod in me semel suscepi, illud æquum est, vt quacunque potero ratione, tutarer.*

Obiectio de generibus vrbium, & oppidorum.

Quæst. Vrbium itaque & oppidorum nomina statuis omnia esse fœminina, nonne?

Resp. *Non sic statuo. Aliter enim statuitur in Grammatica. Pauca namque excipiuntur masculini*

genc-

generis, pauca neutrius, vnum autem Anxur vtriusque generis, masculini scilicet, & neutrius generis.

Quæst. Exprimuntur ne omnia vrbium & oppidorum nomina in illa exceptiuncula, quæ sunt ab illa generali regula excipienda, an vt omnia præterea, quæ illic non habentur, dici possint fœminini generis.

Resp. *Non ita existimandum esse sentio. Volunt vnum alij Grammatici omnia nomina vrbium & oppidorum in um, esse neutrius generis, quorum tamen ibidem nulla sit omnino mentio, vt Londinum, Ebaracum, Brundusium, & similia. Sunt item masculini generis, Epidaurus, Samnius, & alia quædam apud autores passim obuia, vt & multa pluralia vt (i) veluti Gabij, Philippi, Losri, & quæ sunt eiusdem generis.*

Quæst. Sed illa ipsa, quæ excipiuntur, semne eiusdem generis, cuius in illa exceptione perlibentur esse?

Resp. *Ita sane prorsus.*

Quæst. Præneste igitur neutrius generis esse Præneste.
semper statuendum est?

Resp. *Sic docet Grammatica. Nec memini me legere alterius generis.*

Quæst. Imo docet abhinc esse fœminini generis. Contraria igitur docent, nec sibi ipsi satis constat.

Resp. *Vbi quæso docet Præneste esse fœminini generis?*

Quæst. In illo loco, vbi hæc habentur verba:

Prænestæ sub ipsa.

Solutio. Resp. *Iam tandem mentis vbi illud sit, nempe in figura Synthesi. Sic itaque tibi ex eodem loco respondeo: non referri pronomen Ipsa ad dictionem Prænestæ, quæ præcessit, & cum qua non potest genere convenire, sed ad Substantivum verbe quæ subaudiatur. Est itaque hæc locutio figurata, quæ per Synthesin excusari solet.*

Argos. Obiectio. *Quæst.* Quomodo autem excusas (quid enim tu non excusare soles) illud quod mihi in hac quæstione de ciuitate Argos obijciendum restat?

Resp. *Obijce demum, vt sic tandem si non in promptu sit, de excusatione mihi præmeditari liceat.*

Quæst. Argos in illa exceptione traditur esse neutrius generis, alibi verò affirmatur esse masculini generis.

Resp. *Hæc non pugnant. Potest enim vna & eadem dictio & esse neutrius, & masculini generis. Si docuisset verò Argos esse solummodo neutrius generis, postea verò alibi affirmasset esse masculini generis, alia res esset.*

Quæst. Ita prorsus docet alibi, Nec te latere possunt hæc illius verba: Mascula dumtaxat cœlos vocitabis, & argos. Qua ratione itaque hic affirmat esse neutrius generis?

Resp. *Me non latent tua nuga, tui doli, tua impostura, & fallacia. Totus, quantus, quantus es, ex astutijs & fraudibus es compositus.*

Quæst. Næ sæui tantopere. Mitte (quæso) verba,

verba, & reſponde.

Reſp. *Detorques illa verba ad tuum propoſitum confirmandũ. In priore enim exceptione loquitur regula de Argos in numero ſingulari, quod eſt neutrius generis. In altera verò quam tu poſtremò adduxiſti, ſit ſermo de argis quod in plurali numero tantum eſt maſculini generis.* Solutio.

Queſt. Non habet hoc vocabulum Argi, ſingularem numerum, non poteſt ergo eſſe neutrius generis in numero ſingulari, quem non habet.

Reſp. *Quo pacto probabis dictionem Argos non habere numerum ſingularem?*

Queſt. Probabit pro me Grammatica in regulis conſtructionis, vbi ſic ſcriptum reperio: Verùm ſi proprium loci nomen pluralis duntaxat numeri, aut tertiæ declinationis fuerit, in datiuo, aut ablatiuo ponitur, adijcitque exempli loco: Colchus, an Aſſyrius, Thebis nutritus, an Argis? Audis ergo Argos pluralis duntaxat eſſe numeri. Regula Grammaticalis.

Reſp. *Eſt reuera Argi, pluralis duntaxat numeri, cuius numerum ſingularem non reperio. Argos enim neutrum, in numero ſingulari, quod habemus, eſt origine Græcum, nec puto facile reperiri niſi in hac voce ſolum, in hoc numero.*

Queſt. Satis eſt de propriorum nominum regulis hucuſque diſputatum. Pergant alij contra nominum appellatiuorum regulas, ſi velint obijcere.

QVARTA DISPVTATIO DE Nominibus appellatiuis.

QVAESTIO.

An nihil contineant in se falsitatis, quæ traduntur de generibus nominum appellatiuorum, siue communium regula?

Præfatiuncula.

QVEST. Non ego is sum (Auditores optimi) qui longa aliqua, & polita oratione aures vestras demulcere potero, cum tenuis sit & ieiuna mea in dicendo facultas, resque ipsa potius postulare videtur, vt concisis & strictis interrogationum & responsionum vicissitudinibus inter nos mutuò concertemus, quàm vt verbis phaleratis, longisq; perorandi ambagibus tempus conteramus. Vt igitur qui ante me postremus acriter & vehementer disputauit, proprietatum nominum regulas Grammaticales oppugnauit, quas contra fortiter est tutatus, qui respondendi vices sustinuit: ita & vobis est hoc idem duobus, hac hora, & loco vobis videntibus, & audientibus strenuè præstandum in illis Grammatices præceptionibus, quæ traduntur de generibus nominum appellatiuorum. Sed cum sit amplissimus in hac quæstione disputandi campus, ego rem in pauca contraham, & præcipua quædam capita solummodò attingam, de quibus, quæ tua sit sententia (concisissime suauissime) rogo vt mihi non gratum exponere digneris.

Resp.

Resp. *Interroga quæ volueris, me nec tardum, nec mutum in respondendo invenies.*

Quæst. Prima regula generalis de cognoscendis nominum appellatiuorum generibus, de cuiusmodi nominibus traditur?

Resp. *De nominibus parisyllabicis, siue non crescentibus genitiuo, hoc est, quorum genitiuus sit par nominatiuo syllabis, vel de nominibus, quorum genitiuus tot habet syllabas quam nominatiuus, quæ regulariter erunt omnia fœminini generis.*

Quæst. Sed huiusmodi nomina sunt omnia primæ, & quartæ declinationis, nonnulla item secundæ, & nonnulla tertiæ. Erunt ergo hæc omnia secundum tuam sententiam fœminini generis. Obiectio.

Resp. *Erunt sanè regulariter. Verùm admittit hæc regula multas exceptiones, quemadmodum nulla fere ita est generalis, cui non hoc idem accidat.* Solutio.

Quæst. Nihil tu quidem apertè, & simpliciter respondes. Sed omnia subdolè eludis vel per figuras, vel per nescio quas exceptiones, & distinctiones.

Resp. *Ego quidem omnia ago apertè, & simpliciter, nihil eludo, sed ita excipio & distinguo, vt me vel docuit Grammatica, vel me cogunt tua sophismata.*

Quæst. De exceptionibus tuis postea videbimus, iam de eo acturi, quod modo affirmabas, nempe primam regulam de cognoscendis nominum appellatiuorum generibus, tradi de di-

ctionibus non crescentibus genitiuo.

Resp. *Habéne quod iure reprehendas in hac responsione?*

Instantia de dictionibus respublica, & iusiurandum.

Quæst. Multa, at hoc in primis, quòd hæ dictiones Respublica, & iusiurandum referantur ad hanc regulam, cum tamen satis constet easdem crescere in genitiuo, si modo crescere in genitiuo, sit habere plures syllabas in genitiuo, quàm in nominatiuo.

Solutio.

Resp. *Non sunt hæ dictiones simplices, sed compositæ.*

Quæst. Quid hoc ad propositum? Quasi verò non pertineant ad hanc regulam dictiones compositæ, cuiusmodi sunt, Graiugena, agricola, incola, accola, aduena, & non pauca similia.

Resp. *Esto. Non sunt tamen huiusmodi compositæ, qualia sunt hæc duo, hoc est à nomine substantiuo & adiectiuo integrè, quod in omnibus casibus, genere, numero & casu cum eisdem conuenire possit, nisi quod longus temporis vsus, & recepta loquendi consuetudo eadem pro simplicibus vsurpasset.*

Quæst. Nihil agis sic distinguendo. Vno enim verbo hanc tibi respondendi in hoc argumẽto viam, facilè præcludam. Satis enim liquet manifestiò, omnia nomina ad hanc regulam pertinentia, crescere in genitiuo, vt exempli gratia, musarum à musa, mensarum à mensa, atque adeo in illis ipsis vocabulis, quæ exempli loco in hac regula proponuntur, veluti carnium, à caro; caprarum, a capra; nubium, a nubes.

Resp.

Resp. *Quid tu profeceris sic cauillando, esto penes vlios iudicium. Intelligitur enim regula de genitiuo singulari, tu verò sophisticè agis de genitiuo plurali.* Intelligenda est regula de genitiuo singulari.

Quæst. Multa tamen sunt nomina ad hanc regulam spectantia, quæ carent omnino numero singulari.

Resp. *Sunt illa vel heteroclita, quorum genus ex heteroclitorum regulis cognosci possit, vel in illis fingendus est numerus singularis, à quo analogicè siue regulariter deducantur.*

Quæst. Non ita adhuc te dimittam, vt vt dextrè satis respondere videaris. Sunt namque & simplicia & singularia sub hac regula contenta, & comprehensa, quorum genitiuus singularis crescit, siue superat nominatiuum singularem syllabarum numero. Alia obiectio.

Resp. *Non noui huiusmodi nomina. Tu, si memineris, subijce mihi in memoriam.*

Quæst. Omnia, quæ curant (inquit ille) senes meminerunt. Tu verò puer hæc non curas, quæ contra te faciunt.

Resp. *Tum dicas contra me facere, cum ad illa à te prolata, respondere nequeo. Recense igitur.*

Quæst. Aquaï, aulaï, auraï, terraï, frugiferaï pictaï & pleraque alia.

Resp. *Hæc sunt prisca & obsoleta, nulloque hodie in vsu.*

Quæst. Crescunt tamen in genitiuo. Non itaque videntur posse referri ad primam regulam.

Resp.

Obiectio contrà illam exceptionem, Masculà, Græcorum quot declinatio prima, &c.

Resp. *Non satis est hoc, nisi crescerent etiam in reliquis obliquis. Nec crescunt simpliciter sed ex resolutione diphthongi in suas vocales per diæresin.*

Quæst. Nolo te arctiùs premere, sed veniam iam ad illam ab hac prima regula exceptionem, quæ inter reliquas videtur maximè generalis, de nominibus Latinis factis à prima declinatione Græcorum in as, vel in es, cuiusmodi omnia quot quot tandem fuerint, assitit illa exceptio, sine exceptione esse masculini generis.

Resp. *Hiccine quoque conabere nodum in scirpo quærere?*

Quæst. An lateat in hac exceptione nodus aliquis, nec ne, mox fortassis audies. Nam charta, margarita, cataracta, catapulta, cochlea, gausapa, à Græcis primæ declinationis in as, vel in es deriuãtur, & tamé sunt fœminini generis. Quem habes ad hunc nodum protrudendum cuneum?

Solutio.

Resp. *Malo nodo malus quærendus est cuneus iuxta prouerbium. Sed quod tu hoc loco obijcis, ego propulsabo facile. Hic enim pro me facit tritum illud, & vulgatum responsum, posse quidem vel generalissimam regulam aliquam admittere exceptionem. Tenet igitur illa regula in plerisque sed non in omnibus, in quorum numero sunt hæc pauca à te modo recitata, quæ quidem (meâ opinione) sunt omnia quæ contra hanc regulam, siue exceptiunculam produci possunt.*

Quæ sint cuiusmodi per quam re-

Quæst. Vt vt non possint plura proferri contra hanc exceptionem, possunt tamen multa adduci

duci contra reliquas ab hac regula exceptiones: ego tamen illis relictis vrgebo te in secunda regula generali de nominum appellatiuorum generibus, quæ acuunt penultimam genitiui singularis crescentis. Hic verò tantum quæram, cuius sit generis mulier, & quare?

gulam Mulier sit fœminini generis?

Resp. *Mulier est fœminini generis (quod omnes norunt) sed cur ita sit, hoc est per quam regulam Grammaticalem, ego sanè non facile dixerim.*

Quæst. Sunt muliebre genus, Syren, mulier, soror, vxor.

Resp. *Ego tamen puto non rectè collocari sub hac classe acuentium penultimam genitiui crescentis, eam potius eandem grauet.*

Quæst. Nunquam audiuisti tritos hos versus: Igni quid leuius? Fulmen. quid fulmine? Venti. Vento quid? Mulier. Quid muliere? Nihil.

Resp. *Audiui quidem sæpius. Non sunt autem apud me tanta vel vetustatis, vel auctoritatis, vt mihi sufficiant ad penultimam huius vocabuli in genitiuo producendam. Scio enim omnia in er huius regulæ, esse Græca, & producere penultimam genitiui crescentis.*

Quæst. Referatur ergo ad tertiam regulam appellatiuorum, grauantium antepenultimam genitiui crescentis, & adijciatur in fine illius exceptionis, Fœminei generis sit hyperdissyllabon in do, post, Bacchar, findon, gorgon, icon, & amazon, in hac vel simili aliqua additione: Et mulier. Melius nam hac sub classe locatur.

Mulier melius refertur ad tertiam regulam.

Resp.

Resp. *Hoc certè mihi perplacet. Sed nostrum non est de hisce rebus statuere.*

Quæst. Nihil statuimus, sed exponimus tantum quid nobis videatur æquius. Fruatur tamen quisque suo iudicio. Ego autem ad me quod attinet, mallem cum paucis rectè sentire, quàm cum alijs innumeris corruptè loqui. Est & tale quiddam, censura quidem non indignum (vt mihi videtur) quod in exceptionibus à tertia regula de grauantibus penultimam genitiui crescentis habetur, in illa exceptione de communi genere, vbi nemo, & homo dicuntur esse communis generis.

Nemo, & homo masculina tantum.

Resp. *Quid? An non sunt censenda ita esse, cum certo certius sit, dici sæpius hæc vocabula tam de mare, quam de fœmina? Terentius namque in Andria, alicubi sic scribit: Scio neminem peperisse hic.*

Quæst. Rectè tu quidem hoc, de vocabulo nemo obseruasti. Hinc tamen non sequitur hanc vocem vnquam reperiri coniunctam cum adiectiuo fœminini generis.

Resp. *Ego tamen legi dictionem homo iunctam cum adiectiuo fœminino apud Ciceronem, in Epistola Sulpicij, qua illum consolatur de morte filiolæ, vbi scribit in hunc modum: Quæ si iam diem suum non obijsset, paulo post tamen ei moriendum fuit, quia homo nata erat.*

Quæst. Probat hic locus vocabulum homo dici de muliere. Non probat tamen esse fœminini generis. Participium enim nata, non conuenit

uenit genere cum ſubſtantiuo homo, ſed cum Tullia, ſubaudita, hoc modo: Moriendum ei fuit, quia ea (Tullia ſcilicet) nata erat homo. Ego igitur cum illis ſentio, qui hæc duo vocabula contendunt eſſe tantum maſculini generis, in quibus eſt & Phocas, Grammaticus doctiſſimus.

Reſp. *Sit & hic quoque cuique liberum, quod ſibi maximè arriſerit, ſequi, & amplecti.*

DISPVTATIO QVINTA DE comparatione nominum.

QVAESTIO.

An tres ſint tantum comparationis gradus, & vera ſint omnia quæ de his affirmantur?

Præfatiuncula.

Queſt. Mihi in hoc argumento placet (viri grauiſſimi, vosque cæteri Auditores optimi) quia paululum admodum temporis ad diſputandum ſupereſſe video, illud omne (omiſſa longiore aliqua præfatione) in diſputando, cum hoc Antagoniſta conſumere, idque quam breviſſimè. Reſponde itaque primùm, quæ nomina comparantur?

Reſp. *Quorum ſignificatio augeri, minuiue poteſt.*

Queſt. Adiectiuorum ne, an ſubſtantiuorum, vel vtrorumque?

Reſp. *Adiectiuorum tantum propriè & vſitatè,*

te, substantiuorum verò rarius & minus propriè, seu potius abusiuè. Atque hac ratione comparantur interdum etiam Participia in nomina degenerantia, aduerbia item, & præpositiones quadam.

Quæst. Quot sunt comparationis gradus in nominibus adiectiuis?

Resp. *Tres sunt in adiectiuis perfectis: in defectiuis verò deest aliquando aliquis gradus.*

Quæst. Cum multa sint, quæ possem hîc obijcere, ob temporis angustiam paucissimis ero contentus. Dic itaque de formatione horum graduum, vnde formetur comparatiuus?

Resp. *A primo casu positiui in (i) addendo or & us.*

Obiectio. *Quæst.* Habebimus ergo à docti, addendo (or) Doctior, & (us) doctiorus, & ita in alijs.

Solutio. Resp. *Habebimus te semper tui similem, hoc est, nugatorem, & sophistam. Est enim syllaba (or) addenda ad terminationem communis generis: (us) verò ad terminationem neutrius generis.*

Quæst. Sed vnde formabitur in illis dictionibus quæ nullum habent casum positiui in (i?)

Resp. *Tu semper nugaris. Ego in tota hac quæstione loquor de perfectis & integris, & regularibus comparationibus, non autem de defectiuis, & irregularibus, vbi vel deest omnino comparatiuus, vel superlatiuus, vel formatur irregulariter.*

Quæst. Cum mihi iam sit nota animi tui sententia, redeamus aliquando ad perfectas, integras & regulares comparationes, & sicut in hisce docuisti

docuisti comparatiui comparationem, sic tandem doce superlatiui formationem.

Quæst. Superlatiuus itidem formatur à primo positiui in (i) addendo (s) & (simus) vt à duri, durissimus: nisi positiuus desinat in (r,) vnde tunc formatur superlatiuus, addendo (rimus) vt ab ater, aterrimus.

Quæst. Hanc ego formandi rationem à positiuis in (r) ostendam esse falsissimam. Quos enim habent superlatiuos, celebris, salubris, celeris, alacris, & acris? nonne celeberrimus, salubberrimus, celerrimus, alacerrimus, & acerrimus? Obiectio.

Resp. *Recte sane. Sunt enim hi superlatiui, à positiuis in (r) non autem à positiuis in (is) quorum superlatiui, non sunt iam in vsu.* Solutio.

Quæst. Si mihi ad hoc vnum præterea in hac quæstione dextrè respondeas, non ero tibi amplius molestus. Sex perhibentur in his, quæ formant superlatiuum vertendo lis, in limus, vt Facilis, facilimus: Docilis, docilimus: Agilis, agilimus: Gracilis, gracilimus: Humilis, humillimus: Similis, similimus, quorum hoc postremum facit apud Ouidium in superlatiuo simillimum, per geminum (l) quod & in reliquis quoque fieri aliquando, non erit ita difficile probatu.

Resp. *Quoties hoc fit, illud carminis gratia per Epenthesin fieri est intelligendum, hoc est per interpositionem alterius (l) cum aliis semper in oratione soluta per vnicum (l) verius, & rectius scribi soleant.*

DE PRONOMINE DISputatio prima.

QVAESTIO PRIMA DE PRonominum numero.

Præfatiuncula. DVrum (viri ampliſſimi) omninoque graue onus humeris meis pro Scholæ noſtræ conſuetudine, impoſitum eſſe video, qui in celebri hac ornatiſſimorum & doctiſſimorum corona, & frequentia, contra regularum Grammaticalium in quæſtione de pronomine propoſita veritatem hoc tempore, in huiuſce exercitationis genere parum hactenus verſatus, diſputare neceſſe habeo. Maximam enim ingenioli mei infirmitatem & imbecillitatem (ne dicam hebetudinem) eſſe fateor. Verùm cum hoc mihi à præceptore benigniſſimo demandatum ſit, cui, omni officij & obſeruantiæ genere, multis nominibus obſtrictus eſſe merito debeam, cuiusque voluntatem legis loco mihi ſemper habendam eſſe duxerim, quid de hac ipſa quæſtione in hac Grãmaticali prouincia ſit ſtatuendum, paucis, veſtra fretus humanitate, & benignitate expediam. Vbi ſi quid minus fæliciter diſputaſſe videar, à vobis obnixè, & ſubmiſſe contendo, vt hoc omne meæ infantiæ, & ignorantiæ condonare clementer dignemini. Non raro enim, vel adhibita cogitatione, & meditatione diligentiſſima, accidere ſolet, vt plurima omiſiſſe aut de via longi-

longius receſſiſſe videamur. Sed his omiſſis, libet primùm abs te hoc loco percontari, quot putes eſſe pronomina? Quæſtio de numero pronominum.

Reſp. *Tot puto eſſe pronomina, quot in Grammatica noſtra recenſentur, nempe quindecim.*

Queſt. Sunt nouemdecim, ergo non ſunt quindecim.

Reſp. *Nego argumentum. Inſulsè enim & inſipidè ratiocinaris. Num maior numerus includit ſemper minorem, non autem minor maiorem. Rectiùs ergo longe concluſiſſes hoc modo: Sunt nouemdecim pronomina, ergo ſunt quindecim, quam ſic: Sunt quindecim, ergo ſunt nouemdecim. Verùm nego eſſe nouemdecim pronomina.* Maior numerus infert minorem, non autem è contrario.

Queſt. Egomet, Tute, Is, Idem, & Qui, ſunt pronomina: ſunt itaque nouemdecim pronomina.

Reſp. *Hac ratione facile probaueris longe plura eſſe pronomina, ſi omnia pronomina compoſita recenſeas. Ego autem, cum quindecim dico eſſe pronomina, loquor de pronominibus ſimplicibus duntaxat, non autem de compoſitis.* Quindecim eſſe pronomina ſimplicia.

Queſt. Multas tu quidem habes euadendi latebras, verùm non ſic tamen effugies. Vt enim tibi cõcedam, te de ſimplicibus pronominibus eſſe locutum, ſunt nihilominus plura pronomina ſimplicia, quàm quindecim.

Reſp. *Quaſi ego hoc vnquam negauerim, vel hæc tua obiectio quicquam contra me faciat, qui hactenus non affirmauerim, non eſſe plura pronomina*

quàm quindecim, cum quindecim dixerim esse pronomina.

Quæst. Frustrà igitur susceptа est à me hæc opera, qui cum tam callido nugatore habuerim huiusque negotium. Sed ne mihi & alijs ad eundem modum posteà imponas, dic nunc apertè, vtrum quindecim solum modo esse pronomina defendere audeas, ita vt nec plura, nec pauciora esse sentias.

Resp. *Fateor me hæc omnia hactenus, non quòd ita reuera censerim, sed vt te tentarem, dixisse. Iam verò quindecim duntaxat esse pronomina affirmo, si de pronominibus simplicibus loquare.*

Is, & Qui. *Quæst.* Itáne tandem quæso? Is, & Qui, nuda Pronomina esse simplicia negabis?

Resp. *Sunt sanè dictiones simplices: verùm sintne Pronomina, necne, non facilè dixerim.*

Quæst. Vsurpantur in demonstranda, aut repetenda re aliqua: sunt itaque pronomina.

Resp. *Nolo tecum de hisce duobus vocabulis verbosiùs contendere, cùm verbis disertis in Rudimentis Anglicanis habeatur, posse quidem has duas dictiones quindeno pronominum numero adiici.*

Quæst. Admitto hanc tuam responsionem, si modò rationem aliquam probabilem reddere possis, cur hæ duæ voces, Is, & Qui, si non sunt Pronomina, possint tamen addi pronominibus?

Cur I & Qui addantur pronominibus.

Resp. *Nihil est omnino factu facilius. Si enim non sunt hæc duo vocabula pronomina, possunt tamen addi pronominibus reliquis, tum quòd in demonstrando*

strando & repetendo vsurpantur, tum quòd inter declinandum magnam habent cum aliis pronominibus secundæ declinationis affinitatem & similitudinem.

Quæst. Non displicet hoc tuum responsum, non tamen ita desistam, sed alia adhuc ratione euincam longè plura esse pronomina quàm quindecim.

Resp. *Audiamus aliquando insignem scilicet hanc rationem.*

Quæst. Octo (secundum Grammaticam nostram) sunt pronomina primitiua, nec pauciora sunt pronomina demonstratiua: sunt quoque sex pronomina relatiua, & septem præterea pronomina derivatiua. Quid tibi ergo iam videtur? Nonne vides quàm cito pronominum multitudo ad numerum longè maiorem quàm quindecim excreuerit? Vginti nouæ pronomina.

Resp. *Si tam esses felix in pecuniis multiplicandis, quam es versutus in augendo pronominum numero, brevissimo temporis spatio vel ipsum Cræsum ditius facile superares.*

Quæst. Non est hoc respondere, sed tergiuersari, & deridere.

Resp. *Ridicula & futilis obiectio tua non alium reuera meretur responsionem. Ne tamen tibi ipsi de hoc præclaro argumento nimium placeas, quàm sit illud friuolum, vanum & paucis demonstrare conabor. Sic itaq; respondeo. Vbi tu caliide & astute sexdecim esse pronomina primitiua & demonstratiua proferre volebas, ego octo duntaxat esse hucusq; affirmo.* Præcedentis obiectionis solutio.

Non enim sunt numero, sed officio, seu potius natura diuersa pronomina, primitiua & demonstratiua. Ollo enim illa Pronomina, quæ primitiua dicuntur, sunt eadem etiam demonstratiua. Addo præterea quinque ex illis esse quoque relatiua, nempe, Ille, ipse, iste, hic & is. Vnde satis constat quindecim solummodo esse pronomina simplicia, & genuina, si modo demas duo illa additiua, Is, & Qui, de quibus est antea tibi à me satisfactum.

Quæst. Mira tu quidem narras, & monstri profectò similia, vt vnum & idem pronomen quasi triceps esse videatur (quod rectius fortassis de Cerbero, cane illo infernali finxere Poëtæ) primitiuũ videlicet, demonstratiuũ, & relatiuum.

Resp. *Adeone tu rudis es, & rerum Grammaticalium imperitus, vt hoc tibi nouum & inauditum esse appareat?*

Quæst. Non pudet hac in re infantiam & ignorantiam meam profiteri. Tu, qui tantum tibi scientiæ & cognitionis arrogare videris, doce tandem qua ratione hoc fieri possit?

Qua ratione vnum & idem pronomen possit esse primitiuum, demonstratiuum, & relatiuum?

Resp. *Sanas hasce tuas, & ludibria tibi, tuique similibus relinquo, & quod tantopere expetis, hac ratione expedio. Pronomen vnum & idem, & esse, & dici potest primitiuum, demonstratiuum, & relatiuum, non eodem tamen, sed diuerso respectu. Exempli gratia, Pronomen Ille respectu originis suæ est primitiuum, quòd non aliunde deriuetur: respectu demonstrationis, est demonstratiuum, eò quòd rem, siue personam aliquam quasi monstrando denotet, de qua*

antea nulla fuit facta mentio: respectu verò relationis est relatiuũ, eò quod rem, vel personã quampiam repetat, cuius prius antegressa est mentio. Atque ita de reliquis pronominibus est sentiendum, quæ diuerso respectu ad diuersa pronominũ genera referri possũt

Quæst. Optimè tu quidem hæc explicasti, quæ prius non intellecta, non nihil difficultatis iunioribus præsertim exhibere poterant, fateorque te ita dextrè & appositè prioris obiectionis meæ vim & robur (si quod haberet) eneruasse, vt nullius imposterum momenti & valoris merito esse videatur. Sed restat mihi adhuc vnica ratio qua probem plura esse pronomina, quàm quindecim.

Resp. *Quænam sit illa tandem perquàm lubens audire velim.*

Quæst. Petitur hæc ratio à numero Pronominum, quæ vnicuique pronominum declinationi in Grammatica nostra tribuuntur. Cum enim quatuor esse pronominum declinationes constet inter omnes, & sit etiam hoc æquè manifestum, ad primam declinationem referri tria pronomina, ad secundam sex, ad tertiam quinque, ad quartam tria, quis non videt septemdecim saltem esse pronomina, ac non tantum quindecim, quod suprà affirmasti? Septemdecim pronomina.

Resp. *Quis non videt longe minorem vim esse in hac ratione ad aliud quod instituisti probandum, quàm in superiore?*

Quæst. Quid ita demum? Num poteris hanc

obiectionem eodem, quo priorem modo solvere, vt dicas nempe, vnum & idem pronomen ad diversas declinationes referri, quemadmodum ad diuersa genera diuerso respectu referuntur?

Proximè precedentis obiectionis solutio.

Resp. *Minimè opus est hac, hoc loco, solutione. Si enim de pronominum numero demas relatiuum (qui quæ, quod) addititium potius, quàm genuinũ & germanum pronomen (vti prius demonstratum est) quindecim reperientur solummodo pronomina, nec plura, nec pauciora.*

Quæst. Demitto, si libet, relatiuum Qui, restabunt tamen adhuc sexdecim.

Cuias, nomen, non pronomen.

Resp. *Ego illud constanter nego. Cuias enim non est pronomen, sed nomen duntaxat.*

Quæst. Probo dictionem Cuias esse pronomen duabus rationibus, quarum prior est huiusmodi: Deriuatiua pertinent ad illam orationis partem, ad quam primitiua: dictio verò Cuias deriuatur à genitiuo Cuius, pronomine relatiuo, est ergo Cuias pronomen.

Ratio prima.

Resp. *Nihil est omnino veri in hoc argumento. Est enim falsa maior, falsa itidem & minor: non potest ergo conclusio esse vera.*

Quæst. Si tam sit manifesta & aperta huius argumenti falsitas, ostende quæso qua ratione, ne simpliciores eadem hac ratione aliquando decipiantur, & fallantur.

Falsitas superioris argumenti.

Resp. *Propositionis, siue maioris falsitas sic patet ex absurdo. Si deriuatiua eiusdem sunt partis orationis cum primitiuis, sequeretur multa verba,*

Partici-

Participia, & Aduerbia, & alias orationis partes esse nomina, quia illorum primitiua sunt nomina. Huius generis, inter alia infinita, sunt hæc pauca, iuuenesco, iuuenilitèr, à nomine iuuenis: senesco, senescens, similiter, à nomine senex: quæ, si propterea nomina esse cõtenderes, quòd illorũ primitiua sunt nomina, scilicet iuuenis & senex, dignus sanè esses, quem omnes ob tam insignem inscitiam è scholis merito explodérent.

Quæst. Ego probè mihi eram conscius vitiosum esse maiorem, sed quid tandem in minore reprehendis?

Cuius nomen gentile.

Resp. *Minor non minus habet in se falsitatis quàm maior. Non enim deriuatur vel à genitiuo Cuius, vel à nominatiuo Cuius, cuia cuium, sed est vox Cuius per se nomen primitiuum gentile, quod etiam diuersis verbis in Rudimentis Anglicanis habetur. Si igitur secunda tua ratio sit huic priori similis, nihil prorsus habebit in se rationis.*

Quæst. Hoc tum demùm rectius pronuntiare poteris, si quid minus firmum & invalidum in eodem argumento cum prolatum fuerit, deprehenderis?

Resp. *Proferto igitur, vt quas habeat vires tandem aliquando appareat.*

Quæst. Profero: tu autem diligenter ausculta.

Resp. *Hoc iam audam age.*

Ratio secunda.

Quæst. Quæ ad eandem declinationem referuntur, sub eâdem quoque orationis parte continentur: Cuias verò ad quartam pronomi-

num declinationem refertur, est igitur Cuias pronomen. Quid hæres? Cur non respondes?

Resp. *Si negarem esse illa eiusdem partis orationis, quæ ad eandem declinationem referuntur, non video quid inde sequeretur incommodi, quidue tu possis contra hanc solutionem regerere: habeo tamen aliud, ad quod confugiam.*

Quæst. Quidnam quæso?

Cuias, qua ratione referatur ad quartam pronominum declinationem. Alii grammatici numerant plura pronomina quam quin decim.

Resp. *Refertur Cuius ad quartam pronominum declinationem, non quòd sit reuerà pronomen, sed quòd maximam habeat terminationum affinitatem cũ pronominibus Nostras & Vestras, quarta inflexionis. Non ignoro etiam hanc vocem Cuius, vnà cum hisce dictionibus Talis, & Qualis, à magni nominis autoribus in pronominum albo censeri. Sed ego grammaticam nostram autoritate regia munitam præ alijs omnibus sequor.*

Quæst. Est illa sane præ alijs merito sequenda, quarum nulli cedit meo cuidem iudicio, si docendi breuitatẽ, veritatem, & perspicuitatem recta ratione ponderare libeat. Sed iam pergamus ad alia. Satis enim de hac quæstione est disputatum. Et fortassis ex socijs alij alia ratione de hoc eodem argumento postea tractabunt.

SECVN-

SECVNDA QVAESTIO DE Pronominum personis.

QVAESTIO.

An tres sint tantum Pronominum personæ?

Quæst. Satis tu quidem strenuè & fortiter pro virili tua pronominum numerum es tutatus: de personis verò quæ tradit Grammatica, audesne omnia vt vera & firma defendere?

Resp. *Non est, cur, quo minus hoc faciam, vlla de causa reformidem.*

Quæst. Dic ergo (priusquam vlterius progrediar) quot habeat prosonas pronomen?

Resp. *Tres sunt pronominum personæ, prima scilicet, secunda & tertia.* Tres pronominum personæ.

Quæst. Magno profectò in errore versaris, si corde credas, quæ verbis profiteris.

Resp. *Non est meum simulare: tu qui fictè, & fucatè omnia agis, doce qua ratione hoc fieri possit?*

Quæst. Vnica est solummodo in pronominibus persona: erras igitur, qui tres putas esse pronominum personas. Vnam esse duntaxat personam.

Resp. *Probato vnicam esse solummodo in pronomine personam.*

Quæst. Si sunt plures quàm vna in pronominibus persona, tunc aliquæ dictiones casibus inflexæ sunt primæ, vel secundæ personæ: sed nullæ dictiones casibus inflexæ, sunt primæ, vel secundæ personæ: Est ita que in pronominibus vnica

vnica tantummodo persona.

Resp. *Sunt quædam dictiones casibus inflexæ, quæ referuntur ad primam, vel secundam personam.*

Omnes dictiones casibus inflexas esse tertiæ personæ.

Quæst. Si omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ, tunc nullæ dictiones casibus inflexæ possunt esse primæ, vel secundæ personæ: sed omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ: ergo nullæ dictiones casibus inflexæ, sunt primæ, vel secundæ personæ.

Resp. *Omnes dictiones casibus inflexæ non sunt tertiæ personæ.*

Omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ.

Quæst. Omnes dictiones casibus inflexæ, vel sunt nomina, vel pronomina, vel Participia: Sed omnia nomina, pronomina & participia sunt tertiæ personæ: ergo omnes dictiones casibus inflexæ sunt tertiæ personæ.

Resp. *Omnia nomina, pronomina & participia non sunt tertiæ personæ.*

Regulæ manifestæ non sunt negandæ.

Quæst. Contra negantem principia non est vlteriùs disputandum. Luditur etiam opera, si cum illo pergas ampliùs deseeptare, qui apertas Grammaticæ regulas, quas magna cum confidentia tuendas suscepit, omni abiecto pudore, negare non erubescat.

Resp. *Quis regulas manifestas negare conatur?*

Regula Grammaticalis.

Quæst. Ipse tu, siue hoc prudens facias, vel imprudens. Sic enim grammatica in Rudimentis Anglicanis de pronomine: Tertia persona est de qua aliquid dicitur, siue de qua loquimur: ac proinde omnia nomina, pronomina, & participia

pia sunt tertiæ personæ. Quid iam ais? An non constrictus teneris, vt quò te vertas, nescias? Non sunt hæc de meo cerebro excogitata verba. Agnoscis (opinor) autorem.

Resp. *Quid opus est quæso tam magnifico ante victoriam triumpho? Non est quod tantoperè gloriere. Mox enim omnibus palam faciam, quam sis sophista insignis, & nugator egregius.*

Quæst. Is ne tibi Sophistæ, & nugatoris nomine dignus videtur, qui nuda profert grammaticæ verba, sine vlla eorundem vel additione, vel diminutione?

Resp. *Vel maximè: si verba Grammaticæ ad sensum alienum, imo prorsus contrarium detorqueas.*

Quæst. Quem tu ergo putas esse regulæ priùs à me allatæ sensum?

Resp. *Satis est per sese manifesta & plana regulæ illius mens & sententia, si proximè antecedentia sedulo & diligenter animaduertas.*

Quæst. Quomodo?

Resp. *Dictum est anteà tres fuisse pronominum personas, ad quarum primam referuntur Ego & Nos: ad secundam Tu & Vos: ad tertiam verò Ille, & Illi, quibus subiicitur: omnia nomina, pronomina, & participia, esse huius (tertiæ scilicet) personæ illis videlicet exceptis de quibus in proximè præcedentibus facta est mentio.* Explanatur sensus regulæ suprà citatæ.

Quæst. Magis propriè dixisset, reliqua pronomina, quàm omnia pronomina, sunt tertiæ personæ.

Resp.

Resp. *Sic loquendo sublata fuisset omnis dubitãdi occasio, præcluderetur q; tui similibus, hoc est, nugiuendulis & cauillatoribus omnis de lana caprina rixandi ansa. Sed candidis & synceris ingenijs, & ab omni nugandi studio alienis satis sunt illa verba manifesta & perspicua.*

Quæst. Bene habet: tibi (vt video) nõ facile quisquam imponet, ita es ad omnes perscrutandum latebras & diuerticula instructus, & paratus. Verùm quoniam hæc non successit, alia aggredienda est via. Quid ergo? veranè sunt omnia quæ de prima & secunda persona affirmantur?

Resp. *Sunt omnia verissima.*

Quæst. Ego igitur & Nos, sunt primæ personæ, Tui item, & Vos, vnà cum omnibus vocatiuis solummodo, sunt secundæ personæ.

Resp. *Ita sentio.*

Quæst. Quid itaque statuendum censes de horum pronominum obliquis, tam singularibus, quàm pluralibus?

Resp. *Esse numerum eiusdem personæ cum illorum rectis singularibus & pluralibus.*

Quæst. Fateare tunc necesse est plures voces esse primæ & secundæ personæ, quam Ego & Nos, Tu, & Vos, id quod paulo ante constanter pernegasti.

Resp. *Nulla est omnino huiusmodi necessitas.*

Mei, mihi, me, nos. *Quæst.* Pugnantia loqueris. An non sunt enim mei, mihi, me, obli qui singulares, primæ personæ

sonæ cum nominatiuo singulari Ego. Nostrum verò, & nostri, nobis, an non sunt etiam eiusdem personæ cum nominatiuo plurali Nos? Quod idem de obliquis secundæ personæ, Tui, tibi, te, vestrum, vel vestri, & vobis, est omnino affirmandum.

Strum, nostri, nobis. Tui, tibi, te, vestrum, vestri, vobis.

Resp. *Quid tum postea?*

Quæst. Sunt proinde plures voces primæ personæ quàm Ego, & Nos, plures item voces secundæ personæ, quam Tu, & Vos.

Resp. *Vbi dicit Grammatica Ego & Nos, esse primæ personæ, Tu, & Vos autem pertinere ad secundam: intelligendum est reliquos quoque eorundem dictionum casus, tam singulares, quàm plurales, eiusdem esse personæ cum suis nominatiuis singularibus & pluralibus.*

Casus obliqui singulares & plurales eiusdem sunt personæ cum nominatiuis singularibus & pluralibus.

Quæst. Cur non distertis hoc verbis in regulis Grammaticalibus exprimitur?

Resp. *Superuacaneum foret omnes in docendo minutias persequi. Omittuntur multa tanquam ex sese satis nota & familiaria. Pleraque etiam relinquuntur sedulis præceptoribus inter docendum supplenda, & explananda: non pauca præterea crebris ingenuorum adolescentulorum de rebus Grammaticalibus disputationculis fient dilucida & manifesta.*

Quæst. Quia tam dextrè, & promptè ad omnia respondere soles, alijs allatis argumentis fic contrate in hac causa insurgam. Hæc tria pronomina, Ipse, Idem, & Qui, sunt primæ & secundæ personæ: ergo plura pronomina præter Ego,

Alia obiectio

Ipse, Idem & Qui.

Ego, & Tu, sunt primæ & secundæ personæ.

Solutio. Resp. *Idem & Qui, non sunt reuera pronomina, sed adduntur pronominibus, ob magnam, quam cum illis habent affinitatem: ac proinde nihil contra nos faciunt. Ipse tametsi sit pronomen, non est tamen vel solius primæ personæ, vel solius secundæ personæ, sed etiam tam indifferenter tertiæ personæ, quàm primæ, vel secundæ. Non infringit igitur illorum veritatem, quæ de prima & secunda persona affirmatur.*

Quæst. Quid ita tandem?

Resp. *Quia cùm docet Grammatica Ego, & Nos esse primæ personæ, Tu verò & Vos, secundæ, hoc vnlt dicere, nempe ex omni pronominum numero nulla præter Ego, & Tu, reperiri, quæ sint solummodo primæ, vel solùm secundæ personæ.*

Quæst. Probo hoc tuum responsum, & alia adhuc vtar in hac quæstione, ratione, cui vbi satisfeceris, dabo locum alijs, si qui velint præterea virium tuarum in hoc argumento periculum facere.

Resp. *Caue ne te hoc loco spes tua fallat, quemadmodum & ante hac sæpe fefellit.*

Quæst. Noli timere: non fallet, tu modò reuoca in memoriam, quæ prius affirmasti: omnia scilicet nomina esse tertiæ personæ in omnibus casibus, præterquam in vocatiuo.

Resp. *Probe memini, aut vnde concludes?*

Alia obiectio. *Quæst.* Audies. Ego contrà affirmo, omnia nomina vel esse reuera, vel saltem esse posse primæ,

mæ, vel secundæ personæ.

Resp. *Mirus eris dicendi artifex, si hoc effeceris.*

Quest. Conabor saltem, tu modò vide, vt sis paratus ad argumenti mei ictus vel sustinendos, vel ab humeris tuis cautè (si poteris) depellendos.

Resp. *Ego omnes argumentorum tuorum petitiones ita coniectas, vt vitari posse non videātur, parua quadam corporis declinatione (vt aiunt) effugiam.* Cicero, prima Catilinaria.

Quæst Si tibi tam instructus, & ad omnem Martis aleam paratus esse videris, vt alia eiusdem generis infinita, passim apud probatos autores obuia, breuitatis gratia omittam, quid ad hoc Virgilianum respondebis?

Vrbem, quàm dicunt Romam Melibæe putaui
Stultus ego, huic nostræ similem, quo sæpè solemus
Pastores ouium teneros depellere fœtus.

Resp. *Quid hoc ad propositum?*

Quæst. Non potuit aptiùs vllum exemplum inveniri ad illud quod institui probandum.

Resp. *Doce qua ratione.*

Quæst. Quia manifeste liquet nomen pastores esse primæ personæ in hoc exemplo, cuius generis possent multa præterea adduci. Coram, quem quæritis, adsum, Troius Aeneas Virg.

Resp. *Non ibo inficias magnam reperiri apud autores probatos exemplarium similium multitudinem: vt tamen quis inde perspiciat nomina omnia, vel esse*

revera

revera, vel saltem esse posse primæ personæ, opus est vt habeat oculos plusquam lynceos.

Quæst. Admodum hebes est oculorum tuorum acies, si hoc videre nequeas. Faciam itaque perspicuum hac ratione. Verbum personale & eius nominatiuus eiusdem sunt personæ; Solemus autem verbum est primæ personæ, ergo pastores, eidem verbo nominatiuus, est primæ personæ: quod idem de omnibus alijs similibus est dicendum.

Resp. *Non est vox Pastores nominatiuus verbo Solemus.*

Quæst. Tentandi gratia hoc ais, non quòd ita re vera sentias.

Resp. *Non aliter loquor quàm sentio.*

Quæst. Esse vocem Pastores nominatiuum verbo Solemus sic ostendo, à definitione nominatiui casus. Omnis dictio casualis verbum præcedens, & respondens quæstioni factæ per quis, vel quid, est verbo nominatiuus: vox pastores est huiusmodi, est ergo verbo nominatiuus.

Resp. *Est nominatiuus per appositionem.*

Quæst. Appositio est duorum, vel plurium substantiuorum: est hic vnicum solummodo substantiuum: nulla est hic igitur appositio.

Resp. *Intelligitur hic alterum substantiuum, scilicet nos, atque ita constat constructio hoc modo: Nos pastores solemus.*

Quæst. Exprimuntur semper substantiua in appositione, non potest ergo hic esse appositio.

Resp.

Resp. *Est igitur figura Euocatio.* Enocatio.

Quæst. Quod das, accipio. Non potuisti vlla ratione melius votis meis satisfeciſſe. Iam enim, velis, nolis, ex tuis ipſius verbis euincam omnia nomina eſſe poſſe primæ, vel ſecundæ perſonæ.

Resp. *Quomodo?*

Quæst. Per euocationem prima, vel ſecunda perſona ad ſe euocat tertiam.

Resp. Concedo.

Quæst. Hoc autem quoties accidit, amba fiunt primæ, vel ſecundæ perſonæ.

Resp. Hoc nego.

Quæst. Negas ergo ipſiſſima Grammaticæ verba, quæ traduntur de figura euocatione, ex quibus ſic concludo: Quicquid fit primæ, vel ſecundæ perſonæ, illud ipſum merito dici poteſt eſſe primæ, vel ſecundæ perſonæ; ſed per euocationem omne nomen fit primæ, vel ſecundæ perſonæ: eſt igitur per euocationem omne nomen primæ, vel ſecundæ perſonæ. Conſequitur itaque omnia nomina eſſe poſſe primæ, vel ſecundæ perſonæ, contra illud, quod in perſonis pronominum habetur, omnia nempe nomina eſſe tertiæ perſonæ. Per euocationem omnia nomina eſſe poſſunt primæ, vel ſecundæ perſonæ.

Resp. *Profundum ſanè eſt ingenij tui acumen, qui hæc tam longe & aliè petita adduxeris ad inſtitutum tuum probandum, quibus nihilominus parum, aut nihil iuuaberis.*

Quæst. Quid ita?

Resp. *Tum, quia vbi affirmat Grammatica om-*

Solutio illius obiectionis, qua probare nitebatur omnia nomina esse, vel primæ, vel secundæ personæ.

nia nomina esse tertiæ personæ, intelligenda est de nominibus in propria natura acceptis, & in simplici constructione collocatis: tum, quia hæc ipsa, quæ figuratè per euocationem ad primam, vel secundam personam reducuntur, illius constructionis, nonnatura suæ ratione, tantisper primæ, vel secundæ personæ vim & formam induunt, dum in illa syntaxi tantummodo usurpantur, cum extra illam in simplici constructione semper sint tertiæ personæ.

Quæst. Satis est inter nos duos de pronomine concertatum. Si quid habent reliqui Disputatores, quod in hoc argumento obijciant liberum esto per nos, vt in hanc arenam disputaturi, cum velint, conscendant.

QVAE SEQVVNTVR DE Pronomine disputationes hac editione demum accessêre.

NOVA DISPVTATIO DE DEFINITIONE Pronominis.

QVAESTIO.

An vera sit Pronominis definitio.

Præfatiuncula.

SAtis acriter & animosè, atque etiam prolixè satis, qui ante nos disputarunt, de Pronomine disseruere, quos attentè quidem (auditores humanissimi) audiuistis. Cum autem & ego non pauca habeam, quibus regularum Grammaticalium

calium in hac orationis parte veritatem labefactare mihi posse videar: finite (quæso) vos orem, imo vos exorem (quæso) finite, vt dum illa contra hunc meum aduersarium, quem hic coram vobis adstantem cernitis, protulero, nobis inter nos mutuò de hisce rebus decertantibus, aures benignas præbeatis. Sed his omissis, monet iam tempus, vt ad te (aduersarie) orationem meam conuertam, à quo perquam libenter sciscitari velim, quàm sis paratus ad illa tutanda & defendenda, quæ tradit Grammatica de pronominis definitione?

Resp. *Mihi profectò non est dubium esse illa omnia certissima, & firmissima, quæ docentur in Grammatica de Pronominis definitione.*

Quæst. Quid ais igitur ad ipsissima prima verba, quæ in Rudimentis Anglicanis habentur de hac ipsa re, vbi affirmat Pronomen esse orationis partem nomini similimam, qua in demonstranda & repetenda re aliqua vtimur? Agnoscis (opinor) hæc verba? Definitio Pronominis.

Resp. *Agnosco sane, nec agnouisse pudet. Sunt enim rei veritati quàm maximè consentanea.*

Quæst. Sed si ego illa rei veritati esse quàm longe dissentanea probauerim, vereor, ne te mox non sine aliqua dedecoris nota, aliam cantilenam canentem viri hi grauissimi, & ornatissimi audiant.

Resp. *Audio Thrasonicam militis gloriosi iactantiam. Sed quid verba audiam, cùm potiùs facta*

videre debeam?

Quæst. Vide igitur, & ad hoc mihi primum respondè, quæ scilicet possit esse affinitas & similitudo inter illa, quæ inter sese longissime dissentiunt & discrepant?

Resp. *Fateor hoc libens, non posse illa nempe dici similia, quæ nullam habent inter se affinitatem, & similitudinem.*

Quæst. Sed talia sunt omninò nomen, & pronomen: tu conijcito cætera.

Resp. *Conaris nimirùm hinc inferre, non esse pronomen orationis partem nomini similem.*

Quæst. Conclude tu ita, si velis, & vbi sic concluseris, respondè. Probè enim calles mentis meæ sensum.

Resp. *Atenim ego hoc tibi non concedam adeò inter se dissentire nomen & pronomen, vt non possit alterum alteri dici simile.*

Quæst. In quibus nulla est similitudo, qua ratione possunt illa inter se conuenire?

Resp. *Noli (quæso) captiosis huiusce modi interrogatiunculis me ita circumducere. Age candidè & apertè, vt ingenuum & liberalem decet puerum.*

Differentia definitione.

Quæst. Ego à dolo & calliditate longe sum alienus. Sic ergo (quia ita vis) candidè & apertè tecum ago. Quorum est diuersa definitio, illa inter se similia esse nullo modo possunt. Nam quæ definitione differunt, ea profectò maxime inter sese differunt.

Resp. *Potest tamen esse aliqua conuenientia etiã*

in illis, quorum diuersæ sunt definitiones.

Quæst. Intelligo quid velis, esse videlicet in attributis, siue accidentibus nominis & pronominis aliquam similitudinem.

Resp. *Sic volo. Licèt non ita magna sit differentia in definitionibus harum partium.*

Quæst. An non longe maxima est differentia? Primò nomen significat rem: pronomen autem rem omnino nullam significare credo. Nomen significat rem.

Resp. *Itáne quæso? Ego, Tu, & Ille, nomen res sumus? Vel situ saltem, perpusillus & nanus, vel pygmæus potius, ita profectò parvus, & exiguus sis, vt nihil reuera, magis quàm res aliqua dici mereare, teipsum rem nullam esse fatebere: ego sanè talem iniuriam mihi inuri vllatione patiar, vt me, rem nullam esse concesserim.*

Quæst Qui Bauium non odit, amet tua carmina Mæui. Quasi vero ita magna sit discrepantia inter vtriusque nostrum staturam, vt tu, Atlas sulicet, res dici debeas: ego verò pygmæus, nihil esse merito censeri debeam. Sed extra iocum. Licet Ego, Tu & Ille, si de substantia & essentia corporum nostrorum loquare, simus res quædam, hæc tamen nuda (vt profertur) vocabula, nec res sunt, nec rem aliquam significãt, sed sunt personæ, hoc est (vt ego interpretor) rerum, siue corporũ affectiones, & qualitates quædam.

Resp. *Acutè tu quidem, & subtiliter, nec prorsus à rei veritate (vt ingenuè fatear) dissentis.*

Quæst. Agnoscis ergo in hac definitionis par-

Nomen significat sine t̃pore, & personæ differentia.

te magnum esse inter nomen & pronomen discrimen. Peragamus ad cætera. Nomen significat rem sine vlla temporis, aut personæ differentia: sed pronomen, quicquid tandē est, omnino & solum est, & significat personæ differentiam. Hic itaque adhuc nulla est pronominis cum nomine similitudo.

Resp. *Ego tamen cum Grammatica nostra obstinatè defendo, Pronomen esse orationis partem nomini valde similem.*

Quæst. Obstinatè quidem. Nihil enim verius vnquam protulisti, sed sine vlla prorsus ratione hoc affirmas. Si nullam potes similitudinem pronominis cum nomine ostendere, quin dicas tandem vel in hac re saltem esse similia, quòd vtrēque vtamur in demonstranda, & repetenda re aliqua. Hoc enim solum est reliquum in pronominis definitione.

Resp. *Hoc si dicerem, an non aliquid tibi dixisse demum videar?*

Quæst. Sed hoc aliquid (vt inquit ille apud Comicum) nihil est. Dic enim vbi tu vnquam nomen aliquod demonstratiuum, aut relatiuum repereris?

Resp. *Esto quòd non repererim, & quòd hac ratione liceret fortissis effugere, si dicerem, me non Anglicanas, sed Latinas Grammaticæ nostræ regulas velle defendere: ego tamen aliquam similitudinem inter nomen & pronomen esse arbitror in vtriusque attributis, siue accidentibus.*

Quæst.

Qu. Quam rectè hoc etiam affirmaueris, ipse videris. Nam siue de casibus vtriusque loquaris, siue declinationibus, siue cõparationibus, siue demũ generibus, quam maximè in hisce ferè omnibus inter se dissonant. Habent enim omnia ferè nomina sex casus, pronomina verò omnia, quatuor exceptis, carent vocatiuo. Nomen admittit quinque declinationes, pronomen tãtùm quatuor. Si verò declinandi terminationes respicias, non magis ferè album à nigro discrepat, quàm sunt diuersę in harum declinationibus terminationes. Comparantur demùm nomina per tres comparationis gradus: Pronomina verò, aut non omnino comparãtur, aut rarò, & improprièe comparantur. Vbi ergo reperitur hæc tam magna similitudo?

Differimen inter nomen, & pronomen

Resp. *Illa est considerandа in casibus, numeris, generibus, & declinationibus, vbi sufficit, si in quibusdam sunt similia, licet non in omnibus prorsus & omnino conueniant.*

Quæst. In hac tua responsione acquiescam, nec te arctius hoc argumento constringam hoc tempore.

ALIA DISPVTATIO DE NVMERO Pronominum.

QVAESTIO.

An sunt tantùm quinque Pronomina? nec plura, nec pauciora?

Quæst. De numero Pronominum tecũ (condiscipule charissime) disputaturus, quò melius tollatur omnis inter disputandum tergiuersandi & cauillandi ansa, necesse est, vt hoc mihi primùm expedias, num tu omnia, quæcunque & vbicunque in Grammatica docentur de pronomine, pro veris, & indubitatis tutari, & defendere velis, necne?

Resp. *Quas tradit Grammatica nostra regulas de pronomine, siue in rudimentis Anglicanis, siue inter Latinas de octo orationis partibus præceptiones, siue denique in constructionis præceptis, easdem ego omnes verissimas esse affirmo.*

Quæst. Si ita tibi sit statutum, ego facilè Grãmaticam tuam sibi parùm constare probabo, vt quæ modò plura dicat esse Pronomina quàm quindecim: modò verò pauciora, quod sanè magnæ leuitatis & incõstantiæ videtur mihi esse argumentum.

Resp. *Hoc si tu strenuè possis euincere, cedam ego tibi huius victoriæ palmam.*

Tractatum est hoc idem argumentum superius, sed hoc loco diuersa tamen.

Quæst. Ego in vtrumque hoc sum paratus, primoq; ex rudimentis Anglicanis docebo sexdecim esse pronomina: posteà verò ostendam tantùm esse quatuordecim, idque ex regulis Latinis constructionis, vbi agitur de Pronomine.

Resp. *Quod verbis tam audaciter polliceris, re ipsa demonstraueris, virum te sanè egregium præstiteris.*

Quæst. Ad primum quod attinet, si mihi ad paucula

paucula quędam interrogata respondere dignaberis, vel teipso iudice, hoc ipsum euincam. Dic enim apertè quot sunt Pronomina primæ declinationis? Sedecim esse pronomina.

Resp. *Sunt tres tantùm: nempe Ego, Tu, Sui.*

Quest. Quot secundæ?

Resp. *Hæc sex, Ille, ipse, iste, hic, is, & qui.*

Quæst. Quot tertiæ?

Resp. *Quinq;, Meus, tuus, suus, noster, & vester.*

Quæst. Bene se res habet. Quot tãdem quartæ inflexionis?

Resp. *Duo tantùm, nostras & vestras.*

Quæst. Processisti tu scilicet hodie pulchrè. Nam si hæc rectè in digitis computaueris, inuenies numero esse sedecim, videlicet tria primę, sex secundæ, quinque tertiæ, & duo quartæ, quæ efficiunt omnino sexdecim.

Resp. *Sed tu callidè & versutè in seriem & ordinẽ pronominum intrusisti relatiuum qui, quæ, quod.*

Quæst. Egóne quęso intrusi? vel non potiùs ipsa Grammatica inseruit?

Resp. *Fateor. Sed tamẽ sunt reuera, & propriè quindecim tantũ Pronomina. Nam relatiuum qui, nó est genuinum, sed additiuum. Sic enim Grammatica tam Anglicana, quàm Latina loquitur: Pronomina sunt quindecim, Ego, tu, sui, &c. quibus addi possunt sua composita. Egomet, tute, idem, atq; etiam qui, quæ, quod. Vides igitur quàm optè hunc nodum soluat ipsa Grammatica. Proba ergo quod secundo loco in te suscepisti, nempe pauciora esse pronomina quàm quindecim,*

eim, hoc est, tantùm quatuordecim, idq; (si probè meministi) ex Latinis de Pronominum syntaxi regulis.

Quæst. Nihil est factu facilius. Non enim te latère arbitror, huiusmodi haberi regulam in Pronominis constructione: Ipse ex pronominibus solùm trium personarum significationem repræsentat.

Regula grammaticalis.

Resp. *Quid hinc infers? Quis enim unquam tibi hoc negauerit? Rotunda namq; sunt hæc verba intellectuq; longè facilima.*

Quæst. Expende tamen illa propiùs & penitiùs, ne posteà fortassis eadem reuocare, & retractare cogare.

Resp. *Nullum est huiusmodi periculum. Nodum mihi videris in scirpo quærere, qui hinc vllam dubitandi occasionem capture conaris.*

Quæst. Audi quæso paucis. Aliter namque sese res habet, quàm tu reris. Sic loquitur regula: Non, Ipse ex Pronominibus, sed Ipse solum ex pronominibus trium personarum significationem repræsentat.

Resp. *Qui hæc loquatur? Parùm refert, Ipse ne ex Pronominibus, vel, Ipse solum ex Pronominibus dicat.*

Quæst. Itáne quæso? Vox hæc (solùm) est exclusiua, docetque nullum præterea Pronomen præter Ipse, trium personarum significationem repræsentare.

Resp. *Verissimum hoc esse concedo. Tu si potes, aliter se rem habere ostende.*

Quæs.

Quæst. Quid opus est vt ipse hoc ostendam (quod tamen facilè possum, quod & loco deinceps commodiore fortasse faciam) cum in proximè subsequentibus verbis ita scriptum reperiatur: Idem etiam omnibus personis iungi potest. Vel igitur Idem non erit Pronomen, & sic pauciora erunt Pronomina: vel, non solùm (ipse) ex Pronominibus trium personarum significationē repræsentat. Obiectio.

Resp. *Dum sic disputas, non probas esse pauciora Pronomina quàm quindecim, sed potiùs plura.*

Quæst. Siue plura, siue pauciora probauero, Grammaticam falsitatis arguo. Sed si dederis quindecim solummodo esse Pronomina, & in illorum numero computaueris hoc ipsum Idem, certè (Ipse) solùm ex Pronominibus trium personarum significationem repræsentat, vel (idem) tres personas non repræsentat, vel si repræsentat, non potest esse Pronomen, quia ex Pronominibus Ipse solum tres personas representat. Pugnāt enim hęc accerrimè inter se, Ipse solùm repræsentat tres personas, & Ipse solum non repræsentat.

Resp. *Ego hanc verborum pugnam sic mihi ipse video dirimere: hoc est, inter se sic reconciliare, & in gratiam denuò redigere, vt hanc in modum regulam priorem explicauero. Ipse solum ex Pronominibus, quæ reuera & propriè sunt Pronomina, vel quæ simplicia sunt Pronomina, trium personarum significationem repræsentat. Idem etiam tribus personis adiungi potest, sed non est (idem) simplex Pronomen, sed compositum.* Solutio superiorum obiectionum

compositum, nec naturale, & genuinum Pronomen, sed additicium, sicut est anteà à me dictum, & prius etiam ab alio ad eundem ferè modum responsum.

Quæst. Non prorsus à veritate videtur mihi tua sententia abhorrere, esto tamen de hac re aliorum iudicium. Tempus enim iam me vocat ad alia, ne nimiâ prolixitate molestus esse videar. Est enim & alijs locus dandus, vt sua quoq; proferant contra regulas Grammaticales argumenta, quibus excussis & examinatis Grammaticæ veritas dilucidior & manifestior omnibus esse appareat.

DE VERBO DISPVTATIO.

QVAESTIO PRIMA.

An vera sit Verbi definitio?

Præfatiuncula.

Est mihi hoc tempore pomeridiano, & hoc de loco, viri clarissimi, vosque ceteri, qui adestis, auditores humanissimi, contra hunc aduersarium, quem me dudum strenuè & acriter oppugnante audiuistis, non minùs fortiter & animosè, pro viribus mea decertandum, non ostentandæ alicuius vel eruditionis, vel eloquentiæ gratia, sed quia præceptori doctissimo, pro laudabili Scholæ nostræ instituto mos omnino est gerendus. Atque hic exempla præclara charissimorum condiscipulorum, qui priùs in hanc aream disputandi ascenderunt, me non parùm excitant: hortatur etiam huius scholæ consuetudo, quam ego & probo

probo vehementer, vt vtilitate fructuosam, & vt vsu necessariam seruare constituí, quantum mea quidē feret tenuitas ingenij. Meo enim me pede metiri didici, cuius ingenium fateor esse longè tenuissimum, artem exiguam, eruditionem nullam. Est tamen parendum Maiorum dictis & preceptis, presertim cum magna sit vtilitas ad puerorum exacuenda ingenia in huiusmodi exercitationibus, & mutuis ad inuicem concertationculis. Dabitis igitur mihi veniā, si quid fortè deliquero, maioremq; voluntatis atq; obedientiæ, quàm doctrinæ, vel ingenij rationem habebitis. Vt vt enim desint vires, conatum tamen meum vobis in hoc exercitij genere placendi, non (vt opinor) improbabitis. Sed nolo vos pluribus verbis, aut oratione longiore detinere. Te itaq; (aduersarie) iam adoriar, cum quo (si placet) de Verbo & eius attributis libenter disceptare cupio.

Resp. *Accipio conditionē. Tam enim aberit, vt quicquam de verbi preceptionum veritate hac ratione discedat, vt potius magis confirmentur quæcunque de illo, illiusque accidentibus in Grammaticæ regia traduntur.*

Quæst. Omnis (inquit ille) quæ à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à definitione proficisci, vt intelligatur, quid sit id, de quo disputatur. Placet igitur à Verbi definitione hanc disputationem ordiri, quam vtrum tu veram esse affirmes, velim vti clara voce pronunties? Dic ergo quid sit verbum. Cicero, libr. 1. offic.

Resp.

Verbi definitio.

Resp. *Verbum est pars orationis, quæ modis & temporibus inflexa, esse aliquid, agere vel, aut pati significat. Quid habes, quod in hac verbi definitione possis iure reprehendere?*

Quæst. Tam sunt multa, vt difficilius sit exitū quàm initium inuenire. Quæram igitur in hoc tam amplo disputandi campo modum, potiùs quàm copiam.

Resp. *Quo plura protuleris, eo maiorem gratiā apud omnes studiosos adolescentes imbis, quos instructiores hoc pacto efficies ad aliorum obiectiones insimili argumento diluendas.*

Verba quædam nullius partis orationis. Obiectio 1.

Quæst. Sic itaque disputo. Multa reperiuntur Verba, quæ nullius sunt partis orationis: falsa est igitur prior definitionis Verbi pars, qua verbum definitur esse pars orationis.

Resp. *Profer tu tale verbum, quod sit nullius orationis pars.*

Quæst. Nulla integra oratio est alicuius partis orationis: multa verba efficiunt per sese integram orationem: ergo multa verba sunt nullius partis orationis.

Resp. *Nullum (quod noui) verbum efficit per sese integram orationem.*

Quæst. Omnis integra propositio integram efficit orationem: multa verba efficiunt integram propositionem: ergo multa verba efficiunt integram orationem.

Resp. *Est hæc disputatio magis Dialecticorum, quam Grammaticorum propria.*

Quæst.

Quæst. Non tamen nocebit leuiusculum horum gustum præbuisse pueris.

Resp. *Age ergo ostende huiusmodi verba, quæ efficiant per se integram propositionem.*

Quæst. Omnia fere verba primæ vel secundæ personæ, vt, scribo, pugno, disputo, vnà cum verbis quoque tertiæ personæ, quoties certa persona intelligitur: vt pluit, ningit, grandinat, Deus scilicet, vel natura, vel aliquid simile. Verba efficientia integrã propositionẽ.

Resp. *Huiusmodi propositiones appellant Dialectici implicitas, quæ in explicitas sunt resoluendæ, supplendo nominatiuum, & resoluendo verbum in participium præsentis temporis cum verbo Sum, es, fui: hoc modo: Scribo, id est, Ego sum scribens: pugno, Ego sum pugnans: disputo, Ego sum disputans. Pluit: Deus est pluens, &c. Quòd ergo huiusmodi verba efficiant integram orationem, hoc non habent ex se, sed per supplementũ. Quare hoc aliquid, quod contra hanc definitionis verbi partẽ visus es hactenus dixisse, reuera nihil est. Non est enim verbum in huiusmodi locutionibus integra oratio, sed pars tantum orationis, si non adhibeatur supplementum, ad eundem modum, quo est paulo superiùs expressum.* Solutio superioris argumenti de verbis efficientibus integram propositionẽ.

Quæst. Dextrè admodum, & acutè hanc soluisti obiectionem, quæ tamen prima fronte non nihil negotij facessere potuerat imperitioribus, quibus potissimum in hoc opere inseruio. Sed his omissis, ad alia aggredior.

Resp. *Estne quod præterea obijcias contra hanc verbi definitionem?*

Quæst.

Quæst. Audies. Sequitur in definitione, verbum inflecti modis & temporibus.

Resp. *Fateor. Hoccine potis es infirmare?*

Alia obiectio contra verbi definitionem.

Quæst. Nescio: conabor saltem, idque primùm hoc argumento. Cedo, Age, Agite, sunt verba, nec tamen modis & temporibus inflectuntur: non est itaque difficile verba inuenire, quæ non inflectantur modis & temporibus.

Resp. *Non sunt hæ voces verba.*

Obiectionis præcedentis solutio.

Quæst. Sic probo. Quicquid conficitur ex syllabis, est verbum: hæc vocabula conficiuntur ex syllabis; sunt igitur hæc vocabula verba.

Resp. *Ridicule. Adeon' sum tibi visus idoneus, quem tam apertè inludas dolis? Non potes mihi hac ratione imponere. Latet enim in hoc argumento fallacia, à vocibus ad res. Loquar adhuc apertius. Hæc vox verbum in propria & nuda significatione accepta pro qualibet dictione syllabica, potest sanè hisce quoque dictionibus competere. Sed quatenus in hoc argumento capitur verbi vocabulum pro tertia orationis parte, quæ modis & temporibus inflexa, est aliquid, agereue, aut pati significat, nullo modo conuenit vocibus à te suprà citatis.*

Fallacia à vocibus ad res.

Quæst. Omissis igitur captiunculis & fallacijs, agam iam apertè de re ipsa, quæ per verbi vocabulum significatur.

Resp. *Hoc sensu non sunt, Cedo, Age, Agite, verba, sed aduerbia.*

Quæst. Significant actionem: quid impedit itaque quo minus sint verba, & verba quidem imperan-

imperandi modi?

Resp. *Imo non sunt verba, neque significant actionem, aut sunt imperandi modi, sed duntaxat adhortandi aduerbia. Quod si hoc tibi darem, disputandi gratia, hasce scilicet dictiones significare actionem, non tamen inde sequeretur esse verba. In verbis enim præter agendi significationem, requiritur vt inflectantur modis & temporibus.*

Quæst. Atqui ego ostendam esse verba, quæ non inflectuntur modis & temporibus.

Resp. *Multa verbis polliceris, cum verò ad res peruentum fuerit, nihil omnino præstare potes.*

Quæst. Aue, faxo, quæso, num verba esse negaueris? Instantia. Aue, Faxo, Quæso.

Resp. *Nullo modo.*

Quæst. At non inflectuntur modis & temporibus: falsum est igitur quod priùs affirmastis.

Res. *Nunc tandem illud protulisti, quod veri speciem quandam præ se ferre videatur.*

Quæst. Præ se ferre verò ais? An non re ipsa verum est, quod modó dixi?

Resp. *Esto. Specie tamen, non re vera verbi definitionem impugnat.*

Quæst. Quamobrem?

Resp. *Quia non disputas ad idem, vt loquuntur in scholis, hoc est, aliena sunt à proposito, quæ adfers. Datur enim illa verbi definitio de verbis integris & perfectis, & non de verbis mutilis & defectiuis.* Solutio. Verbi definitio est intelligenda de verbis perfectis.

Quæst. In callidiorem hominem non potuit vnquam quisquam incidisse, qui tam subdolis

inuentis distinctionibus omnia solet eluere. Tentabo nihilominus hac vice, si quid possim maioris momenti contra posteriorem definitionis verbi partem adferre, qua docetur omne verbum significare debere, vel, esse, vel, agere, vel, pati.

Resp. *Nihil (ut video) in verbi definitione intentatum relinques. Sed quo maiori vi, & impetu in eandem irrueris, eo firmius & solidius perstabunt illius fundamenta, & structura.*

Quæst. Quàm verè hoc affirmasti mox patebit, vbi probauero, multa esse verba, quæ nec agere, nec pati significant.

Resp. *Hoc si probaueris, non parùm concussisse, & labefactasse videberis verbi fundamenta.*

Obiectio tertia contra vltimam definitionis verbi partem.

Quæst. Quæ non habent actiuam, vel passiuam significationem, illa verba nec agere, nec pati significant: sunt autem quædam verba, quę nec actiuam, nec passiuam significationem habent: multa igitur verba nec agere, nec pati significant.

Resp. *Omnia verba vel agere, vel pati significant.*

Quæst. Nolo te vrgere illis, quæ possum de verbo substantiuo Sum, & eiusdem compositis in medium proferre, quia illa omnia dubio procul excipies, tanquam ad primum diuisionis verbi membrũ pertinentia vbi statuebas esse quedã verba, quæ rei exi stentiam quandam significarent, non autem actionem, vel passionem. Nam

illis

illis exceptis, ostendam esse alia verba præterea quæ nec agere, nec pati significent.

Resp. *Illud, si potes, ostende.*

Quæst. Omnia verba neutra sunt eiusmodi. Nam inde sortiuntur hanc neutrorum verborum appellationem, quòd nec habeant actiuam, nec passiuam significationē. Ac proinde nec agere, nec pati significant. Verba neutra quare sic dicta?

Resp. *Male colligis. Non enim perhibentur verba neutra nec actiuam, nec passiuam significationem habere, sed non integrè induere formam actiuam, vel passiuam. Nullum enim (si bene memini) reperitur verbum neutrum, demto Sum cum compositis, cuius significatio non sit vel actiua vel passiua.* Solutio. Verba neutra dicuntur, non quòd significent vel actiuè, vel passiuè: sed quòd non integrè induere possunt formam actiuam, vel passiuam.

Forma autem eorundem nec est integrè actiua nec integrè passiua. Quia in illis neutris in (o) exeuntibus, quæ proximè ad actiuorum formam accedere videntur, hoc tamen discriminis inter illa, & verba actiua videre licet, quòd actiua in (o) passiuū in (or) formare possunt: neutra vero in (o) passiuū in (or) formare nequeunt. In illis verò neutris, quæ passiuæ formæ reperiuntur, in hoc tamen differunt à passiuis, quòd non plenè & integrè formantur, sed reperiuntur in voce tertiæ personæ tantummodò per omnes modos & tempora, suntq́, semper impersonalia.

Quæst. Rectè hoc obseruasti. Sed nihil habes præterea propter iuniores, annotatione dignum in his neutris impersonalibus passiuæ formæ?

Resp. *Est illud insuper obseruandum, esse ferè omnia verba neutralia formæ passiuæ, significatione* Obseruatio vna.

actiua, tametsi terminatione sint passiua.

Quæst. Omnes definitionis verbi partes ordine iam percurrimus, tractanda restant alia nõnulla verbi accidentia.

DISPVTATIO SECVNDA DE Verborum generibus, modis, & temporibus.

QVAESTIO SECVNDA.

An vera sint, quæ habentur in Grammatica, de generibus, modis, & temporibus verborum?

Quæst. Genera verborum quot esse traduntur in Grammatica?

Resp. *Actiuum, passiuum, neutrum, deponens, & commune.*

Quæst. Tu verò nec plura, nec pauciora esse arbitraris?

Resp. *Sic statuo.*

Quæst. Quid si euincam duo esse solummodo verborum genera?

Resp. *Quid si ad illos redeam, qui dicunt, quid si calum ruat?*

Quæst. Putas ergo hoc esse probatu impossibile?

Resp. *Mea sic est sententia, præsertim cum apud animum meum perpendo, quam tu sis impar ad hoc præstandum.*

Quæst. Noli quæso tã abiectè de me sentire.

Resp.

Resp. *Omitte verba inania: expecto argumenta.*

Quæst. Accipe. Omne verbum aut est personale, aut impersonale: ergo duo sunt tantum verborum genera, non autem quinque. Respondeo. Obiectio de genere verborum.

Resp. *Negari non potest, nullũ posse reperiri verbũ, quod non sit vel personale vel impersonale. Est autem hæc generalis verbi partitio, qua tam abest vt tollantur quinque verborum genera, vt potius hac ratione magis confirmentur.* Solutio.

Quæst. Quid est demum, quod à me adferri possit, quod idem (si tu sis iudex) pro te non faciat?

Resp. *Si tibi minus arriserit prior solutio, vide num hanc alteram magis probare possis. Dividatur, si volet, verbum primo generaliter in duo genera, personale scilicet, & impersonale. Distribuamus postea hæc genera in suas species ita vt si tibi minus placeat ista verborum personalium in quinque genera diuisio, dicamus verborum personalium esse quinque species.* Alia solutio

Quæst. Nolo scrupulosus more Dialecticorum de hisce vocabulis generum & specierum contendere, quæ probe scio sæpe apud Grammaticos confundi, ita vt alterum pro altero interdum capiatur. Sed quomodocunque accipias, quintuplicem hanc verborum personalium distinctionem constare non posse affirmo. Confunduntur hæ voces generis & speciei apud Grammaticos.

Resp. *Tu age, ego vicissim nego: non verbis sed argumentis (quæso) pugnemus.*

Quæst. Si quæras tantopere argumenta, ego te statim premam argumentorum multitudine.

Resp. *Premas licet, modo non opprimas. Disputa tandem.*

Alia ratio.

Quæst. Omne verbum exit vel in (o,) vel in (m) vel in (or:) tria sunt igitur, non quinque verborum genera, vel (si mauis) species.

Resp. *Nullane sunt verba quæ desinunt in (t,) vel in (r?)*

Quæst. Non decet te nugas agere. Ego non loquor de impersonalibus vel actiuæ, vel passiuæ formæ, sed de primarum personarum terminationibus, vnde reliquarum personarum fines deriuantur.

Resp. *Nego itaque argumentum. Non enim sequitur, quia tres sunt omnium verborum terminationes tantum in primis personis, esse tantum tria verborum genera. Imo si verbum sum excipias, dua sunt omnium verborum terminationes. Quis tamen inde concluserit, duo esse solum verborum genera?*

Quæst. Si quinque verborum genera sub hisce duabus terminationibus continentur: expene qua ratione inuicem inter sese distinguantur.

Verba terminatione conuenientia, quomodo differant.

Resp. *Libens hunc laborem suscipiam, licet non ita propriè huic causæ conueniat, quo tenellorum ingeniorum excitem industriam. Verba actiua & neutra conueniunt terminatione, exeunt enim vtraque in (o) sed differunt significatione. Quia significant verba actiua tantum actiuè: neutra verò aliquando actiuè, aliquando verè passiuè. Reliqua genera om-*

nia

nia desinunt communiter in (or.) Conueniunt ergo verba passiua, deponentia, & communia terminatione, discrepant verò à se inuicem significatione.

Quæst. Ostende singulorum discrepantiam.

Resp. *Verbum passiuum & deponens terminatione conuenientia, sic differunt significatione, vt verbum passiuum semper significet passiuè, verbum deponens significet aliquando actiuè, aliquando verò neutraliter. Differt autem sic verbum commune ab vtroque, vt habeat & actiuam, & passiuam significationem.* Verbum passiuum & verbum deponens. Verbum commune.

Quæst. Sed nulla sunt verba communia: ergo non sunt quinque, sed quatuor duntaxat verborum personalium genera. Obiectio.

Resp. *Scio viros quosdam doctos tecum sentire. Ego tamen Grammaticæ regiæ autoritatem potius sequendam arbitror, tametsi non negauerim, longe pauciora nunc esse in vsu verba communia, quàm olim apud priscos Grammaticos. Non enim facile præter hæc tria verba Criminor, Frustror, Osculor, reperies alia, quæ actiuè & passiuè significent. Multa tamen passim obuia reperiuntur verborum deponentium præteriti temporis participia in significatione passiua: quædam etiam actiuè & passiuè significantia. Vnde facilis est coniectura, quæ nunc deponentia sunt verba, olim fuisse fere communia.* Pauca admodum verba communia nunc in vsu. Complexus. Meditatus. Interpretatus. Comitatus

Quæst. Conuertamus iam (si placet) sermonē ad illa examinanda, quæ de modis verborum docentur in Grammatica. De modis verborum.

Resp. *Non recuso. Sunt enim illa omnia ita cer-*

ta & firma, vt à te non possint facile labefactari.

Quest. Nescis qui vir siem. Sunt illa fortassis quæ nunc obijciam maioris ponderis, quàm quę hactenus sunt prolata. Sex perhibentur esse verborum modi.

Resp. *Scilicet.*

Quæst. Plurimorum, an paucorum? omnium, an aliquorum verborum sunt hi sex modi communes?

Resp. *Omnia verba habent sex modos.*

Obiectio.

Quæst. Verbum Infit, quot habet (quæso) modos?

Solutio. Quòd non integrè per omnes modos, tempora, & personas inclinentur verba defectiua, vsui, non naturæ illorum est tribuendum.

Resp. *Cum dico omnia verba habere sex modos, loquor de verbis perfectis, non autem de verbis imperfectis, siue defectiuis. Verùm vt simul & semel tibi de verbis defectiuis respondeam (hi ce enim mihi iam aliquoties nonnihil molestiæ voluisti exhibere) non esse illorum naturæ, sed vsui, & receptæ loquendi consuetudini tribuendum censeo, quòd non integrè, quemadmodum reliqua perfecta, inclinentur. Hoc est, possent natura sua (si vsus modo pateretur) per omnes modos, tempora, & personas variari, non aliter quàm verba perfecta.*

Quæst. Vt hæc, quæ iam dixisti, vera esse concedam, quid inde tamen redire potest vtilitatis ad verborum perfectorũ causam subleuandam, in quibus non esse sex modos probare conabor?

Resp. *Quia de verbis defectiuis, de quibus non intelligitur quæstio mea, sophisticè obijciebas, volui tibi semel os in hoc argumento obstruere. Quod verò*

de

de verbis perfectis affirmas, nego vlla reperiri, quæ non omnes sex modos habeant.

Qu. Modi verborum sunt quatuor solummodo, nempe indicatiuus, imperatiuus, optatiuus & infinitiuus. Obiectio alia de verborum perfectorum modis.

Res. *Quid fiet ergo de potentiali & subiunctiuo?*

Quæst. Vel non erunt modi omnino, vel saltem superuacanei.

Resp. *Hoc proba.*

Quæst. Possunt verba perfecta integrè sine hisce modis formari, qui ab optatiuo, ne minimo quidem apiculo (si inflectēdi rationem spectes) differunt.

Resp. *Esto. Non sunt tamen hi modi superflui, & superuacanei.*

Quæst. Quod frustra additur, illud merito superuacaneum esse dicitur: frustra verò adduntur potentialis & subiunctiuus, quum nihil omnino differant ab optatiuo: sunt itaque potentialis & subiunctiuus superuacanei.

Resp. *Non frustra adduntur potentialis, & subiunctiuus.*

Quæst. Frustrà fit per plura, quod fieri potest per pauciora. Potest autem integra & perfecta esse verborum formatio sine potentiali & subiunctiuo (ad horum enim formam nihil prorsus addunt hi modi) ergo frustranea est horum modorum adiectio.

Resp. *Respondeo hoc modo. Si ipsam formandi & inclinandi nudam formam & rationem, quoad ver-* Solutio superioris obiectionis

Significationis, non autem formationis ratione, necessarius est vsus modorum, potentialis, & subiunctiui.

verborum voces per finales terminationes variãdas, restricias fateor sane nihil omnino differre potentialẽ & subiunctiuum ab optatiuo. Sed si verborum significationem (cuius est pueris ad rectam autorum interpretationem magna habenda ratio) consideres, est etiam necessarius admodum horum modorum vsus, qui tametsi terminatione cum optatiuo consentiant, sensu tamen & significatione longè ab eodem discrepant.

De verborum temporibus.

Quæst. Omnibus mihi modis approbanda videtur hæc tua responsio, qua contentus, de verborum temporibus pauca adijciam.

Resp. *Sunt illa in verbis perfectis quinque numero, præsens, imperfectum perfectum, plusquamperfectum, & futurum.*

Quæst. Cur facis verborum perfectorum hoc loco mentionem?

Resp. *Ne tu (more solito) ad verba defectiua statim recurreres, quæ, vt modis, ita etiam temporibus mutila & manca esse concedo, non naturæ vitio, sed recepta loquendi consuetudine.*

Quæst. Quos mihi præscribis disputandi cancellos, licet re vera valde arctos, & strictos, non prætergrediar, sed intra verborum perfectorum claustra, atque adeo castra me continebo, quorum tria esse tempora probabo.

Resp. *Ego hoc te fasce leuabo. Non enim sinam, vt hunc laborem frustra suscipias. Nam facile concedam tria esse verborum tempora, quippe qui prius quinque esse in verbis tempora affirmauerim.*

Quæst.

Quest. Tu ergo tibi ipsi non constas, qui modò ais, modò negas.

Resp. *Qui quinque dicit esse tempora verborum, illúmne verisime est negare velle tria esse in verbis tempora?*

Quæst. Mitte verborum, quibus abundas, ambages, breuiterque responde, num tria tantummodo dicas esse verborum tempora?

Resp. *Hoc ego non affirmo.*

Quæst. At hoc ego in me probundum suscepi, id quod hac ratione demonstro. Si quinque sunt verborũ tempora, tunc omne tempus non est vel præsens vel præteritum, vel futurum: sed omne tempus, vel est præsens, vel perfectum, vel futurum: ergo tria sunt, non quinque verborum tempora. Obiectio de verborum temporibus.

Resp. *Tametsi mihi non valdè firma videatur esse maioris consecutio, nego tamen minorem, vbi affirmas omne tempus esse vel præsens, vel perfectum, vel futurum.*

Quest. Qua ratione adductus hoc facis?

Resp. *Quia est tempus quoddam imperfectum, quoddam verò plusquam perfectũ, quorum hoc rem diù antè, illud verò rem paulò antè præteritam demonstrat.*

Quæst. Vtrumque tempus rem præteritam denotat. Parùm ergo refert, paulóne antè, an diù anteà præterierit. Hac enim solutione, temporis in præsens, perfectum, & futurum diuisionem non tollis.

Resp.

Resp. *Possum itaq́, alia ratione præcedentis obiectionis vim euertere.*

Quæst. Hoc si potes, verbo expedi.

Obiectionis de verborum temporum solutio.

Resp. *Fiet. Dico igitur aliter philosophos, aliter verò Grammaticos loqui de tempore. Philosophi enim rerum naturas, & veritatem propiùs intuendo, omne tempus in præsens, præteritum, vel futurum diuidũt, propterea quòd si verè & præcisè loqui velimus de tempore, illud vel iam est, vel fuit, vel futurum est. Grammatici autem, q i non tam exactè & scrupulosè rerum naturas pensitare solẽt, linguam potiùs ad loquendum informantes, quàm mentem de natura & veritate rerum instruentes, quinque, docendi gratia, verborum Latinorum tempora finxerunt. Et apud Græcos (quod probè nosti) longè sunt plura verborum tempora, nonnem videlicet, non secundum rei veritatem, sed secundum Græcæ linguæ vsum & proprietatem.*

Apud Philosophos secundum rei veritatẽ tria sunt tempora.

Apud Grãmaticos, secundum linguæ proprietatem longè plura sunt tẽpora, docendi gratia excogitata.

Quæst. Hoc tu vocas verbo respondere?

Resp. *Veniam mihi dabunt æqui lectores, si hæc aliquando verbosiùs propter iuniores fim prosecutus. Malleni enim perspicuitatis causa fusior, quàm obscurior videri.*

Quæst. Tua in respondendo prolixitas, eò me faciet in disputando breuiorem. Relicta ergo hac quæstione, de verborum coniugationibus paucis agamus.

TERTIA DISPVTATIO DE Verborum coniugationibus.

QVAESTIO.

An quatuor sint verborum coniugationes ad quarum aliquam nullum sit verbum, quod non referri possit?

Quaest. Cum sit deinceps inter nos de verborum coniugationibus concertandum, non grauaberis paucis exponere, quid voces verborum coniugationem?

Resp. *Coniugatio, est apta verborum variatio per finales terminationes, tam numero singulari, quàm plurali, in omnibus personis, modis, & temporibus.* Coniugatio quid?

Quaest. Vnde dicitur coniugatio?

Resp. *A coniugando. Quia vna, eademque ratione inflexionis, quasi in eodem iugo plura verba coniunguntur.*

Quaest. Verùm hac ratione multa verba à coniugationum numero excluseris.

Resp. *Qui sic?*

Quaest. Propterea quod multa sunt verba, quæ non omnino coniugantur, ac proinde nullius poterunt esse coniugationis.

Resp. *Qua ratione hoc ostendis?*

Quaest. Ex tuis ipsius verbis hoc ipsum ad hunc modum colligo. Nam si coniugare, sic verbum à terminatione in terminationem aptè variare

per

Multa verba nullius coniugationis.

per omnes numeros, personas, modos, & tempora: & reperiantur multa verba, quæ careant omnibus fere modis & temporibus: consequitur necessariò, multa esse verba, quæ ad nullam coniugationem possint referri.

Non intelligitur quæstio superior de verbis defectuis.

Resp. *Non loquor de verbis defectiuis, de quibus est tibi à me in superioribus responsum, quæ à coniugationum numero excludit, non illorum natura, sed vsu iam recepta loquendi consuetudo.*

Quæst. Excludantur (quoniam ita vis) verba defectiua ab hac quæstione tua, intelligaturque de verbis perfectis duntaxat.

Resp. *Imo de illis, & non de aliis est omnino intelligenda.*

Multa verba perfecta ad nullam coniugationem referuntur.

Quæst. At multa sunt verba perfecta, quæ nullius sunt coniugationis. Est itaque posterior tua, quæstionis pars (à qua mihi complacuit primùm exordiri, quo liberior esset de quatuor coniugationibus disputandi copia) nullo modo vera, in qua dicis nullum esse verbum, quod non possit ad aliquam quatuor coniugationum referri.

Resp. *Quæ sunt illa verba perfecta, quæ ad nullam coniugationem referuntur?*

Quæst. Possum, volo, malo, sum, cum compositis, edo, fio, fero, & similia.

Resp. *Sunt hæc verba anomala, & heteroclita, siue irregularia.*

Quæst. Sunt tamen verba integra, & perfecta, de quibus si sit hæc quæstio intelligenda (quemadmodum antea fassus es) cur non sunt ad

aliquam quatuor coniugationum referenda?

Resp. *Memini me dicere, quæstionem hanc esse intelligendam de verbis perfectis, non tamen audui-stime hactenus affirmantem, omnia verba perfecta ad aliquam quatuor coniugationum referri.*

Quæst. Tam mihi videris inconstans, vt mihi planè non constet, quid ferè vel neges, vel affirmes. Si quando enim obiectione de verbis defectiuis, quæstionis tuæ veritatem oppugnare conor, statim exclamas, de verbis perfectis esse illam intelligendam. Vbi verò ostendo, multa esse verba perfecta, quæ nullius sunt coniugationis, hîc etiam mox vociferaris, esse illa anomala, & heteroclita. Ita vt quò me vertam omnino sim incertus.

Quæst. Vt igitur planè, & plenè constet, quid in hac causa sentiam, verbis quàm potero maximè perspicuis affirmo, omnia verba perfecta & regularia pertinere ad vnam aliquam quatuor coniugationum. Verba perfecta, & regularia.

Quæst. Nihil iam (vt inquit ille) circuitione vsus es. Quare cum iam satis inter nos conueniat de propositæ quæstionis mente, & sensu, vnico contra eandem prolato argumento acquiescam, posteà de coniugationum numero, & notis, quibus à se inuicem distinguuntur, disputaturus.

Resp. *Vnicum illud tandem argumentum audiamus.*

Quæst. Si omne verbum perfectum & regulare ad vnam aliquam quatuor coniugationum pertineat, aut referatur, potest & verbū *Do*, vnà cum

Verbum Do cum compositis quibusdam

cum quibusdam illius compositis ad aliquam quatuor coniugationum referri: sed verbum *Do*, cum nonnullis ab eodem compositis, nullius est coniugationis: ergo quædam verba perfecta & regularia (non enim opinor negabis verbum *Do*, & quædam illius composita esse huiusmodi) ad nullam quatuor coniugationum referuntur.

Resp. *Referetur ad vnã aliquã quatuor coniugationum. Est enim ipsum verbum* Do, *cum quibusdam illius compositis, nempe circumdo, pessundo, secundo, primæ coniugationis: cætera ferè cõposita sunt tertiæ.*

Exempla apud Virgilium, & alios sunt passim obuia.

Quæst. Omnia verba primæ coniugationis habent (a) longum ante (re) vel (ri) vltimã syllabã infinitiui: *Do* verò, cum quibusdam compositis, non habet (a) longum, sed breue, ante vltimã infinitiui: ergo non est primæ coniugationis.

Resp. *Non est negandum verbum Do, cum paucis ab illo compositis, corripere penultimam infinitiui, & tamẽ esse nihilominus primæ coniugationis. Excipitur enim ab aliis omnibus ferè scriptoribus vno cõsensu.*

Quæst. Cur non etiam in nostra Grammatica exciperetur?

Resp. *Quia vnicum erat exemplum, non erat magnopere de illo soliciti nos Grammaticæ nostræ autor, quicunq; demum ille fuerit. Vno enim aut altero exẽplo non tollitur regulæ generalis veritas.*

De numero coniugationum.

Quæst. Iam tempus est, vt de coniugationum numero disceptemus. Tu quatuor verborum cõiugationes esse affirmas, ego autem vnam solummodo

lummodo esse probabo.

Resp. *Nunquam potes hoc firma aliqua ratione euincere.*

Quæst. Firma satis esse mihi videbitur, si vim illius nequeas infringere.

Resp. *Qui sint rationis istius nervi, & quam validi, tunc demum liquebit, cum illam in medium protuleris.*

Quæst. Profero. Arrige aures Pamphile.

Resp. *In hoc sum iamdudum, prepone.*

Quæst. Quæ est nota primæ coniugationis?

Resp. *(A) longum ante (re,) & (ris.)*

Nota primæ coniugationis.

Quæst. Suntne omnia verba habentia (a) longum ante (re,) & (ris) primæ coniugationis?

Resp. *Sic.*

Quæst. Relinquitur ergo nullum verbum, quod ad tres reliquas coniugationes referatur.

Resp. Quidita?

Quæst. Quia omnia verba reliquarum coniugationum habent (a) longum ante (re,) & (ris.)

Resp. *Non habent.*

Quæst. A doceor, est docearis, vel doceare, a legor, legaris, vel legare, ab audior, audiaris, vel audiare: sunt itaque omnia primæ coniugationis.

Resp. *In quo modo ita terminantur?*

Quæst. Tu videris. Ego ostendo omnia verba habere (a) longum ante (re) & (ris,) quod satis est.

Resp. *Non satis est ad probandum verbum ali-*

quod esse primæ coniugationis, si habeat (a) longum ante (re,) & (ris.)

Quæst. Negas itaque Grammaticam.

Resp. *Nihil minus.*

Quest. Audi (quæso) manifesta regulæ verba: Prima coniugatio habet (a) longum ante (re) & (tis.)

Resp. *Agnosco verba, quæ tu subdole, & vafrè peruertis, & ad sensum alienum detorques.*

Quest. Illis nihil addo, vel detraho. Tu, si potes, meliorem ex illis sensum eruito.

Facilior explanatio regularum de notis quatuor coniugationum.

Resp. *Faciam. Omnia verba perfecta, & regularia, quæ habent (a) longum ante (re) & (ris) hoc est, ante vltimam syllabam præsentis temporis infinitiui modi formæ actiuæ: vel ante (ris) vltimam syllabam secundæ personæ præsentis singularis indicatiui, formæ passiuæ, sunt primæ coniugationis. Atque eodem modo sunt reliquæ regulæ de notis trium aliarum coniugationum per vocales penultimas ante (re,) & (ris) intelligendæ, & explanandæ.*

Quæst. Cur addis hæc vocabula (formæ actiuæ, & passiuæ) potius quam (vocis actiuæ, & passiuæ?)

Aliud est, esse actiuum & passiuum aliud vero formæ actiuæ, aut passiuæ.

Resp. *Quia multa sunt verba neutra, quæ non sunt actiua, & tamen inter coniugandum sequuntur formam actiuorum: multa item verba deponentia, & communia, quæ licet non sunt passiua, dum inflectuntur tamen sequuntur formam passiuorum.*

Quæst. Bene. Ea his iam licet statuere omnia verba primæ coniugationis habere (a) longũ

, in

in penultima infinitiui. Sed quære erat hoc addendum de vocalibus (a,e,& i,)ante ris?

Resp. *Ob verba deponentia & communia, quæ carent forma actiua.*

Quæst. Sed ad illud prius redeo de verbis primæ coniugationis, quæ omnia dicis habere (a) longum in penultima infinitiui formæ actiuæ.

Resp. *Si verbum Do, cum nonnullis ab eodem compositis excipias.*

Quæst. Verbum Lauo facit infinitiuum laue're, per (e) breue in penultima: ergo omnia verba primæ coniugationis non habent (a) longum in penultima infinitiui.

Lauo, laue're.

Resp. *Infinitiuum laue're non est a lauo, lauas prima, sed à Luo, luis, tertiæ coniugationis apud antiquos, cuius exempla ex Virgilio in libris Georg. & Æneid. aliquoties occurrunt.*

Lauo, tertiæ coniugationis.

Quæst. Sed & secundæ coniugationis verba quædam habent contra regulam (e) breue in penultima infinitiui, cuiusmodi sunt, Stride're, Caue're, feru're, & similia, penultima breui.

Generalis responsio de omnibus antiquis, & obsolatis, quæ contra regulas Grammaticales adduci solent.

Resp. *Sunt etiam hæc prisca, & obsolata, notanda potius quàm imitanda. Fecerunt enim hæc, & nonnulla alia tertiæ coniugationis apud veteres. Atque hæc responsio omnibus aliis satisfacere potest, quæ de similibus verbis tertiæ, vel quartæ coniugationis adferri possunt.*

Quæst. Verbum Do, facit penultimam infinitiui per (e) breue, nec est hoc verbum priscum, antiquum, vel obsolatum: ergo omnia verba

Probare conatur verbum

Do, esse tertiæ coniugationis.

primæ coniugationis non habent (a) longum in penultima infinitiui: vel si mauis, sic potius concludam, ad idem enim fere recidet: Verbum Do, das, est tertiæ coniugationis: sed facit penultimam infinitiui in (are) ergo omnia verba tertiæ coniugationis non faciunt penultimam infinitiui per (e) breue.

Resp. *Verbum Do non est tertiæ coniugationis.*

Quæst. Affirmat tamen hoc Grammatica.

Resp. *Quo in loco?*

Quæst. In regulis de compositorum verborum præteriti formatione.

Resp. *Citato verba. Nam tibi hoc ipsum affirmanti nulla est apud me fides, qui toties vel regularum verba mutilas, vel in sensum contrarium detorquere soles.*

Quæst. Agam sincerè. Sic sese habent regulæ verba. Natum à Do, quando est inflexio tertia. Nonne audis verbum Do, esse aliquando tertiæ inflexionis?

Resp. *Audio hominem versutum, & callidum, qui in hoc, manibus, pedibúsque incumbit totus, ut simplices & rudes deludat dolis.*

Quæst. Itane tibi videor hoc loco dolosè egisse?

Resp. *Si bona fide agebas, cur verba sequentia supprimebas?*

Quæst. Non faciebant ad hoc institutum.

Explicatur regula iuprà citata.

Resp. *Credo. Nam si regulam integrè recitasses, mox tua fraus omnibus patuisset. Non est enim hæc*

mens

mens regulæ, vt statuat verbum Do esse tertiæ coniugationis, sed vt doceat natum, hoc est, compositum à Do, quando (non illud verbũ Do, quod tu eſtinctè inferre volebas) sed illud natum, vel compositum est tertiæ coniugationis (quædam enim composita à Do, sunt primæ coniugationis, vti suprà est demonstratum) facere præteritum didi. non dedi, vt addo addidi, abdo, abdidi, credo, credidi, non autem addedi, abdedi, crededi, & similia.

Quæst. Reſersne verbum credo inter composita à Do, cum potiùs videatur verbum esse simplex, cuius composita sunt accredo, & concredo? Credo, sitne compositum, vel simplex

Resp. *Sitne credo simplex, vel compositum, non magnopere cum quoquam contenderim, cùm sciam Lexiographos vndiquaque doctissimos illud pro verbo simplice habere, & numerare. Defendi tamẽ potest Grammaticæ nostræ authoritas suffragio Prisciani, grammatici doctissimi, & vetustissimi, qui verbum credo inter composita à verbo Do, recenſet, dicitque putat credo, quasi cretum do, vt videatur a cretum, & Do compositum.* Priſcianus putat credo a cretum, & do compoſitum.

Quæst. Quæ hactenus contra verbi definitionem, & reliqua eiusdem attributa obiecì, tu quidem satis acutè & aptè diluisti omnia. Cedamus ergo iam alijs, si quid illi vlterius in hoc argumento fortasse obiectare voluerint.

Quæ sequitur de verborum coniugationibus disputatio, nunc demùm est adiecta, *vbi in iuniorum gratiam paulo aliter* tractatur hoc idem argumentum, de quo in superioribus est paulò antè disputatum.

Præfatiuncula.

Quæst. Cum sint non pauca, quibus ego veritatem illarum regularum, quę habentur in gramatica de verbo, & eius accidentibus conuellere, & infringere facilè mihi posse videor: habenda tamen est ratio & temporis, & ornatissimorũ, qui hodie huc confluxerunt, Auditorum, quibus nimia prolixitate molestum esse, parùm ciuile, & honestum meritò censeri debet. Agam igitur tecum breuiter de verborum coniugationibus, quas Grammatica nostra quatuor omnino esse tradit, cui num tu assentiaris, libenter scire abs te velim?

Resp. *Affirmo cum Grammatica quatuor esse tantùm verborum coniugationes.*

Quæst. Quomodo distinguuntur hæ coniugationes à se inuicem?

Coniugationum indices literæ seu vocales

Resp. *Prima habet (a) longum ante (re) & (ris) secunda, (e) longum: tertia (e) breue: quarta, (i) longum.*

Quæst. Sunt-ne hæ regulæ vniuersales, & semper veræ?

Resp. *Maximè.*

Quæst. Omnia ergo verba primæ coniugationis

tionis habent (a) longum ante re & ris.

Resp. *Ita sanè.*

Quest. Cuius igitur coniugationis est verbum *Do*?

Resp. *Est primæ coniugationis.*

Qu. Non habet (a) longum ante (re) & (ris:) ergo non est primæ coniugationis.

Resp. *Quomodo probas?*

Quæst. Sic loquitur Virgilius in primo Aeneidos:

Iuppiter (hospitibus nam te dare iura loquuntur.)

Resp. *Una hirundo non facit ver: nec vnum exemplum infringit generalis regulæ veritatem.*

Quest. Imo quotiescunque vtitur hoc verbo Virgilius (vtitur autem sæpissimè) semper corripit infinitiui penultimam. Atque hoc ausim de omnibus alijs Poetis sine vlla prorsus exceptione affirmare, apud quos verbi huius infinitum reperitur. Dare, semper sine vlla exceptione corripit penultimam infinitui modi.

Resp. *Est igitur excipienda hoc infinitiuum à regula generali.*

Quæst. Modò tamen affirmabas vniuersalē esse hanc regulam.

Resp. *Nulla ferè est regula tam generalis, quæ nullam admittat exceptionem.*

Quest. Sed cur non excipitur in Grammatica?

Resp. *Quamuis non excipiatur in regulis Grammaticis, expressè tamen excipitur in regulis Latinis de quantitate mediarum syllabarum, vbi habetur (a)*

inducem primæ coniugationis naturâ longam esse, præterquam in Do, & eius compositis, quando sunt primæ coniugationis.

Quæst. Placet hæc tua responsio. Sed agam adhuc alia ratione. Verbum Do (inquis) cum quibusdam ab illo compositis, vt circundo, pessundo, habere (a) breue ante (re) Quid autem statuendum est de omnibus alijs verbis primæ coniugationis? Habéntne omnia illa sine vlla exceptione, (a) longum ante (re?)

Resp. *Affirmo omnia alia verba primæ coniugationis, penultimam infinitiui producere.*

Quæst. Caue nequid temerè tibi excidat, cuius te postea pœniteat. Cogita quæso paulò diligentiùs quid respondeas.

Resp. *Inanis est hic tuus timor. Ego facile, quod dixi tutari possum.*

Quæst. Dic ergo cuius sit coniugationis verbum Lauo?

Resp. *Est scilicet primæ coniugationis, & ponitur inter illa exempla, quæ ad hanc coniugationem referuntur, in regulis de verborum præteritis, quorum initium hoc esse bene nosti: Ás in præsenti, &c.*

Quæst. Quod das accipio, & sic contra te insurgo. Verbum Lauo est primæ coniugationis, quemadmodum & traditur in Grammatica, & tu modo probè tetigisti es. Sed Lauo facit infinitiuum Lauare, per (e) breue penultima correpta: ergo non est verum, quòd prima coniugatio semper facit infinitiuum in (are) penultima producta.

Resp.

Resp. *Non facit hoc verbum Lauo infinitiuum Lauēre, penultima correpta. Ostende quaeso huiusmodi infinitum ab hoc verbo Lauo, & eris mihi magnus Apollo.*

Quest. Ita affirmat Despauterius, ita etiam & alij non spernendæ authoritatis Grammatici, tametsi nullum citent locum, vbi expressè ponatur hoc infinitiuū Lauēre, penultima correpta. Verùm ego hoc ipsum euincā ratione validissima. Despauterius.

Resp. *Audiamus quaeso, quam tu strenuè hoc præstare possis?*

Quest. Multis reperimus apud Virgilium locis Lauit, & Lauimus, vnde sumi coniectura facilè potest, debere hoc verbum Lauo facere in infinitiuo Lauēre, penultima breui.

Resp. *Non est hoc omnino necesse. Nosti enim Lauo, lauas facere laui in præterito, vnde lauit & lauimus.* Lauit, & lauimus, à lauo, lauas.

Quest. Parùm facit pro te hæc responsio. Nā laui & lauimus, à Lauo, lauas, habent primā longam, cùm in prioribus à me allatis exemplis corripiatur prima syllaba. Quantitate differunt Laui, à lauo lauas, & laui à lauo, lauis.

Resp. *Mirabar quò tu me hisce tam longis verborum ambagibus circumduceres. Iam autem tandē video te omnia astutè & callidè agere, mihiq; nec tale quicquam suspicanti, voluisse imponere, dum pro Lauo, lauas, primæ, obtrudere conaris Lauo, lauis, tertiæ coniugationis.*

Quest. Non quòd ita re vera senserā, sed tentandi tui gratiâ hoc omne de Lauo, lauēre, est à me

me obiectum. Hoc igitur omisso, quod apud antiquos erat in vsu, iam verò exoleuit, virium tuarum periculum faciam in alijs quæ mihi adhuc restant de verbi accidentibus obijcienda. Nam præcedens argumentum tractarunt & alij, qui ante nos disputarunt. Si quid ergo culpãdus esse videbor, quòd & ego in eodem argumento laborauerim, hanc ego culpam vt mihi condones, obnixè rogo.

Resp. *Facile à me quidem hac in re veniam impetrabis. Grata enim fuit, qua vsus es in hac quæstione denuò post illos tractanda, varietas, viamq; hac ratione commonstrasti rerum Grammaticalium studiosis, idem in alijs argumentis non sine fructu & emolumento tentandi.*

Est & hæc quoque quæstio de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, in secunda hac editione addita.

QVAESTIO.

An verasit hac regula: As in præsenti perfectum format in aui?

perfectum in ui.

QVæst. Inter alias quæstiones, quæ nobis à præceptore benignissimo proponuntur (auditores humanissimi) de quibus iuxta veterem, & laudabilem huius scholæ consuetudinem est hodierno die disputandum, hæc mihi discutienda

&

& examinanda in primis videtur, quæ traditur de terminatione præteriti in verbis primæ coniugationis, de qua talis extat inter præcepta Liliana regula: As in præsenti, perfectum format in Aui, quam, num tu veram esse arbitraris, scire perquam libenter à te velim? Hoc est, Cupio vt mihi candidè & sincerè expedias, num omnia verba primæ coniugationis faciant præteritum in aui?

Resp. *Omnia verba primæ coniugationis, illis exceptis, quæ in hac regula exprimuntur, perfectum formant in aui.*

Quæst. Illa igitur verba, quæ ab hac regula excipiuntur, non faciunt præteritum in aui, sed vel in vi, vel in di, vel in ti, vel in üi, vt Lauo, laui; Do, dedi; Sto, steti; Sono, sonüi, & similia.

Resp. *Ita sentio.*

Quæst. Quæ sunt illa verba primæ coniugationis, quæ faciunt præteritum in ti?

Resp. *Verbum Sto, cum compositis, vt insto, perfsto, obsto, resto, præsto, & cætera.*

Quæst. Ego tamen probabo quædam composita à Sto formare præteritum in aui.

Resp. *Audiamus quid tandem possis. Vereor enim, ne onus humeris tuis impar in te susceperis.*

Quæst. Propertius, poëta satis probatus, sic scribit alicubi, referēte Despauterio: Nec si post Restauerit. Stygias aliquid restauerit vndas. Idem etiam Despauterius præstauimus, à præsto recitat ex Iustino. Quid tu ad hæc tandem respondes? Sunt Præstauimus.

enim

enim hæc exempla tam perſpicua & clara, vt de his nullus relinquatur dubitandi locus?

Reſp. *Si cauillari liberet, ego facile nudas haſce tuas aſſertiones reijcerem, propterea quòd libros & paginas horum autorum, ex quibus has authoritates depromis, non commonſtras. Verùm ego non is ſum, qui Deſpauterij, tanti viri fidem in hiſce citandis in dubium vocare velim. Reſpondebit pro me igitur ipſa Grammatica, cuius in ſine illius regulæ hæc ſunt verba: Rarò hæc formantur in aui. Vides itaq; ex ipſius Grammaticæ autoritate, hæc verba aliquando, ſed rariſſimè formari in aui. Sunt autem huiuſmodi exempla notanda potiùs, quàm imitanda.*

Rarò hæc formantur in aui.

Queſt. Non eſt omnino repudianda hæc tua reſponſio: ſed tamen recurrendum eſt ad illud, quod in principio propoſui, num ſcilicet paucis quibuſdam exceptis, omnia alia verba primæ coniugationis faciant præteritum in aui?

Reſp. *Quid opus eſt hac repetitione? Annon prius ſatis tibi apertè affirmaui, hoc ita ſe habere?*

Lauo, lauas.

Qu. Si tam ſis in hac ſententia & opinione pertinax, dic quomodo faciat præteritũ Lauo, lauas?

Reſp. *Affirmant doctiores Grammatici hoc verbum carere præterito.*

Queſt. Hoc ipſum eſt, quod volui. Hinc ergo concludo contra regulam: As in præſenti, non formare perfectum in aui.

Reſp. *Non video qua ratione ita quæas recte cõcludere.*

Queſt. Imo rectiſſimè. Si enim careat verbũ

Lauo

Lauo, lauas præterito, quemodo potest formare præteritum in aui? Quod si non formet præteritum in aui: Falsa igitur est illa regula: As in præsenti, perfectum format in aui.

Resp. *Intelligenda est illa regula de huiusmodi verbis, quæ habent præteritum, hoc est, de verbis perfectis & non defectiuis.*

Quæst. Non premam te arctiùs hoc argumento, sed iam alijs relinquam disputandi locũ.

Sunt & hæ duæ de verbo disputatiunculæ nunc primùm superioribus adiunctæ.

QVAESTIO PRIMA.

An omne verbum sit personale, vel impersonale.

Quæst. Cum pro solita vestra humanitate, & benignitate (Auditores optimi) charissimorum meorum qui priùs disputarunt, sodalium, de verbo, & eius accidentibus concertatiunculas patienter, & æquis animis audiueritis, spem mihi sanè magnam fecistis, vos non minus æquos & benignos fore, in nostris etiam amborum velitationibus benignè audiendis, & clementer dijudicandis. Pauca enim sunt quæ ego quoque habeam de verbo & eius accidentibus obijcienda. Duo enim solummodo proponam, eáque quàm breuissimè, quorum primum erit de ipsa verbi diuisione, quæ statim in principio habetur, Præfatiuncula.

habetur, vbi docet Grammatica, omne verbum esse personale, vel impersonale. Hanc ego diuisionem nullo modo probandam, & recipiendam esse censeo.

Resp. *Si poteris probabilem aliquam rationem proferre, cur minus tibi satisfaciat hæc diuisio, tunc demum merito poteris conqueri, & Grammaticam nostram reprehendere.*

Quæst. An non satis iusta videtur tibi hæc conquerendi, & reprehendendi causa, quòd non sit tam vniuersalis, & generalis hæc diuisio, vt omnia verba comprehendat, cuiuscunque tandem generis illa fuerint?

Omne verbum vel est personale, vel impersonale.

Resp. *Constantissimè ego hoc in me defendendum suscipiam, nullum scilicet esse omnino verbum, quod non sit, vel personale, vel impersonale.*

Quæst. Si probè expendas tam verbi personalis, quàm impersonalis siue definitionem, seu potius descriptionem, mutabis fortasse sententiam.

Resp. *Quid ita quæso. An non verbum personale est, quod certis personis distinguitur? Impersonale verò, quod diuersarum personarum vocibus non distinguitur nec variatur? vt pœnitet, miseret, pudet, oportet, decet, & similia.*

Quæst. Si veræ sint hæ definitiones à te allatæ, multa reperientur verba, quæ neque sunt personalia, nec impersonalia.

Resp. *Qui hoc probas?*

Quæst. Tam est hoc perspicuum & manifestum,

ſtum, vt nulla prorſus probatione indigeat, teque opinor hoc ipſum facile eſſe conceſſurum.

Reſp. *Mirus tu quidem eris probandi artifex, ſi hoc mihi perſuadere poſſis.*

Queſt. Dic igitur quæſo, quale ſit verbum Quæſo, perſonale, vel imperſonale? Verbum, quæſo.

Reſp. *Quæſo eſt perſonale verbum.*

Queſt. Quomodo poteſt eſſe verbum perſonale, cum non diſtinguatur certis perſonis?

Reſp. *Vnicum eſt hoc verbum, nec ſufficit ad improbandam ſuprà citatam verbi diſtinctionem in perſonale, & impersonale.*

Queſt. Nihil dicis, cum prius omnè prorſus verbum cuiuſcunque tandem generis, eſſe affirmaueris, vel perſonale, vel imperſonale, ſine vlla omnino exceptione. Nec eſt hoc verbum vnicum. Sunt enim multa alia ſimilia, vt Salue, aue, cedo, inſit, & nonnulla præterea.

Reſp. *Diſtinguitur hoc verbum Quæſo, quemadmodum & reliqua à te citata, certis perſonis.*

Queſt. Quid vocas diſtingui certis perſonis?

Reſp. *Diſtingui perſonis, eſt variis, & diuerſis perſonis inflecti, & variari.*

Queſt. Verbum quæſo (vt omittam reliqua à me modo allata) non inflectitur, & variatur perſonarum varietate: ergo non eſt verbum perſonale.

Reſp. *Inflectitur. Eſt enim quæſo, plur. lter que ſumus.*

Quæſt. Nulla tamen eſt hic perſonarum diuerſitas.

uersitas. Est enim vtrumque primæ personæ.

Resp. *Est terminationum manifesta varietas, tamet si non sit personarum.*

Quæst. Hoc non est satis, sed requiritur etiam vt sit personarum varietas.

Resp. *Est quæso verbum defectiuum. Loquitur autem ista verbi personalis definitio de verbis integris, & perfectis.*

Quæst. Non valet hæc ratio. Sunt enim multa verba defectiua, quæ tamen habent personarum varietatem. Tu quoque prius non excipiebas verba defectiua ab illa verbi diuisione in personale, & impersonale.

Resp. *Dico igitur non fieri huius verbi, & similium vitio, vel natura, quod non inducantur trium personarum varietate, quemadmodum & alia multa, sed recepta iam loquendi consuetudine, quæ non tribuit hisce omnes in omnibus modis personas. Non video enim, cur non æque flecteretur quæso, quæsi, quæsit, quam Lego legis, legit, & ita in reliquis numeris, & temporibus, si hoc idem pateretur & admitteret vsus, & autoritas probatissimorum autorum. Quare si non habeas quod præterea in hac quæstione obijcias, poteris iam agere in secunda, quæ cuiusmodi sit, audire cupio.*

SECVN-

SECVNDA QVAESTIO, DE formatione præteriti in verbis passiuis.

QVAESTIO.

An vera sit regula de formatione præteriti temporis in verbis passiuis?

Quæst. Inter regulas Grammaticales de præteritis & supinis, sic docet Grammatica de formatione præteriti in verbis passiuis: Verba in (or,) admittunt ex posteriore supino præteritum, verso (u) per (vs,) & (sum) consociato, vel fui. Huius ego regulæ sensum & intellectum velim à te libenter alijs verbis explicari. Regula de formatione præteriti in verbis passiuis.

Resp. *Nihil est hoc facilius, nempe hoc modo: verba passiua, quorum terminatio est in (or,) formantur à posteriore supino, mutato (u) in (us) & addito verbo, sum, vel fui.*

Quæst. Hoc ergo vis, omnia verba passiua formare à posteriore supino præteritum.

Resp. *Sic sentio.*

Quæst. Tam est hoc falsum, quàm quod esse potest falsissimum.

Resp. *Facile tu quidem sic affirmas, sed non ita facile hoc quod affirmas, probare potes.*

Quæst. Nulla erit omnino hic difficultas. Cum enim omnia verba passiua careant posteriore supino, quomodo possunt formare præteritum ex posteriore supino, cum non habeant omnino posteri- Passiua carent posteriore supino.

posterius supinum?

Resp. *Mera sunt hæ nugæ & cauillationes. Non enim sunt hæc verba ita intelligenda, quasi verba passiua formarent præteritum à suo supino, quod non habent, sed ab actiuorum suorum posteriore supino.*

Quæst. Sed multa sunt verba actiua, quæ carent posteriore supino: illorum ergo passiua non possunt formare præteritum ex posteriore supino.

Resp. *Necesse est, vt illa verba passiua careant præterito, quorum actiua carent supino posteriore.*

Quæst. Fallà igitur est hæc regula: verba in (or,) admittunt ex posteriore supino præteritum.

Quomodo sit intelligenda superior regula?

Resp. *Intelligenda est hæc regula de huiusmodi verbis, quorum actiua habent posterius supinum.*

Quæst. Satis dextrè occurris meis obiectionibus: velim tamen vt adhuc hac vna in re mihi satisfacias, quid scilicet sit statuendum de verbis deponentibus, & communibus, quæ desinunt omnia in (or) & habent etiam præteritum, quod non possunt ex posteriore supino formare, cum satis constet huiusmodi verba non habere omnino actiua. Hic igitur iterum fallit hæc regula, nisi forte velis negare hæc verba desinere in (or.)

De verbis deponentibus & communibus obiectio.

Solutio.

Resp. *Tametsi nihil hic statuat (quod scio) Grammatica nostra, opinor tamen fingenda esse verba actiua, ex quorum posteriore supino hæc verba deponentia & communia formarent regulariter præteritum, si essent in vsu huiusmodi actiua. Exempli gratia, finge esse tale verbum actiuum, nempe Lato, latas,*

tus, latum. Ab huius supino posteriore latatu, formaretur regulariter præteritum latatus sum, vel fui. Sic si fingamus esse verbum activum Crimino, criminus, criminaui; ab eiusdem posteriore supino criminatu, regulariter in verbo communi criminor, formabimus præteritum criminatus sum, vel fui, & ita in reliquis, si non excipiantur.

Quæst. Sed cum habeant verba deponentia & communia vtrumque supinum, cur non formatur præteritum in huiusce generis verbis, à suo posteriore supino, vt ab osculatu, osculatus sum, vel fui: à locutu, locutus sum, vel fui, & ita in alijs omnibus similiter?

Resp. *Esset hæc præpostera admodum, & inuersa (ne dicam peruersa) formandi ratio. Cum vno ore & consensu doceant omnes fere Grammatici, quòd formetur supinum à præterito, non autem præteritum à supino.*

Quæst. Sed non habent verba deponentia & communia præteritum. Sequitur ergo, si formatur supinum ex præterito, debere omnia verba deponentia & communia carere supinis.

Resp. *Habent quidem verba deponentia & communia præteritum, sed formæ passiuæ, non autem actiuæ, vnde regulariter formatur supinum. Quare fingenda sunt præterita formæ actiuæ, à quibus possint in hisce deponentibus, & communibus regulariter formari supina secundum formam actiuorum.*

Quæst. Plura de verbo non obijciam, hoc tempore præsertim, cum quæcunque obiecerim,

tam commodis & aptis adductis solutionibus euertere, & diluere soleas. Habeo tamen non pauca de Participio dicenda, in quibus à te satisfieri perquam libenter velim.

Resp. *Ego pro ingenij mei tenuitate, ad omnia, quæ proposueris, vt potero, breuiter respondebo.*

DE PARTICIPIO DISputatio.

QVAESTIO PRIMA.

An verè sint omnia, quæ traduntur in Grammatica de generibus, & significatione participiorum?

Præfatiuncula.

Quæst. Cum ego mihi probè sim cõscius (Auditores optimi) quàm exiguæ sint ingenij mei vires, quàm modica scientia & eruditio, quàm inculta & impolita oratio, non possum non timere, & exhorrescere, meque ne dem hodie turpiter, subuereri, si minus vestræ expectationi satisfecero. Consolatur me tamen, & recreat solita vestra benignitas, qua illos soletis humanissimè complecti, qui in hoc disputandi exercitio, ingeniolorum suorum vel leue aliquod specimen vobis ex hoc ipso loco exhibere solent. Hac spe fretus, ego quoque factus sum alacrior, animoque hilariore, & audaciore te iam tandem (aduersarie strenuissime) adoriar, vt quid possis pro Participiorum generibus, & significatione respon-

respondere, periculum faciam, & experiar.

Resp. *Tu nihil hic potes percontari, ad quod respondendum dextrè & appositè me non promtum & paratum inuenies.*

Quest. Hic igitur velim mihi ante omnia respondeas, cur efficeret Participium per sese distinctam ab alijs, & peculiarem orationis partem?

Resp. *Quia non potest commodè sub vlla reliquarum partium contineri.*

Qu. Conuenit genere, numero, casu, & declinatione cum nomine. Cur non possit igitur suo iure sub Nomine contineri, præsertim cum migret etiam sæpissimè in nomen?

Participium, nomen verbale.

Resp. *Verè tu quidem hoc affirmas. Est enim magna familiaritas & affinitas participio cum nomine, ita vt non immerito ab alijs nomen verbale appelletur, à quo sola significatione, & tẽpore discrepat.*

Quest. Hæc igitur tibi videtur causa idonea, cur ab alijs orationis partibus distingueretur, ita vt per sese constituat peculiarem orationis partem?

Resp. *Maxime.*

Quest. Nititur hæc tua responsio virorum eruditissimorum autoritate, quam Ego, ne mihi solus sapere, & cornicum (quod aiunt) oculos configere velle videar, conuellere, aut infringere non conabor. Quo tamen bonæ indolis adolescentes contra sophistarum fraudes fiant instructiores, ad hunc modum contendo, partici-

pium esse nomen: ac proinde septem esse duntaxat orationis partes.

Resp. *Tun', vt participium nomen esse probes?*

Participium esse nomen.

Quæst. Attende. Quicquid habet omnia nominis attributa, siue accidentia, illud ipsum est nomen: Participium habet omnia nominis attributa: ergo participium est nomen.

Resp. *Hoc non verè affirmasti, nempe Participium habere omnia nominis accidentia. Non enim comparantur participia. Est præterea argumentum tuum vitiosum, quod mox patebit.*

Quæst. Quid hisce vocibus magis est tritum & vsitatum, Amans, amantior, amantissimus, Doctus, doctior, doctissimus, cuius generis infinita alia reperire liceat?

Resp. *Participia cum admittunt gradus comparationis amittunt naturam suam, & fiunt nomina.*

Quæst. Sed si comparationem excipias, habent participia reliqua omnia nominis accidentia.

Resp. *Non est hoc satis ad probandum participia esse nomina. Imo si darem tibi (quod firmis rationibus nunquam euincere valebis) habere participium omnia nominis accidentia, non tamen hinc sequeretur participium esse nomen, quod alterum erat in argumento tuo vitium.*

Quæst. Cedo quare?

Superioris argumenti solutio.

Resp. *Quia vt Participium sit nomen, requiritur non modo vt habeat omnia nominis attributa (quod de participio verè affirmare non licebit) vtpote cui*

prater

præter nominis accidentia accidunt præterea tempus & significatio, quæ à verbo mutuatur.

Quæst. Tempus iam est, vt ad quæstionem propositam reuertamur, de participiorum numero, seu potius generibus, vel speciebus. Quot sunt igitur participiorum genera, siue species? De participiorum generibus.

Resp. *Quatuor recensentur, nempe præsens, præteritum, futurum in (rius) & futurum in (dus.)*

Quæst. Multa sunt verba duobus participijs tantum contenta, quædam vno, pleraque etiam nullo: ergo non sunt quatuor participiorum genera.

Resp. *Non sequitur argumentum. Non enim hoc loco de eo agitur, quot scilicet participia è singulis verborum generibus ducantur (de quo in sequente quæstione) sed inter Participia, esse quædam præsentis temporis, quædam præteriti, quædam verò futuri.*

Quæst. Sed hac ratione tria statuantur duntaxat participiorum genera, præsens, præteritũ, & futurum, quod & alij Grammatici non aspernandi docent.

Resp. *Qui tria docent esse participiorum genera, eidem postea participium futuri temporis duplex statuunt, nempe in (rius.) & in (dus) quod eodem redit. Qui verò quatuor esse dicunt, illi eodem ordine, quo nostra Grammatica, participiorum genera distribuunt in præsens, præteritum, futurum in (rius) & futurum in (dus.)* Qua ratione alij tria, alij quatuor participiorum genera constituunt.

Quæst. De Participiorum generibus hæc sufficiant. De eorundem significationibus deinceps De participiorum significatione.

respondeo.

Resp. *Quid est, quod hic quærendum putes.*

Quæst. Nempe quænam sit significatio participiorum?

Resp. *Partim activa, partim passiva, partim verò neutra.*

Quæst. Quæ Participia significant activè?

Resp. *Quæ à verbis activis descendunt?*

Quæst. Quæ Participia significant passivè?

Resp. *Quæ veniunt à verbis passivis.*

Quæst. Quorum Participiorum significatio est neutra?

Resp. *Quæ à verbis neutris deriuantur. Imitatur enim Participium significationem sui verbi, unde deriuatur.*

Obiectio. *Quæst.* Multa sunt Participia, quæ nec tempus omnino significant, nec si significationem spectes, vel actionem, vel passionem denotant: vt fugitans litium, indoctus pilæ, Puer amandus, id est, amari dignus, & similia.

Solutio. Resp. *Hæc, & similia (sicut suprà dictum est) non sunt in huiusmodi locutionibus participia, sed migrant in nomina.*

DISPVTATIO SECVNDA DE numero Participiorum à quinque generibus *verborum personalium* descendentium.

QVAESTIO.

An verè sint regulæ, quæ habẽtur de numero Participiorum ab vnoquoque genere verborum personalium descendentium?

Quæst. Qui cætera huc vsque viriliter defendisti, quæ docet Grammatica in regulis de quibus est hactenus à varijs variè disputatum, mirum ni & has quoque regulas tutari velis, quę traduntur de numero Participiorum, quæ producunt & procreant quinque illa genera ex sese verborum personalium, actiuum videlicet, passiuum, neutrum, deponens, & commune?

Resp. *Nihil omnino falsitatis in sese continent illa regulæ.*

Quæst. Ostende ergo mihi quot veniant, participia à verbis actiuis & neutralibus?

Resp. *Si modò habeant verba actiua, & neutralia, supina, duo veniunt ab illis participia, vnum scilicet præsentis temporis, & aliud futuri in (rus.)*

Que. Cur illud adijcis, si modò habeant verba actiua & neutra, supina?

Resp. *Quia in verbis actiuis & neutris participia futuri in (rus) formãtur à posteriore supino, addita syllaba (rus) vt lectu, lecturus: curſu, curſurus. Quare si careant verba actiua & neutra supino posterio-*

re,

re necesse est etiã vt careant participio futuri in (rus) quod à posteriore supino erat formandum.

Quæst. Vt ergo paucis complectar, quæ à te pluribus dicta sunt, sic affirmas: à verbis neutris duo tantùm participia formari, alterum præsentis temporis, alterum verò futuri in (rus.)

Resp. *Sic ais.*

Tria participia in quibusdam verbis neutralibus.

Quæst. At ego ostendam à quibusdam verbis neutralibus tria venire participia more verborũ deponentium. Nam gaudeo facit gaudens, gauisus, gauisurus; Audeo, audens, ausus, ausurus; Fido, fidens, fisus, fisurus.

Verba mere neutra duo formãt participia: neutropassiua verò, tria.

Resp. *Non sunt hæc merè neutralia, de quibus solis illa regula est intelligenda, sed neutropassiua, quorum non est in omnibus similis ratio cum verbis merè neutralibus. Nam cùm ab illis in cõiugandi ratione nonnihil discrepant, quid mirum est, si in participiorum formatione ab iisdem aliquousq; varient?*

Quæst. Quare dicuntur neutropassiua?

Resp. *Quia tametsi sint neutra, tamen formant præteritum more passiuorum.*

Quæst. Quomodo ergo differunt neutropassiua, & passiua neutralia?

Discrimen neutropassiuorum, & passiuorum mere neutralium.

Resp. *Neutropassiua, tametsi habeant præteritũ passiuorum, retinent tamen significationem neutrorum: passiua verò neutralia, quamuis desinant in (o,) habent nihilominus & significationem, & casum passiuorum.*

Alia obiectio.

Quæst. Paùm te iuuabit hæc distinctio. Reperiuntur enim verba merè neutralia, quæ con-

tra

tra regulã tria formant participia, vt dolendus, & carendus, à doleo & careo, cum alijs eiusdem farinæ apud Poëtas.

Resp. *Sunt hæc pauca, & ferè irregularia, quorum numerus exiguus non multum valebit ad regulam generalem abrogendam.* Solutio.

Quæst. Non sic abibis. Memini enim te paulò antè dicere, à verbis neutris formari participia præsentis, & futuri in (rus) duntaxat. Sed præter hæc, quæ à me sunt paulò antè contra hanc assertionem allata, & à te satis quidem dextrè, & acutè soluta, illius assertionis tuę vanitatem luce clariùs visendam hoc pacto ostẽdam, quòd multa formentur à verbis neutris passiua participia præteriti temporis, atque etiam futuri in (dus) cuiusmodi sunt, excursus, percursus, erratus, aratus, laboratus & cætera, quorum participia in (dus) sunt passim obuia. Obiectio de participijs neutris passiuæ vocis.

Resp. *Fiunt hæc à verbis impersonalibus neutris, quæ reperiuntur solùm in tertia persona passiuæ vocis, ego autem cum Grammatica loquor de neutris personalibus actiuæ formæ. Sequuntur enim huiusmodi formam passiuorum in participiorum formatione.* Solutio.

Quæst. Fio, factus, num tibi videtur impersonale passiuæ formæ, quod in tertia persona duntaxat reperitur? Instantia contra superiorem solutionem.

Resp. *Non est participium factus à neutro Fio, sed à passiuo facior inusitato in verbo simplice, cuius tamen composita frequenti sunt in vsu.* Instantiæ diluuio.

Quæst.

Alia instantia.

Quæst. Quid verò? Triumphatus, regnatus, & similia, censés-ne esse participia à neutris impersonalibus tertiæ personæ in forma passiua?

Eiusdem instantiæ solutio.

Resp. *Sunt hæc & similia* Καταχρηστικῶς, *& abusiuè à Poëtis dicta, quorum libertatem, seu potiùs licentiam, notandam potiùs, quàm sequendam, pueris præsertim, esse existimo.*

Quæstio de participiis verborum deponentium, & cõmunium.

Quæst. Vnum adhuc mihi restat quærendũ de verbis deponentibus, & communibus, è quibus deponentia, tria, communia verò quatuor participia formare traduntur. Hoccine in vniuersum verum & perpetuum in omnibus verbis deponentibus, & communibus esse affirmabis?

Resp. *Non video quid inde incommodi sequeretur.*

Quæst. Vbi quæso legisti tandem, nascendus, vel naturus, à nascor: vel moriendus, à morior: & similia? Imo in verbis deponẽtibus, an nõ expressè ponitur, illa non formare participia in (dus) nisi quando regunt post se accusatiuum?

Resp. *Si spectes cõiugandi analogiam, siue (vt ad captum puerilium ingeniolorum magis perspicuè loquar) similem similium verborum inclinandi rationem, non video cur non æquè inclinemus nascendus, & naturus à nascor, atq; oriendus, & oriturus, ab orior. Sed tam in verbis coniugandis, quàm in nominibus declinandis maior habenda est ratio, quid ferat vsus Latinè & purè loquentium, quàm quid poscat natura, vel modus siue declinandi, siue coniugandi.*

Quæst.

Quæst. Illud rectè respondisti. Nos autem hic statuamus modum huic disputationi, vt & alijs iam sit liberum de his ipsis rebus (si placet) vlteriùs disputare.

Sequuntur tres præterea disputationes de Participio, quæ nunc primùm sunt superioribus in hac editione adiectæ, in quibus si nonnulla fortè repetuntur, de quibus actum est antè, eadem tamen alia, & diuersa ratione tractata candidus lector inueniet.

DISPVTATIO PRIMA DE PARticipiorum præsentis temporis tam terminatione, quàm formatione.

QVAESTIO PRIMA.

An verè sint regulæ Grammaticales de terminatione, & formatione Participiorum præsentis temporis?

Præfatiuncula.

Quæst. Liceat & mihi quoque, pace & patientia vestra fretus (viri ornatissimi) de Participio pauca proponere, sed breuiter, vt & temporis rationem habuisse videar, & ne nimiâ prolixitate viris hisce grauissimis & clarissimis, reliquæque auditorum humanissimorum coronæ molestus esse iudicer. Hic igitur paucis mihi respondeo, quàm tibi vera videantur esse, quæ in præceptis Anglicanis traduntur de Participiorũ præsen-

præsentis temporis tam terminatione, quàm formatione?

Resp. *Tibi satis notam esse arbitror meam hac in re sententiam, quippe qui in me suscepérim Grammaticæ nostræ in omnibus veritatem tutandam, & defendendam.*

Quæst. Dic itaque quomodo terminantur omnia Participia præsentis temporis: deinde etiam vnde formantur dice.

Terminatio, Formatio.

Resp. *Terminantur Participia præsentis temporis vel in (ans) vel in (ens,) formantur verò à prima persona imperfecti temporis indicatiui modi suorum verborum, mutata vltima syllaba in (ns) vt ab amabam, amans: auxiliabar, auxilians: poteram, potens.*

Obiectio.

Resp. Quæso verò, & Aue, vnà cum verbis Odi, Cœpi, memini, & similibus, quomodo terminantur, & formantur in Participio præsentis temporis?

Resp. *Non habent omnino hæc verba participium præsentis temporis.*

Quæst. Hic ergo fallit Grammatica, nec tuo (vt videtur) fulcietur, & sustentabitur patrocinio.

Solutio.

Resp. *Non eget magnopere hoc loco, meo patrocinio. Si enim non habent omnino hæc verba participia præsentis temporis, non possunt illud formare, quod non habent. Nam si non habent imperfectum indicatiuum, non possunt habere participium præsentis temporis, quia formatur illud tempus ab imperfecto indicatiuo, ea ratione, qua paulo antè est à me demonstra-*

demonstratum.

Quæst. Si liberet cauillari, non esset adeo difficile hoc tuum responsum conuellere. Sed esto disputandi gratia verissimum, non ita tamen euades. Nam si dextrè sum mentis tuæ sententiam consecutus, hoc affirmas, non posse videlicet esse Participium præsentis temporis, si verbum ipsum careat imperfecto indicatiuo.

Resp. *Sic sentio, tu verò si aliter sentias, redde nobis aliquam saltem sententiæ tuæ rationem.*

Quæst. Imo tecum sentire non possum. Reperio namque Participium inquiens à defectiuo Inquio, cuius nullum extat imperfectum. Falsum est itaque quod modo affirmasti. non, posse formari Participium præsens, vbi verbum careat imperfecto indicatiuo. Inquiens.

Resp. *Sed vbi tandem reperis Participium inquiens à defectiuo Inquio? Non enim nunc occurrit vbi legerim.*

Quæst. In ipsa tua Grammatica, cuius tu tam acris es patronus, & strenuus propugnator. Lege namque quæ traduntur in eâdem de verbis defectiuis, vbi statim hoc verumque facile inuenies, nempe, quòd inquiens sit Participium præsens à defectiuo inquio, vel inquam, cuius nullum reperitur imperfectum indicatiuum ibidem loci, nec alibi vnquam (si probè memini) apud probatum aliquem autorem.

Resp. *Possum hoc pacto (si libet) respondere,* Solutio.
esse scilicet hoc vnicum & singulare exemplum, ec

proinde

proinde non infirmare regulæ generalis certitudinem vel, reperiri fortassis aliquando imperfectum inquiebam, vnde regulariter formatur inquiens: vel si nusquam reperiatur, formari tamen inquiens ab inquiebam, perinde ac si extaret re verâ, essetque in vsu legitimo imperfectum Inquiebam.

Instantia

Quæst. Satisfacis mihi dextrè sanè, & oppositè: instо tamen adhuc, & vrgeo te vlterius. Sic enim haud ita dudum asserebas, vbi reperitur nempe imperfectum indicatiuum, ibi etiam haberi Participium præsens, in (ans) vel (ens) finitum. Sed multa reperiuntur imperfecta indicatiua, à quibus tamen nulla deriuantur participia in (ans) vel in (ens:) falsò igitur hoc affirmasti.

Resp. *Ostende tu, si potes, huiusmodi imperfecta, à quibus nulla proueniant præsentis temporis participia.*

Quæst. Talia sunt, oportebat, tædebat, miserebat, cum multis alijs, à quibus vbi tu legisti tandem, oportens, tædens, miserens, & similia?

Solutio.

Resp. *Hæc sunt impersonalia, intelligitur autem regula de personalibus.*

Quæst. Quasi verò satis firma, & constans sit hæc ratio: cum & impersonalia non pauca habeant Participia præsentia, vt, pœnitens, decens, libens.

Resp. *In his, vti prius est à me restitutum, fingenda sunt imperfecta actiua formæ in (bam,) velut pœnitebam, decebam, libebam.*

Quæst. Multas tu quidem habes latebras, multa

multa profectò diuerticula, te tamen adhuc perſequi non deſiſtam, ſed veniam iam tandem ad rem ipſam propiùs, teque arctiùs conſtringere conabor: Doce igitur quodnam habeat imperfectum verbum Eo?

Reſp. *Facit Eo in imperfecto ibam, quemadmodum etiam & Queo, quibam.* Verbum, Ie.

Queſt. Sed non formatur Participium (iens.) Falſa igitur eſt Grammatica.

Reſp. *Qua ratione hoc probaueris, præſertim cum frequentiſſimo ſit in vſu participium Ambiens, ambientis, quemadmodum & abiens, rediens.*

Queſt. Sed non faciunt illa abientis, redientis, verùm abeuntis, redeuntis, quæ confirmant quod prius dixeram, non inueniri nempe (iens,) ab Eo, ſed (euns,) quod eſt contra regulam.

Reſp. *Reſpondeo, rarò admodum reperiri (iens,) quòd tamen ſi aliquando reperiatur, facit in obliquis, non (ientis, ienti,) ſed (euntis, eunti) tanquam ab antiquo (euns) irregulariter.*

Queſt. Laudo acumen tuum. Sed iam diſputent (ſi velint) alij.

DISPVTATIO SECVNDA DE formatione participiorum futuri in (rus.)

QVAESTIO.

An formetur Participium futuri in (rus) à posteriore supino, addita syllaba (rus?)

Prefatiuncula

Quest. Habeo & ego (Auditores optimi) quod obijciam in hoc argumento, sed in Participij regulis oppugnandis ero breuior, vbi, postquam vnum atque alterum telum in te vibrauero, dabo alijs disputandi locum.

Resp. *Vtere tuo iudicio. Nihil enim impedio. Nec tu eris ad oppugnandam Grammatica veritatem promtior, quam ego ad eandem tutandam & defendendam paratior.*

Formatio participij futuri in (rus.)

Quest. Docet Grammatica formari Participia futuri in (rus) à posteriore supino, per adiectionem huiusce syllabæ videlicet (rus.) Hanc tu formationem pro vera & certa defendere audebis?

Resp. *Defendam, nec te posse puto huius formationis veritatem infringere?*

Obiectio.

Quest. Sed omnia verba deponentia & communia habent futurum in (rus:) ergo falsa est hæc regula.

Resp. *Nego hanc consequentiam. Non enim sequitur hanc regulam de formatione Participij futuri in*

(rus)

(rus) esse falsam, propterea quòd verba deponentia & communia habent hoc futurum.

Quæst. An non sequitur? Efficiam profecto vt mox sequatur, idque ratione tam manifesta, vt eandem nemo, nisi tui similis, hoc est, frontis perfrictæ & impudentis pernegare possit. Sic itaque disputo. Formatur Participium futuri in (rus) à posteriore supino. Carent autem omnia verba deponentia & communia tam posteriore, quàm priore supino: ergo non possunt formare Participium futuri in (rus) à posteriore supino, quod non habent, & proinde non verè affirmat Grammatica, semper formari futurum in (rus) à posteriore supino.

Resp. *Sic tibi paucis responsum esto: Formatur* Solutio. *semper Participium futuri in (rus) à posteriore supino, aut re vera aut per suppositionem.*

Quæst. Per suppositionem? vnde tu demum nouam hanc, & prius inauditam distinctionem es nactus?

Resp. *Necesse est ita distinguere propter verba deponentia & communia, quæ non carent supinis, quod tu modo non verè affirmasti, sed quia carent hac verba suis actiuis, ex quorum præterito regulariter formatur supinum, supponendum est habere actiua, vnde regulariter formaretur supinum vtrumque, à quorum posteriore formatur Participium futuri in (rus) more consueto, hoc est, addendo terminationem (rus) ad posterius supinum.*

Quæst. Video te satis esse verbosum, & loqua-

cem, occludam ergo statim tibi os, prolato adhuc vnico argumento, quod licet non sit propriè huius loci (est enim de significatione, non autem formatione futuri, idque etiam futuri in (dus) ne tamen te (quæso) pigeat, ad idem, si possis, respondere.

Resp. *Audiamus quæsò quid hoc tandem sit, de quo tibi videris tantopere gloriari?*

Quæst. Tradit Grammatica in participij regulis manifestè contradictoria: ergo etiam tradit manifestè falsa. Nam non possunt propositiones contradictoriæ vnquam simul esse veræ.

Resp. *Audacter tu hoc vt reliqua omnia, affirmas, quod, si ita apertè confirmare potes, prolata, & ostensa huiusmodi contradictione, magnum quid, & valde profecto mirum effeceris.*

Contradictoria traduntur in Grammatica.

Quæst. Sic itaque habeto. Rudimenta Anglicana docent Participia futuri in (dus) aliquando significare actiuè: Latina verò tradunt eadem significare semper passiuè, & nunquam actiuè. Sunt autem aliquando, & nunquam contradictoria, itaq; manifestè falsa traduntur in Grammatica. Quid ais?

Solutio.

Resp. *Ego cupio quidem doctiorum de hac re sententiam audire, interea tamen dabunt mihi veniam æqui lectores si meam interpono hoc loco coniecturam, præsertim verò quia me tantopere vrges, vt aliquid respondeam. Non nego itaque videri posse contradictoria hic tradi, si nuda verba spectentur, & obstinatè vrgeantur. Sed cum dicatur in regulis Latinis*

tiuis hoc Participium semper significare passiuè, Ego hoc semper pro plerumque exponendum esse censeo, ita vt intelligatur sepissime quidem, imo ferè semper hoc Participium passiuam habere significationem, aliquando tamen, sed rarò reperiri in significatione actiua.

Quæst. Accipio hanc tuam interpretationem, in qua quidem, donec quis meliora, & magis probabilia producat, acquiescam, nec te vltetius hoc tempore vrgebo.

DISPVTATIO TERTIA DE NVmero Participiorum à verbis actiuis & *neutris prouenientium.*

QVAESTIO.

Num verba actiua & neutra duo habeant Participia, vnum præsentis temporis, alterum futuri in (rus?)

Quæst. Audiuistis non ita dudum (viri clarissimi) quædam huius generis tractata ab alijs meis commilitonibus charissimis, quibus ego si pauculà quædam eiusdem fere argumenti adiecero, alia tamen ratione, modoque diuerso disputienda in medium protulero, tantum aberit vt sic faciendo tædium, & quasi nauseam vobis mouisse censeri debeam, vt potius grata quadam nouitate, & inexpectata obiectionum varietate aures vestras demulcere me posse sperem. Expe- Præfatiuncula.

riar igitur quid & ego quoque possim obijcere contra hoc, quod affirmat Grammatica, duo participia prouenire à verbis actiuis & neutralibus, vnum temporis præsentis, alterum verò futuri in (rus.)

Resp. *Sed omittis (heus bone) quod est præcipuum in illa regula, nimirum, si habeant illa verba supina.*

Quest. Præstitisset non reuocasse hoc mihi in memoriam, quod, si vllum aliud, maximè pro me contra te facit.

Resp. *Eò peior (si ita sese res habet) mea est conditio. Sed videamus qua ratione demum possit hoc mihi tantopere incommodare.*

Quest. Quia tu procul dubio (quantum coniectura assequi possum) falso suspicaris (seductus nimirum, & deceptus hisce Grammaticæ tuæ verbis) verba actiua & neutra, quæ carent supinis, carere etiam hisce Participijs.

Resp. *Quomodo non merito carerent, cum omnia futura in (rus,) formentur à secundis supinis, addendo hanc syllabam (rus?)*

Futurus. Osurus. *Quest.* Futurus & Osurus, num tu negabis esse Participia futuri in (rus?)

Resp. *Non nego, vtpote quæ deducantur, primum, à defectiuo Odi, secundum, ab antiquo, & obsoleto Fuo.*

Quæst. Sed horum neutrum habet supina: ergo reperiuntur verba nonnulla carentia supinis, quæ tamen formant Participia in (rus) quod

tu

tu modo negabas.

Resp. *Hæc sunt pauca, eaque partim defectiua, partim etiam parum vsitata.*

Quæst. Longè tu quidem falleris, nec est ferè quicquam frequentiore in vsu, quàm hæc Participia.

Resp. *Tu quidem longè maximus es nugator. Non enim loquor de hisce participijs, sed de verborum, à quibus hæc deriuantur, supinis.*

Quæst. Parum refert. Constat enim hæc Participia a nullo prouenire supino.

Resp. *Non multa sunt, nec proinde tanti ponderis & momenti, vt illorum gratia merito dici possit falsam esse Grammaticam.*

Quæst. Siue multa, siue pauca, faciunt contra huius regulæ veritatem. Sed ecce tibi adhuc plura: Pariturus, nasciturus, sonaturus, arguiturus, luiturus, eruiturus, nesciturus, moriturus, oriturus. Plura participia irregularia.

Resp. *Quædam ex his deriuãtur à verbis partim deponentibus, partim à verbis, quæ habent supina.*

Quæst. Vt vt habeant verba deponentia, & alia ex hisce supina, carent tamen multa supinis. Quæ verò descendunt à verbis supina habentibus, illa nihilominus degenerant à communi, & vsitata formandi ratione. Quod si in his, quæ carent supinis, ad hoc confugias, vt dicas supponenda & fingenda esse supina, a quibus formentur prædicta Participia, non tamen possunt regulariter ab illis formari.

Resp. *Ego non video qua ratione non possint ritè formari, si des hanc supponendi supina veniam, & libertatem, seu potius (vt rectius dicam) licentiam.*

Quæst. Si maxime supponere, & fingere libeat, an non suppones supina regulariter formanda, vt exempli gratia, Natum, natu, à nascor, Notum, notu, à nosco: Ortum, ortu, ab orior, & ita in alijs iuxta regulares supinorum formationes?

Resp. *Nescio sanè. Nam si hanc veniam concedas, ego pro meo commodo, & bono supponam. Sed sit, disputandi gratia vt tu supposuisti.*

Quæst. Tunc huiusmodi habebimus regulariter supina, Naturus, Noturus, Orturus, & non nasciturus, noscturus, oriturus, & ita in reliquis. An non vides, quàm te constrinxerim? Sed qua tandem ratione te expedies?

Resp. *Non sunt hæc Participia analogica, hoc est, non sunt regularia, sed irregulariter formata, ac proinde ab vsitata formandi ratione excipienda.*

DISPVTATIO DE GERVNdijs & Supinis.

QVAESTIO

An efficiant per sese Gerundia & Supina distinctas orationis partes? vel vtrum possint sub aliqua octo partium orationis contineri?

Præfatiuncula. *Quæst.* Qui primus omnium disputauit, condiscipulus mihi charissimus (auditores optimi

mihi in ipso statim disputationis suæ exordio, manibus pedibusque obnixè laborauit, vt vnicã esse duntaxat orationis partem concluderet. Ego verò iure longè meliori probare mihi posse videor, plures esse orationis partes quàm octo. Quod onus in me susceptum, vt studiosis adolescentulis occasionem in argumentis similibus exercendorum ingeniorum suorum darem, rogo vt æqui bonique consulant, & in partem meliorem interpretentur. Persuasus igitur de benigna illorum in me voluntatis propensione, non plura moratus, tecum iam manus conseram, & congrediar (contubernalis amantissime) in quẽ omnes disputationis huiusce impetus conuertã, cuius tu insultus vide, vt validè, & intrepidè sustinere queas. Accinge te ergo ad illa fortiter & strenuè diluenda, quæ pro denario partium orationis numero, mox in medium afferentur.

Resp. *Quemadmodum in ipso mox initio disputandi, qui primus cõcertandi partes sustinuit, captiosè & sophisticè vnam esse solummodo orationis partem probare conabatur: ita iam pari ratione fucatis & dolosis argumẽtis tu decem esse orationis partes euincere tentabis. Non enim potes hoc firmis, & certis rationibus confirmare.*

Quæst. Probabo primùm esse plures orationis partes quàm octo: secundo loco ostendam necesse esse vt sint decem.

Resp. *Verborum es plenus, sed argumentorum prorsus inanis.*

Quæst.

Plures esse orationis partes, quàm octo.

Quæst. Imo iam argumentor. Si sunt octo tantùm orationis partes, tunc nulla est dictio, quę non possit ad harum aliquam referri: sed multæ sunt dictiones, quæ non possunt ad vllam octo partium orationis referri: ergo sunt plures orationis partes quàm octo.

Resp. *Nulla est dictio, quæ non possit ad aliquam octo orationis partium referri.*

Quæst. Gerundia & Supina ad nullam octo partium orationis possunt referri: ergo multæ sunt dictiones, quæ ad nullam octo partium orationis referuntur,

Resp. *Referuntur Gerundia & Supina ad aliquã octo partium orationis.*

Quæst. Probo non posse referri ad aliquam quatuor partium indeclinabilium.

Resp. *Lenabo te hoc onere. Libens enim hoc concedo.*

Quæst. Relinquitur ergo vt referantur ad aliquam partium declinabilium.

Resp. *Ita sanè.*

Quæst. Hoc nullo modo posse fieri, sic ostendo à particulari enumeratione vnius cuiusque partis. Nomina esse non possunt, quia regunt casus verborum. Pronominum certus est numerus, in quibus non reperiuntur Gerundia & Supina. Participia non sunt, quia non significant cum tempore. Verba denique esse nequeunt, quia non flectuntur modis & temporibus. Cùm itaque neque referantur ad partes declinabiles,

les, nec indeclinabiles, manifestè liquet esse plures orationis partes quàm octo. Et cùm nec sint Gerundia Supina, nec Supina Gerundia, non possunt sub vna, & eàdem parte orationis contineri. Efficiunt ergo duas à se inuicem distinctas orationis partes, & consequenter decem sunt orationis partes. Iam vides me firmis rationibus euicisse, quod nudis verbis obiecteras me tantùm promisisse. Decem esse orationis partes.

Resp. *Ouidianum illud Phaëthontis epitaphium in te quàm aptissimè conuenire videtur:*

Hic situs est Phaëthon, currus auriga paterni,
Quem si non tenuit, magnis tamen excidit ausis.

Quæst. Quasi verò quippiam viribus meis impar, vel quod præstare non potuerim, in me susceperim.

Resp. *Præstitisti probè, tuo saltem iudicio. Verùm ad omnia hactenus à te in hoc argumento obiecta, sic breuiter respondeo. De Gerundijs & Supinis magna fuit olim inter doctos contentio, ad quam orationis partem propriè referri debeant, nec dum inter illos composita est controuersia. Nam de hac re hodie Grammatici certant, & ad hæc sub iudice lis est. Sunt enim qui illa referunt ad nomina, propter casuum terminationis similitudinem, qua est nominibus cum illis in quibusdam casibus communis. Terminatione enim refert Gerundium in (di) genitiuum singularem nominum secundæ declinationis: Gerundium in (dum) accusatiuum: Gerundium in (do) ablatiuum. Alij volunt esse Participia, propterea quod* Discors Grammaticorum de Gerundijs, & Supinis sententia.

verti videntur aliquando in Participia futuri in (dus.) Alij verba esse statuunt, propter agendi, & patiendi significationem. Nonnulli dicunt Gerundia esse verba Participialia, quemadmodum & Supina.

Quæst. Tu verò in tanta sententiarum & opinionum varietate quid potissimum sequendum esse statuis?

Resp. *Salvo semper aliorum iudicio, ego Grammaticæ nostræ partes tutandas esse arbitror, quæ docet Gerundia & Supina esse verbi quasdam voces ad modum infinitum pertinentes.*

Quæst. Sed non inflectuntur modis & temporibus.

Resp. *Nullius est momenti hæc ratio, de qua tibi tantopere placet, vt hoc loco eandem esse repetendam duceres.*

Quæst. Cur non iure repeterem, cum mihi antea ad hunc modum concludenti non responderis?

Respondetur obiectioni de Gerundijs & Supinis, propterea non esse verba quòd modis & temporibus non inflectantur.

Resp. *Sit itaque tibi semel tandem hoc pacto responsum. Non requiritur, nec est omnino necesse, vt omnes verborum voces modis & temporibus inflectantur. Satis est ipsum originale Thema per modos, & tempora, à terminatione in terminationem varietur. Cum igitur Gerundia, & Supina pars sint quædam infiniti modi, cuius verbum primarium, siue radix (vt vocant Hebræi) sub alterna inflectendi serie per alios coniugandi modos ad ipsum infinitum ordine legitimo, & consueto deducatur, non video, cur non possint, Gerundia, & Supina (non obstante à te*

superius

superiùs adducta ratione) in verborum albo ritè collocari. Atque hac nobis pueris inter tot, & tantas de hac quæstione à doctis agitatas controuersias, possint mea quidem sententia sufficere. Qui his non erit contentus, legat aliorum de hoc argumento copiosè, & fusè scriptas tractationes.

Quæst. Sed priusquam finem huic disputationi imponam, illud mihi velim respondeas, quænam verba habeant Gerundia, & Supina?

Quæ verba habent Gerundia, & Supina.

Resp. *Personalia perfecta, & regularia fere omnia, exceptis verbis passiuis, impersonalia verò nulla.*

Quæst. Iam si mihi potes de nominis ratione in Gerundijs & Supinis respondere, nolo te diutius hoc tempore detinere.

Gerundia & supina, vnde dicta. Melanchthon.

Resp. *Gerundia dici volunt, quòd rei gerendæ, & administrandæ significationem exprimant. Supinis verò inde videtur nomen factum, quòd ante se casum non habent, vt placet Melanchtheni, viro vndiquaque doctissimo, & de bonis literis optimè merito in Grammatica Latina per Oporinum Basileæ impressa. pag. 198.*

Disputationibus, quæ iam deinceps ad finem vsque sequuntur omnibus, earum est nunc demum hic disputatiuncularum Grammaticalium libellus in studiosæ iuuentutis gratiam.

DISPVTATIONES DE TRIBVS concordantijs, & primùm de prima *concordantia verbi personalis* cum suo nominatiuo.

QVAESTIO.

An semper cohæreat verbum personale cum suo nominatiuo, numero, & persona.

Præfatiuncula.

Quæst. Abundè satis in superioribus est disputatum (viri amplissimi) de quatuor declinabilibus orationis partibus, quemadmodum diuisim & separatim per sese extra constructionem considerantur. In hisce verò multa vtrinque sunt dicta, tam ad oppugnandam, quàm propugnandam regularum Grammaticalium, quæ de his partibus traduntur, veritatem, ex quibus ritè pensitatis non parua ad rei literariæ in scholis triualibus tyrones, redire queat vtilitas, & emolumentum. Deinceps autem de eisdem iterum est mihi, & nonnullis alijs agendum, non tamen iam diuisim & separatim vt anteà, sed quatenus debitè & legitimè inter sese in syntaxi, siue constructione componuntur, & connectuntur. Hic verò proponitur satis amplus & spatiosus disputandi campus, sed nos, ordine quisque suo, sicut est à Præceptore benignissimo demandatum vnicuique, & iniunctum, pauca quædam hinc, illinc delibabimus, de quibus pro ingeniorum nostrorum modulo, & mediocritate, inter nos pro

scholæ

scholæ nostræ laudabili instituto, vestra freti humanitate, & clementia, mutuò disceptabimus. Ne igitur vos diutiùs longiore aliqua oratione dubios & suspensos teneam, ego, cui primæ hoc tempore incumbunt disputandi partes, agam tecum primo loco (aduersarie) de prima concordantia, si mihi priùs expedias, quid sit cõstructio, quia de constructionis regulis, magna ex parte, insequentibus est agendum.

Resp. *Constructio (prout illa in Grammatica nostra definitur) est debita partium orationis inter se compositio, connexioq; iuxta rectam Grammatices rationem.* Constructio quid sit?

Quæst. Quæ verò censenda est bona, & legitima constructio?

Resp. *Qua veterum probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo sunt vsi.*

Quæst. Sed veterum probatissimi tum in scribendo, tum in loquendo, barbarè locuti sunt: ergo barbara locutio est constructio.

Resp. *Ex veterum probatissimis nullus vnquam barbare vel scripsit, vel locutus est.*

Quæst. Ex veterum probatissimis quidam peccauit scribendo & loquendo contra regulas traditas de prima concordantia verbi & nominatiui: ergo & barbarè scripsit, & locutus est, vt tandem veniam ad quæstionem propositam.

Resp. *Quis est ille demùm ex veteribus tum probatus scriptor, qui sic vel scripserit, vel loquutus est?*

Quæst.

Quæst. An non tibi videtur M. T. Cicero probatus autor, quem tutò in scribendo, & loquendo imitari possimus?

Resp. *Imo sanè vel solus probatissimus, vtpote omnium Latinorum scriptorum facile princeps.*

Quæst. Ille verò in oratione pro lege Manilia mihi non satis videtur congruè locutus. Iungit enim ibidem loci verbum primæ personæ cum nominatiuo tertiæ personæ.

Resp. *Citato locum. Non est enim tibi tanta apud me fides, vt nudis tuis verbis credam.*

Cicero pro lege Manili.

Quæst. Locus est huiusmodi: Ij nullo in loco prædonibus iam pares esse poteramus.

Resp. *Quid hic reperis, quo iure possis labefactare veritatem primæ concordantiæ?*

Quæst. Verbum poteramus primæ est personæ. Nosti autem (opinor) cuius sit personæ eiusdem nominatiuus Pronomen (ij) in hac sententia.

Resp. *Scio Pronomen (ij) esse tertiæ personæ, ac proinde mendosè scriptum esse hoc loco arbitror (ij,) pro (ijs,) vt referatur potius ad substantiuum prædonibus, non autem ad verbum poteramus.*

Quæst. Hæc tua nuda est coniectura, nec rei veritati consona. Sed dabo, quo facilius hæc loquendi ratio non tibi ita noua, & inaudita videri possit. Sic enim Liuius libro sexto: Vidistis in vinculo duci vniuersi eum, qui à singulis vobis pericula depulerim, Et rursus libro trigesimo: De pace agitur, agimusque (ij,) quorum & maxi-

mi

nè interest pacem esse: & qui quodcunque egerimus, ratum ciuitates nostræ habituræ sint.

Resp. *Quid si hic respondeam, non esse hoc vocabulum (ij) nominatiuum ante verbum in his ce à reproductis exemplis, sed subaudiri Pronomen (nos) pluralis numeri, cum quo conueniat verbum eiusdem numeri & personæ.*

Quæst. Vt hoc ego tibi dem, melioris responsionis penuria laboranti, non tamen hac ratione mihi adhuc satisfeciſti. Necesse est enim vt fateare relatiuum (ij) eiusdem esse debere personæ cum eius Antecedente Nos primæ personæ. Non potes itaque hac ratione, nisi in illud quod æquè est ac prius, absurdum incidas, respondere.

Resp. *Hæc ergo ipsa loca, quibus bene confirmasti Ciceronis loquendi rationem, aptam etiam, & promptam mihi suggerunt respondendi viam. Ex his namque conijcio Pronomen (is) aliquando primæ personæ significationem habere.*

Pronomen is primæ personæ aliquando.

Quæst. Sed non sunt plura Pronomina primæ personæ, quam (ego,) & (nos.)

Resp. *Idem etiam tribus personis iungi potest, si sit Grammaticæ fides adhibenda, quæ docet ibidem, Ipse solum ex pronominibus trium personarum significationem repræsentare.*

Quæst. Sed non affirmat Grammatica pronomen (is) trium personarum significationem repræsentare.

Resp. *Sed tamen hoc ipsum confirmant loca*

à me prius citata. Euincit verò idem ratio manifesta, Nam si Idem, compositum ab (is,) trium personarum significationem habeat, cur non & simplex (is,) trium personarum significationem repræsentaret?

Quæst. Non sunt igitur (idem) & (is,) pronomina. Et sic incidis in Scyllam, dum vis vitare Charybdim.

Resp. *Ego non video qua ratione possis hoc rite ex verbis meis concludere.*

Quæst. Imo quàm rectissimè, ita vt hoc ipsum cuiuis non prorsus de industria cæcutienti, luce meridiana clarius apparere queat. Nam si verum esse fateare, quod prius ex ipsa Grammatica citaui, scilicet Ipse ex pronominibus solum trium personarum significationē repræsentare: vel non erunt (is) & (idem) Pronomina, vel trium personarum significationem non habebunt.

Resp. *Hunc ego nodum video mihi posse duobus modis soluere. Primùm igitur dico (idem) & (is) non esse proprie Pronomina, posse tamen Pronominum numero non immeritò addi, quod & ipsa Grammatica verbis quidem dissertis affirmat. Deinde aio, Ipse solum ex Pronominibus trium personarum significationem repræsentare, videlicet vsitatissimè, & frequentissimè: (idem) verò & (is) minus vsitatè, & frequenter, sed tamen aliquando, vt in exemplis superioribus est videre.*

Secunda obiectio.

Quæst. Ego nolo tecum verbosiùs hac de re contendere. Habeo tamen alia, eaque maioris momen-

momenti,& ponderis,quæ contra hanc primam concordantiam obijciam.

Resp. *Obijce quandocunque libuerit. Hoc enim pacto spero futurum, vt magis confirmetur, quàm infirmetur regularum Grammaticalium veritas.*

Quæst. Experiar igitur quid possis ad tritum illum Ciceronis locum respondere, qui extat in libello Epistolarum familiarium primo, ab Ioanne Sturmione ætatis nostræ Cicerone altero, in vsum Scholarum triuialium collectarum, Epistola (ni fallor) numero vndecima, cuius hæc sunt verba: Quintus autem Pater, & filius Buthroti soliciti eramus de tua valetudine. Alius locus ex Ciceronis epistolis, vnde colligitur secunda Obiectio contra Primam concordantiam.

Resp. *Mira mihi videtur hæc locutio, de qua non satis constat quid sit statuendum, si tu fideliter, & candidè, sine dolo malo eandem citaueris.*

Quæst. Si mihi citanti non credis, consule libros omnes Londini excusos, vbi eodem prorsus modo in omnibus exemplaribus scriptum inuenies. Me autem ipsum (vt quod res est, ingenuè fatear) diu multumque torquebat aliquando hic locus. Hic autem apertè vides Ciceronem incongruè esse locutum, vel saltem falsam esse tuam Grammaticam, quæ docet verbum personale cum nominatiuo concordare, numero & persona. Sunt enim nominatiui singularis numeri, verbum verò pluralis. Vtrum horum mauis, accipe.

Resp. *Quod de numeri discrepantia obijcis, ego facilime diluere possum. Talis enim habetur regula* Regula Grammaticalis.

alicubi in Grammatica: multi nominatiui singulares per coniunctionem copulatiuam connexi, verbum postulant plurale.

Quæst. De numero bene tu quidem respondisti. Quid autem ais de persona?

Resp. *Hic video longè maiorem esse difficultatem. Sequitur enim in regula suprà citata, debere in huiusmodi locutionibus verbum concordare cum nominatiuo dignioris personæ. Hic autem cum vterque nominatiuus sit tertiæ personæ, fateor esse necesse, vt & verbum quoque sit tertiæ personæ.*

Quæst. Vides tamen esse primæ. Exspecto igitur quid tandem respondeas.

Resp. *Dico in hac sententia subaudiri nominatiuum Nos, vt sit hoc loco figura Euocationis, ad hunc modum: Nos Quintus pater & filius, &c. soliciti eramus de tua valetudine.*

Quæst. Non sinunt proximè præcedentia in ipso statim epistolæ initio, vt ita absurdè hunc locum interpreteris. Sic enim scribit Cicero: Septimum iam diem Corcyræ tenebamur. Quintus autem Pater, & filius Buthroti, soliciti eramus de tua valetudine. In membro priore loquitur de se ipso, & de ijs, qui cum illo erant, in posteriore verò de Quinto patre, & filio.

Resp. *Restat ergo vt dicam esse hic Enallagen personæ, videlicet, soliciti eramus, pro soliciti erant.*

Qu. Sed huiusmodi Enallages nunquam reperies aliud simile exemplum. Quare nullo modo admittere possum hoc tuum responsum.

Resp. *Si tibi minus satisfacit hac responsio, quæ quidem*

quidem nuda nititur mei ipsius coniectura, quæso, vt tuipse, meliorem, si possis, adferre digneris.

Quæst. Faciam, idque hoc libentiùs, ne iunioribus amplius hic locus imponat, qui ritè, & dextrè explicatus, nihil omnino difficultatis in sese continet. Est enim hic manifestus error Typographorum. Perperam namque distinguitur in omnibus, quæ quidem mihi contigit videre exemplaribus Londini excusis. Sic autem est restituendus. Septimum iam diem Corcyræ tenebamur. Atque hic plena est distinctio. Sequitur deinde noua sententia: Quintus autem pater, & filius Buthroti. Vbi denuò est plenè distinguendum. Significatq; Quintũ patrem, vnà cum filio detẽtos fuisse Buthroti, quod erat oppidũ Italiæ. Pergit porro, nouamq; sententiam inchoãs scribit in hunc modũ: Soliciti eramus de tua valetudine.

Vera responsio ad locum superius ex Ciceronis epistolis citatum.

Resp. *Iam tandem video facillimum esse, quod modo difficillimum esse iudicaui. Satis enim manifestè nunc apparet, non esse Quintus Pater & filius, nominatiuum verbo, Soliciti eramus, sed verbo tenebamur, quod in sententia præcedente subaudiatur. Nominatiuus verò verbo soliciti eramus, à quo inchoatur sequens, & noua sententia, est Pronomen Nos, quod hic quoque subintelligitur.*

Quæst. Rectissimè nunc demum respondes. Ego autem, cùm hunc locum primò citaui, hoc tantum spectabam, vt inde occasione arrepta monerem studiosos adolescentes vt intenti essent sedulò in huiusmodi erratis Typographicis

tum animaduertendis, tum etiam vel sua, vel aliorum ope corrigendis, in rudiorum præsertim gratiam, ne qua fraus illis hac ratione fiat, vel in errorem, eumque aliquando non leuem, incautiùs fortassis inducantur. Sed his omissis arctiùs te adhuc vrgebo, producto vno, atque altero exemplo ex Virgilio, Latinorum Poetarum facile principe, quibus videtur labefactari posse hoc quod tradunt Grammatici de concordantia verbi personalis cum suo nominatiuo numero & persona.

Resp. *Est quidem meo iudicio Virgilius omnium Latinorum poetarum facile princeps, ex quò non puto te posse aliquid proferre, quod faciat contra Grammaticæ autoritatem in hac quæstione.*

Quæst. Sic loquitur Virgilius libro secundo AEneidos: Diuellimur inde Iphitus, & Pelias mecum.

Tertia obiectio contra superiorem quæstionẽ.

Resp. *Quid hic habes, quo probes verbum personale cum nominatiuo non consentire numero, & persona?*

Quæst. Verbum Diuellimur, est pluralis numeri, nominatiuus autem vterque singularis numeri. Mala igitur, imo verò nulla est hoc loco cohærentia inter verbum personale & eius nominatiuum.

Resp. *Copulatum per coniunctionem, Et, ac, neque, æquiualet plurali. Tametsi ergo Iphitus & Pelias sint singularis numeri, verbum nihilominus requirunt plurale iuxta regulam, quia per coniunctionem*

nem copulatiuam (&) copulantur.

Quæst. Vt vt tamen sit hic numerorum concordia, non parua est personarum discordia, cum verbum sit primæ personæ, nominatiui verò tertiæ. Et videtur sic potius loquendum fuisse Virgilio: Iphitus,& Pelias diuelluntur inde mecum, quemadmodum & alibi scriptum reperimus: Rhenus cum fratre Quirino iura dabant, non dabamus.

Resp. *Respondeo esse hoc loco figuratam constructionem. Intelligitur autem illa regula de concordantia verbi personalis, & nominatiui, de simplice constructione.*

Quæst. Quid hoc ad rem, sitne constructio figurata,an simplex? Si non sit conuenientia verbi cum nominatiuo numero & persona, barbara, & incongrua sit locutio, necesse est.

Resp. *Bene conuenit verbo cum nominatiuo etiam persona. Nam cum concurrunt nominatiui diuersarum personarum, verbum debet personam conuenire cum nominatiuo dignioris personæ. Est autem dignior prima persona, quàm tertia.* Solutio superioris tertiæ obiectionis.

Quæst. Sed nulla est hic persona altera dignior. Est enim vterque nominatiuus Iphitus, & Pelias, tertiæ personæ. Non est autem tertia persona, tertia persona dignior. Instantia.

Resp. *Quàm tu astute & subdole illud suppriмere conaris, quod contra te facit. Nonne vides enim esse in hac sententia Pronomen Mecum primæ personæ, cum quo conueniat persona verbum Diuellimur*

eiusdem personæ.

Quæst. Pulchrè tu quidem respondisti. Cuius quæso casus est Mecum?

Resp. *Ridiculum est te me rogare istuc. Scit enim, quilibet ferè Alphabetarius, Pronomen Mecum esse ablatiui casus.*

Quæst. Tu itaque multo magis es ridiculus, qui de aliijs interrogatus, de cæpe respondere soles, hoc est, qui pro nominatiuo ablatiuum nobis obtrudis, cum quo verbum Diuellimur, persona cohæreat.

Resp. *Sed (heus tu) in huiusmodi locutionibus vbi copulantur multæ dictiones per coniunctionem copulatiuam ante verbum concurrentes, ablatiuus supplet locum nominatiui.*

Quæst. Vt ego hoc tibi dem, non est tamen Cum in Mecum coniunctio copulatiua, sed præpositio regens ablatiuum.

Resp. *Quid tum postea? Accipitur in huiusce modi locutionibus pro coniunctione copulatiua (&.) Perinde valet enim hæc locutio Diuellimur inde Iphitus & Pelus mecum, ac si diceretur aliis verbis, Iphitus & Pelus, & ego diuellimur inde. Ita etiam in altero paulo ante citato exemplo, Rhemus cum fratre Quirino iura dabant, idem est ac si diceret, Rhemus & frater Quirinus iura dabant.*

Obiectio quarta contra superiorem quæstionem.

Quæst. Non habeo, quod culpem in hac responsione, vnum tamen adhuc obijciam in quæstione proposita, postea verò te dimittam. Habet

Virgili-

Virgilius in eodem libro ſecundo Aeneidos hæc verba:

——— mihi ſacra parari,
Et ſalſæ fruges, & circum tempora vittæ.

Quænam (quæſo) eſt hoc loco cohærentia verbi cum ſuo nominatiuo numero & perſona?

Reſp. *Oſtende tu, ſi potes, quænam ſit hic diſcrepantia?*

Queſt. Fateris verbum perſonale cohærere cum ſuo recto numero, & perſona. Non poteſt autem verbũ Parari cum nominatiuo Sacra hoc modo conuenire. Non eſt itaque verum, quod affirmat Grammatica, verbum perſonale cum nominatiuo cohærere numero, & perſona.

Reſp. *Quare non conuenit verbum Parari numero & perſona cum nominatiuo Sacra?*

Queſt. Noſti (opinor) verbum Parari, eſſe infinitiui modi. Habet verò infinitiuus modus neq; numerum, nec perſonam, non poteſt ergo numero & perſona concordare cum nominatiuo Sacra, pluralis numeri, & tertiæ perſonæ.

Reſp. *Eſt tamen vſitatiſſimus & frequentiſſimus hic loquendi modus, non ſolùm apud Poetas, ſed etiam apud Oratores.*

Queſt. Qua ratione igitur defendis hunc tã vſitatum & frequentem loquendi modum?

Reſp. *Dico hanc eſſe figuratiuam loquendi rationem.* Solutio ſuperioris obiectionis.

Queſt. Sic tu ſoles omnia ferè excuſare. Sed quænam ſubeſt in hac ſententia figura?

Reſ.

Resp. *Est figura Enallage, qua ferè non occurrit in lectione probatissimorum autorum alia frequentior.*

Quæst. Quid est Enallage?

Enallage. Resp. *Est figura per quam ponitur numerus pro numero, casus pro casu, genus pro genere, tempus pro tempore, modus pro modo: & aliquando etiam una pars orationis pro altera.*

Quæst. Ad quam speciem horum refers hanc sententiam?

Resp. *Est hic Enallage modorum infinitiui pro indicatiuo, Parari pro parabantur. Vel possum respondere, quòd in huiusmodi locutionibus subintelligitur verbum Cœperunt, vel aliquid simile, vt sacra parari, id est, cœperunt parari. Sed disputentiam alij.*

DISPVTATIO DE SECVNDA Concordantia Substantiui, & Adiectiui.

QVAESTIO.

An Adiectiuum cum Substantiuo casu, genere, & numero semper consentiat?

Præfatuncula. *Quæst.* Non ea est ingenij mei facultas (Auditores optimi) vt verbis disertis, aut Rhetorum floscu'is exornata oratione vestræ exspectationi queam satisfacere. Non enim in illorum scholis vnquam fui versatus, nec illorum facundis præceptis imbutus. Ignoscetis igitur mihi, si de

derebus Grammaticis tractaturus, eaſdem Grãmaticè, & non Rhetoricè proſecutus fuero, hoc eſt, ſi Latinè, & purè, non autem eloquenter, & facundè apud vos differam. Quare omiſſa longiore aliqua præfatiuncula ad rem ipſam me breuiter accingam, & quid poſſit hic aduerſarius meus pro regularũ Grammaticalium de concordantia Adiectiui & Subſtantiui veritate reſpondere, paucis experiar. Quæro itaque, an ſemper cohæreat Adiectiuum cum Subſtantiuo, caſu, genere, & numero?

Reſp. *Adiectiuum cum Subſtantiuo, genere, numero, & caſu conſentit.*

Queſt. Non poſſum hoc melius falſum eſſe oſtendere, quàm ſi hoc exemplum produxero: Habet duos gladios, quibus, altero te occiſurum minatur, altero villicum. Agnoſcis ne hanc ſententiam?

Obiectio contra cõcordantia Adiectiui & Subſtantiui.

Reſ. *Memini me legere, ſed iam non facile mihi in mentem occurrit, vbi ſcriptam legerim.*

Queſt. Ego tibi in memoriam reuocabo. Video enim tibi valde labilem eſſe memoriam, in ijs præſertim quæ cõtra te faciunt. In figuris conſtructionis habetur, nempe in figura Antiptoſi.

Reſp. *Iam ſcio. Sed videtur mihi non ſolùm labilis tua memoria, ſed etiam manca, imò verò nulla potiùs, qui hoc exemplo probare conaris adiectiuũ cum Subſtantiuo non conſentire caſu, genere, & numero. Longè enim aliud in finem adducitur ibidem hæc ſententia, vt doceatur ſcilicet, quibus poni*

pro

pro quorum, hoc est, casum pro casu, ablatiuum pro genitiuo.

Quæst. Mane dum. Festina quæso lentè. Canis festinans cæcos parit catulos. Audi quæ restant à me dicenda. Nondum enim perueni, quo volebam. Ego fortassis hinc eliciam illud, de quo tu nunquam hactenus, ne cogitasti quidem, & tecum etiam perpauci alij.

Resp. *Multa tu tibi de te ipso, & satis magnificè (ne dicam) Thrasonicè polliceris. Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus.*

Quæst. Sed tamen amoto quæramus seria ludo. Nam si tu seriò hæc tecum pensitaueris, inuenies tandem Participium occisurum, genere non consentire cum substantiuo (te.)

Resp. *Quid ita quæso? An non est Tu, Masculini generis, quemadmodum & Participium Occisurum in hoc loco?*

Quæst. Scio Pronomen (tu) esse aliquando Masculini generis, aliquando item fœminini, nonnunquam etiam neutrius generis, sed habita illius rei ratione, de qua fit sermo. Atque ita in hac sententia contendo esse fœminini generis, quia intelligitur de puella, Casina videlicet, de qua loquitur Plautus in Comœdia, quæ inscribitur Casina, vnde depromta est hæc sententia, ac proin le participium occisurũ genere non conuenit cum substantiuo (te,) quæ hoc loco est fœminini generis.

Plautus in Casina.

Resp. *Si tu hæc vera prædicas, respon leo hoc loco*

loco

loco erratum esse Typographicum, nempe scriptum esse occisurum, pro occisuram.

Quæst. Error Typographicus esse non potest, cum in omnibus, quæ huc vsque extiterunt exemplaribus scriptum sit occisurum, non occisuram.

Resp. *Est igitur Synthesis figura, hoc est, oratio congrua sensu, non voce?*

Quæst. Imo potius est oratio congrua voce, non sensu. Si enim nudam vocem (te) considerares, potest occisurum cum eâdem, consentire genere, sensu verò non potest, quia dicitur de fœmina.

Resp. *Est igitur occisurum hoc loco non Participium, sed futuri temporis verbum infiniti modi.* Vera solutio loci suprà citati.

Que. Ego tecum sentio, nisi aliter fortasse videatur doctissimo iudici, cuius est in hac parte merito standum iudicio.

SECVNDA DISPVTATIO In hac ipsa quæstione.

QVæst. Cum tam strenuè & fortiter ictus meos sustinueris in primo nostro congressu & pugna de Adiectiui & Substantiui concordantia, ego te denuo adoriar non dissimili argumento in eadem quæstione, quo magis constet eiusdem regulæ veritas, & certitudo. Præfatiuncula.

Resp. *Omitte (queso) verborum ambitus, vt & alijs relinquatur disputandi tempus.*

Quæst. Ego tibi monenti parebo, & ex Catonis

tonis libro quinto originum probabo Adiectiuum non semper consentire cum Substantiuo casu, genere, & numero.

Resp. *Nihil ego libentiùs audire cupio, quàm vt tu solide hoc, quod in te suscipis, tandem aliquando probare possis.*

Cato libro sexto originum.

Quæst. Hæc sunt verba illius in loco suprà citato: Illi polliciti sese facturum omnia. In hac sententia Participium facturum, est singularis numeri, substantiuum autem sese, pluralis: falsa ergo est regula de concordantia Adiectiui, & Substantiui.

Resp. *Intellegenda est regula de simplice constructione, vbi semper Adiectiuum & Substantiuum eiusdem sunt casus, generis, & numeri: sed in figurata constructione non item.*

Quæst. Si vis hanc constructionem esse figuratam, dic tandem per quam figuram?

Resp. *Opinor hic esse Enallagen numeri, hoc est, singularis pro plurali. facturum, pro facturos.*

Quintus Quadrigarius.

Quæst. Quid igitur ad hoc Quinti Quadrigarij in duodecimo Annali respondes? Est quod speremus deos bonis benefacturum.

Resp. *Idem respondeo, quod ad prius à te allatũ exemplum, esse scilicet hic quoq; Enallagen numeri singularis pro plurali, benefacturum, pro benefacturos.*

Quæst. Mira mihi admodum videtur hæc Enallagè, cuius vix alia inueniri possunt similia exempla. Sed pergam itidem offendere malorem

iorem adhuc diſcrepantiam adiectiui à ſubſtantiuo. Hoc enim exemplum adduci ſolet in hunc finem, ex libro quarto Valerij Antiatis: Aruſpices dixerunt omnia ex ſententia proceſſuruin. Laberius item quidam in Gemellis: Non putaui (inquit) hoc eam facturum. Quid tu ad hæc tandem? Valerius. Laberius in Gemellis.

Reſp. *Primò non mihi videri hæc ex tua pharetra eſſe deprompta. Vnde enim tibi copia autorum, tam antiquorum, quorum ne nomina quidem vnquã audiui (quod memini) audiui: Secundò, in hiſce quoque exemplis eſſe Enallagen, in primo quidem, generum neutrius, vel maſculini videlicet, pro fœminino, facturum, pro facturam: in altero verò numeri, nempe proceſſurum, pro proceſſura.*

Quæſt. Ex cuiuſcunque pharetra ego hæc tela deprompſerim, tua profectò reſponſa tam abſurda, facilè poteſt quiuis ex tua ipſius officina petita eſſe iudicare. Ego verò fateor hæc Petri Rami, viri vndiquaque doctiſſimi eſſe exempla, ex illius ſcholijs Grammaticalibus deſumpta. Docet autem ille, in omnibus hiſce, & alijs ſimilibus exemplis, voces haſce, quæ videntur eſſe Participia, eſſe re vera verba infiniti modi formæ actiuæ, & futuri temporis. Huic ergo debebis veram huius obiectionis ſolutionem, ego autem non vlteriùs in hac quæſtione oppugnanda immorabor. Petrus Ramus. Vera ſolutio ſuperiorum exemplorum.

TERTIA

TERTIA DISPVTATIO IN eadem quæstione.

Præfatiuncula.

Quæst. Satis profectò feliciter est hactenus ab alijs de quæstione propósita disputatum, quibus acriter, & animosè inter sese concertantibus dum aures benignas accommodastis (viri spectatissimi) nescio quam mihi spem hoc facto feceritis, vt & ego animo promptiore & alacriore in eâdem palæstra coram vobis omnibus decertarem, onusque à præceptore humanissimo impositum meis viribus longè maius, æquiore mente in me susciperem, persuasus vos æqui bonique consulturos, si quid, vel ob ætatem puerilem, vel ingenij tenuitatem per imprudentiam forte deliquero. Accingam me igitur ad prælium, sermonemque omnem iam à vobis in aduersarium, quem hic coràm astantem cernitis, conuertam, viriumque illius in hac de Adiectiui & substantiui concordantia, periculum faciam. A te quæro igitur (aduersarie fortissime) num te satis strenuum & fortem esse arbitreris ad tutandam & defendendam regulam illam Grammaticalem, satis profectò tritam, & notam de concordantia Adiectiui, & Substantiui.

Resp. *Non est quod de hac re dubites, qui me prius videris aliorum tela in me coniecta successu satis dextro, & felici sustinuisse.*

Quæst. Non rarò tamen fieri solet, vt qui aliquandiu strenuè & fortiter sese pugnando gesse-

rit

it, abiectis armis postea turpiter aufugiat.

Resp. *Degeneres animos timor arguit, haud ego quenquam formidans fugiam, veniam quocunque vocabis.*

Quest. Cum tibi tantum de viribus & robore tuo pollicearis, videamus aliquando qui vir sies, quámque sis ad respondendum paratus in hoc ipso, de quo est iam agendum argumento.

Resp. *Propone, quæ volueris, in me mora non erit vlla.*

Quest. In quibus conueniunt Adiectiuum, & eius substantiuum?

Resp. *Adiectiuum eiusdem casus, generis, & numeri cum suo substantiuo esse debet.*

Quest. Videtur Terentius non magnam huiusce in scribendo regulæ rationem habuisse.

Resp. *Quam potes ex illo sententiam citare, vbi neglexisse illum appareat Adiectiui cum Substantiuo concordantiam?*

Quest. Citiùs me tempus, quàm oratio deficeret, si omnia quæ possem, in hunc finem proferrem testimonia. Loquitur autem Terentius ad hunc modum in Phormione: Nunquam (inquit) æquè ac modo paupertas mihi visum est onus, & miserum, & graue.

Resp. *Quomodo ex his verbis euinces, quod prius affirmasti?*

Quest. Adiectiuum Visum neutrius est generis, cius verò substantiuum Paupertas, fœminini: Obiectio.

non conuenit itaque adiectiuum cum ſubſtantiuo caſu, genere, & numero.

Solutio. Reſp. *Viſum eſt, videtur hoc loco eſſe verbum præteriti temporis, non autem adiectiuum. Concordat igitur numero & perſona cum nominatiuo Paupertate.*

Inſtantia. *Queſt.* Tu videris parum penſi habere, quid reſpondeas. Nam ſi tibi concederem Viſum eſt, eſſe verbum, cum tamen fiat hîc circumlocutio per verbum Subſtantiuum Eſt, & participium Viſum præteriti temporis, neceſſe eſt, vt concordet genere, caſu, & numero cum ſubſtantiuo paupertate.

Alia ſolutio. Reſp. *Magna eſt tua paupertas, qui melioris obiectionis penuria laborans, ita perperàm concludere conaris. Non enim refertur Participium Viſum ad præcedens ſubſtantiuum Paupertas, ſed ad ſequens Subſtantiuum Onus, cum quo concordat genere, numero, & caſu.*

Inſtantia. *Queſt.* Onus ſequitur verbum (ſi vis viſum eſt, omnino eſſe verbum) non autem præcedit.

Alia ſolutio. Reſp. *Verbum inter duos nominatiuos diuerſorum numerorum collocatum, cum alterutro conuenire poteſt.*

Queſt. Sed non ſunt hîc nominatiui diuerſorum numerorum.

Reſp. *Si verbum conueniat cum alterutro nominatiuorum diuerſorum numerorum, multo rectiùs conuenire poteſt, ſi ſint eiuſdem numeri.*

Queſt. Hîc tamen ad illud recurro, quod prius

ùs est à me obiectum, nempe non esse vocem Visum, verbum, sed adiectiuum Participiale.

Resp. *Nihil refert. Relatiuum enim inter Antecedentia diuersorum generum positum, aliquando cum priore, aliquando verò cum posteriore conuenire solet.*

Quæst. Non dices (opinor) vocem Visum esse Relatiuum, & per consequens, pronomen, quod modò Participium esse affirmasti, nisi ex eodem ore, & eodem spiritu calidum & frigdum efflare queas? Quod si hoc sis hominis, ego profectò nullum habebo prorsus tecum deinceps commercium.

Resp. *Loquacior & verbosior es longè, quàm par est. Nihil est in verbis meis ritè perpensis incommodi aut absurdi. Non minus enim conuenire potest. Adiectiuum cum alterutro substantiuorum diuersorum generum, quàm Relatiuum cum eiusdem naturæ Antecedentibus.*

Adiectiuum inter Substantiua diuersorum generum cum alterutro conuenire potest.

Quæst. Probè tu sanè tuas in hac quæstione partes es tutatus. Liberum iam esto alijs si volent de tertia concordantia inter Relatiuum & Antecedens concertare.

DISPVTATIO DE CONCORDANTIA TERTIA RELATIVI & ANTECEDENTIS.

QVAESTIO.

An Relatiuum cum Antecedente concordet genere, numero, & persona.

Relatiuum.

QVEST. De regulæ illius veritate, quæ habetur in Grammatica de concordantia Relatiui, & Antecedentis, placuit præceptori, vt ego cum condiscipulo hoc meo charissimo, hac ipsa hora apud vos (Auditores optimi) disceptarem. Mos est itaque illius voluntati gerendus, maiorque mihi habenda officij, quam facultatis ratio. Vos autem omnes maiorem in modum quàm possum vehementer rogatos volo, vt clementer, & attentè nos decertantes audire dignemini. Spero enim non iniucundam hanc nostram inter nos mutuò velitationem vobis omnino futuram. Si tu igitur (suauissime contubernalis) tam es ad propugnandam hanc Relatiui & Antecedentis concordantiam promtus, quàm ego ad eandem oppugnandam sum paratus, doce (quæso) paucis, in quibus concordat Relatiuum cum Antecedente?

Resp. *Relatiuum cum Antecedente concordat genere, numero, & persona.*

Quæst. Es ne tam certò de huius regulæ veritate persuasus, vt nulla subeat animum tuum de eadem

eadem dubitatio.

Resp. *Cur ego hic fluctuarem, cum omnium ætatum, & hominum doctissimorum consensu in hunc usque diem confirmari videam huiusce regulæ veritatem?*

Quæst. Mutabis fine dubio sententiam, si illa diligentiùs inspexeris, quibus ego mox huius regulæ veritatem refellere conabor.

Resp. *Vnda prius flammas, & dabit ignis aquas. Sed omissis verbis, exspecto argumenta.*

Quæst. En tibi: Non videmus manticæ, quod in tergo est. Obiectio.

Resp. *Cuius est hoc dictum? Vel quid tu tandem hinc concludes?*

Quæst. Citatur ex Catullo in ipsa Grammatica.

Resp. *Scio: sed non in hunc finem, vt ostendat Relativum cum Antecedente non convenire genere, numero, & persona?*

Quæst. Parum refert, si hoc idem ex eiusdem sententiæ autoritate probare potero, quod quidem me facilimè fœturum confido.

Resp. *Est hoc profectò dictu facillimum, sed non ita facile probatu.*

Quæst. Hoc tum demum rectiùs dixeris, cum argumenti mei vim eluseris.

Resp. Verborum satis, argumentorum verò nihil huc vsque audiuimus.

Quæst. Sic ergo iam argumentor. Relativum Quod, est neutrius generis: Antecedens autem manti- Argumentum.

manticæ, fœminini generis: nulla igitur est hic generis congruitas inter Relatiuum & Antecedens, & consequenter, non semper conuenit Relatiuum cum Antecedente genere, numero & persona.

Solutio. Resp. *Rectè tu sanè conclusisti, si quis hoc largiri velit, esse videlicet dictionem Manticæ Antecedens ad Relatiuum quod, in hac sententia.*

Quest. Non peto vt mihi quicquam largiaris quod non possim rationibus firmissimis euincere. Nihil enim hoc loco video aliud, quod Antecedentis locum supplere debeat.

Resp. *Hebes est admodum oculorum tuorum acies, si hoc videre nequeas.*

Quest. Mihi quidem satis clara & dilucida esse videtur. Non solum enim perspicio manticæ esse fœminini generis, cum Relatiuum Quod sit neutrius: sed etiam esse genitiui casus post verbum videmus, quod post se regit accusatiuum, cum sit verbum transitiuum.

Resp. *Quemadmodum non est vox manticæ Antecedens ad Relatiuum quod (sicut est paulo antè à me dictum) ita nec sequitur verbum videmus.*

Quest. Proh Iupiter! tu homo redigis me ad insaniam. An non vis vt oculis ego credam meis? An non manticæ, vt proximè præcedit Relatiuum Quod, ita etiam immediate sequitur verbum videmus?

Vera solutio superioris obiectionis. Resp. *Est etiam æquè auribus, ac oculis in constructione inseruiendum. Respondeo igitur (satis enim*

nim loquentia, ſapientia parum, hactenus effuxiſti) non regi vocabulum mantica à verbo videmus in hac ſententia, ſed à Pronomine (id) ſubaudito, quod quidem eſt Antecedens ad Relatiuum Quod. Atque hac ratione, vna fidelia duos parietes dealbani.

Que. Quid ſibi vult tandem hæc prouerbialis ſententia?

Queſt. Hoc vult, Si neſcis, me ſcilicet vna, eâdemque opera vtrique tuæ obiectioni ſatisfeciſſe, hoc eſt, & docui non eſſe vocem manticæ immediatè ſequentem verbum videmus, nec proximè præcedere Relatiuum quod, cum quo non conſentit genere, ſed cum Antecedente (id,) quod in hac ſententia per figuram Ecthlipſin ſubintelligitur.

Queſt. Iam demum illud, quod res eſt reſpondiſti, ego tamen alia ratione monſtrabo huius regulæ vanitatem.

Reſp. *Vide ne temet ipſum tandem vanum eſſe demonſtres.*

Queſt. Ne ſis (quæſo) de me ſolicitus, ego te alia iam via aggrediar, & iterum ex Terentio, citato loco docebo Relatiuum ab antecedente longè diſſentire.

Reſp. *Infeliciter profectò hucvſque ſucceſſiſti, quod inſiſtiſti. Non miram eſt igitur, ſine alia iam via adoriare.*

Quæſt. Hæc ſunt Terentij verba in Andria: Vbi ille ſcelus eſt, qui me perdidit? Hic igitur quæro, cuius ſit generis Relatiuum Qui? Alia obiectio.

Reſp. *Eſt masculini generis.*

Quæst. Quodnam habet hoc loco Antecedens?

Resp. *Vox Scelus in hac sententiâ supplet locum Antecedentis.*

Quæst. Cuius est vox illa generis?

Resp. *Est neutrius generis.*

Quæst. Te ipse ergo iudice statuendum est, non posse hic, Relatiuum Qui, cùm Antecedente Scelus genere consentire, cùm Qui sit masculini generis, Scelus verò neutrius.

Solutio. Resp. *Ponitur hoc loco scelus pro sceleſtus, fixum pro mobili, hoc est substantiuum pro Adiectiuo, vt & alibi sæpe apud hunc Poetam, tam in hac ipsa voce, quàm etiam in aliis, vt in Eunucho: Scelus postquam ludificatus est virginem. Et iterum in eadem Comœdia: Vt il'lum Dij, Deaque senium perdant, qui me hodie remoratus est.*

Quæst. Concedo in locis abs te adductis poni Scelus pro sceleſtus, & Senium pro senex: sunt tamen nihilominus neutrius generis, cùm Relatiua sint masculini generis. Qua ratione igitur conueniunt genere?

Resp. *Est hic, & in huiusmodi locutionibus figura Synthesis, quæ est oratio congrua sensui, non voce.*

Tertia obiectio in eadem quæstione. *Quæst.* Quid igitur ad hoc eiusdem autoris in eodem Eunucho respondes: Ego quoque vnà pereo, quod mihi est charius?

Resp. *Est hoc poeticum, quibus multa conceduntur, quæ nobis imitari non licet.*

Quæst. Quasi verò non sit hic loquendi modus

dus vel ipsis oratoribus valde familiaris? Sic enim Cicero, in libello Epistolarum pro Scholis, à Sturmio collecto, Epist. trigesima tertia: In primisque, quod ei est charissimum, dignitatem eius commendo.

Resp. *Non video, cur non possint hæ locutiones per Synthesin etiam excusari. Ita vt enim voce discrepent, sensu tamen pulchrè conueniunt, non aliter atque: hæc manus ob patriam pugnando vulnera passa. Vel si minus tibi hoc arrideat, dico in his exemplis poni Relatiuum Quod absolutè, pro quæ res, ad imitationem Græcorum, apud quos huiusmodi locutiones passim sunt obuiæ.* Solutio.

Quæst. Mitte Græcos, nobisque Latinis confirma hoc quod modo affirmasti vno, atque altero exemplo.

Resp. *Talia sunt apud poëtas: Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis. Et ibidem: Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. Ouidius: Turpe iacens mulier, turpe semilis amor. Atque hæ quidem voces sic resolui solent: Dulcis res, Tristis res, Turpis res.* Virgilius. Ouidius.

Quæst. Restat vt hoc ipsum ostendas apud oratores.

Resp. *Faciam, idque sanè libentissimè. Mors omnium rerum est extremum. Communis est omnium animantium coniunctionis appetitus, procreandi causa. Atque hæc exempla nota tibi esse arbitror ex ipsa Grammatica.*

DIS-

DISPVTATIO DE ADIECTIuis ad copiam, egestatemuè pertinentibus.

QVAESTIO.

An Adiectiua, quæ ad copiam, egestatemuè pertinent, ablatiuum, vel genitiuum desiderent?

Præfatiuncula.

Quæst. Qui de tribus Concordantijs nuperrimè disputarunt (Auditores ornatissimi) multa illi quidem vtrinque in medium protulerunt, quibus tam abest, vt illarum regularum veritas sit labefactata, & eneruata, vt potius inde magis confirmetur earundem certitudo, & constantia, sicuti fieri solet in huiusce disputationibus. Quapropter volui & ego quoque paucula hic obijcere contra regulam illam grammaticalem, quæ est de regimine Adiectiuorum copiam, egestatemuè significantium, quibus si tu (Aduersarie) dextrè responderis, non infirmata, sed re vera confirmata videri possit illius regulæ autoritas. Non enim mihi satisfacit illa regula, nec vera satis videtur esse, quæ tribuit genitiuum, vel ablatiuum huiusmodi Adiectiuis.

Obiectio.

Resp. *Doce igitur quid habeas quod in hac regula merito possis reprehendere?*

Quæst. Reperiuntur multa Adiectiua copiam, vel egestatem significantia, quæ cum alijs casibus copulantur.

Resp. *Hæc si ministrare queas, puto fieri non*

commune,

communi, & vsitato loquendi more, sed figuratè, vel poetica licentia.

Quæst. Imo sæpe hoc accidit non solum apud Poëtas, verùm etiam apud Oratores, & Historicos.

Resp. *Si quid huiusmodi aliquando legeris, profer autoris & nomen, & locum.*

Quæst. Inter alios, ecce tibi Iustini historiographi verba libro vltimo, videlicet 44, loquens de Hispania, in ipsò statim libri initio: Hispania (inquit) in omnia frugum genera fœcunda est. Iustinus, libr. 44.

Resp. *Hoc vnicum est, & rarum exemplum, cuius fortasse simile non facile reperitur.*

Quæst. Quid si non legantur alia exempla? vel vnicum hoc sufficit ad refellendam illius regulæ veritatem. Ait tamen Silius libr. secundo: Fœcundum in fraudes hominum genus. Silius libr. 2.

Resp. *Fit hoc per figuram Antiptosin, quæ est positio casus pro casu: vt in his exemplis Accusativus cum præpositione, pro genitiuo, vel ablatiuo.* Solutio.

Quæst. Imo non minus eleganter & concinnè sic loquuntur, quàm si per genitiuum, vel ablatiuum efferrent. Quin potius melior est hæc loquendi forma, quam si dicerent: Hispania omnium frugum generum, vel generibus fœcunda: vel, fœcundum fraudum, vel fraudibus hominum genus. Instantia.

Resp. *Si tibi minus arrideat prior responsio, affirmo sic esse intelligenda Grammaticæ verba, vt sæpius, & vsitatius huiusmodi Adiectiua genitiuo, vel* Alia solutio.

ablatiuo

ablatiuo iungantur, nihil tamen hoc impedire, quo minus aliter loqui probatis autoribus aliquando liceat.

Quæst. Non habeo, quod iure reprehendam in hac tua responsione.

DISPVTATIO DE REGIMINE verborum.

QVAESTIO PRIMA.

An Sum, forem, fio, & similia, vtrinque nominatiuum expetant?

Præfatiuncula.

Quæst. Non ego is sum (Auditores humanissimi) qui, vel oratione, vel verbis contendere queam, vel eruditione atque doctrina par illis esse valeam, quos multos in hoc stadio & arena concertantes sæpiusculè non sine maxima delectatione, & voluptate audiuistis. Cum tamen & Scholæ huius consuetudo, & præceptoris benignissimi imperium hoc à me postulant, vt quid possim in hac quæstione, contra aduersarium hunc meum experirer, malui in parendo officiosus, potius quàm recusando contumax à vobis iudicari. Adeste igitur æquis animis puerili & Grammaticali huic certamini, tuque (commilito suauissime) te ad respondendum accingito.

Resp. *Ego auidissimè exspecto quid sis tandem propositurus.*

Quæst.

Quæst. Inter regulas, quæ traduntur de verborum regimine, nosti Sum, forem, fio, & similia, vtrinque nominatiuum habere.

Resp. *Scio huiusmodi esse regulam in Grammatica, eamque puto esse verissimam.*

Quæst. Aliter fortassis statim senties, cùm audieris quid ego contra huius regulæ veritatem, ex ipso Cicerone, Latinæ linguæ, & eloquentiæ facile principe protulerim. Sic enim scribit in oratione pro Cornelio Balbo: Quod si ciui Romano licet esse Gaditanum. Cicero pro C. Balbo.

Resp. *Reperis ne aliquid in hac sententia, quod faciat contra regulam, de qua nobis est hoc loco concertandum?*

Quæst. Ego teipsum hac de re iudicem constituam, si abdicato cæco ministrè iudicandi affectu, quod sim dicturus, pensitaueris.

Resp. *Me ab omni corruptione immunissimum esse reperies.*

Quæst. Expende igitur esse hoc loco hanc vocem ciuem datiui casus ante infinitum Esse, verbum substantiuum: Gaditanum verò, accusatiui casus post idem verbum. Falsa igitur est hæc regula. Obiectio.

Resp. *Nihil omnino facit hæc Ciceronis auctoritas contra illius regulæ veritatem quam modò recitasti. Non est enim Indicandi, sed Infiniti modi hoc verbum. Intelligenda enim est hæc regula de modo Indicatiuo, aliisq; eorundem verborum modis, qui inflectuntur numeris & personis.* Solutio.

Quæst.

Instantia.

Quæst. Est profectò hoc aliquid, quod assirmasti, hoc tamen aliquid omnino nihil est. Sequitur enim paulò post: Infinitum quoque vtrinque eosdem casus habet, præcipuè cum verba optandi, ijsque similia accedunt.

Alia responsio.

Resp. *Sic itaque respondeo: nempe subaudiri accusatiuum ciuem ante verbum esse, ita vt hac ratione supplenda sit hæc sententia, Quod si ciui Romano ciuem licet esse Gaditanum.*

Quæst. Mihi sanè videtur hæc locutio esse absurda, nihilque aliud redolere, quàm inanem quendam, & ineptam verborum tautologiam.

Resp. *Quam delicatulum habes tu tandem palatum, cui si minus arrideat prior responsio vide quæso, an hæc magis placeat, si dixero hanc locutionem esse figuratam, & per Antiptosin poni accusatiuum loco datiui, vt sit, Quod si ciui Romano licet esse Gaditanum, pro eo, quod erat dicendum, Quod si ciui Romano licet esse Gaditano. Vtrum horum mauis, accipe.*

Quæst. Vtrumque amplector: sed nolo diutiùs in hac quæstione hærere.

DISPVTATIO SECVNDA de eadem quæstione.

QVAESTIO.

Præfatiuncula.

MAnedum (quæso) bone vir. Licet enim te dimiserit, qui tecum prior est congressus, ego tamen tecum agam in hoc eodem argumento,

mento, pace & venia doctiſſimorum, & ornatiſſimorum virorum, circum hæc ſubſellia hîc aſtantium. Habeo namq; & ego paululum quiddam, quod obijciam, in quo ſi mihi ſatisfeceris, & te ſaluum, & Grammaticam illæſam conſeruabis. Interrogo itaque & ego quoque hoc loco, quem caſum poſt ſe regant Sum, forem fio, cum verbis optandi, & ſimilibus?

Reſp. *Eundem caſum habent poſt ſe, quem ante ſe habebant.*

Queſt. Quid ergo tibi ſtatuendum videtur de hoc Lucani: Tutumque putauit, iam bonus eſſe ſocer? Obiectio.

Reſp. *Locutus eſt Lucanus iuxta hanc regulam, mea quidem ſententia. Nominatiuus enim (ille) ſubauditus, præcedit verbum putat, ſequitur verò nominatiuus ſocer.* Solutio.

Queſt. Nominatiuus ſocer, non ſequitur verbum putat, ſed infinitiuũ eſſe, inter quod, & verbum putat, neceſſe eſt, vt ſubaudiatur accuſatiuus illum, aut aliquid ſimile. Inſtantia.

Reſp. *Non video omnino, cur ita ſit neceſſe.*

Queſt. Ego tibi hoc oſtendam. Noſti (opinor) verba infiniti modi, pro nominatiuo accuſatiuum ante ſe ſtatuere.

Reſp. *Quid ni hoc nouerim? Eſt enim regula tritiſſima.*

Queſt. Sed vbi tandem eſt ille accuſatiuus?

Reſp. *Subauditur, ſi ita velis. Quid tum poſtea?*

Queſt.

Quæst. Sequetur tum postea, duram hanc esse locutionem (vt non dicam) incongruam, & barbaram.

Resp. *Bona verba quæso. Est enim Poëta Lutatius inter melioris notæ probatos autores.*

Quæst. Sit ita. Cuiusmodi tamen videtur hæc loquendi ratio: Tutumque putauit, illum iam esse bonus socer. Est enim potius ita loquendum: Tutumque putauit, iam bonum esse socerum.

Alia, & melior solutio.

Resp. *Durus quidem mihi videtur hic loquendi modus, nec temerè vsurpandus. Non video autem qua ratione possit commode excusari, nisi dicamus fieri per Antiptosin, videlicet Socer, pro socerum.*

Quæst. Ego sanè eiusdem tecum sum sententiæ, non tamen te longius hîc detinebo. Video namque & alios ad disputandum paratos.

TERTIA DISPVTATIO DE Accusatiuo ante verbum Infiniti modi.

QVAESTIO.

An sit hæc regula vera: Verba Infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuunt?

Præfatiuncula.

Quæst. Veritas, non altercando amitti, sed contendendo magis manifesta apparere solet. Est enim συζήτησις (vt ex præceptoribus sæpius audiui) hoc est, communicatio & quasi mutua collatio, studiorum veluti anima. Fit enim hac ratione

me vt & ingenia acuantur, & iudicium paretur de rebus grauissimum. Rectius etiam, & magis dextrè tum percipimus, tum etiam explicamus aliorum sententias. Non ergo me vel pudebit, vel pigebit in hoc studij genere meipsum exercere, in quo tam multos ante me, non sine laude versatos esse non ita dudum viderim. Facit quoque me alacriorem ad hoc præstandum solita vestra humanitas & beneuolentia, quam in aliorum disputationibus benignè audiendis adhibere soletis. Proponam itaque in hac quæstione vnicum solummodo argumentū, idemque magna affinitate & similitudine coniunctum cum duabus proximè præcedentibus concertatiunculis. Quæro igitur, an veram esse censeas hanc regulam: Verba infiniti modi pro nominatiuo accusatiuum ante se statuunt?

Resp. *Ego hanc regulam puto esse verissimam: Tu, si aliter sentias, cuius sis sententiæ ostende.*

Quæst. Video Ouidium peccasse contra hanc regulam, in elegantissima illa oratione, quam sub persona Vlyssis habuit apud Græcorum proceres pro armis Achillis, vbi loquitur in hunc modum: Sed enim quia rettulit Aiax, esse Iouis pronepos, nostri quoque sanguinis autor Iuppiter est. Ouidius lib. 13. Metamorph.

Resp. *Ego nihil hic reperio, quod non bene conueniat cum hac regula?*

Quæst. Est ergo valde tenebrosa, & obscura oculorum tuorum acies. Vbi enim est accusatiuus

uus in hac ſententia ante infinitum eſſe, iuxta hanc regulam?

Reſp. *Quod ſubintelligitur, non deeſt. Accuſatiuus autem (ſe) hoc loco ſubintelligitur hoc modo: Quia rettulit Aiax, ſe ſcilicet eſſe Iouis pronepos?*

Queſt. Dum hoc affirmas, non excuſas, ſed accuſas potius Ouidium incongruitatis. Quid enim? Anne videtur tibi hæc oratio ſatis eſſe Latina: Rettulit ſe eſſe pronepos? An non eſſet potius hoc modo dicendum: Rettulit ſe eſſe pronepotem Iouis?

Reſp. *Tecum non poſſum per omnia aſſentiri. Præterquam quod enim frequentiſſimus & familiariſſimus apud Græcos ſit hic loquendi modus, loquitur etiam ita alibi hic poeta, vel in Epiſtolis, vel ſaltem libris de Arte amandi: Inmolli ſperem mobilis eſſe loco.*

Superioris obiectionis ex Ouidio ſolutio.

Queſt. Quòd ſæpius in hunc modum ſcribit, eò ſæpius mea quidem ſententia peccat, ſi incongruè loqui, ſit peccare.

Reſp. *Atqui opere in magno fas eſt obrepere ſomnum, iuxta illud Horatianum in Arte poetica. Eſt igitur in his locis caſus pro caſu poſitio, videlicet nominatiuus pro accuſatiuo, per figuram Antiptoſin, etſi non nolis, poetis tamen, & aliis ſcriptoribus ſæpius conceſſa, vti in ſuperioribus diſputationibus eſt videre.*

Reſp. *Satis aptè reſpondes. Sed audiamus iam alios. Tu enim tuas partes probè es tutatus.*

DIS-

DISPVTATIO DE REGIMINE horum verborum, vtor, fungor, fruor, &c.

QVAESTIO.

An regant hæc verba, vtor, fungor, fruor, potior, & similia, al Latinum?

Quæst. Fœcundus est, & amplus rei Grammaticalis fundus, campus longè vberrimus, hortus satis spatiosus, variarumq; regularũ præceptionibus, quasi floscul is quibusdam amœnissimis, & suauissimis refertus, & instructus. Firma quoque est earundem veritas & certitudo, bonorum & probatissimorum Scriptorum autoritate abundè comprobata, & confirmata. Quæ verò videtur esse aliquando in hisce repugnantia & contrarietas, eadem bene sibi constat, dum mutuis subinde disputationibus exagitantur, & pensitantur omnia, sicut hactenus sæpe fieri vidistis, sæpissimè autem deinceps facilitatum videbitis. Quod ad me verò attinet, mihi profectò est hoc tempore & loco disputandum contra illam Grammaticæ nostræ regulam, quæ docet, Hæc verba, Vtor, fungor fruor, potior, & similia, ablatiuo gaudere. Tuum est igitur pro virili, quàm sis fortis & strenuus huiusce regulæ patronus, & propugnator ostendere, & comprobare. Præfatiuncula.

Resp. Mihi quidem valdè placet mutua hac in-

ter nos ipsos de hisce rebus concertatio, & dieladiatio, cuius beneficio hoc tandem effectum iri arbitror, vt veritas sua natura obscura, indagetur, confirmetur, illustretur.

Quest. Veniamus igitur tandem aliquando ad rem ipsam propiùs, vt quæ tua sit sententia de hac quæstione pleniùs & planiùs omnes hic astantes intelligant.

Resp. *Ego omnia hæc verba ablatiuum regere contendo præter verbum Potior, quod etiam præter ablatiuum asciscit aliquando & genitiuum.*

Obiectio. *Quest.* Vtor & fungor apud Terentium iunguntur accusatiuo: Vt mea bona vtantur. Illorum officia fungere. Potior etiam apud eundem legitur cum accusatiuo: vt, patria potitur commoda. Falsa igitur est hæc regula.

Solutio. Resp. *Non sequitur hoc argumentum. Non enim affirmat Grammatica hac verba ablatiuum solummodo habere: vel semper habere: vel ablatiuum, & nullum alium casum habere.*

Quest. Tametsi non habeantur expressè hæc verba in hac regula, idem tamen est illius regulæ sensus; aut si non sit, dic apertè an nobis liceat eodem modo loqui?

Resp. *Non opinor esse nobis ita loquendum. Multa enim veteribus sunt concessa, quibus vti nobis non licet.*

Quest. Quid igitur statuis? Suntne hæ loquendi formulæ figuratæ, & per Antiptosin excusandæ?

Resp.

Resp. *Non sunt propriè figuratæ appellandæ, quia non solùm ita loquitur Terentius valdè multis in locis, sed & alij probati autores sæpissimè. Sunt tamen hæc potius notanda, quam imitanda.*

DISPVTATIO DE REGIMINE verborum impersonalium.

QVÆSTIO.

An illa omnia verba sint pro impersonalibus accipienda, quæ talia esse affirmantur in Grammatica? Et num eosdem etiam casus regant, qui ibidem exprimuntur?

QVæst. Multis fuit hactenus, & variè disputatum tum de orationis partibus declinabilibus extra constructionem per se se consideratis, tum verò de eisdem quatenus in constructione coniunguntur, alioque vel post se casus requirunt. vel sibi inuicem in quibusdam attributis & accidentibus, vt pote numeri, personæ, casus, & generis cohærent, & concordant. Est autem in hisce satis ampla proposita materia & occasio similiter in alijs regulis disputandi studiosis adolescentulis. Non enim hic omnia prosequi, vel nostri fuit instituti, vel necesse adeo fuit, ne libri moles in immensam magnitudinem excresceret. Addent fortasse alij & alia impostorum nostro exemplo, & labore prouocati. Restat tamen adhuc, vt aliquid dicatur generaliter, paucis tamen Præfatiuncula.

men de verborum impersonalium regimine, ne nimia longinquitate illis qui postea de carminum ratione, syllabarumque quantitate disputaturi sunt, iniurius esse videar. Dic ergo primùm generaliter, An tu omnia illa impersonalia esse putes, quæ ita esse traduntur in illis regulis, quæ habentur in Grammatica de impersonalium regimine?

Resp. *Statuendum est omnino illa esse impersonalia, vel non possunt illis accommodari regulæ nostræ grammaticales.*

Obiectio. *Quæst.* Impersonalia esse non possunt, quia multa ex illis inclinantur personarum varietate, vt placeo, conuenio, conduco, iuuo, delecto, & similia.

Solutio. Resp. *Saluo semper aliorum saniore iudicio, ego opinor sic posse tueri regularum Grammaticalium de verbis impersonalibus veritatem: nempe si dicamus illa intelligenda esse de hisce verbis solummodo, quatenus impersonaliter vsurpantur, hoc est, quatenus reperiuntur apud probatos autores in voce tertiæ personæ singularis vsurpata.*

Quæst. Intelligo quid velis, nempe vsurpari nonnunquam impersonalia quædam personaliter: sed nolo quod possum contra hanc solutionem obijcere, hoc tantum quæram de verbo interest, quem scilicet casum regat?

Resp. *Regit genitiuum, præter hos allatiuos, mea, tua, sua, nostra, vestra, cuia.*

Quæst. Quomodo ergo defendis Terentianum

num illud in ipso ferè initio Adelphorum: Hoc dominus ac pater interest. Obiectio de verbo interest.

Resp. *Ego in hac sententia nihil deprehendo, quod culpari iure debeat.*

Quæst. Verbum Interest hoc loco cum nominatiuo dominus iunctum reperitur.

Resp. *Imo vero regit ablatiuum Hoc, nempe ad hunc modum: Dominus ac pater hoc interest.* Solutio.

Quæst. Fieri hoc non potest. Interest enim vel regit genitiuum, vel ablatiuum horum vocabulorum, mea, tua, sua, nostra, vestra, cuia. Instantia.

Resp. *Sed cum varie construitur varios etiam casus regit. Est igitur dictio (hoc) in hac sententia ablatiuus, rectus à præpositione (in) subaudita, non autem à verbo interest.* Solutio.

Quæst. Non sic euades. Quid enim respondes de vocabulis dominus ac pater. Hæc namque videntur regi à verbo interest in nominatiuo contra regulam. Alia instantia.

Resp. *Non sunt hæc vocabula nominatiui casus post verbum interest, sed potius ante verbum interest, hoc sensu: Dominus ac pater hoc interest, hoc est, hæc in re differunt.* Solutio.

Quæst. Facis ergo verbum, interest, hoc loco verbum personale?

Resp. *Et merito. Remigrant enim nonnulla impersonalia aliquando in personalia.*

Quæst. At non est in horum remigrantium numero verbum interest.

Resp. *Non exprimuntur omnia, sed quædam ex*

illis, quæ aliquando fiunt personalia.

Quæst. Sed neque hac ratione adhuc mihi rectè satisfacis. Nam si detur tibi, esse Interest hoc loco verbum personale, tamen esse deberet
Regula. pluralis numeri. Nosti enim regulam: Copulatum per coniunctionem, Et, nec, neque, & Cum, pro Et, acceptum, est pluralis numeri: ac proinde verbum, aut adiectiuum, aut relatiuum exigit plurale.

Resp. *Fit tamen hic per figuram Zeugma, vt verbum sit singulare.*

Quæst. Requiritur nihilominus in Zeugmate vt nominatiui sint diuersarum personarum.

Resp. *Ita quidem requirit Zeugma constructionis, sed in Zeugmate locutionis, vti docet Grammatica, possunt nominatiui eiusdem esse personæ.*

Quæst. Scitè tu quidem, & aptè mea profecto sententia respondisti. Sed iam monet tempus, vt & illi quoque audiantur, qui suas rationes in medium sunt adducturi, quibus conabuntur regularum grammaticalium veritatem conuellere in his quæ traduntur de carminis ratione, & syllabarum quantitate.

DIS-

DISPVTATIO DE CARMINVM ratione, siue de primarum syllabarum *quantitate.*

QVAESTIO.

An vera sint omnia, quæ habentur in Grammatica de primarum syllabarum quantitate?

Quæst. Audiuistis, & attentis auribus, & quisque animis, pro solita vestra mansuetudine & clementia (viri ornatissimi) audiuistis, quæ à sociis, & condiscipulis meis charissimis, qui prius in hanc arenam disputaturi ascenderunt, satis acriter, & animosè sunt prolata, tam ad propugnanda, quàm oppugnanda Grammaticæ nostræ Lilianæ in multis propositis quæstionibus, & argumentis præcepta. Restat vt eâdem facilitate, & patientia me iam penè vltimum & extremum, tum ordine & loco, tum etiam ætate, statura, ingenio, & viribus minimum & pusillum, de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate disputantem, pro solita scholæ nostræ consuetudine, benignè audire dignemini. Atque hac spe sola fretus, hoc onus humeris meis impar in me hoc tempore suscepi, quod si minus dextrè fortasse sustinuero, non hoc certè voluntatis, sed facultatis defectui, & inopiæ imputabitis, vnde etiam spem veniæ maiorem à vobis facilius impetrandæ, animo meo concepi. Sed omissis verborum ambagibus, me iam mo- Præfatiuncula.

net

net tempus, vt te (condiscipule charissime, vel potius quàm diu inter nos concertaturi, & digladiaturi sumus aduersarie acerrime) tandem adoriar, & aggrediar, à quo perquàm libenter [illegible]citari velim, quàm sis paratus ad Grammaticæ veritatem de carminum ratione, & primarum syllabarum quantitate tutandam, & defendendam?

Resp. *Sunt illa omnia certissima, & firmissima, quæ de his docet Grammatica.*

Carmen Phaleucium.

Quæst. Quæro igitur ex quot pedibus constet carmen Phaleucium, siue Phalecium?

Resp. *Est hoc extra oleas vagari, hoc est, te non continere intra limites, & terminos propositæ quæstionis, vbi præcipuè est agendum, non de carmine Phaleucio, sed de primis dictionum syllabis.*

Quæst. Tu tandem, si ad hanc quæstionem mihi respondere dignaberis, videbis facilè me non vagari, sed quod agendum est, agere, hoc est, de veritate regularum Grammaticalium in quantitate primarum syllabarum disputare.

Resp. *Constat carmen Phaleucium ex quinque pedibus, Spondæo, Dactylo, & tribus demum Trochæis.*

Quæst. Cuiusmodi igitur est hoc carmen Catullianum? Vno in lectulo erudituli ambo?

Resp. *Est carmen Phaleucium, cuius frequens est vsus admodum apud eundem Catullum.*

Obiectio. *Quæst.* Si hoc concedis, concedas itidem oportet Catullum breuem in hoc carmine fecisse positionem

positionem in dictione lectulo. Peccat itaque contra primam regulam de primarum syllabarum quantitate. Omnis namque positio debet semper esse natura longa, sine vlla prorsus exceptione.

Resp. *Magna vtitur Catullus multis in locis Licentia, si quis inter Poetas alius, absit tamen vt erret tam turpiter.* Solutio.

Quæst. Vel non erit secundus pes dactylicus in hoc carmine, vel necesse est breuem hic fieri positionem.

Resp. *Neutrum est necesse. Nam & pes secundus potest esse hic dactylicus, & tamen nulla hic erit breuis positio.*

Quæst. Si ita mensures, vt in primo Spondæo omittas elisionem hoc modo, Vno in lectulo, quomodo non erit (le) in Lectulo positura breuis?

Resp. *Non ita mensuro, sed potius sic: vn' in lectulo eruditul' ambo.*

Quest. Obstinatè, & proteruè hoc facis, ne si meo modo scanderes, ineuitabiliter in breuem positionem impingeres. Præstaret autem ita scandere. Nam tuo more scandendo committis duo errata, quorum vnumquodque non leuius erit, quàm si breuem positionem faceres: vel saltem vtrumque coniunctim æquiualebit breui positioni.

Resp. *Quæ sunt illa duo errata tam grauia, & enormia, si tibi saltem credatur?*

Quest.

Instantia.

Quæst. Primò non elidis (o) in lectulo ante sequentem vocalem (e) in erudituli. Deinde illud ipsum (o) corripis, cum sit ablatiui casus, ac proinde semper longum natura.

Solutio.

Saepe praetermittitur Synalephe.

Vocalem non elisam vel producunt vel corripiunt Poetæ.

Resp. *Ad primam quod attinet, sic habeto. Solent Poetæ sæpiusculè Synalephen inter mensurandum omittere, hocque (vt à præceptore audiui) ad morem Græcorum faciunt. Ad secundum verò sic etiam affirmo, vocalem nempe sic reseruatam sine elisione, si sit longa natura (qualis esse deberet (lo) in Lectulo in hoc carmine) aliquando retinere naturam suam quantitatem: aliquando verò (vt in hoc loco) corripi ante vocalem in dictione sequente, ac si prima esset vocalis ante alteram in eâdem dictione, quæ regulariter brevis esse debeat.*

Quæst. Sunt hæc verissima, quæ affirmasti, omnia. Solet tamen aliter ad hoc carmen respondere.

Trochæus pro dactylo.

Resp. *Si minus tibi satisfaciat prior mea solutio: dico in secundo loco poni in hoc Phaleucio Trocheum pro dactylo, quod est apud hunc Poetam vsitatissimum. Tu (si placet) vel vtere alia obiectione, vel da locum alteri, qui hoc idem præstare velit.*

Quæst. Non placet vlterius tecum hoc ipso loco, & tempore disputare.

DISPV-

DISPVTATIO SECVNDA DE quantitate vocalis ante vocalem.

QVAESTIO.

An breuis sit vocalis ante vocalem in eadem dictione?

QVest. Si mihi esset integrum (viri ornatissimi) quod mihi hoc tempore incumbit onus disputandi, ab humeris meis reijcere, & deponere, ego quidem illud facerē libentissimè, cum mihi probè sim conscius, quàm sim ad hoc præstandum impar & inualidus ob rei literariæ imperitiam & inscitiam. Est tamen audendum, & virium mearum faciendum periculum hodierno die in hac tractanda quæstione de vocalis ante vocalem quantitate. Experiar igitur & quid ego possim oppugnando, & quid tu præstare potes propugnando in hoc eodem argumento. Doce igitur quanta sit vocalis ante vocalem in eadem dictione? Præfatiuncula.

Resp. *Vocalis ante vocalem in eadem dictione vbique breuis est, qua non est alia fere regula magis generalis.*

Quest. Cur addis hanc clausulam (in eadem dictione) cùm etiam in diuersis dictionibus reperiantur apud poëtas vocales ante vocales correptæ?

Resp. *Hoc non fit ita frequenter, sed rarò admodum.*

dum. Quia vocalis ante vocalem in diuersis dictionibus, vel elidatur: vel si non elidatur, si sit naturâ producta (quod sæpe fit in quibusdam vocalibus finalibus in casibus obliquis) tum sit huiusmodi vocalis communis, hoc est, aliquando brevis, aliquando verò longa, idque (vt audius) ad imitationem Græcorum.

Obiectio. *Quæst.* Est hoc probè quidem à te obseruatum. Sed vt redeam ad id, quod propius ad institutum meum in hac obiectione facit, respondè tandem quanta sit (i) in Iuno, & (u) in vanus, & ita in multis alijs similibus?

Resp. *I, in Iuno est longa, quemadmodum & (u) etiam in dictione vanus, quod de alijs similibus dictum esto.*

Quæst. Non est ergo semper vocalis ante vocalem brevis: ac proinde falsa erit hæc regula.

Solutio. Resp. *Non est ita omnino necesse. Non sunt enim (i) & (u) in his & similibus dictionibus vocales, sed consonantes.*

Quæst. Non sunt igitur quinque, sed tres solummodo vocales, si ex illarum numero demas (i) & (u) quod tamen alibi affirmat Grammatica.

Resp. *Video mihi rem esse cum callida & astuta vulpecula, seu potius cum versuto & subdolo cauillatore. Respondeo igitur & esse, & non esse (i) & (u) vocales, sed diuersis respectu.*

Quæst. Loquere apertius. Non enim intelli-

g°

go hæc tam abſtruſa. Dauus namque ſum, non Oedipus.

Reſp. *Faciſe hoc euincunt mores tui. Sic autem apertè loquor, eſſe ſcilicet (i) & (u) vocales cum precedentem, vel ſubſequentem habeant conſonantem in eâdem ſyllaba: conſonantes verò, cum vel ſibi, vel alijs vocalibus, aut diphthongis in eâdem ſyllaba præponantur.*

Queſt. Nihil tu quidem iam circuitione vſus es. Satis enim apertè diſtinxiſti. Conſtat tamen ſæpiſſimè produci etiam in latinis vocabulis vocalem ante vocalem, vt in his exemplis, Aulaï in medio: Diues opum, diues pictaï veſtis, & auri. Furit intus aquaï, & multoties in ſimilibus alijs apud Lucretium, Ennium, & alios pleroſque. Vocalis ante vocalem producta.

Reſp. *Sunt hæc priſca, & antiqua, quorum vſus iam obſolauit, nec nobis hodie imitanda.*

Queſt. Quid hoc ad rem, ſint hæc ſiue vetera, ſiue recentia. Nam in hiſce omnibus, idque ſemper etiam, vocalis ante vocalem producitur contra regulam.

Reſp. *Si non placet prior ſolutio, affirmo (ai) in hiſce vocabulis eſſe diphthongum, diudi verò per dieresin, & poſt diuiſionem, retinere diphthongi quantitatem, hoc eſt manere ſemper longam.* Alia ſolutio.

Queſt. Non ſic quidem effugies. Quanta enim eſt prima ſyllaba in hiſce, & ſimilibus vocatiuis. Cai, Pompeï, Vultei?

Reſp. *Ego puto eſſe breuem iuxta regulam. Nulla enim eſt exceptio in Grammatica noſtra,*

cur

cur produceretur.

Quæst. Imo est semper longa, cuius ego rationem, si quam adferre potes, abs te libenter audire velim.

Resp. *Ego nullam tibi possum huius rationem reddere, cuius nulla omnino sit mentio in nostra Grammatica.*

Cur producatur vocalis ante vocalem in his dictionibus?

Quæst. Quod hîc ergo deficit, ne pudeat aliunde didicisse. Docent enim alij, produci primas syllabas, vel penultimas (si vocativus sit hyperdissyllabus) in his,& similibus, quia nimirum apud veteres duplici (ij) scribebantur, atque ita positione producebantur, quæ scribendi forma, licet iam non sit in vsu, syllabæ tamen quantitas remansit.

Resp. *Habeo tibi gratias de hac solutione.*

DISPVTATIO TERTIA DE quantitate diphthongorum.

QVAESTIO.

An omnis diphthongus apud Latinos longa sit?

Præfationcula.

Quæst. Satis ampla & copiosa proponitur disputandi materia in hoc de primarum syllabarum quantitate argumento, de quo ego tecum verbosiùs contenderem, si vel temporis ratio, vel huius loci consuetudo hoc ipsum pateretur. Sed quia hoc fieri non permittunt nec tempus nec locus, orationis meæ vela contraham,

ham, tecumque breuiùs de hisce rebus disse-
ram.

Resp. *Quo succinctiùs, & strictiùs in hac quæ-
stione egeris, ego etiam in respondendo ero brevior,
ne nimiæ prolixitate grauissimos hosce viros, reli-
quosque Auditores humanissimos offendam.*

Quæst. Dic itaque quæ sit quantitas diph-
thongorum, vt nihil omnino dicam de illarum,
vel compositionis ratione ex vocabulis, vel etiam
numero, & multitudine.

Resp. *De Latinis verò, an Græcis diphthon-
gis interrogas? Nosti enim longè diuersam esse ha-
rum rationem.*

Quæst. Ego de Latinarum diphthongorum
quantitate interrogo, vtpote qui Græcarum li-
terarum adhuc valde sum rudis, & ignarus.

Resp. *De Latinis paucis tibi satisfaciam. Est e-
nim satis nota regula: Omnis diphthongus apud Lati-
nos longa est.*

Quæst. Sudibusque præustis, loquitur alicu- Obiectio.
bi Virgilius: vbi manifestè corripit præ, in dicti-
one præustus.

Resp. *Tu nimium properas. Volui & ego hanc* Solutio.
*exceptionem a Lilio, quemadmodum etiam expres-
si in Grammatica habetur, esse nempe omnem diph-
thongum longam apud Latinos, nisi sequente vocali,
vt præ ure.*

Quæst. Reperio tamen diphthongum in car- Instantia.
mine Latino breuem, sequente eandem non
consona, sed vocali. Est autem carmen huius-

modi: Verbosa gaudet Venus loquela.

Resp. *Quis est autor? Si enim non sit ex probatissimorum genere, parum me mouebit illius autoritas.*

Quæst. Auctor est omni exceptione maior, Catullus scilicet, estque carminis genus Phaleucium.

Resp. *De carminis genere nihil opus est, vt me admoneres. Probè enim est mihi cognita eiusdem ratio, & natura.*

Quæst. Si ita sit tibi familiare hoc carminis genus, nosti secundi pedis syllabam secundam debere semper esse breuem.

Resp. *Noui. Recipit enim carmen Phaleucium in secundo loco pedem dactylicum, cuius duæ posteriores syllabæ debent esse breues.*

Quæst. Si hoc nouisti, agnoscas etiam oportet syllabam (gau) in verbo gaudet, esse breuem in hoc carmine contra regulam. Est enim diphthongus, quam non sequitur vocalis, sed consonans (d.)

Solutio. Resp. *Vsitatissimum est in hoc carminis genere, vt pro pede dactylico substituatur pes alius alterius generis.*

Quæst. Si ita sit hoc frequens, cur nulla fit huius rei mentio in Grammatica nostra?

Resp. *Quia non loquitur Grammatica de eo, quod aliquando, & raro, idque licentia fit poetica, sed de eo quod fit communiter, & regulariter.*

Quæst. Hoc verè respondisti. Sed ego nullam

hoc

hoc loco admitto pedum siue mutationem, siue substitutionem.

Resp. *Dico igitur hic esse figuram Scansionis Diæresin, ita vt resoluatur (au) diphthongus in duas vocales, (a-u,) & ex dissyllabo gaudet, fiat in mensurando trissyllabum ga-u-det. Hoc autem debemus nos pueri potius obseruare, quàm imitari.* Diæresis.

DISPVTATIO QVARTA DE ratione cognoscendi primarum *syllabarum quantitatem.*

QVAESTIO.

An possit primarum syllabarum quantitas octo modis cognosci?

QVEST. Quod alij in hac de primarum syllabarum quantitate, disputatione arctiùs, & strictiùs fecere (viri ornatissimi) ita vt sibi quisque quasi certum & peculiarem disputandi campum selegerit, dabitis mihi profecto veniam, si ego paulo liberiùs prosecutus fuero, quo tandem aliquando discussis tenebris, dubitationumq; quasi inuolucris explicata veritas, appareat multo quàm antè dilucidior in octo hisce primarum syllabarum cognoscendarum modis. Hoc itaque velim mihi ante omnia expedias, num possit omnium primarum syllabarum quantitas octo modis cognosci? Præfatiuncula.

Resp. *Potest profectò primarum syllabarum*

quantitas vna aliqua, vel pluribus fortasse horum modorum rationibus, cognosci. Non quòd vniuscuiusque dictionis primæ syllabæ quantitas omnibus hisce modis cognosci possit. Ita verò hanc regulam interpretor, vt tibi, & omnibus tui similibus Sophistis, & cauillatoribus omnis præscindatur calumniandi, & nugandi ansa, & occasio, in ipso disputationis limine.

Fluuius.

Quæst. Ego ago candidè, & apertè, ac proinde velim vt tu mihi hoc candidè, & apertè expedias, vtro horum octo modorum scire possim, quanta sit prima syllaba in hac dictione fluuius?

Resp. *Breuis est, id quod pluribus allatis exemplis, si ita esset necesse, probari posset.*

Fluuiorum rex Eridanus: camposque per omnes.

Quæst. Ego tamen ex Virgilio ostendam primam huius dictionis syllabam esse longam. Orditur enim ille in Georgicorum libro (ni fallor) primo, carmen ab hac dictione, hoc modo: Fluuiorum rex Eridanus, & quæ sequuntur. Est enim hoc carmen notissimum.

Resp. *Quid si respondeam fieri elisionem vocalium (i) & (o) in mensuratione huius carminis, hoc modo: Fluuiorum rex Eridanus, & ita deinceps.*

Quæst. Parum tu quidem hac ratione iuuaberis. Erit namque (flu) in fluuiorum nihilominus longa. Est enim pes spondæus, qui constat ex duabus longis syllabis.

Resp. *Imo ego contendo pedem esse Iambum, cuius prima syllaba est breuis, secunda verò longa.*

Quæst. Esto secunda syllaba in dictione fluuiorum longa, cum præcedat aliam vocalem (o) in

in eadem dictione?

Resp. *Ego loquor de secunda syllaba iuxta meam huius carminis scandendi rationem per synalæphan, vbi elisò (i) secunda syllaba, erit (uo,) vt fluuiorum, non fluuiorum.*

Quæst. Vbi tu vnquam apud probatum aliquem autorem legisti huiusmodi elisionẽ in hoc vocabulo? vt non dicam te non posse offendere pedem Iambicum vnquam poni in carmine heroico pro pede Spondæo.

Resp. *Est tamen frequens apud Poetas pedum transmutatio, vel (si mauis) substitutio, vt pes vnus pro altero subinde ponatur, siue substituatur.* Pedis pro pede positio frequẽs in carmine

Quæst. Concedo hoc quidem in alijs carminum generibus, quod non facile admiserim in carmine Hexametro.

Resp. *Erit igitur pes Anapæstus. Dactylus enim vt sit, non patitur syllabarum quantitas.* Vera solutio.

Quæst. Hoc si esset vsitatum, facilius admitti, & tolerari posset, quod ob rei raritatem mihi videtur valde esse durum.

Resp. *Imo eo censendum est tolerabilius, quo rarius, iuxta tritum illud, Atque opere in magno fas est obrepere somnum. Multa etiam permittuntur Poetis peculiari quadam illius concessa libertate, quæ nobis nullo modo imitari licet.*

Resp. In hac tua responsione facilius acquiesco, quia mihi videtur quodam in loco Hortius, Anapæsto etiam in carmine Heroico fuisse vsus pro Spondæo, vel Dactylo, qui huic carmini- Horatius.

nis generi sunt peculiares) vbi sic scriptum reperio: Vehemens, & liquidus, puroque similimus amni.

Resp. *Sed quid si in illo carmine Virgiliano dicam pro fluuiorum mensurandum esse fluiorum, elisa (u) præcedente, factaque ex quadrissyllaba dictione fluuiorum, trissyllaba fluiorum, producta prima syllaba (flu) per positionem, quia (i) inter duas vocales (u) & (o) in dictione fluiorum, est duplex consonans.*

Quest. Est hæc scandendi ratio valde (vt mihi videtur) absona, nimisque longe petita, nulloque (quod memini) simili mensurandi exemplo vnquam ex aliquo probato autore confirmanda. Ego itaque illorum calculo potius subscribo, qui hoc carmen, & similia, dicunt acephalon, in quo ponatur Anapæstus pes pro Dactylo, vel Spondæo, sicut est antè à me dictum.

Carmen acephalon.

Resp. *Ego etiam nolo acriùs cum quoquam de hac re litigare: sed liberum cuique relinquam suum iudicium.*

Quest. Sed cum iam incidimus in mentionem transmutationis, siue sustitutionis pedum (si ita loqui liceat) in carmine, quid ais ad hoc carmen Virgilianum ex Ecloga tertia: Tityre pascentes à flumine reijce capellas.

Pes Proceleusmaticus, vt Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus arius. Et, Hærent Parietibus scelæ: po-

Resp. *Est hic in quinto loco pes proceleusmaticus constans ex quatuor breuibus syllabis, quo pede vtitur hic autor aliàs sæpiusculè. Solet autem mensurari hoc carmen per reiectionem alterius (i) in verbo*

reijce

reice, ita vt ex dictione trissyllaba fiat scandendo dissyllaba hoc modo: Tityre pascentes a flumine reice capellas. Est enim præpositio (re) in compositione brevis.

ſteſque ſub ipſos. Sic alibi ſæpius apud eundem.

Quæst. Videtur tamen in hoc verbo producenda positione, quia tradunt (i) esse duplicem consonantem, cum ponatur inter duas vocales. Obiectio.

Resp. *Hoc tamen est tenendum, non valere hanc regulam in compositis, vt bijugus quadrijugus, & reliquis huiusmodi: vt neque in hoc verbo refero.* Solutio.

Quæst. Hoc itaque dicis, esse re semper correptam in compositione.

Resp. *Sic dico, nec te puto posse aliquid contrarium ostendere.*

Quæst. An non legisti (re) in refero aliquoties productam? Obiectio.

Resp. *Fieri hoc fortasse potest aliquando per Epentheſin, vt si carminis gratia scribatur ressero pro refero. Sic namque fieri solet & in aliis vocibus nonnunquam, vt religio, reliquiæ, & in similibus.* Solutio.

Quæst. Imo non fit hoc solum in geminatione literæ (f) per Epentheſin, sed & aliàs sæpe in dictione refero, cum per vnicam (f) scribatur tantummodo, quod passim occurrit in lectione poëtarum probatissimorum, licet mihi iam non veniat in mentem tale aliquod exemplum. Instantia.

Resp. *Venit mihi tamen in mentem quid hic respondeam, vidz. (vt opinor) commode ad satisfaciendum huic obiectioni in hunc modum. Verbum refero, quoties capitur pro loquor, siue dico, corripit*

primam ſyllabam, vt à præpoſitione (re) compoſitum. Cum autem ſumitur pro intereſt (quod & ſæpe etiam euenit) tunc producit ſyllabam (re) vt à nomine ſubſtantiuo res, non autem à præpoſitione (re) deductum, deriuatum, ſeu compoſitum. Sed hic finis eſto diſputandi de primarum ſyllabarum cognoſcendarum ratione. Vltimus iam locus dabitur de vltimarum ſyllabarum quantitate diſputaturis, vt ita tandem finis huic labori imponatur.

DISPVTATIONES DE REGVLIS vltimarum ſyllabarum.

QVAESTIO PRIMA.

An vera ſit prima regula de quantitate vltimarum ſyllabarum? hoc eſt, An A finita producantur?

Præfatiuncula.

QVæſt. Cum reliquos commilitones noſtros, & condiſcipulos chariſſimos, qui hactenus diſputarunt, omnes (Auditores optimi) magno cum ſilentio, maioreque tum aurium, tum animorum attentione audiueritis, ſi nos itidem, quibus poſtremæ diſputandi partes demandatæ ſunt, eâdem patientia & fauore digladiantes, & de vltimarum ſyllabarum quantitate concertantes benignè toleretis, erit, quòd & merito gaudeamus, & vt plurimùm vobis omnibus nos eſſe deuinctos fateamur. Sed ne videamur de veſtra erga nos beneuolentia dubitare, dum nimis ſcrupuloſè & anxiè eandem nobis conciliare

relaboramus, omisso longiore verborum ambitu, quæstionem propositam paucis aggrediemur. Vbi primùm à te peto (socie suauissime) quoniam omnis nostra iam deinceps disputatio, de vltimarum syllabarum quantitate futura sit, cur in omnibus hisce de vltimarum syllabarum quantitate traditis regulis, nulla fiat omnino mentio de dictionibus, quæ in diphthongum terminantur?

Resp. *Non erat hoc necesse, quia cum ageretur de primarum syllabarum quantitate, dictum est, omnem diphthongum apud Latinos longam esse?*

Quest. Non est hæc satis idonea ratio, cur hic non fieret diphthongorum finalium quantitatis mentio, nisi forte dicas eandem esse quantitatem primarum, & vltimarum syllabarum. Non enim puto te negaturum omnem diphthongum finalem semper debere esse longam.

Resp. *Omnis diphthongus finalis est semper natura longa.*

Quest. Multis ego exemplis hoc falsum esse possum ostendere, contentus tamen ero hoc vnico Virgilij carmine: Insulæ Ionio in magno, quas dira Celæno, vbi (læ) in dictione insulæ corripitur, tametsi desinat in diphthongo. Diphthongus finalis correpta.

Resp. *Non corripitur sed eliditur per Synalæpham. Sic enim mensuro: Insul' Ioni' in magno, quas dira Celæno.*

Quest. Dum vitant stulti vitia, in contraria currunt. Incidis enim in Scyllam, dum vis vitare Charyb-

Charybdim. Quanta namque est syllaba (su) in hac dictione insulæ?

Resp. *Scio secundam syllabam in hac dictione esse plerumque breuem. Sed quid si dixero hoc loco produci per Ecthasin?*

Quæst. Hoc dices, quod & à veritate abhorreat, & contrarium sit doctissimorum omnium iudicijs.

Solutio. Resp. *Est igitur Synalepha prætermissa, & more Græcorum corripitur diphthongus ante vocalem sequentem, iuxta regulam: Omnis diphthongus apud Latinos longa est, nisi sequente vocali, vt præire.*

Quæst. Traditur illa regula de primis, & non de vltimis syllabis.

Resp. *Respondeo tamen vt prius: nempe solere Græcos Poetas Synalepham quam sæpissime prætermittere, & tunc vocalem, vel diphthongum præcedentem, & regulariter eliedendam, facere communem, hoc est, aliquando breuem, aliquando verò longam pro arbitrio. Atque hunc morem nonnunquam, licet rarius, sequuntur Poetæ Latini, vt Virgilius in hoc loco, & nonnullis alijs.*

Quæst. Bene respondisti. Venio itaque nunc demum ad primam quæstionem, vbi quæro quanta sint Æ finita?

Resp. *Non possum melius respondere, quam ipsis regulæ verbis. Æ finita producuntur.*

Quæst. Excipis (opinor) excipienda per illam regulam?

Resp. *Quidni? Non opus erat te hoc interroga-*

re,

re, vtpote per seſe satis manifestum.

Quæst. Græcorum ergo vocatiui singulares in a, à nominatiuis primæ declinationis in as, cuius sunt quantitatis?

Resp. *Omnes vocatiui primæ declinationis Græcorum in a, longi sunt.*

Quæst. Hyla itaq; à nominatiuo Hylas, quanta erit?

Resp. *Longa. Sic enim exigit ipsius regulæ veritas.*

Quæst. Virgilius tamen eandem corripit in hoc carmine: Clamassent, vt litus Hylã, Hyla omne sonaret. Ecloga. 6.

Resp. *Nonne vides in priore Hyla, produci (la) iuxta regulam?*

Quæst. Nonne vides in posteriore Hyla, corripi (la) contra regulam? Omittitur enim Synalæpha in vtroque Hyla, tam priore, quàm posteriore.

Resp. *Producitur itaque & corripitur la. & proinde erit communis.*

Quæst. Non hoc sequitur. Nam quòd priore loco producatur, affirmo hoc fieri iuxta regulam: quòd verò posteriore loco corripiatur, illud contra regulam euenire contendo.

Resp. *Dicam, quid mihi videatur tam de Synalæpha prætermissa, quàm de productione, & correptione vnius & eiusdem vocis in vtroque loco. Contendunt eruditi notam assurationis (H) aliquando naturam & rationem habere consonantis, vt in posteriore* Vera solutio superioris obiectionis.

steriore Hyla in hoc carmine, ac proinde omitti Synalæpham in priore Hyla, producique vltimam (la) secundum regulam. In posteriore verò Hyla est etiam elisio prætermissa, sed licentia poëtis concessa, & iuxta eandem libertatem corripitur (la) in posteriore Hyla, ac si esset vocalis ante vocalem in eadem dictione, quæ regulariter corripi debeat. Atque huius posterioris licentiæ aliud est omnino simile exemplum in tertia Ecloga apud eundem Poetam, vbi sic scribit: Et longum formose vale, vale, inquit, Iola.

DISPVTATIO SECVNDA DE quantitate vocabulorum in (o) finitorum.

QVAESTIO SECVNDA.

An communes sint omnes dictiones in (o) quibusdam exceptis?

Præfatiuncula.

QVæst. Nec temporis ratio, nec loci huius consuetudo (viri grauissimi) patitur, vt ego multa in hac quæstione proponam. A vobis igitur quam possum, peto humiliter, vt breuitati meæ clementer ignoscatis. Mallem enim breuitatis quàm prolixitatis apud vos culpam deprecari. In hac itaque de vltimarum syllabarum quantitate, tractatione, velim vt mihi respondeas, quantæ sint dictiones in (o) finitæ?

Resp. *O finita communia sunt. Excipiuntur tamen quædam in (o) quæ semper producuntur.*

Quest.

Quæst. Inter illas exceptiones habetur & hæc, videlicet, do, sto, & similia monosyllaba in (o) esse longa. Quæro igitur quanta sit (ò) aduerbium vocandi?

Resp. *Aduerbium vocandi (ò) producitur.*

Quæst. Ego tamen ex Virgilio ostendam vbi corripiatur. Hoc enim eius est carmen in secundo (ni fallor) Bucolicorum. Te Corydon, ô Alexi: trahit sua quemq; voluptas. Hoc carmen, si rectè mensures, necesse est, vt corripias (ò) contra regulam. ô, correptum.

Resp. *Non est omnino necesse, vt ita fiat, præsertim si elidatur (ô) ante (A,) in Alexi per synalœphem.*

Quæst. Sed fieri non potest huiusmodi elisio, tum quòd generalissima sit hæc regula (quod te non latet) heu, & ô nunquam intercipiuntur: tum quòd, si elideretur, (A) in Alexi produceretur, quod natura corripitur. Instantia.

Resp. *In tempore reuocasti mihi in memoriam hanc regulam, quæ aptissimam præbet tuæ obiectioni responsionem. Nam si fiat nulla hoc loco elisio: propter omissam elisionem corripitur (ò.) Nam vocalis ante vocalem in Latinis dictionibus vbique breuis est.*

Quæst. In diuersis quæso dictionibus, an verò potius in eâdem?

Resp. *In eâdem dictione semper regulariter: in diuersis verò raràs, sed tamen aliquando.*

Quæst.

Quæst. Nullius est momenti hæc ratio: debere nempe (ô) hoc loco corripi ob Synalæpham prætermissam. Hoc enim pacto esset semper corripiendum ante vocalem, quia nunquam potest per Synalæpham elidi. Sed constat ex infinitis locis tam Virgilij, quàm aliorum poëtarum, ô, sequente vocali in initio alterius dictionis semper produci. Quærenda itaque est alia ratio, qua melius huic obiectioni satisfacias: vel vt saltem concedas mihi huius certaminis palmam.

ô, semper produci debet.

Resp. *Bona verba quæso. Nititur profectò hæc ratio, vt vt tuo palato minus arrideat, autoritate magnorum Grammaticorum, Seruij videlicet, & Probi.*

Seruius. Probus.

Quæst. Pace tamen tantorum virorum, firmior, & verior videtur aliorum sententia, qui multis allatis exemplis probant ô ante vocalem in alijs dictionibus produci. Sic alibi apud Virgilium: ô vbi campi. Apud Ouidium in Epistolis, ô vtinam tunc cum, &c. Et libro 2. Metamorphoseôn: ô ego quantum egi, &c. Propertius item: Egerat à stabulis ô Erythea tuis.

Resp. *Tametsi ego is non sim, qui Seruij, & Probi autoritatem facile reiicerem: quia tamen tam multis exemplis ex tam claris autoribus depromtis, contrarium huic, quod illi docent, ostendis, ego etiam illorum autoritate non mutar, sed aliter respondeo, nempe (ô) in hoc Virgilij carmine corripi more Græcorum.*

Alia solutio.

Quæst.

Quæst Quem habent illi tandem morem in vocabulis naturâ longis, tam audacter, & licentiosè corripiendis?

Resp. *Magna est Latinorum Poëtarum nostrorum licentia, Græcorum tamen longe maior, vt ex præceptoribus meis audiui. Hi enim vocales longas, ante alias vocales faciunt communes, hoc est aliquando longas, aliquando verò breues.*

Quæst. Ego Græcus non sum. Memini tamen me hoc aliquando, à doctis audire, quorum iudicio libens subscribo.

DISPVTATIO ALTERA DE dictionibus in (a) finitis.

QVAESTIO TERTIA.

An Nominatiui, Accusatiui, & vocatiui in A, breues sint?

QVæst. Ne cui vestrum sit mirum (Auditores humanissimi) cur ego post agitatam de vocum in (a) finitarum quantitate quæstionem, idem argumentum tractandum denuo in me suscipiam. Nam & alia est omnino quæstio, & alia prorsus ratione tractanda. Non enim iam agetur de vocatiui terminatione, à nominatiuis primæ declinationis in (as,) quæ longa esse solet, sed de quantitate nominatiuorum, accusatiuorum, & vocatiuorũ in (a) quos docet Grammatica semper debere esse breues. Num tu igi- Præfatiuncula.

tur

tur putas hanc quoque regulam semper esse veram?

Resp. *Ostende tu, si potes, vbi fallat haec regula.*

Obiectio. *Quest.* Virgilius omnium Latinorum Poëtarum facile princeps produxit(a) in tela cõtra huius regulæ autoritatem in hoc carmine: Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.

Resp. *La, in tela, in hoc carmine producitur per cæsuram.*

Cæsura. *Quæst.* Quid est cæsura? Nonne est extensio syllabæ naturâ correptæ in fine dictionis post pedem absolutum?

Resp. *Quis hoc sanæ mentis, negare tibi vnquem velit?*

Quest. Sed hic non extenditur syllaba in fine dictionis post pedem absolutum, sed in ipso pede absoluto. Non potes igitur excusare Virgilij erratum per cæsuram.

Vera solutio. Resp. *Aliter itaque respondeo, & dico (a) in tela, produci positione, quia præcedit dictionem à duabus consonantibus inchoantem, de quo positionis genere habetur regula in Grammatica.*

Quest. Hoc fieri non potest, quia præcedens dictio desinit in vocali, cum desinere deberet in consonante.

Resp. *Docet tamen regula Grammaticalis aliquando sed rarius, vocalem breuem ante duas consonantes in principio dictionis sequentis produci, ad imitationem Græcorum, apud quos hoc longe est frequentius, & vsitatius.*

Quest.

Quæst. Proferin medium vnum atque alterum huius positionis exemplum, quo res tota fiat planior, & dilucidior in iuniorum gratiam.

Resp. *Hoc non grauatim faciam. Tale namque est in primis hoc exemplum, nuper allatum, in quo (la) in tela producitur positione ante dictionem scandite, à duabus consonantibus (f, & c) ineipientem. Huic adde hæc similia ex eodem Virgilio. Lappaque, tribulique: interque nutentia culta. Ibidem. Tribulaque, traheaque, & iniquo pondere rastri. Atque iterum in eodem libro: Æstusque pluuiasque, & agentes frigora ventos. Plura exempla siquis velit, legat indicem in calce huius libelli appensum.* Ex primo libro Georgicorum.

Quæst. Iam quoniam de productione vocalis per positionem facta est mentio, libet paulisper digredi, paucaque obijcere ad hanc ipsam spectantia, scitu non iniucunda, si tibi non fuerit molestum ad eadem respondere.

Resp. *Nihil ego faciam promptius, & alacriùs dummodo possim hoc eodem labore, & opera rem gratam facere studiosis adolescentulis.*

Quæst. Hoc tamen prius respondo, num scilicet liceat nobis hoc pacto vocales breues in carminibus faciendis producere?

Resp. *Sunt hæc concedenda summis poetis, Græcos, apud quos hoc est frequentissimum, in hac re imitantes, sed non sunt hæc nobis pueris facienda, sed notanda potius. Iam vero perge, quo cæpisti.*

Quæst. Quid statuendum esse censes de illa regula quæ traditur de vocali breui ante mutam

 sequen-

sequente liquida?

Resp. *Huiusmodi vocalem fieri hac ratione communem, hoc est, aliquando longam, aliquando verò brevem.*

Quæst. Sed quot sunt consonantes liquidæ?

Resp. *Sunt quatuor, l, r, m, n.*

Quæst. Faciuntne hæ quatuor liquidæ vocalem brevem præcedentem cum muta, indifferenter communem?

Nota.

Resp. *L, & r, cum muta præcedente, sæpissimè faciunt vocalem brevem immediatè antecedentem, communem. M, vero, & n, rarissimè, idque vel in Græcis dictionibus, vt Cygnus, Tecmessa, Progne, & similibus, vel ad Græcorum imitationem.*

Martialis. Delectat Marium si pernicioſus ichneumon

Quæst. Relicta itaque rariore hac liquefactione (si ita loqui liceat) veniamus ad illam, quam frequentiorem esse affirmatis, vbi l, & r, cum muta præcedente, efficiunt vocalem brevem, antecedentem, communem, putasne hanc regulam adeo esse generalem, vt vbicunque occurrat vocalis brevis ante l, vel r, cum muta præcedente, ibi nobis liceat eandem tutò vel corripere, vel producere?

Resp. *Sic mea quidem fert sententia, cum ita manifestè exprimatur in regulis nostra Grammaticalis.*

Quæst. Possum ego tibi voces fere infinitas producere, in quibus vocalis brevis ante mutam cum liquida l, vel r, nunquam tamen corripiatur.

Resp.

Resp. *Ostende nobis vel pauca, si potes, huiusmodi.*

Quæst. Talia sunt, obrodo, obrogo, obrosus, obruo, obrutus, obrepo, obrado, abligo, obligo, obrumpo, abrumpo, & omnia denique composita à præpositionibus ab, vel ob, quotiescunque habent liquidam sequentem.

Composita à præpositionibus ab, vel ob, tametsi habent liquidam sequentem, nunquam corripiuntur.

Resp. *Hæc sunt composita, ego verò puto illam regulam de simplicibus dictionibus esse intelligendam.*

Quæst. Modò tamen affirmabas generalem fuisse hanc regulam. Video te valde esse inftabilem & inconstantem. Sed ego te adiuuabo, præsertim cum nihil hic tradatur in Grammatica nostra. Docent itaque re vera alij, primò intelligendam esse illam regulam de mutis cum liquidis l, vel r, rarò autem m, vel n. Secundò non solum debere intelligi contendunt de simplicibus dictionibus, sed etiam talibus compositis, quarum mutæ cum liquidis pertineant ad eandem syllabam, cum in compositis ab his præpositionibus ab, & ob, pertineant semper ad diuersas. Sed est iam tandem hisce rebus supersedendum, vt & alij, qui adhuc supersunt, disputare quoque queant.

Obseruatiuncula notatu digna.

DISPVTATIO QVARTA DE quantitate dictionum in (t) finitarum.

QVAESTIO QVARTA.

An breuia sint quæ in (t) desinunt?

Præfatiuncula.

QVEST. Tacerem ego hoc tempore longè libentiùs quàm loquerer (viri ornatissimi) si mihi hoc esset liberum, & integrum. Sed non finit hoc loci huius consuetudo, non finit præceptor, non finit denique celeberrimus hic virorum doctissimorum concursus. Non immemor igitur officij, ita dicam, ne & alijs dicendo locum præripiam, hoc est, paucis, & breuiter in hac quæstione disputabo de vocabulis in (t) desinentibus, quæ breuia sunt semper, si fides sit habenda scilicet huic regulæ, quæ in nostra Grammatica hac de re habetur.

Resp. *Cur non haberetur fides huic regulæ præsertim cùm conueniat cum aliorum Grammaticorum regulis de huiusmodi vocabulorum quantitate?*

Quæst. Quia autoritas probatissimorum Scriptorum, quæ omnibus regulis certior est, huic regulæ quàm maximè repugnet, nec te puto affirmaturum hanc regulam tam esse generalem, vt nullam omnino admittat exceptionem.

Resp. *Cum nulla reperiatur in nostra Grammatica exceptio ab hac regula, videamus quàm in dextrè*

dextrè possis illius autoritatem infringere.

Quæst. Imo ego hoc ita mox effectum dabo, vt hæc ipsa luce manifestiùs appareat, vel te ipso iudice. Quanta enim est (t) in his, & alijs pene innumeris, Amant, docent, legunt, audiunt.

Resp. *Hæc producuntur, & similia, positione, quia habent aliam consonantem ipsum (t) præcedentem.*

Quæst. Vides igitur necessariò adhibendam hic esse exceptionem huiusmodi, scilicet in (t) desinentia (si positio sinat) breuia esse. Sed sunt & alia excipienda, vel falsa omnino erit hæc regula. Exceptio.

Resp. *Ego non video quam aliam exceptionem admittat hæc regula.*

Quæst. Aperi oculos, vt clariùs aliquando videas, & vel ad hoc saltem mihi respondeo, quanta sit coniunctio Aut?

Resp. *Longa est, quia habet præcedentem diphthongum?*

Quæst. Quid hoc ad propositum, cum satis constet desinere in (t.) Esti & hic igitur opus alia exceptione. Sed Pergamus. T, in obit, & abit, pro obijt, vel, obiuit; abijt, vel abiuit, & in similibus, quanta (quæso) est? Obiectio.

Resp. *Quid ni esset breue, iuxta regulam?*

Quæst. Imo sanè in his & similibus semper est longum, quod vel ex hoc vno Iuuenalis loco satis liquet: Magnus eius obit, & formidatus Iuuenalis.

Othoni.

Solutio. Resp. *Fieri hoc potest per cæsuram, per quam syllaba brevis in fine dictionis post pedem absolutum extenditur.*

Instantia. *Quæst.* Sed quid fiet in his contractionibus præteritorum in (t) in quas cæsura cadere non potest, cum scilicet producatur (t) finalis, quando non sit syllaba post pedem absolutum?

Despauterius. Resp. *Hoc fit (quemadmodum docet Despauterius) ratione contractionis, exempli gratia, cum dicatur obit, pro obiuit, contrahuntur duæ posteriores syllabæ in vnam, ac proinde (t) in obit producitur, quia omnis contractio longa est.*

Quæst. Sit ita, vti docet Despauterius. Multa tamen exempla proferri possunt, vbi (t) extra contractionem producatur.

Resp. *Quoties hoc contingit, intelligendum est fieri per cæsuram, mea quidem sententia.*

Quæst. Fateor, si modo hoc fiat in syllaba finali post pedem absolutum. Sed quid fiet vbi aliàs producitur (t) extra hanc exceptionem?

Resp. *Arbitror te non posse proferre huiusmodi exemplum, vel saltem non plura.*

Quæst. Vide ergo quid respondeas ad hæc Ennij carmina, vt Omittam alia, quæ apud antiquos reperiuntur. Omnis cura viris, vtes esset induperator. Et iterum. Et eques, & plausu caua concutit vngula terram.

T, finita communia, iuxta Martianum. Resp. *Martianus (testante Despauterio) dicit in (t) definentia esse communia; reliqui tamen alij*

Gramma-

Grammatici censent esse corripienda.

Quæst. Sed quid tandem respondes ad Ennij carmina?

Resp. *Ennius, & alij vetustiores, aliquando producebant (t) finale. Nobis verò non licet illos hac in re imitari. Sed iam prodeant alij in arenam disputaturi.*

DISPVTATIO QVINTA DE quantitate obliquorum *in (is.)*

QVAESTIO QVINTA.

An longi sint ol liquis plurales in (is?)

Quæst. Solennes ego hasce, & anniuersarias Scholæ nostræ disputationes (Auditores humanissimi) de rebus Grammaticalibus, nec possum, nec debeo iure reprehendere. Illud mihi magis lugendum, & dolendum esse censeo, quòd cum celebris hæc virorum doctissimorum, & ornatissimorum frequentia magnum nescio quid exspectare videatur, nos verò per ætatem puerilem, ingeniorumque tenuitatem exile quiddam, & tenue tantum præstare possumus. Prompta quidem nobis est voluntas vobis placendi in hoc exercitij genere, quod si minus nos efficere sinat facultas, vt possumus (iuxta illud Comici) quando vt volumus, non licet. Et vnait ille, Est aliquod prodire tenus, si non Præfatiuncula.

datur vltrà. Sed vt ad rem redeam, & in proposita quæstione disputem, non mihi videtur illa regula esse vera, quæ docet obliquos plurales in(is)produci, vt musis, mensis, à mensa, dominis, templis.

Resp. *Difficile tibi erit (me iudice) hanc exceptionem falsam esse probare.*

Lucretius. *Quest.* Quod tibi difficile esse censetur, mihi probatu erit facilimum. Audi itaque attentiùs, quid ego apud Lucretium, libro secundo notauerim. Sunt enim hæc eius in illo libro verba: Est è leuibus atque rotundis adnixa volare: cuius ego carminis dimensionem abs te libenter audire cupio.

Resp. est ē lēuĭbŭs, ātquĕ rŏtūndĭs ădnīxă vŏlārĕ.

Quæst. Siccine quæso? Præterea quod sic mensurando breuem facis positionem, corripiendo (a) in dictione adnixa, ante d, & n (quod erratum est turpissimum) nonne vides te imprudenter illud dare, quod ego maximè cupiebam?

Resp. *Quid tu tibi dari cupias, ego sane non intelligo. Sed ad scansionem quod attinet, ego sic mensuraui, vti mensurandum esse iudicabam?*

Quest. Si non intelligas, quid volebam, cogita tandem paulò diligentiùs, cuius casus sit Rotundis?

Resp. *Rotundis in hoc carmine necesse est esse abla-*

ablatiuum pluralem.

Quest. At hunc ablatiuum tu modò, dum scandebas, corripuisti. Manifestò igitur in hanc exceptiunculam est à te peccatum, vel potius ab ipso Lucretio, si malis à te in alium hanc culpam deriuare.

Resp. *Lucretius in illorum Poëtarum numero est censendus, qui magnam sibi ipsis in scribendo libertatem, seu veriùs licentiam permiserunt.*

Quest. Ego non capio, quid velis, dum tu hoc dicas.

Resp. *Hoc volo: non omnia nobis licere, quibus vsi sunt Poëtæ veteres.*

Quest. Sed non est hoc respondere. Dic ergo breuiter, qua ratione possis hanc exceptionem contra tam apertam Lucretij autoritatem defendere?

Resp. *Dico (is) in rotundis esse per Eclipsin elidendam.*

Quest. Quid audio? Est ne litera (s) elidenda per Eclipsin? Quid est Eclipsis?

Resp. *Est quoties (m) cum sua vocali perimitur, proxima dictione à vocali exorsa.* Eclipsis.

Quest. Vides literam (m) debere elidi per Eclipsin, non autem literam (s)

Resp. *Rectè. Eliditur quidem (m) vsitatè, & ordinariè per Eclipsin; extraordinariè verò, & inusitatè, hoc est, rarò, eliditur quoq; litera (s) per hanc figuram, vt in hoc loco apud hunc poetam: sæpius verò apud Ennium, & alios vetustiores.*

Quest.

Quæst. Non habeo quod iure reprehendam in hac tua responsione, quam video eruditorum hominum autoritate comprobari.

DISPVTATIO SEXTA DE quántitate vocabulorum in (os)

QVAESTIO SEXTA.

An producantur, regulariter voces in (os?)

Præfatiuncula.

Quæst. Ne sutor vltra crepidam, trito iactitatum esse prouerbio nostis (viri eruditissimi) quo mihi significari quidem, & doceri videtur, vt quam quisque norit artem, in eâdem sese exerceat. Adferimus igitur ad vos, Grammatici Grammaticalia, de quibus dum nos inter nosmet mutuò decertamus, si vos aures attentas, animosque benignos attuleritis, & illud præstabitis, quod vos decet maximè, nostrisque votis abundè, & cumulatim erit satisfactum. Tu verò (aduersarie) expone clarè quid censendum esse statuas de hac quæstione, de qua nobis est hoc tempore disputandum. Omnia ne vocabula in (os) finita, paucis quibusdam exceptis, putas tu esse debere longa?

Resp. *Mea sic est sententia, contra quam, si quid habes in promptu, quod iure queas obijcere, illud velim, vt audaciter in medium proferas.*

Custos.

Quæst. Scire abs te libenter velim, an putes dictionem custos, custodis, esse in illorum numero,

mero, quæ ab hac regula excipiuntur, hoc est, num sentias (os) in hoc vocabulo custos, esse longam?

Resp. *Est merito longa censenda, nec video qua ratione queat corripi.*

Quæst. Corripuit tamen Buchananus, Poëta Scotus, inter recentiores ætatis nostræ poëtas nulli ferè secundus, in hoc carmine, quod inter Epigrammata sua (si probè memini) reperitur.

Hunc Ransforte tuo cineri Buchananus honorem
Dat meritum, duro custos in exsilio.

Resp. *Fit hoc vel per figuram Systolen, quæ solet contrahere syllabam suâ naturâ longam: vel vitium erit Typographi, scribentis custos, pro castus, quod ego relinquam iudicio & censuræ doctiorum.* Systole.

Quæst. Ego tamen (licet satis sit probabilis hæc tua coniectura) te non ita relinquam. Repeno namque apud Virgilium in Bucolicis (os) in Nodos simili ratione correptum, cuius carmen est huiusmodi: Nectę Amarilli nodos: &, Veneri, dic, vincula nectо. Ecloga octava. Nodos.

Resp. *Respondeo corruptè hic scribi nodos, pro modo.*

Quæst. Non est profectò negandum ita scribi in quibusdam impressionibus. Meliora tamen, & correctiora (addo etiam) vetustiora exemplaria in quibus & illud est, quod Parisijs edidit Robertus Stephanus Typographorum doctissimus, in decimo sexto. Anno 1549. habent ita scrip-

ſcriptum quemadmodum ego ſuperiùs citaui, quæ lectio verior quoque videtur, & magis accedere ad mentem & ſenſum Poëtæ in illo loco.

Solutio. Reſp. *Si tam obſtinatè contendis ita eſſe legendum, dico literam (s) cum vocali ſequente) eſſe in hoc carmine elidendam in vocabulo Nodos, quemadmodum & in alio Virgilij loco eliditur iuxta doctiorum ſententiam in dictione viros, vbi ſcribitur: Inter ſe coiſſe viros, & decernere ſaxis.*

Alia ſolutio. *Quæſt.* Tolerari fortaſſis vtcunque poſſit hæc ſolutio, mihi tamen magis arridet illa quæ ab alijs affertur, nempe eſſe hic pedem Anapæſtum, vt ſit verſus Anapæſticus, trimeter, Hypercatalecticus, quem volunt Veneri eſſe conſecratum.

DISPVTATIO SEPTIMA ET vltima de quantitate dictionum in (us.)

QVAESTIO.

An breuia ſint, quæ terminantur in (us.)

Præfatiuncula. *QVeſt.* Nolite quæſo mirari (Auditores optimi) quod ego, loco & ordine vltimus, ætate paruus, ſtatura minimus, doctrina & eruditione nullus aſto iam coram omnibus pro conſuetudine huius loci & tẽporis, deque præceptoris chariſſimi mandato & imperio, de quantitate vocabulorum in (us) terminantium, decertaturus, licet non ſtrenuè, animosè ſaltẽ aduerſus hunc quem

cernitis

cernitis ad respondendum, viribus & robore instructissimum. Non licet enim nec possum, onus impositum detrectare, quod, si vtcunque pro exspectatione vestra sustinuero, nihil est, quod mihi poterit gratius vnquam accidere. Bono igitur (quod aiunt) omine, bonisque auibus succedat quod est mihi hodierno die præstandum. Hæc hactenus, rudi quasi Minerua præfatus, te tandem sic aggredior vltimus, in regula de quantitate syllabarũ vltimarũ penultima, in (us) exeuntiũ, quam ego multis modis falsam esse probabo.

Resp. *Verbis tu quidem multa satis magnificè tibi de te ipso polliceris, re autem ipsa, parum strenuè, quod in te suscepisti oneris, vti spero, sustinebis.*

Quæst. Relinquatur hoc omne, Auditorum grauissimo, & doctissimo iudicio. Tu verò interea responde de quantitate illorum vocabulorum, quæ in (us) terminantur.

Resp. *Brevia sunt, si modo non excipiantur, in quorum numero sunt omnes voces quartæ inflexionis in (us) præter nominatiuum & vocatiuum singulares, & datiuum & ablatiuum plurales.*

Quæst. Si rectè concipio verborum tuorum sensum, hoc dicis; Omnes voces quartæ inflexionis in (us,) esse longas, præter nominatiuum & vocatiuum singulares, & datiuum, & ablatiuum plurales, quas voces in (us,) tu affirmas esse breues.

Resp. *Rectè sane percepisti mentem meam.*

Quæst. Sed cur addis datiuum & ablatiuum plura-

Obseruatiuncula de Datiuo, & Ablatiuo pluralibus quartæ inflexionis.

plurales in (us) quartæ inflexionis, quum Grammatica nostra mentionem faciat solummodo nominatiui & vocatiui singularis, quos docet esse breues.

Resp. *Hac in re est corrigenda & emendanda Grammatica Regia. Constat enim certissimè Datiuum & Ablatiuum plurales quartæ inflexionis in (us) aquè esse breues, ac nominatiuum singulares eiusdem terminationis in eadem declinatione.*

Quæst. Tibi ego hîc assentior. Sed vt ad illud iam reuertamur quod paulo antè dixeras, Ego ex Virgilij autoritate probabo accusatiuum pluralem quartæ inflexionis in (us,) esse breuem.

Georg. 2. Nam sic scribit: Aut ouium fœtus, aut vrentes culta capellas.

Resp. *Quid hic quæris, quo possit huius exceptionis veritas & certitudo conuelli?*

Quæst. Fœtus hoc loco est accusatiuus pluralis quartæ inflexionis in (us) & mensurando corripitur: ergo non vera est illa exceptio.

Resp. *Cuius contrarium verum est. Manifestè enim producitur (us) in fœtus in hoc carmine,*

Quæst. Non potes mensurando producere, quin te desturpiter, & grauiùs pecces in alias regulas Grammaticales.

Resp. *Non est hoc omnino necesse. Sic enim scando,*

Aūt ŏuĭūm fœtus, aūt ūrentēs cultă căpellās.

Quæst. Rectè scilicet. Vnde quaso tibi tantum frontis, vt in eodem carmine & producas, & cor-

& corripias vnam & eandem dictionem, videlicet coniunctionem (aut) quæ cum per diphthongum scribatur, necesse est vt semper producatur. Peccas etiam præterea corripiendo (u) in Participio vrentes, quæ semper est natura longa.

Resp. *Corripiam igitur (us) in fœtus per figuram Systolen, quæ est correptio syllabæ naturâ productæ.*

Quæst. Sic grauiùs peccabis corripiendo etiam diphthongum in prima syllaba dictionis fœtus.

Resp. *Quid igitur si dixero, debere esse vocum transpositionem in hoc carmine, hoc modo:*

Aut fœtus ouium, aut vrentes culta capellas?

Quæst. Adiuuabit te in hac lectione multorum librorum autoritas, vbi profecto nulla est omnino difficultas. Sed cum multa etiam exemplaria eodem modo legant, quo ego superiùs, hoc carmen citaui, expecto tuum in hac lectione responsum.

Resp. *Sic ergo habeto, quia tibi minus placet prior responsio: elidi disco literam (s) cum vocali præcedente per Synalæphem.*

Quæst. Synalæpha est vocalium, aut diphthongorum, non autem consonantium elisio.

Resp. *Erraui (fateor) Eclipsin dicere volebam.*

Quæst. Per Eclipsin Eliditur (m) cum sua vocali, non autem litera (s.)

Elisio litera (s) aliquando etiam litera (d.)

Resp. *Elidere tamen solebant veteres literam (s) quoque sæpissimè, atque etiam literam (d) quod*

quod cum frequenter fiat apud Comœdiarũ, & Tragœdiarum scriptores, alius vnicum solummodo exemplum memini me legere apud Martialem, quod placuit in fine huius opusculi in studiosorum gratiam hue ascribere:

Sardonychas, Smaragdos, adamantas, aspidas, vno
Portat in articulo Stella, Scutre, metu.

Quæst. Est hoc exemplum profectò obseruatu dignissimum. Sed hîc finis esto. Nam si probè considerantur, quæ ab ipso huiusce libelli exordio ad hunc vsque locum disputata vtrinque sunt in omnibus propositis quæstionibus, nihil erit fere in vniuerso Grammatices Latinæ campo quod iunioribus in Scholis triuialibus multum negotij facessere queat, aut imperitioribus dubitandi ansam merito submministrare posse videatur.

Παντὶ δόξα Θεῷ.

Candido Lectori, S. P. D.

Per æprètium mè putabam, & rem omnibus rei Grammaticæ Tyrunculis gratissimam facturum, si post commonstratam disputandi viam (quemadmodum in hisce quæstionibus & responsionibus rudi quasi Minerua facilitatum est) subjycerem etiam ex probatioribus Latinæ linguæ scriptoribus magnam & copiosam exemplorum supellectilem tam à poetis, quam solutæ orationis autoribus petitam, in quibus, paruo labore & opera proponeretur satis ampla & frugifera ad disputandum materia. Ecce tibi igitur (candide & studiose Lector) sine vlla difficultate & negotio tuo locorum difficiliorum farraginem, non sine summo meo labore & infatigabili lectione collectam, vnde prompte & expedite iudicio, & arbitratu tuo in hunc finem & vsum queas depromere. Vale, & fruere.

INDEX COPIOsus & amplus variorum locorum & exemplorum, ex optimis autoribus collectus, & hic tabellæ vice *subiectus, vnde possint studiosi adolescentes* argumenta ad disputan*dum desumere.*

Ex Plauti Amphitruone.

Ex Argumento.

Amore captus Alcumenas Iupiter.

Ex Prologo.

Iustam rem, & facilem esse oratum vobis volo.
Quasi nesciam vos velle, qui Diuos siem. ibid.
Is amare occepit Alcumenam clam virum. ibid.
Sed Amphitruonis illic est seruos Sosia. ibid.

Ex actu primo, scen. 1.

Velatis manibus orant, ignoscamus peccatum suum.
Post ob virtutem hero Amphitruoni patera donata aurea est qui Pterela potare rex solitus est. ibid.
Credo ego hac noctu Nocturnum obdormisse ebrium. ibid.
Ain vero verbero? Deos esse tui similis putas? ibid.
Per Iouem iuro med esse: neque me falsum dicere. ibid.

Ex

Ex actu primo, scen. 3.

Prius abis quam lectus vbi cubuisti, concaluit locus.

Quid tibi hanc curatio est rem? ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Osculum tetuli tibi.

Cur igitur praedicas, te heri me vidisse, qui hac noctu in portum aduecti sumus? ibid.

Istud facinus quod tu insimulas, nostro generi non decet. ibid.

Ita nunc homines immutantur, post quam peregrè aduenimus. ibid.

Ex actu quarto, scen. 1.

Naucratem, quem conuenire volui, in naui non erat.

Ex actu quinto, scen. 1.

Interea vxorem tuam neque gementem, neque plorantem nostrum quisquam audiuimus.

Postquam peperit pueros, liuere iussit nos. ibid.

Puer ambo anguis enecat. ibid.

Ex Asinaria Plauti.

Ex actu primo, scen. 1.

Nam ego illud argentum tam paratum filio scio esse, quam me hunc scipionem conturi.

Ex actu secundo, sen. 2.

Metuo in commune, ne quam fraudem fraudis sit.

Ibid. Scen. 3.

I puere pulla.

Ex actu tertio, scen. 1.

Vbi piem pietatem, si isto more moratam tibi postulem placere?

Ibid. scen. 2.

Vt meque teque maxime, atque ingenio nostro decuit.

Ex actu quarto, scen. 2.

Munus adolescentuli fungare, vxori excuses te.

Ex actu quinto, scen. 1.

Ne dixis istuc.

Ibid. scen. 2.

Neque diuini, neque mi humani posthac quicquam accredua Artemona, si huius rei me esse mendacem inueneris.

At nunc dehinc scito illum ante omnes minimi mortales preci. ibid.

Nihil ecastor est quod facere mauelim. ibid.

Pol me quidem miserem odio enecauit. ibid.

Hic senex si quid clam vxorẽ suo animo fecit volup', neque nouum, neque mirum fecit, nec secus quam alij solent. ibid.

Ex Plauti Aulularia.

Ex Prologo.

Sed mihi auus huius obsecrans concredidit auri thesaurum, clam omnis.

Huic filia vna est: ea mihi cotidie aut ture, aut vino, aut aliquo semper supplicat.

Ex actu primo, scen. 1.

Testudinem ipsam tibi ego grandibo gradum.

Vtinam me diuî adaxint ad ſuſpendium. ibid.

Ex actu primo, ſcen. 2.

Nam hic apud nos nihil eſt aliud quæſti furibus.
Adeunt, conſiſtunt, copulantur dexteras. ibid.

Ex actu primo, ſcen. 3.

Me. *Da mihi optima fa mina manum.* Eu. *Vbi ea eſt? Quis ea eſt nam optima?*

Ex actu primo, ſcen. 4.

Nunc ſi filiam locaſſim meam tibi.
Eu. *At nihil dotis eſt quod dem.* Meg. *Ne duis.* ibid.
Abiit, neque me certiorem fecit, ſ. ſtudit mei. ibid.
Credo ego iam illum inuidiſſe, mihi eſſe theſaurum domi: id imbiat. ibid.

Ex actu primo, ſcen. 5.

Nam probrum atque partitudo prope adeſt, vt fiat palam.

Ex actu ſecundo, ſcen. 2.

Tace nunc iam tu, atque agnum horum vter eſt pinguior.

Ex actu ſecundo ſcen. 5.

Abeo illinc iratus, quoniam nihil eſt qui emam.

Ex actu tertio. ſcen. 2.

Sed quid tibi nos mendace homo tactio eſt?

Ex actu tertio, ſcen. 6.

Caue ſis tibi ne tu in me mutaſſis nomen.

Ex actu quarto, ſcen. 2.

Tu modo caue cui quam indiceſſis aurum meum.
Verum id te quæſo vt prohibeſſis, Fides. ibid.

Ex actu quarto, ſcen. 4.

Poſtremò iam hunc perſcrutatus; hic nihil habet.

Ex actu quarto, scen. 7,

Et istuc confido a fratre me impetrassere.

Perij mea neutrix, obsecro te, vterum dolet. ibid.

Sed seruum meum Strobilum miror vbi sit. ibid.

Ex actu quarto, scen. 8.

Tantum gemitique mali, molestiaque hic dies mihi obtulit.

Ex actu quarto, scen. 9.

Quid tibi ergo meam me inuito tactio est?

Ex actu quarto, scen. 10.

Credo ego illum vt iussi eampse anum adisse huius nutricem virginis.

Ex Plauti Capteiueis.

Ex argumento.

Alium quadrimum fugiens seruos vendidit.

Ex actu primo, scen. 2.

Nunquam istuc dixis, neque animum induxis tuum.

Nam illum confido domum in his diebus me reconciliasse. ibid.

Sed si paruillum potes contentus esse. ibid.

Ex actu secundo, scen. 1.

Sed breuem orationem incipesse.

Obnoxij ambo vobis sumus propter hanc rem, cum quo[d] volumus nos copia est, ea facitis nos compotes. — ibid.

Ex actu tertio, scen. 2.

Maximas nugas, ineptasque incipisso, haheo.

Ex

Ex actu tertio scen. 4.

Si huius huc reconciliasso in libertatem filium.

Hoc si secus reperies, nullam causam dico, quin mihi & parentum, & libertatis apud te detrimentum sit.

Ex actu quinto, scen. 1.

Nugae istae sunt, non me censes scire quid dignus siem?

Ex actu quinto, scen. 2.

Pugnum vocitatus sit. Post vos indidistis Tyndaro.

Ex actu quinto, scen. 4.

Neque ubi amans adolescens scortum liberet clam patrem suum.

Ex Plauti Curculione.

Ex actu primo, scen. 2.

Canem esse hanc quidem magis Parasite, sagax nasum habet.

Quia id quod amo, careo. ibid.

Ex actu primo, scen. 3.

Placide egredere, & sonitum prohibe forum, & crepitum cardinum.

Ex actu secundo, scen. 3.

Ille suum amicum oppositit, invocat Planesium.

Ex actu tertio, scen. 1.

Si magis me instabunt, ad praetorem sufferam.

Nisi eam maturè parsit, maturè ejurat. ibid.

Sedistum, quem quaris, ego sum. ibid.

Tecum oro, & quaeso, qui hae tabellas afferet tibi, ut ei detur, quam istic emisti virginem. ibid.

Ex actu quinto, scen. 2.

Eodem hercle vos pono, & paro, parasiti estis nati.

Ex actu quarto, scen. 3.

Nunc nisi tu mihi propere properas dare iam triginta minas, quas ego apud te deposui, vitam propera ponere.

Ex actu quarto, scen. 4.

At ita me. Volsella, Pecten, speculum, calamistrum meum bene amassint.

Cupio dare mercedem, qui illunc vbi sit, commonstret mihi. ibid.

Ex actu quinto, scen. 2.

Quid istum tibi tactio est?

Miles, quaeso vt mihi dicas, vnde illunc habeas annulum, quem parasitus hic te eluserit. ibid.

Ex plauti Casina.

Ex actu primo, scen. 5.

Si sors autem decollassit, gladium faciam culcitram, eumque incumbam.

Ex actu primo, scen. 6.

Non ego istud verbum emissim tu multo.

Ex actu primo, scen. 9.

Sed ecccum egreditur senatus columen, praesidium populi.

Satis dum est vbi nuptiae fuerint, tum istam conueniba. ibid.

Ex actu primo, scen. 20.

Sed etiam ne habet gladium nunc Casina? Pa. *Habet sed duos.* Sta. *Quid duos?* Pa. *Altero te occisurum ait, altero vicum hodie.*

Sieffexis hoc, ſoleas tibi dabo, & annulum in digito aureum, & bona plurima. ibid.

Ex actu primo, ſcen. 22.

Si vnquam poſthac, aut amaſſo Caſinam, aut occepſo modo, &c.

Ex Plauti Epidico.

Ex actu ſecundo, ſcen. 2.

Nec ſatis exaudiebam, nec ſermonis fallebar tamen, quæ loquerentur.

Ex actu tertio, ſcen. 2.

Iam ego parabo aliquam doloſam fidicinam, nummo conducta quæ ſit, quæ ſe emtam ſimulet, quæ ſenes duo docta ludificetur.

Ex actu tertio, ſcen. 4.

Sed iſtum quem quæris Periphanem Platensium, ego ſum, ſi quid vis.

Ex actu tertio, ſcen. 6.

Si inuenio, exitiabilem ego illi faciam hunc, vt ſiat, diem.

Ex actu quinto, ſcen. 1.

Quis tu homo es, qui meum parentum nomen memoras, & meum?

Ex actu quinto, ſcen. 2.

Quis ea eſt mulier?

Ex Plauti Bacchidibus.

Ex actu ſecundo, ſcen. 2.

Mirum, eſt me vt redeam te opere tanto quæſere.

Ex

Ex actu tertio, scen. 4.

Igitur mihi inani atque inopi subblandibitur.

Ex actu quarto, scen. 8.

Nihil est lucri, quod me hodie facere mauelim, quàm illum cubantem cum illa opprimere, ambo vi necem.

Ex actu quinto, scen. 1.

Is me scelus vsque attondit dolis doctis, indoctum vt libitam est.

Ex actu quinto, scen. 2.

Si quam debes, te condono.

Ex Plauti Mostellaria.

Ex actu primo, scen. 3.

At hoc vnum facito cogites, si illum inseruiu solum, dum tibi nunc hæc ætatula est, in senecta male quærère.

Di me faciant quod volunt. ni ob istam orationem te liberasso denuo, & nisi Scapham enicasso. ibid.

Ex actu secundo, scen. 1.

Habe bonum animum, ego istum lepidè medicabor metum.

Ex actu secundo, scen. 2.

Di te deæque omnes perduint cum isto omine.

Pedem nemo intro tetulit, semel vt emigrauimus. ibi.

Hostis necauit hostem captum manu. ibid.

Ex actu tertio, scen. 2.

Sem non otiosum erat, id sum operitus.

Ex actu quarto, scen. 2.

Ex aduersum venimus.

Ex Plauti Menæchmis.

Ex actu tertio, scen. 2.

Obseruabo, quid agat, hominem.

Ex actu quinto, scen. 2.

Sed hæc res mihi in pectore, & corde curæ est, quidnam hoc sit negotij, quod filia sic repente expetit ad sese me vt irem.

Iam ego ex hoc vti factum est, scibo. ibid.

Ita mihi imperas, vt ego membra huius, atque ossa, atque artua comminuam sio scipione, quem ipse habet. ibid.

Ex actu quinto, scen. 6.

Cui cor modeste situm est, id recordet.

Ex actu quinto, scen. 7

Imo & operam dabo, & defendam, & subuenibo sedulo.

Quid me vobis tactio est? ibid.

Namque si absque te essem, hodie nunquam ad solem occasum viverem. ibid.

Ex actu quinto, scen. 9.

Nec aqua aquæ, neque lacte est lacti, crede mihi. vsquam similius, quam hic tui est tuque huius.

Prandi perbene potaui atque accubui scortum. ibid.

Ex Plauti Milite glorioso.

Ex actu primo, scen. 1.

Videtur tempus esse, vt eamus ad forum, vt in tabellis, quos cognouimus hic heri Latrones, ibus dimerem

merem ſtipendium.

Ex actu ſecundo, ſcen. 2.

Curre in obſidium perduellis, noſtris præſidium para.

Ex actu quarto, ſcen. 2.

Lamentari ait illam miſeram, cruciari, & lacrumantem ſe affligere, quia tis egeat, quia te careat.

Ex Plauti Mercatore.

Ex actu primo, ſcen. 1.

Dic mihi. an boni quid vſpiam eſt, quod quiſquam vti poſſiet ſine malo omni.

Ex actu ſecundo, ſcen. 1.

Mercari mihi viſus ſum formoſam capram, ei ne noceret, quam domi ante habui capram, neu diſcordarent, ſi ambo in vno eſſent loco.

Inſtare factum Simia: atque hoc denique reſpondet. ibid.

Interea ad me hedus viſus eſt aggredivier. ibid.

Ex actu tertio, ſcen. 1.

De Lunificio neminem metuo, vna ætate quæ ſit.

Ex actu tertio, ſcen. 4.

Egomet credidi homini docto rem mandare, is Lapidi mando maximo.

Ex actu quarto, ſcen. 5.

Hera, quem me miſit ad Patrem, non eſt domi.

Ex actu quinto, ſcen. 1.

Forũ inuentu, res decem ſimitu peſſimas peſſundedi.

Nubis ater imber que inſtat. ibid.

Ex

Ex Plauti Pseudolo.

Ex actu tertio, scen, 2.
Nam ego cicilendrum quando in patina scindidi.
Ex actu quarto, scen. 7.
Helleborum hisce hominibus est opus.

Ex Plauti Pænulo.

Ex prologo.
Sed nisi molestum est, nomen vobis dare volo Comœdiis.
Ex actu primo, scen. 3.
Nunc mihi cautio est, ne mea met culpa meo amori obiexerim moram.
Ex actu quarto, scen. 2.
Tantum eum instat exitij.
Ex actu quinto, scen. 2.
Profecto vtêris, vt voles, operam meam.
Ex actu quinto, scen. 3.
Qui te proximus est.
Oratum ierunt Deam, vt sibi esset propitia. ibid.
Ex actu quinto, scen. 4.
Postea hanc amabo, atque amplexabo.
At tu hercle alludiato. ibid.
Ex actu quinto, scen. 7.
Periêre opinor duodeuiginti minæ, qui hasce emi.

Ex plauti persa.

Ex actu primo, scen. 2.
Vbi quadruplator quempiam iniexerit manum.

Ex

Ex actu secundo scen. 3.

Nam hoc argentum alibi abutar.

Tax, tax meo tergo erit, non curo. ibid.

Ex actu quinto, scen. 2.

Vtere, te condono.

Ex Plauti Rudente.

Ex prologo.

Nauis confracta est ibus.

Ex actu primo, scen. 3.

Nam hoc mihi haud labori est, laborem hunc potiri:

Ex actu tertio, scen. 4.

Exi è fano natum quantum est hominum sacrilegissime.

Ex actu quarto, scen. 3.

Vidulum istum cuius ille est, noui ego hominem iam pridem.

Ecquem esse dices in mari piscem meum, quos cum capio, siquidem cepi, mei sunt. ibid.

Qui minus hunc communem quaeso mihi esse oportet vidulum in mari inuentum est, commune est. ibid.

Vbi demisi retem atque hamum, quicquid haesit, extraho. ibid.

Meum quod rete, atque hami nacti sunt, meum potissimum est. ibid.

Hinc tu nisi malum fruisci nihil potes. ibid.

Ex actu quarto, scen. 6.

Omnian' licet? Dam. licet. tibi rursum refero gratiam.

Ex

Ex Plauti Sticho.

Ex actu primo, scen. 1.

Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet.

Ex actu secundo, scen. 3.

Mores omnis relictas habeo, præ quod tu velis.

Ex actu secundo, scen. 7.

Nam illic homo hæreditatem tuam inhiat, quasi esuriens lupus.

Ex actu secundo, scen. 11.

Modo nostra huc amica accedat: id abest, aliud nihil abest.

Age tibicen quando bibisti, refer ad labias tibias, ibi.

Ex Plauti Trinummo.

Ex Prologo.

Sequere mea gnata, vt munus fungaris tuum.

Plautus vertit barbare, nomen Trinummo fecit. ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Is est immunis, cui nihil est, qui munus fungatur suum.

Ex actu tertio, scen. 2.

Dormibo plaeide in tabernaculo.

Ex actu tertio, scen. 5.

Quia illum quem ementitus es, ego sum ipsus Charmides.

Ex Plauti Truculento.

Ex actu primo, scen. 1.
Sin alter alteri potitus est, itidem perit.
Sed hæc quis mulier est? ibid
Ex actu primo, scen. 2.
Ibi est ibus pugnæ & virtutis, de prædonibus prædam capere.
Ex actu primo, scen. 4.
Piscis ego credo, qui, vsque dum viuunt lauant, minus diu lauere, quam hæc lauat Phronesium.
Ex actu primo, scen. 6.
Eo magis studeo vitæ, quæ ansa sum tantum clam dolum aggrediri.
Ex actu primo, scen. 15.
Puero opus est cibum.

Ex Terentio.

Ex Terentii Andria.

Ex prologo.
Id sibi negotij credidit solum dari, populo vt placerent, quas fecisset fabulas.
Nam in prologis scribundis operam abutitur. ibid.
Adeste æquo animo, & rem cognoscite, vt pernoscatis, quid speret reliquum, posthac quas facit de integro comœdias, spectande, an exigenda vobis sint prius. ibid.

Ex

Ex actu primo, scen. 1.

Quas credis esse has, non sunt verae nuptiae.
Dum aetas, metus, magister prohibebant. ibid.
Omnes omnia bona dicere, & laudare fortunas meas. ibid.
Perculsit ilico animum. ibid.
Mea Glycerium, inquit, quid agis? ibid.
Ego illud sedulo negare factum. ibid.
Et nunc id do operam. ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

In aedibus nihil ornati, nihil tumulti.

Ex actu tertio, scen. 4.

Nihil est preci loci relictum.

Ex actu tertio, scen. 5.

Ubi illic scelus est, qui me perdidit?
Confiteor iure obtigisse: quandoquidem tam iners, tam nulli consilij sum. ibid.

Ex actu quinto, scen. 3.

Domus, uxor, liberi inuenti, inuito patre.

Ex actu quinto, scen. 5.

Namque hunc scio, mea solide solum gaudia.

Ex Terentii Eunuch.

Ex Prologo.

Habeo alia multa, quae nunc condonabitur.
Eas se non negat personas transtulisse in Eunuchum suam. ibid.

Ex actu primo, scen. 2.

Eunuchum porro dixti velle te, quia sole his vtuntur reginæ.

Ex actu secundo, scen. 1.

Ego quoque vnà pereo, quod mihi est charius.

Nimis me indulgeo. ibid.

Adeon' homines immutarier ex amore, vt non cognoscas eundem esse? ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Quid istuc ornati, inquam?

Est genus hominum, qui esse primos se omnium rerum esse volunt. ibid.

Viden' otium, & cibus quid faciat alienus? ibid.

Ex actu secundo, scen. 3.

Vt illum Dij deaque senium perdant, qui me hodie remoratus est.

Illarum neque quisquam te nouit, nec scit, quâ sies. ibid.

Ex actu tertio, scen. 1.

Magnus verò agere gratias Thais mihi?

Inuidere omnes mihi: mordere clanculum. ibid.

Risu omnes, qui aderant, emoriri. ibid.

Ex actu tertio, scen. 3.

Ipsa accumbere mecum: mihi sese dare; sermonem quærere.

Ex actu quarto, scen. 1.

Ille continuo irasci neque negare audere.

Ex actu quarto, scen. 3.

Quin etiam insuper scelus postquam ludificatus est virginem.

Nescio quid profectò absente nobis turbatum est domi. ibid.

Eunuchum, quem dedisti nobis, quas turbas dedit. ibid.

Ex actu quarto, scen. 4.

Hunc oculis suis nostrarum nunquam quisquam vidit Phædria.

Ex actu quinto, scen. 4.

Quæ dum foris sunt, nihil videtur mundius.

Ex actu quinto, scen. 9.

Scin' me in quibus sim gaudijs?

Ex Terentii Heautontimorumeno.

Ex actu secundo, scen. 2.

Eius anuis causa, opinor, quæ nunc mortua est.

Ex actu secundo, scen. 4.

Vobis cum vno semel vbi agere ætatem decretum est viro, cuius mos maxime est consimilis vostrum, hi se ad vos applicant.

Ex actu tertio, scen. 4.

Hominis frugi & temperantis facillus officium est.

Ex actu quarto, scen. 1.

Hic ego virum interea operibor.

Ex actu quarto, scen. 7.

Tabi. ego, dum eximius, operibere.

Ex actu quinto, scen. 1.

Sponsæ vestem, aurum, ancillas opus esse.

Ex actu quinto, scen. 3.

Ad misericordiam ambos adduces cito, aut scibis cuius sis.

Ex Terentii Adelphis.

Ex Periocha Sulpitij.

Demea iurgare, & grauiter ferre.

Potitur Ctesipho citharistriam. ibid.

Ex Prologo.

Iudicio de se ipse erit, vos eritis iudices.

Synapothnescontes Diphili comœdia est. ibid.

Ex actu primo, scen. 1.

Vestitu nimio indulges.

Hoc pater & dominus interest. ibid.

Ex actu secundo, scen. 2.

Hæc si neque ego, neque tu fecimus, non siuit egestas facere nos.

Curemus æquam vterque partem. ibid.

Ex actu secundo, scen. 3.

Abs quiuis homine cum est opus, beneficium accipere gaudeas.

Ex actu tertio, scen. 3.

Saluos sit spero, est similis maiorum suum.

Ex actu tertio scen. 4.

Neque boni, neque liberalis functus officium est viri.

Hæc primum vt fiant, deos quæso, vt vobis decet. ibid.

Ex

Ex actu quarto, scen. 2.

Non tu eum rus hinc modo produxe aiebas.
Ubi eò veneris, cluos deorsum vorsum est. ibid.

Ex actu quarto, scen. 4.

Aperite aliquis actutum ostium.

Ex actu quarto, scen. 5.

Credebas dormienti hæc tibi confectures deos, & illam sine tua opera in cubiculum iri deductum domum.

Ex actu quarto, scen. 7.

Meretrix, & materfamilias erit vna in domo.

Ex actu quinto, scen. 3.

Principio, si te mordet sumptum filij, quem faciunt.

Ex actu quinto, scen. 4.

Nulli ledere os, arridere omnibus.
Ille alter sine labore, patria potitur commoda. ibid.
Illum vt vivat, optant. ibid.
Miseriam omnem ego capio: hic potitur gaudia. ibid.

Ex actu quinto, scen. 8.

Imo hercle ita nobis decet.
Idne estis autores mihi? ibid.

Ex Terentii Hecyra.

Ex actu primo, scen. 2.

Sed videon' ego Philotium? unde hic advenit?

Phidotis salue multum.
Ille primo se negare. ibid.
At te dij deæ, perduint cum istoc odio Laches. ibid.
Nocte illa prima virginem non attigit: quæ consecuta est nox, eam nihilo magis. ibid.
Si quando ad eam accesserat confabulatum, fugere e conspectu illico, videre nolle. ibid.

Ex actu tertio, scen. 1.

Quia enim qui eos gubernat animus, infirmũ gerunt.

Ex actu tertio, scen. 2.

Quid fuit tumulti? Dic mihi.

Ex actu tertio, scen. 3.

Maxime volo, doque operam, vt clam patrem eueniat patrem, atque adeo omnes.

Ex actu tertio, scen. 5.

Matris seruibo commodis.

Ex actu quarto, scen. 1.

Nam si is posset ab ea sese de repente auellere, quicum tot consuesset annos, non cum homines dicerem.

Ex actu quinto, scen. 3.

Ille alias res agere, se simulare.
Non quam summum quæsti gratia ad malas addunam partes. ibid.

Ex Terentii Phormione.

Ex Prologo.

Magis placerent quas feciſſet fabulas.

Ex actu primo, scen. 2.

C. *Si quis me quæret rusus.* Da. *Præsto est, desine.*

Nos mirarier : rogamus quid sit. ibid.
Nunquam aeque, inquit, ac modo, paupertas mihi onus visum est & miserum, & graue. ibid.
Modo quandam vidi virginem hic vicinæ. ibid.
Quid verbis opus est ? Commorat omnes nos. ibid.
Noster quid ageret nescire. ibid.

Ex actu primo, scen. 3.

Vbi in mentem eius aduenti venit.

Ex actu secundo, scen. 1.

Functius adolescentuli est officium liberalis.
Phanium relictam solam ? ibid.

Ex actu secundo scen. 3.

Negat Phanisem esse hanc sibi cognatam Demipho ?
Neque eius patrem se scire quis fuerit ? ibid.
Nec Stilphonem ipsum scire qui fuerit ? ibid.
Cuiem item vt meretricem vbi abusus sis, mercedem dare lex iubet eis, atque amittere ? ibid.

Ex actu tertio, scen. 3.

Vt nullus locus relinquatur preci.

Ex actu quarto, scen. 5.

Ego curabo ne quid verborum duint.

Ex actu quinto, scen. 1.

Nemo ex me scibit.

Ex actu quinto. scen. 8.

Argentum quod habes, condonamus te.
Ne huius sis veritus fœminæ primarie. ibid.
Malum quod isti dij, deæque omnes duint. ibid.
Impurum vide, quantum valet. ibid.

Ex actu quinto, scen. 9.

Mihi homo, dij meliùs duint.

Haccine erant itiones crebræ, & mansiones diutinæ. ibid.
Nihil pudere? Quo ore illum obiurgabis? ibid.
Vin' primum hodie facere, quod ego gaudeam Nausistrata, & quod tuo viro oculi doleant?*

* quæ

Ex Virgilio.

Ex Ecloga prima.

——— Quo sæpe solemus
Pastores ouium teneros depellere fœtus.

Ex Ecloga secunda.

Amphion Dircæus in Actæo Aracintho.
Eheu quid volui, misero mihi? floribus Austrũ. ibid.
Te Corydon ô Alexi: trahit sua quenque voluptas. ibid.

Ex Ecloga tertia.

Et succus pecori, & lac subducitur agnis. ibid.
——— quum Daphnidis arcum
fregisti, & calamos, quæ tu peruerse Menalca
Et cum vidisti puero donata dolebas. ibid.
Et longum formose vale, vale, inquit Iola. ibid.
Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres. ibid.
Dulce satis humor, depulsis arbutus hædis. ibid.
Tityre pascentes à flumine reijce capellas. ibid.
Eheu quã pingui macer est mihi taurus in aruo? ibid.

Ex Ecloga 4.

Matri longa decem tulerunt fastidia menses.

Ex Ecloga 6.

Nec tantum Rhodope miratur, & Ismarus Orphea.
Clamassent, vt litus Hyla, Hyla omne sonaret. ibid.

Ex

Ex Ecloga 7.

Stant & iuniperi, & castaneæ hirsutæ.

Ex Ecloga. 8.

Iungentur iam gryphes equis, æuoque sequenti.
Vt vidi, vt perij, vt me malus abstulit error. ibid.
Ismarus, aut Rhodope, aut extremi Garamantes. ibid.
Necte Amarylli nodos: & Veneris, dic, vincula necto,
Credimus? An qui amant ipsi sibi somnia singunt? ibi.

Ex Ecloga. 10.

Vlla moram fecere: neque Aonia Aganippe.

Ex primo libro Georgicorum.

Pleiadas, Hyadas, claramque Lycaonis Arcton.
Lappæque, tribulique: interque nitentia culta. ibid.
——— ——— ——— *Sic omnia fatis*
In peius ruere, ac retro sub lapsa referri. ibid.
Libra die, somnique pares vbi fecerit horas. ibid.
Ante tibi Eoæ Atlantides abscondantur. ibid.
Cœumque, Iapetumque reat, sæuumq; Typhoea. ibi.
Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. ibid.
Aut dulcis musti Vulcano decoquat humorem. ibid.
Æstusq; Pluuiasq; & agentes frigora ventos. ibid.
Euriq; Zephyriq; tonat domus: omnia plenis. ibid.
Tenuia nec lanæ per cœlum vellera ferri. ibid.
Glauco, & Panopeæ, & Inoo Melicertæ. ibid.
Feruere: non illa quisquam me nocte per altum. ibid.
Signa dabant, quoties Cyclopũ efferuere in agros. ibi.
Fluuiorum rex Eridanus: camposq; per omnes. ibid.

Ex

Ex secundo libro Georgicorum.

Muneribus: tibi pampineo grauidus autumno.
Inseritur verò ex fœtu arbutus horrida. ibid.
Orchites, & radij, & amara pausia bacca. ibid.
Velleraque vt foliis depectant tenuia Seres. ibid.
Miscuerunt que herbas, & non innoxia verba. ibid.
Tenuis vbi argilla, & dumosis calculus aruis. ibid.
Nauigijs pinos, domibus cedrosque, cupressosque. ibid.
Corticibusque cauis, vitiosæque ilicis alueo. ibid.
Sperchiusque, & virginibus bacchata Lacænis. ibid.

Ex tertio libro Georgicorum.

Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus. ibid.
Ætas Lucinam, iustosque pati Hymenæos. ibid.
Altius ingeditur, & mollia crura reponit. ibid.
Martis equi bijuges, & magni currus Achillis. ibi.
Arcebis grauido pecori, armentaque pasces. ibid.
Vulneribus crebris: lauit ater corpora sanguis. ibid.
Omne adeo genus in terris hominumque, ferarumque. ibid.
Saxa per, & scopulos, & depressas conualles. ibid.
Armaque, Amyclæumque canem, Cressamque pharetram. ibid.
Otia agunt terra: congestaque robora, totasque, ibid.
Lappæque, tribulique absint: fuge pabula læta: ibid.
Reijce ne maculis infuscet vellera fuscis. ibid.

Ex

Ex quarto libro Georgicorum.

Nequicquam in tectis certatim tenuia cera.
(Nam duo sunt genera) hic melior insignis & ore. ibi
Namque aliæ victu inuigilant, & fœdere pacto. ibid.
Crura thymo plenæ: pascuntur & arbuta passim. ibi.
Quod neque concubitu indulgent, ——— ibid.
Cecropiumq; thymũ, & graueolentia centaurea. ibi.
Parietibusque premunt arctis, & quattuor addunt. ibid.
Drymoque, Xanthoque, Legeaq;, Phyllodoceq; ibid.
Nesæeque, Spioque, Thaliaque, Cymmodoceq; ibid.
Clioque, & Beroe soror, Oceanitides ambæ. ibid.
Atque Ephyre, atque Opis, atque Asia Deiopea. ibid.
Atque chao densos diuum numerabat ameres. ibid.
Pars epulis onerant mensas, & plena reponunt ibid.
Pocula. ———
——— *Hunc & Nymphæ veneramur, & ipse* ibid.
Grandæuus Nereus. ———
Implerunt montes: flerunt Rhodopeiæ arces. ibid.
Atque Getæ atque Hebrus, atque Arctias Orythyia. ibid.
Inter sacra deûm, nocturnaque Orgia Bacchi. ibid.
Stridere apes vtero, & ruptis efferuere costis. ibib.

Ex primo libro Aeneidos.

——— *Manet alta mente rente repostum*

Iudicium

Iudicium Paridis, spretaeque iniuria formae,
Et genus inuisum, & rapti Ganimedis honores.
Troas, relliquias Danaum, atq; immitis Achilli. ibid.
Cymothoe, simul & Triton adnixus acuto ibid
Detrudunt naues scopulo.———
Pars in frusta secant, verubusque trementia figunt. ibid.
Praecipue pius Aeneas, nunc acris Oronti, ibid.
Nunc Amycli casum gemit.———
Regnaque Liburnorum, & fontem superare Timaui. ibid.
Hic tamen ille vrbem Pataui, sedesque locauit. ibid.
Parce metu Cythrrea. ibid.
Iactemur, doceas, ignari hominumque, locorumque. ibid.
Et vera incessu patuit dea: ille vbi matrem. ibid.
———*Pars ducere muros,* ibid.
Molirique arcem, & manibus subuoluere saxa:
Pars aptare locum tecto, & concludere sulco.
Aerea cui gradibus surgebant limina, nexaq;. ibid.
Vrbem, quam statuo vestra est, subducite naues. ibi.
Os, humerosque deo similis.——— ibid.
Tum ille Aeneas, quem Dardanio Anchisae. ibid.
Atria: dependent Lychni laquearibus aureis. ibid.

Ex libro secundo Aeneidos.

Myrmidonum Dolopumue, aut duri miles Vlissi.
Aedificant sectaque intexunt abiete costas. ibid.
Pars stupet innuptae donum exitiale Minerue, ibi.

Et

Et molem mirantur equi. ——— ———
Inſpectura domos, venturaque deſuper vrbi. ibid.
Ecce manus iuuenem interea poſt terga reuinctum. ibid.
Si patrios vnquam remeaſſem victor ad Argos. ibid.
——— ——— *mihi ſacra parari,* ibid.
Et ſalſæ fruges, & circum tempora vittæ.
Ex illo fluere, ac retro ſub lapſa referri ibid.
Spes Danaûm. ——— ———
Ardentéſque oculos ſuffectis ſanguine, & igni. ibid.
——— *Pars ingentem formidine turpi* ibid.
Scandunt rurſus equum, & nota condunt in alui. ibid.
——— *Diuellimur inde*
Iphitus & Pelias mecum, ——— ———
Hærent parietibus ſcalæ, poſtéque ſub ipſos. ibid.
Cuſtodes ſufferre valent. Labat ariete crebro. ibid.
Circundat nequicquam humeris, & inutile ferrum. ibid.
Cingitur, ——— ———
——— ——— *Satis vna ſuperque* ibid.
Vidimus excidia, ——— ———
Quem non incuſſauerit, hominumque Deorumque. ibid.
Obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit. ibid.

Ex libro tertio Aeneidos.

Nereidum matri, & Neptuno Ægeo.

Lumine-

Liminaque, laurusque dei: totusque moueri. ibid.
Corpora: tum sterriles exurere Sirius agros. ibid.
Insulæ Ionio in magno: quas dira Celæno. ibid.
Chaonio, & celsam Buthroti ascendimus vrbem. ibi.
Aulæi in medio libabant pocula Bacchi. ibid.
Dona dehinc auro grauia, sectoque elephanto. ibid.
Luminis effossi fluidum lauit inde cruorem. ibid.

Ex libro quarto Aeneidos.

Cretesque, Dryopes fremunt, pictique Agathyrsi.
Quosue dabas gemitus, quum litora feruere late. ibi.
Omnia Mercurio similis, vocemq; coloremque. ibid.
Eia age rumpe moras: varium & mutabile semper Fœmina. ibid.
Cum genere extinxē: memet super ipsa dedissem. ibi.

Ex libro quinto Aeneidos.

Hoc puer Ascanius: sequitur quos cætera pubes.
Visuri Æneadas: pars & certare parati. ibid.
Centauro inuehitur magna. ——— ibid.
Sergesto, Mnestheoque, Gyan superare morantē. ibi.
Victor apud rapidum Simoenta, sub Ilio alto. ibid.
Quæ finis standi? Quo me decet vsque teneri? ibid.
Et magnos membrorum artus, magna ossa, lacertosque. ibid.
Genua labant: vastos quatit æger anhelitus artus. ibi.
Parietibus textum cæcis iter, ancipitemque. ibid.
Transtra per, & remos, & pictas abiete puppes. ibid.

Ex

Ex libro ſexto Aeneidos.

Ferreiq, Eumenidum thalami, & Diſcordia demẽs.
Deturbat: laxatque foros: ſimul accipit alueo.
——————Pars vertere terga,
Ceu quondam petiere rates: pars tollere vocem
Exiguam.————
Hic genus antiquum terræ, Titania pubes
Fulmine deiecti, fundo voluuntur in imo.
——————Illius ergò
Venimus, & magnos Erebi tranauimus amnes.
Quiſque ſuos patimur manes.————
Ætherium ſenſum, atque aurai ſimplicis ignem.
Illæ autem, paribus quas fulgere cernis in armis.
Proijce tela manu ſanguis meus.

Ex libro ſeptimo Aeneidos.

Iamque iter emenſi, turres ac tecta Latinorum
Hæ ſacris ſedes epulis: hic ariete cæſo
Spiculaque, clypeique, ereptaque roſtra carinis.
——————Furit intus aquai.
Fumidus atque alte ſpumis exuberat amnis.
——————Cæſoſque reportant
Almonem pueruni, fœdatique ora Galeſi.
Centum ærei claudunt vectes, aternaquis ferri.
——————Pars arduus altis
Puluerulentus equis furit.————
Ardea, Cruſtumerique, & turrigeræ Antemnæ.
Hi Soractis habent arce, Flauiniaque arua.

Ex

Ex libro octauo Aeneidos.

Rege sub Eurystheo, fatis Iunonis iniquæ.
Tum manus Ausoniæ, & gentes venere Sicanæ.
Vulcanum alloquitur: thalamoq́, hæc coniugis aureo.
Brontesq́, Steropesq́, & nudus membra Pyracmon.
Qualis eram quũ primam aciem Præneste sub ipsa.
Inclusere caui, & nigra nemus abiete cingunt.
Feruere Leucaten, auroque effulgere fluctus.

Ex libro nono Aeneidos.

——————Sequar omina tanta,
Quisquis in arma vocas.——————
Diues equũm, diues pictai vestis, & auri.
Ferte citi ferrum, date tela, scandite muros.
Hanc sine me spem ferre tui: audentior ibo.
Me, me, adsum qui feci: in me conuertite ferrum.
Euolat infœlix, & fœmineo vlulatu.
Venatu inuigilant pueri, syluasque fatigant.
Abietibus iuuenes patrijs, & montibus æquos.
——————Volat Itala coruus
Aera per tenerum.——————
Alcandumq́, Haliumq́, Noemonaq́, Prytanimq́.

Ex libro decimo Aeneidos.

Hic finis fandi. solio tum Iuppiter aureo.
Nec Clytio genitore minor, nec fratre Menestheo.

At

At Rutilo regi, ducibuſque ea mira videri
Auſonijs. ——————————
Per ducis Euandri nomen, euictaque bella.
Nam tibi Tymbræ caput Euandrius abſtulit enſis.
Sic ait: atque oculos Rutilorum reijcit aruis.
Exanimum, rapiens immania pondera baltei.
Sternitur infœlix alieno vulnere, cœlumque.
Et furijs agitatus amor, & conſcia virtus.
Clamore incendunt cœlum Troeſque, Latinique.

Ex libro vndecimo Aeneidos.

Mezenti ducis exuuias, tibi magne tropheum.
Seruabat ſenior: qui Parrhaſio Euandro.
Hæc mea magna fides, at non Euandre pudendis.
Seu mollis viola, ſeu languentis hyacinthi.
Vixet, cui vitam deus, aut ſua dextra dediſſet.
Inſtituene prius mirer, belline laborum!
Iam pater Æneas, iam curuo in litore Tarchon
Conſtituêre pyras: huc corpora quiſque ſuorum
More tulere patrum. ——————————
Subſtiterat: ſubito erumpunt clamore, frementeſq;
Reijciunt parmas, & equos ad Mœnia vertunt.
Aduerſi longa tranſuerberat abiete pectus.
Arietat in portas, & duros obice poſtes.

Ex libro duodecimo Aeneidos.

Congredior: fer ſacra pater, & concipe fœdus.
Enſemque, Clypeumque, & rubra cornua criſtæ.

Fonteſque fluuioſque voco: quaque atheris alti.
Procurrens: ſonitum dat ſtridula cornus, & auras.
Chloreaq; Sabarimq; Daretáq; Therſilochumq;
Antheuſq; Mneſtheuſq; ruunt: omniſq; relictu.
Ille ruenti Hilo, animiſq; immane frementi.
Inter ſe coijſſe viros, & decernere ferro.
Genua labant: gelidus concreuit frigore ſanguis.

Ex Virgilii Ciri.

Ipſe Cratinen matrem: ſed ſiue Erichthei.
Vt uidi, ut perij? ut me malus abſtulit error.
Nereidum matri, & Neptuno Ægæo.
Crura, nouamque aciem obduxit ſqualida pellis.

Ex Virgilii Moreto.

Spargit humi, atq; abicit: ſeruatũ gramine bulbum.

Ex Lucretio.

Ex libró primo de rerum natura.

Significant initium percuſſæ corda tua vi.
Effice, vt interea fera manera militiai.
Reſicit aterno deuinctus voluere amoris.
Nam neque nos agere hoc patriai tempore iniquo.
Adpellare ſuemus, & hac eadem vſurpare.
Naturæ primus portarum clauſtra cupiret.
Quonam ſit ratione: vt qua alte terminus hæreat.
Ludoreda ſceleris: quod contra ſæpius olim.

Aulide

Aulide quo pacto Triuiai virginis aram,
Iphianassai turparunt sanguine fœde.
Et merito, nam si certam finem esse viderent.
Ignoratur enim quæ sit natura animai.
Nam si de nihilo fierent: ex omnibus rebus.
Nam fierent iuuenes subito ex infantibus paruis.
Culta loca, & manibus meliores reddier fetus.
Terrai q, solum subigentes, cimus ad ortus.
Haud igitur possent ad nihilum quæq, reuerti.
Inter se nexus, minus aut magis endopedita.
Discidio redeunt in corpora materiai.
In gremium matris terrai præcipitatque.
Quando aliud ex alio reficit natura: nec vllam.
Ingentisq, ruit nauis, & nubila differt.
Montibus ex altis magnus decursus aquai.
Nec validi possunt pontes venientis aquai.
Vsurpare oculis, nec voces cernere suemus.
At neque quo pacto perfederit humor aquai.
Res possent, namq, officium quod corporum exstat.
Corporum in plumbo est: tantundem pendere par est.
At contra grauius, plus in se corporum esse.
Vnde initium primum capiat res quaque mouendi.
Namque canes vt montivaga persæpe ferai.
Cum semel institerunt vestigia certa viai.
Sic aliud ex alio per te tute ipse videre
Vsque adeo largos haustus de fontibus magnis.
Serpat, & in nobis vitai clausstra resoluat.
Corporum angebit numerum, summamq, sequetur.
Pondus vti saxis, calor ignibus, liquor aquai.
Namque aliud rebus, aliud regionibus ipsis.

Corporum, atque loci res in quo quaque gerantur.
Id porro nihil esse potest, nisi materiai
Frangendis rebus: iam corpora materiai
Nunquam reliqüo reparari tempore posset.
Hoc accedit, vti, solidissima materiai.
Et quid quaque queant per fœdera naturai.
Praterea nisi erit minimum, paruossima quaque.
Ardua dum metuunt, amittunt vera viai.
Italiæ terrai oras à finibus eius.
Ad cælumq́, ferant flammai fulgura rursum.
Ne tibi res redeant ad nihilum funditus omnes.
Imbribus, & tabe nimborum arbusta vacillant.
Visceribus viscus gigni, sanguenque creari.
Sanguinis inter se multis coëuntibus guttis.
Donec flammai fulserunt flore coacto.
Si fieri non posse putas, quin materiai.
Nec me animi fallit, quam sint obscura: sed acri.
Nunc age summai ecquenam sit finis eorum.
Nam siue est aliquid, quod prohibeat, officiatque.
Quo minus, quo missum est, veniat finique locet se,
Siue foras fertur, non est ea finis profecto.
Exiguum possent horai sistere tempus.
Principijs rerum spatium, tempusque fugai.
Et similis ratione animalia subtus vagari.

Ex lib. secundo, de rerum natura.

Sed nihil dulcius est bene quàm munita tenere.
Iucundo sensu, cura semotus, metuque.
Nec clarum vestis splendorem purpureai.

Feruere cum videas, classem lateque vagari.
Cuius, vti memoro, rei simulacrum, & imago.
Exemplare dare, & vestigia notitiaï.
Constituisse deos confingunt: omnibus rebus.
Respuat humor aquæ? nam quã magis mersimus alte.
Propterea quia corpus aquæ, naturaque tenuis.
Denique quæ nobis durata, ac spissa videntur,
Hæc magis hamatis inter sese esse necesse est.
Nam quod fluuidum est, è læuibus atque rotundis.
Reicere in terras naturam, multaque cacis
Propterea magni quid refert, semina quæque
Efficitur quiddam quadratum, vnæque figuræ.
Purpura, pœniciusque color clarissimus multo.
Iamne vides igitur, magni primordia rerum
Referre, in quali sint ordine quæque locata.
Sed magni referre ea primum quantula constent.
Aut similia totis animalibus esse putari.
Nam tibi vehementer noua res molitur ad auris.
Principio, quod non minus fiat mirabile cunctis.
Endo manu validas potis est moderanter habenas?
Nec facile in venas cibus omnis diditur ei.

Ex libro tertio de rerum natura.

Et nigras mactant pecudes, & manibus diuis
Refugisse volunt longe, longeque remasse.
Increuit partim statuaï, & nominis ergô.
Hinc vexare pudorem, hinc vincula amicitiaï.
Rumpere: & in summa, pietatem euertere funditus.
Prodiderunt, vitare Acherusia templa petentes.

Transtulerunt proprio quæ tum res nomine egebat.
Latituaque viget : cum cætera pars animai.
Verum vbi vehemẽti magis est commota metu mens.
Caligare oculos, sonere auris, succidere artus.
Namque mouetur aqua, & tantillo momine fluctuat.
Namq; papauerum, aura potest suspensa, leuisque.
Nenu potest. igitur paruissima corpora proquam.
Nec tamen hæc simplex nobis natura putandum est.
Tenuis enim quædam moribundos deserit aura.
Vis, initium motus abs se quæ dividit illis.
Nec nimis irai fax vnquam subdita percit.
Sed communibus inter eos consiclatur vtrimque.
Nec nebulam noctu, neque aranei tenuia fila.
Incolumis stat cernendi viuata potestas.
Cum semel ex omnibus membris ablata recessit.
Corpore : sic animi sequitur sententia tenuis.
Turbat agens animam: spumantes vt in æquore salso.
Commutare animum quicunque adoritur, & insit.
Sollicitæ volitant morbis, algoque, fameq;.
Seminium sequitur : dolus vulpibus, & fuga ceruis.
Scire licet, non sincerum sonere : atque subesse.
Quod superest, cunctis priuatus doloribus ægris.
Quod sitis exurat miseros, atque arida torreat.
Aut alia eorum desiderium insident rei.
Consequitur leto. nec quisquam experitus exstat.
Nec minus ergo ante, hæc quàm cecidere, cadentque.
Sic aliud ex alio nunquam desistet oriri.
Carcer, & horribilis de saxo iactus deorsum.
Lumina sis oculis etiam bonus Anchus reliquit.
Occiderunt, magnis qui gentibus imperitarunt.

Ac pedibus salsas docuit superare lacunas.
Ossa dedit terræ proinde ac famul in fumus esset.
Sceptra potitus, eadem aliis sopitus quiete est.
Sed dum abest quod auemus, id exsuperare videtur.

Ex libro quarto de rerum natura.

Absinthij laticem, deceptaque non capiatur.
Excierunt, ne forte animas Acherunte reamur.
In sua discessum dederunt primordia quæque.
Quam quæ tenuia sunt, ostendi est nulla potestas.
Et multo citius, quanto minus endopediri.
Nam certe iacier ac tergeri multa videmus.
Et ferruginea, cum magnis intenta theatris.
Per malos volgata, trabesque trementia fluitant.
Namque ibi concessum caueai subter, & omnem
Scenai speciem patrum, matrumque, Deorumque.
Mittunt, effigias quoque debent mittere tenuis.
Sed magis vnisonsum, fierique perinde videmus.
Inde retrorsum reddit, & conuertit eodem.
Prouisis vt sint, quæ non sunt sensibus visa.
Nam nihil egregius est, quam res discernere apertas.
Notitiam veri, neque sensibus posse refelli.
Plusculum habent in se rationis, plusque operaique.
Humida linguai circum sudantia templa.
Vt quod aliis cibus est, aliis fuat acre venenum.
Neue queunt rapidi contra constare leones.
Tenuia, quæ facile inter se iunguntur in auris.
Endo statu: prior hæc gestum mutasse videtur.
Quam daret obiectum parmai læua per artem.

At, quod prouidet, illius rei constat imago.
Corporis vt hæc nauis velis, ventoque feratur.
Nautæ contractum cum ventis degerere bellum.
Cum iam destiterunt ea sensibus vsurpare,
At relliquias tamen esse vias in mente patentis.
Accipitres somno in leni si prælia, pugnasque.
Multi de magnis per somnum rebus loquuntur.
Vt quasi transactis sæpe omnibus rebus profundant.
Atque alios alij irrident, Veneremque suadent.
Nec molles opus sunt motus vxoribus hilum.

Ex libro quinto de rerum natura.

Quidue tripectora tergemini vis Geryonai?
At nisi purgatum est pectus, quæ prælia nobis,
Atque pericula tunc ingratis insinuandum.
Lunaique globum: tum quæ tellure animantes.
Nec iacere endo manus, via qua munita fidei.
Tenuis enim natura deûm, longeque remota.
Decidêrunt quoque, & in talis venêre meatus.
Assiduusque gelu casus mortalibus aufert.
Nec crepitacula eis opus sunt: nec cuiquã adhibẽda
Nam primum quicquid fulgoris disperit ei. (*est.*
Et primum quicquid flammai perdere semper.
Largifluum fontem scatere, atque erumpere flumen.
Accendere ex vna scintilla incendia passim.
Paul.tim solem cum posterioribus signis.
Et qui reiciat gelidis a frigoris vmbris.
Vt faciunt lunam qui fingunt esse pilaï.
Et tamen ipsa suo si fulgit luna nitore.

Omne,

Omne, quod in magnis bacchatur montibus passim.
Aeria sque simul volucres variantibus formis.
Nequiquam, quoniam natura absterguit auctum.
Multa videmus enim rebus concurrere debere.
Hinc illinc par vis, vt non sit pars, esse potis sit.
Nec similis Venere ardescunt, nec moribus vnis.
Lubrica, proluuie larga lauere humida saxa.
Ignis enim curauit, vt alsia corpora frigus:
Longe alio pacto gannitu vocis adulant.
Fulgere cum cœli donauit plaga vapores.
Nam cupide conculcatur nimis ante me tutum.
Aut morbo delirantes progaxe ferantur.
Non diuum pacem votis adit, ac prece quesit.
Sic aliud ex alio peperit discordia tristis.
Tum mare velsuolum florebat nauibus pandis.
Tradere: nec multo prius sunt elementa reperta,
Namque alind ex alio clarescere corde videbant.

Ex libro sexto de rerum natura.

Dididerunt quondam præclaro nomine Athenæ.
Et prime dederunt solutia dulcia vitæ.
Quid ve mali foret in rebus mortalibus passim.
Mortales, pauidis cum pendent mentibus sæpe.
Ætheria nubes contra pugnantibus ventis.
Fulgere quam cernant oculi, quia semper ad auris.
Obuia discutiat plagis, itinerque sequatur.
Et potius nulla sibi turpis conscius rei.
An simul ac nubes succesere ipse in eas tum.
Ante videre oculi quam possint tenuia venti.

Mittunt humorem pluuium ſtillantia, quaſigni.
Tum color in nigris exſiſtit nubibus arqui.
Quàm facit: inclinatur enim retroque percellit.
Naturam, quo fiat tantus decurſus aquarum.
Guttæ vix inſtar erunt vnius ad augmen.
Quàm ſit paruula pars, & quàm multeſima conſtet.
Sunt vbi forte ita ſe tetulerunt ſemina aquarum.
Scilicet & fluuius, qui non eſt, maximus ei eſt.
Is lacus eſt Cumas apud & Veſuui per montis.
Fit quoque, vbi in magnas aquæ vaſtaſque lacunas
Quæ calidum faciunt aquæ tactum, atque ſaporem.
Peruigilij cauſa, Graium vt cecinere poetæ.
Ianua ne potius his Orci regionibus eſſe.
Deicere vt primos qui morbus ſæpe ſuenit.
Quod genus endo mari ſpirat fons dulcis aquæ.
Conueniunt: aut cum tedæ corpori adhærent.
Nihil eſſe in promptu, niſi corpus mixtum inane.
Quæ memorare queam inter ſe ſingulariter apta.
Nec refert vtrum nos in loca deueniamus.
Nam quod alys dederat vitalis aeris auras.
Pœnibat paulo poſt turpi morte, malaque.

Ex Ouidio.

Ex primo libro Metamorph.

Vnus erat toto naturæ vultus in orbe,
Quem dixere Chaos, rudis, indigeſtaque moles.
Nullus, & antiquo ſua ſemina reddidit alueo.
Conſtiterat quocunque loco, ſpectabat ad Io.

Ex

INDEX.

Ex secundo libro Metamorph.

Et celer Ismenos cum Phocaïco Erymantho.
Mygdonisque Melas, & Tænarius Eurotas,
Reicere ex humeris vestem molibar: at illa.

Ex libro tertio Metamorph.

Nubibus esse solet, aut purpureæ Auroræ.
Prima fide, vocisque ratæ tentamina sumsit.

Ex libro quarto Metamorph.

Thuraq́ dant, Bacchumq́ vocant, Bromiumq́, Lyæumque.
Iactari quos cernis in Ionio immenso.
Pars volucres factæ, quæ nunc quoq́ gurgite in illo.
Perq́ vias vidisse hominum simulacra, ferarumque.

Ex libro quinto Metamorph.

Fonte Medusæo, & Hyantea Aganippe.
Est medium Cyanes, & Pisæa Arethusæ.
Et bis, Io Arethusa, Io Arethusa, vocauit.
Et patriam, patria est clara mihi, dixit, Athenæ.

Ex libro sexto Metamorph.

Inter seque datas iunxit natamque, nepotemque.
Exululatque; euoëque sonat, portasque refringit.
Degeneras: scelus est pietas in coniuge Tereo.

Ex libro septimo Metamorph.

Dentibus horrendus, custos erat arboris aureæ.
——————— Vicina iuuentus
Venimus, & latos indagine cinximus agros.

Ex libro octauo Metamorph.

Cumq́ Pheretiade, & Hyantheo Iolao.
Penelopesque socer, cum Parrhasio Anceo.
Nec refert, dominos ilic famulosne requiras.

Ex

Ex libro nono Metamorph.

Non adiyt apte, nec legit idonea, credo,
Tempora, nec petiyt, horamq; animumque vacantem.
——————————Sed vita, fideſque
Inculpata fuit.——————————

Ex libro decimo Metamorph.

Et bicolor myrtus, & baccis cærula ficus.
Cinnamaque, coſtumque ſuam, ſudataque ligno.

Ex libro vndecimo Metamorph.

Tympanaque, & plauſus, & Bacchei vlulatus.
Sarculaque, raſtrique graues, longique ligonſe.
Orgia tradiderat cum Cecropio Eumolpo.

Ex libro duodecimo Metamorph.

Barba erat incipiens, barba color aureus, aurea.
——————Populus ſuperamur a b vno,
Vixque viro.——————

Ex libro decimo tertio Metamorph.

——Sed enim quia rettulit Aiax
Eſſe Iouis pronepos.——————
Ceranon, Iphitidenque, Alaſtoraque, Chromiumq;
Alcandriumq; Haliumq; Noemonaq; Pritanimque.
Quo ferus iniuſto petiyt Agamemnona ferro.
Omne pecus meum eſt: multa quoq; vallibus errant.

Ex libro decimo quarto Metamorph.

Has vbi prateriyt, & Parthenopeia dextra.
Ad ſtrepitum, mortemque timens, cupidusq; moriri,
Noſtraque adulantes comitant veſtigia: donec.
Mox vbi mens rediyt, & contemſere ſequentem.
Vt potirentur ea? Sed enim ſuperabat amando.
Edidit, in iuuenem rediyt, & anilia demit.

O &

O & de Latio, o & de gente Sabina.

Ex libro decimo quinto Metamorph.

At vetus illa atas, cui fecimus Aurea nomen.
Longius inde nefas abijt, & prima putatur.
Hac Helenum cecinisse Penatigero Æneæ.
Et tellus Circæa, & spissi littoris Antium.

Ex primo libro Fastorum.

Non Venus, & vinum sublimia pectora fregit.

Ex libro secundo Fastorum.

Amphiaraides Naupactco Acheloo.

Ex libro tertio Fastorum.

Vt redijt animus, da certa piamina, dixit.

Ex libro quarto Fastorum.

Ilia cum Lauso de Numitore sati.
——— Et tanto est Albula pota deo.
Sæpe Rhea quæsta est toties fecunda, nec vnquam.
Cultus, & ornatos varie prodisse capillos
Obfuit. ———————————————
Illa quidem clamat, Io, Io, carissima mater.
Longumque imprudens exsoluisse famem.

Ex libro quinto Fastorum.

Hinc sata Pleione cum califero Atlante.
Annuimus votis, consul cum consule ludos
Postbumio Lenas persoluere mihi.
Thybris arundiferum medio caput extulit alueo.

Ex libro sexto Fastorum.

Posse fame vinci spes excidit: hoste repulso.

Ex libro primo Triſtium.

Tu cane defendas, quamuis mordebere dictis.
Oedipodas facito, Telegonique vices.

Idque

Idque, quod ignoti faciunt, valedicere saltem.

Ex libro secundo Tristium.

Acceptum refero versibus esse nocens.
Vnquam te nostros euoluisse iocos.

Ex libro tertio Tristium.

Et longa periit arida facta siti.

Ex libro quarto Tristium.

Magna minorque fera, quarum regis altera Graius,
Altera Sidonius, vtraque sicca, rates.
Qui duo corporibus, mentibus vnus erant.
Ne temere in medijs dissoluantur aquis.

Ex libro quinto Tristium.

Hanc tuus è Getico mittit tibi Naso salutem:
Mittere si quisquam quo caret ipse, potest.

Ex libro primo de Ponto.

Estur vt occulta vitiata teredine nauis.
Forsitan haec à quo mittatur epistola quaras,
Quisque loquar tecum, certior esse velis.
Thessalicamque adijt hospes Achillis humani.
Durius est igitur nostrum, fidissima coniux,
Illo quod subijt Æsone natus onus.

Ex libro secundo de Ponto.

Turpe putas abici, quia sit miserandus, amicum

Ex libro tertio de Ponto.

Morte nihil opus est, nihil Icariotide tela.
Quam legis à nobis missam tibi, Cotta, salutem,
Missa sit vt vere perueniatque precor.

Ex libro quarto de Ponto.

Si modo, qui perijt, ille perire potest.

In

In Ibin.

Ipsaque tu tellus, ipsum cum fluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces.
Denique ab antiquo diui veteresque nouique,
In nostrum cuncti tempus, adeste Chao.
Quisquis ades sacris, lugubria dicite verba:
Et fletu madidis Ibin adite genis.
Gutturaque imbuerunt infantia lacte canino.
Vt quos obscuris victor ambagibus oris.

Ex Epistolis Heroidum.

Phædra Hippolito.

Arsit & Oenides in Menalia Atalanta.
In magnis læsi rebus vterque sumus.

Hypsipyle Iasoni.

Non erat hic aries villo spectabilis aureo.
Nunc quoque te saluo persoluenda mihi.

Hermione Oresti.

Castori Amycleo, & Amycleo Polluci.

Deianeira Herculi.

Vt Tegeæas aper cupressifero Erymantho.
Forsitan expulsa Ætolide Deianeira.
Eurytidos Ioles, atque insani Alcidæ.
Oenea deserta longa senecta premit.

Canace Macareo.

Ille noto, Zephyroque & Scythonio Aquiloni.

Medea Iasoni.

Aureus ille aries villo spectabilis aureo.

Laodo-

Laodameia Protesilao.

Troadas inuideo, quæ sic lacrymosa suorum.

Hypermnestra Lynceo.

Quo mihi commisso non licet esse piam.
De fratrum populo pars exiguissima restat.
Exul Hypermnestra, pretium pietatis iniquum.

Sappho Phaoni.

Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo.
Conscia deliciis illa fuere meis.
Vt monuit: cum voce abijt: ego territa surgo.

Ex primo libro Amorum.

Ipse deus vatum, palla spectabilis aurea.
Turpe senex miles, turpe senilis amor.

Ex libro secundo Amorum.

In manibusq; Iouem, & cum Ioue fulmen habebam.
Nauita sollicitus, & ventos horret iniquos.
Quaque celer lato Nilus delapsus ab alueo.
Quid mihi fortuna, quæ nunquam fallere possit?

Ex libro tertio Amorum.

Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?

Ex libro primo de Arte Amandi.

Non mihi sunt visæ Cho, Chiusue sorores.
Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum.
Nam deus è vobis alter es, alter eris.

Ex libro secundo de Arte Amandi.

Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Inter Ionicas calathum tenuisse puellas.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella.
Implicuit laqueis nudus vterque iacet.

Ex

Ex libro tertio de Arte Amandi.

Si scelere Oeclides Talaonie Eriphyles.
Nec quæ præteriit hora, redire potest.
Latmius Endymion non est tibi luna rubori!
Quas geritis vestes, sordida lana fuit.
Parcite Cecropides iuranti credere Theseo.
Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo.

Ex libro secundo de Remedio Amoris.

Turpe vir, & mulier iuncti modo, protinus hostes.

Ex Horatio.

Ex libro primo Carminum.

Vxorius amnis.
Vides vt altum stet nive candidum
Soracte.

Ex libro secundo Carminum.

Dissidens plebi, numero beatorum.
Forma captiuæ dominum Tecmessæ.
Nec leues somnus timor, aut cupido
Sordidus aufert.
Mugiunt vaccæ: tibi tollit hinnitum.

Ex libro tertio Carminum.

Iam virum expertæ: male ominatis.
Mox vbi lusit satis, abstineto
Dixit irarum, calideque rixæ.

Ex libro quarto Carminum.

Aureos deducit in astra, nigroq;

Donatsira cygni, si libeat, sonum.

Ex Carmine seculari.

Romule gentis date, remque, prolemque.

Ex libro primo Epistolarum.

Vade, vale, caue ne titubes, mandataq; frangat.
Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.

Ex libro secundo Epistolarum.

Atque inter syluas Academi quærere verum.
Vehemens, & liquidus, puroq; similimus amni.

Ex libro primo Sermonum.

Qui fit Mecœnas, vt nemo, quam sibi sortem
Seu ratio dederit, seu fors obiecerit, illa
contentus viuat. ———————————
Diuisit medium fortissima Tyndaridarum.
———————————— Macte
Virtute esto, inquit sententia dia Catonis.
Vsque ad mala citaret Io Bacche, modo summa.
Prodiderit commissa fide, sponsumue negarit?
———————— Cum mea nemo
Scripta legat, vulgo recitare timentis, ob hanc rem.
Magna sonaturum, des nominis huius honorem.
Cum mihi non tantum fureſque feraque suetæ
Quid agis dulcissime rerum?
Abdiderint furtim terris? & imagine cerea.
Cum grauius dorso subijt onus, incipit ille:
———————— Male sanus
Ridens dissimulare, meam iecur vrere bilis.

Ex libro secundo Sermonum.

Sudando pinguem vitijs, albumque, nec ostrea.
Hos potius, quam gallina tergere palatum.

Gallus

Gallonis præconis erat acipensere mensa.
Et morbi miror purgatum te illius. atqui.
Tu caue ne minuas, tu ne maius facias id.
Laudato: scortator erit, caue te roget. vltro.
Euasti? credo metues, doctusque cauebis.
Stridere secreta diuisos aure susurros.

Ex Arte Poetica.

Maxima pars vatum: pater, & iuuenes patre digni
Decipimur specie recti. ——————
—————— *Si quid tamen olim*
Scripseris, in Metij descendat iudicis aures,
Et patris, & nostras.

Ex Persio:

Quis expediuit psittaco suum χαιρε?
Tunc, cum ad canitiem, & nostrum illud viuere triste
Aspexi. ——————
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter.
Vos ô patritius sanguis, quos viuere fas est.
——— *An deceat pulmonem rumpere ventis,*
Stemmate quòd Thusco ramum millesime ducis,
Censoremue tuum, vel quod trabeate salutas?
Velle suum cuique est, nec voto viuitur vno.
Iam cras hesternum consumpsimus, ecce aliud cras
Egerit hos annos, & semper paulum erit vltra.
Excepto si quid Masuri rubrica vetauit.
Non prætoris erat stultis dare tenuia rerum.
Lunaï portum est operæ cognoscere ciues.

Ex Iuuenali.

Ex Satyra prima.

Ingenium par materiæ? vnde illa priorum.

Ex Satyra tertia.

Ede vbi consistas, in qua te, quaro proseucha.

Ex Satyra quinta.

Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt.

Ex Satyra Sexta.

Nupta senatori comitata est Hippia ludium.

Ibidem.

In statione sua, atque expectantibus illam.

Ibidem.

Magnaque debetur violato pœna caduceo.
Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.

Ex Satyra decima.

Confisus periit, admirandisque Lacertis.

Ex Satyra duodecima.

Partem aliquam belli, & euntem in præda turmam.

Ex Satyra decima quinta.

Hunc abiecit, sæua dignum, veraque Charybdi.

Ex Martiali.

Ex libro primo Epigrammatum.

Audieris cum grande sophos, dum basia captas.

Ibidem.

Et matutinum portat ineptus, Aue.

Litigat

Ibidem.

Luigat, & podagra Diodorus, Flacce laborat.

Ibidem.

Sed nil patrono porrigit, hæc chiragra est.

Ibidem.

Denarijs tibi quinque Martialem.

Ex libro secundo Epigrammatum.

Et secum sic, vt audiam, susurrat.

Ex libro quinto Epigrammatum.

Sardonychas, smaragdos, adamantas, iaspidas vno
Portat in articulo Stella, Seuere, meus.

Ibidem.

Quam longe cras istud vbi est, aut vnde petendum?

Ex libro sexto Epigrammatum.

Vt Martis renocetur amor summique tonantis:
A te Iuno petat Cestos, & ipsa Venus.

Ex libro septimo Epigrammatum.

Delectat Marium si pernicioſius ichneumon.

Ex libro nono Epigrammatum.

Dicunt Earinon tamen poetæ:
Sed Græci: quibus est nihil negatum:
Et quos apis, apte decet sonare.

Ibidem.

Denarijs tribus inuitas: & mane togatum.

Ibidem.

Denarijs tamen hanc non emo Basse tribus.

Ex libro vndecimo Epigrammatum.

Lucili Columella hic situs Metrophanes.

Ex libro duodecimo Epigrammatum.

Et credit cui Posthumilla diues.

Ibidem.

Affecit dormicœnio clientem.

Ex libro decimoquarto Epigrammatum.

Tenuia ne madidos violent bombicina crines,
Figat acus tortas, sustineatque comas.

Ex Lucano.

Ex libro primo Pharsaliæ.

——— *Hinc leges & plebiscita coactæ.*

Ex libro quarto Pharsaliæ.

Et tepidum in molles Zephyros excurrit Iader.

Ex libro sexto Pharsaliæ.

Si tibi durus Iber, aut si tibi terga dedisset.

Ex libro septimo Pharsaliæ.

Et damnata diu Romanis Allia fastis.

Ibidem.

Ipse manu subjcit gladios, ac tela ministrat.

Ex libro octauo Pharsaliæ.

Zeugmaque Pelleum Pompeio vincte Parthi.

Ibidem.

Nomen abit: aut unde redit maiore triumpho.

Ibidem.

Cui obijcis Magno tumulum, manesque vagantes

Ex

Ex libro nono Pharſaliæ.

Pompeiumque deis obiecit) quam pauca Catonis.
Ibidem.
Cuius obit (inquit) multum maioribus impar.
Ibidem.
Torpentem Tritonos adit illæſa paludem.
Ibidem.
Orbis adit Aſiam. nam cum communiter iſte.
Ibidem.
Vtque fidem vidit ſceleris, tutumque putauit
Ibidem.
Iam bonus eſſe ſocer. ———————

Ex Catullo.

Ex Carmine 1.

Quoi dono lepidum nouum libellum.
Ibidem.
Meas eſſe aliquid putare nugas.
Ibidem.
Quare habe tibi quicquid hoc libelli eſt.

Ex Carmine 2.

Quoi primum digitum dare adpetenti.
Ibidem.
Quod zonam ſoluit diu ligatam.
Ibidem.
O factum male, ô miſelle paſſer,
Ibidem.
Tua nunc opera meæ puellæ.

Ex Carmine 7.

Tuæ Lesbia ſint ſatis ſuperque.

Ex Carmine 11.

Pauca nuntiate meæ puellæ

Ibidem.

Qui illius culpa cecidit velut prati

Ex Carmine 12.

Disertus puer, ac facetiarum.

Ex Carmine 21.

Ne meus puer & ſitire diſcet.

Ex Carmine 22.

Sed non videmus, manticæ quod in tergo eſt.

Ex Carmine 25.

Remitte pallium mihi meum, quod inuolaſti.

Ex Carmine 33.

Amabo mea dulcis Ipſithilla,

Ibidem.

Meæ deliciæ, mei lepôres,

Ibidem.

Iube ad te veniam meridiatum.

Ibidem.

Neu tibi libeat foras abire:

Ibidem.

Sed domi maneas, areſque nobis

Ex Carmine 35.

Quam mater prope Deliam
Depoſuit oliuam.

Ex Carmine 36.

Poëtæ tenero, meo ſodali.

Ibidem.

Velim Cæcilio papyre dicas.

Ibidem.

Ibidem.

Amici accipiat sui, meique.

Ibidem.

Euntem reuocet. manusque collo

Ex Carmine 37.

Scripta tardipedi Deo daturam.

Ibidem.

Iocose & lepide vouere Diuis.

Ibidem.

Colis, quæque Amathunta, quæque Golgos.

Ex Carmine 41.

Quenam te mala mens, miselle Raude,

Ibidem.

Agit præcipitem in meos iambos.

Ex Carmine 43.

Adeste hendecasyllabi, quot estis.

Infinita fere sunt huiusmodi in hoc poëta obseruanda, presertim in hisce Phaleucijs, vbi nihil est frequentius quàm pedis pro pede substitutio, & transmutatio. Reliqua igitur relinquam studiosis inter legendum colligenda.

Ex Carmine 45.

Sextirecepso, quin grauedinem, & tussim

Ex Carmine 56.

Oramus, si forte non molestum est.

Ibidem.

Te in circo, te in omnibus tabellis.

Ibidem.

Ibidem.

Fœnellis omnes amice prendi.

Ibidem.

Quas vultu risi tamen serene.

Ibidem.

Has vel te sic ipse flagitabam.

Ibidem.

Verbosa gaudet Venus loquela.

Ex Carmine 58.

Vno in lectulo erudituli ambo.

Ex Carmine 67.

Qua rex tempestate, nouo auctus Hymeneo.

Ex Carmine 58.

Speraret nec linguam esse, nec auriculam.

Ex Carmine 69.

Cessarent, neque tristi imbre madere genæ.

Ibidem.

Quam veniens vna atque altera rursus hiems.

Ibidem.

Troia virum & virtutum omnium acerba cinis.

Ibidem.

Quare illud satis est, si nobis id datur vnis.

Ex Carmine 71.

Illam affligit odore, ipse perit podagra.

Ex Carmine 74.

Quam modo qui me vnū, atq; vnicū amicū habuit.

Ex Carmine 76.

Nec desistere amare, omnia si facias.

Ex Carmine 78.

Ali misero eripuisti omnia nostra bona:

Ex Carmine 83.

Eripere ei noli, multo quod carius illi.

Ex Carmine 89.

Non genitor Nympharum abluat Oceanus.

Ex Carmine 91.

Si vera est Persarum impia religio.

Ex Carmine 92.

Culpa est, in quacunque est aliquid sceleris.

Ex Carmine 98.

Non ita me dij ament, quidquam referre putavi.
Utrumne os an culum olfacerem Æmilio.

Ex Carmine 100.

Guttis abstersisti omnibus articulis.

Ibidem.

Non cessasti, omnique excruciare modo.

Ex Carmine 102.

Et mutum nequicquam alloquerer cinerem.

Ex Carmine 105.

Sed tu cum Caupone omnia monstra facis.

Ex Carmine 108.

Si quidquam cupide, optantique obtigit unquam.

Ex Carmine 115.

Aucupia omne genus, pisces, prata, arua, feraſque.

Ex Carmine 116.

Prata, arua, ingentes silvas, saltusque, paludesque

Ibidem. (*lustro.*

Omnia magna hæc sunt, tamen ipse est maximus

Ex Carmine 117.

At fixus nostris tu dabis supplicium.

Ex

Ex Tibullo. Libro primo.

Ex Elegeia. 4.

At si tardus eris, errabis: transiet ætas.

Ex Elegeia 5.

Et tantum venerata virum, hunc sedula curet.

Ex Elegeia. 7.

Stamina non vllt dissoluenda deo.

Ibidem.

Pectora tristitiæ dissoluenda dedit.

Ibidem.

Quid referam, vt volitet crebras intacta per vrbes
Alba Palestino sanctia columba Syro?

Ibidem.

Candidaque antiquo detinet Alba lare.

Ex Elegeia 10.

Sit satis, ornatus dissoluisse comas.

Ex libro secundo. Elegeia 1o.

Tunc nitidus plenis confisus rusticus areis.

Ibidem.

Rure leuis verno flores apis ingerit alueo.

Ex Elegeia 2.

Nec citharæ, intonsæ prosuerunt uè comæ.

Ex Elegeia 3.

Heu dimtibus video gaudere puellas.

Ex Elegeia 5.

Vera cano: sic vsque sacris innoxia Iuuos.
Vesta, & æternum sit mihi virginitas.

Ibidem.

Hæc fuerunt olim. Sed tu iam mitis Apollo.

INDEX.

Ex libro quarto, Carm. 1.

Cimmerion etiam obscuras accessit ad arces.

Ex Carmine 2.

Hoc Venus ignoscet. at tu violente caueto.

Ex Carmine 5.

Seruitium, & dederunt regna superba tibi.

Ex Carmine 5.

Nulla queat post posthac quam soluisse dies.

Ex Propertio. Lib. 1.

Ex Elegeia 4.

Quærere non impune illa rogata venit.

Ex Elegeia 10.

Tu caue ne tristi cupias pugnare puellæ.

Ibidem.

Neu si quid petiit, ingrata fronte negaris.

Ex Elegeia 13.

Non sic Æmonio Salmonida mistus Enipeo.

Ex libro secundo. Elegeia. 3.

Hæc tibi contulerunt cœlestia munera diui.

Ex Elegeia 8.

Et Thebæ steterunt, altaque Troia fuit.

Ibidem.

Feruère & Hectorea Dorica castra face.

Ex Elegia 9.

Solus ero, quoniam non licet esse tuum.

Ex Elegeia 14.

Nec sic electra saluum cum aspexit Orestem.

Ex

Ex Elegeia 28.
Incipit & ſicco feruëre terra cane.
Ibidem.
Et tibi Maoni is inter Heroidas omnes.
Ex Elegeia 33.
Tu quoque ô Eurytion vino Centaure petiſti.

Ex libro tertio.

Ex Elegeia 4.
O prima infelix fingenti terra Prometheo.
Ex Elegeia 10.
Hæc Di condiderunt, hæc Di quoque mœnia ſeruãt.
Ex Elegeia 12.
Te ſcelus accepto Thracis Polymneſtoris auro.
Ex Elegeia 18.
Induit abiegnæ cornua falſa bouis.
Ibidem.
Teſtis Theſſalico flagrans Salmonis Empeo.
Ex Elegeia 23.
Exciderunt ſurdo tot mea vota Ioui.

Ex libro quarto.

Ex Elegeia 1.
Et, qui nunc nulli, maxima turba Gabij.
Ibidem.
Laſerat abiegni venter apertus equi.
Ibidem.
Tunc animi venere Decij, Brutique ſecures.

Ex Elegeia 7.

Eòſdem habuit ſecum, quibus eſt elata capillos.

Ex Elegeia 8.

Eoſdem oculos: laterique veſtis aduſta fuit.
Palluerunt ipſo labra ſoluta mero.

Πάντῃ δόξα Θεῷ.

Errata, quæ operarum incuria irrepſerunt, ſic repurganda.

IN fine epiſtolæ Dedicatoriæ, lin. 6. primum, lege primam. In Tetraſticho Guliel. Pyxi ad Lectorem, legit, leg. legis. pagina 1. b. lin. 27. nomine, lege nomina. pa. 5. a. lin. 10. probabo, leg. probato. pa. 11. a. li. 25. poteſt, leg. potes. Ibidem, b. lin. 24. poſt nomen, interſere, in. pag. 18. a. lin. 13. poſt maſculini, adde generis. pa. 22. a. lin. 23. cuium, leg. cuius. pag. 27. a. lin. 20. compoſſta, leg. compoſita. pag. 28. a. lin. 28. interſere & poſt friuolum, & dele & poſt vanum. pag 29. b. demitte, leg. demitto. pag. 32. b. lin. 17. irem, leg. item. pag. 38. b. lin. 18. ſanæ leg. ſanè pag. 41. b. lin. 19. pars, leg. partis. pag. 48. a. lin. 5. veriſime, leg. veriſimile. pag. eâdem b. lin. 22. aliquando, leg. aliquanto. pag. 50. b. lin. 30. nemero, leg. numero. pag. 74. a. lin. 28. tendem leg. tandem. pag. 76. a. lin. 10. ſturmione, leg. ſturmio. pag. 86. b. lin. 8. ipſe, leg. ipſo. pag. 88. a. lin. 10. loquens, leg. loquentis. pag. 89. b. lin. 13. quendam, leg. quandam.

FINIS.